

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD

1/2020

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.

Místopředseda: JUDr. Roman Fiala

Členové: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. František Púry, Ph.D.,
JUDr. Zdeněk Krčmář

Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXXII, Index 47 301

Číslo 1/2020 vychází 23. 3. 2020

ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);

nebo

- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Důkaz	č. 3
Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	č. 6
Policejní orgán	č. 3
Poškození věřitele	č. 5-I., 5-II.
Předběžné otázky	č. 5-III.
Přestupek	č. 6
Škoda	č. 5-II.
Těžké ublížení na zdraví	č. 2
Účinná lítost	č. 4
Úmysl	č. 1
Úmysl nepřímý	č. 1
Úmysl přímý	č. 1
Zánik trestní odpovědnosti	č. 4
Zastavení trestního stíhání	č. 4
Zneužití pravomoci úřední osoby	č. 1
Zvlášť přitěžující okolnost	č. 2

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Akcionář	č. 9
Akciová společnost	č. 9
Dokazování	č. 12
Exekuce	č. 4, 5, 6, 10
Incidenční spory	č. 14
Insolvence	č. 4
Insolvenční řízení	č. 5, 13
Jistota	č. 2
Manželské majetkové právo (o. z.)	č. 7
Náhrada nemajetková újmy (o. z.)	č. 12
Náhrady při ublížení na zdraví a při usmrcení (o. z.)	č. 12
Náklady řízení	č. 10
Nemajetková újma (o. z.)	č. 11
Neplatnost právních jednání (o. z.) [Právní jednání (o. z.)]	č. 9
Odpovědnost státu za škodu	č. 10, 11
Podnik	č. 8
Poplatky soudní	č. 1
Právní moc rozhodnutí	č. 10
Rodinný závod (o. z.)	č. 7
Rozhodčí řízení	č. 13
Společné jmění manželů	č. 6
Správa daní a poplatků	č. 3
Srážky ze mzdy	č. 4
Valná hromada	č. 9
Vedlejší účastník	č. 14
Veřejný listina	č. 13
Vlastnictví	č. 3
Výkon rozhodčích nálezů	č. 13
Vykonatelnost rozhodnutí	č. 13
Zastavení exekuce	č. 5

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 1

č. 1

Úmysl, Úmysl nepřímý, Úmysl přímý, Zneužití pravomoci úřední osoby § 15 odst. 1 písm. a), b), § 329 odst. 1 tr. zákoníku

Pro spáchání přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku postačí nepřímý úmysl podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, nevyžaduje se úmysl přímý podle § 15 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Úmysl přesahující objektivní stránku (někdy též tzv. druhý úmysl, obmysl, *dolus coloratus*) přečinu podle § 329 odst. 1 tr. zákoníku, který se vztahuje ke způsobení škody nebo jiné závažné újmy jinému anebo k opatření neoprávněného prospěchu sobě nebo jinému, může být naplněn i ve formě eventuálního úmyslu (*dolus eventualis*).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 5 Tdo 939/2017, ECLI:CZ:NS:2017:5.TDO.939.2017.1)

Nejvyšší soud k dovolání, které podali jednak obvinění M. V. a J. K., jednak nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněného M. V., proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. 44 To 55/2017, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 67 T 71/2016, z podnětu dovolání obviněného M. V. a nejvyššího státního zástupce podaného v neprospěch tohoto obviněného zrušil napadený rozsudek Městského soudu v Praze, a to v části týkající se obviněného M. V. Současně zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Dovolání obviněného J. K. jako zjevně neopodstatněné odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 8. 12. 2016, sp. zn. 67 T 71/2016, byli obvinění M. V. a J. K. uznáni vinnými přečinem porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, 2 písm. a), b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ve zkratce „tr. zákoník“), ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku a zločinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), f) tr. záko-

niku ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Za tyto trestné činy byl obviněnému M. V. podle § 329 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyř let, přičemž podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku mu byla uložena povinnost, aby v průběhu zkušební doby podle svých sil nahradil škodu způsobenou trestným činem. Dále byl obviněnému podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající ve výkonu vedoucích funkcí ve veřejné správě, s nimiž je spojena správa nemovitého i movitého majetku, na dobu tří let. Obviněnému J. K. byl za tyto trestné činy podle § 329 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu pěti let, přičemž podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku mu byla uložena povinnost, aby v průběhu zkušební doby podle svých sil nahradil škodu způsobenou trestným činem. Dále byl obviněnému podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající ve výkonu vedoucích funkcí ve veřejné správě, s nimiž je spojena správa nemovitého i movitého majetku, na dobu šesti let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněným uložena povinnost, aby společně a nerozdílně uhradili poškozené České republice, zastoupené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, se sídlem P. 1, K. 7 (dále jen „poškozená“), majetkovou škodu ve výši 4 500 000 Kč.

2. Skutek spočíval (zjednodušeně uvedeno) v tom, že obviněný J. K. jako náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), tedy jako vedoucí zaměstnanec MŠMT, a obviněný M. V. jako ředitel odboru MŠMT, tedy jako vedoucí zaměstnanec základního organizačního stupně řízení a rozhodování, ve snaze dosáhnout neoprávněného vyplacení neinvestiční dotace ve výši 4 500 000 Kč občanskému sdružení E. M. A., o. s., nyní E. M. A., z. s., se sídlem K O., M., Š., nyní B., P. 8 – L. (dále jen „E.“), ačkoliv tato žádost o neinvestiční dotaci nespĺňovala dotační podmínky a ačkoliv oba obvinění věděli o absenci požadovaného předmětu činnosti ve stanovách občanského sdružení E., na kterou byli upozorněni referentkou odboru sportu MŠMT J. Ž., tuto žádost nevyřadili, ačkoliv k tomu byli povinni, neboť občanské sdružení E. nebylo nestátní a neziskovou organizací s celostátní působností a neorganizovalo pravidelnou organizovanou sportovní činnost. Obvinění tak nepostupovali s odbornou péčí a svým jednáním porušili své povinnosti při hospodaření s majetkem státu, které pro ně vyplývaly z § 14 a § 47 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZMajČR“), využívat majetek, tj. peněžní prostředky státu účelně a hospodárně k plnění funkcí státu a k výkonu takových činností. Současně se svým jednáním dopustili porušení rozpočtové kázně podle § 44 odst. 1 písm. a), f) ve spojení s § 45 odst. 2 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve

zněni pozdějších předpisů (dále jen „RP“), neboť byli povinni plnit určené úkoly nejehospodárnějším způsobem, a svým jednáním porušili své povinnosti řádně hospodařit s prostředky svěřenými jim zaměstnavatelem a střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele a coby vedoucí zaměstnanci zabezpečovat dodržování právních a vnitřních předpisů a zabezpečovat přijetí opatření k ochraně majetku zaměstnavatele, jak pro ně vyplývaly z § 301 odst. 1 písm. d) a § 302 písm. f), g) zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“ nebo „ZP“). Obvinění, ač věděli o nesplnění podmínek občanským sdružením E., využili svůj zásadní vliv na rozhodnutí o schválení požadované dotace, který vyplýval z jejich pracovního zařazení a vedoucích funkcí, a cíleně prosadili schválení žádosti o neinvestiční dotaci a její vyplacení žadateli. Přitom věděli, že při dodržení řádného postupu a přezkoumání žádosti o neinvestiční dotaci by dotace nebyla schválena a vyplacena. Věděli tedy, že vyplacením dotace získá občanské sdružení E. neoprávněný prospěch ve výši vyplacené dotace, čímž současně způsobili poškozené České republice, zastoupené MŠMT, celkovou škodu ve výši 4 500 000 Kč.

3. Proti shora uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podali obvinění M. V. a J. K. odvolání, o nichž rozhodl Městský soud v Praze tak, že rozsudkem ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. 44 To 55/2017, napadený rozsudek soudu prvního stupně zrušil podle § 258 odst. 1 písm. b), d), e), f) tr. ř. v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněný M. V. byl uznán vinným přečinem porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku. Obviněný J. K. byl uznán vinným přečinem porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku a zločinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), f) tr. zákoníku. Za tyto trestné činy byl obviněný M. V. odsouzen podle § 220 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu dvou let. Obviněný J. K. byl za tyto trestné činy odsouzen podle § 329 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu čtyř let, přičemž podle § 82 odst. 2 tr. zákoníku mu byla uložena povinnost, aby v průběhu zkušební doby podle svých sil nahradil škodu způsobenou trestným činem. Dále byl obviněnému podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku uložen trest zákazu činnosti spočívající ve výkonu vedoucích funkcí ve veřejné správě, s nimiž je spojena správa nemovitého i movitého majetku, na dobu čtyř let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému J. K. uložena povinnost, aby uhradil poškozené majetkovou škodu ve výši 4 500 000 Kč.

II. Dovolání a vyjádření k nim

č. 1

4. Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze podali dovolání jednak obvinění M. V. a J. K. prostřednictvím svých obhájců a jednak nejvyšší státní zástupce v neprospěch obviněného M. V., všichni shodně z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

5. Obviněný M. V. nejprve shrnul obsah rozhodnutí soudů nižších stupňů a v rámci dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. namítl, že odvolací soud se v napadeném rozsudku dostatečně nevypořádal s jeho námitkou o porušení zásady *in dubio pro reo* soudem prvního stupně, čímž došlo k zásahu do práva na spravedlivý proces. K subjektivní stránce skutkové podstaty trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku uvedl, že v jeho případě nelze hovořit o přímém úmyslu způsobit poškozené škodu. Odvolací soud dostatečně neprokázal ani úmysl nepřímý, neboť obviněný neměl v náplni práce kontrolu podkladů k jednotlivým žádostem, protože tyto informace přebíral od podřízených referentů. Obviněný v této souvislosti poukázal na judikaturu Ústavního a Nejvyššího soudu, konkrétně na nálezy Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 722/2009, ze dne 7. 1. 2010, a rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 540/2012, ze dne 27. 6. 2012. Podle jeho názoru byla porušena i zásada subsidiarity trestní represe. Namítl, že zde chyběla pohnutka ke spáchání tohoto trestného činu, protože v trestním řízení nebyl prokázán jakýkoliv vztah mezi ním a občanským sdružením E. Byl přesvědčen, že podstatou vytýkaného jednání je laxnost či zanedbání dozoru nad podřízenou pracovnící referentkou J. Ž., zejména pokud jde o otázku vyúčtování dotace, proto soud měl postupovat podle zákoníku práce, příp. služebního zákona. Namítl také vadu v uplatnění principu *ultima ratio* s tím, že dovození jeho trestněprávní odpovědnosti bylo v rozporu se zásadou legitimního očekávání, protože z výpovědi svědků a zaměstnanců MŠMT vyplynulo, že každý zaměstnanec si vykládal podmínky dotace jiným způsobem a doplňování žádostí bylo běžné. Obviněný nesouhlasil ani se závěrem odvolacího soudu, že změny stanov občanského sdružení byly schváleny účelově.

6. Obviněný J. K. namítl, že napadené rozhodnutí trpí vadami v právní kvalifikaci, pokud jde o subjektivní a objektivní stránku skutkových podstat trestných činů, za které byl odsouzen. Odvolací soud porušil zásadu „zákazu reformace *in peius*“, neboť změnou skutkových zjištění ve vztahu k míře zavinění obviněného a navazujícím rozhodnutím o povinnosti nahradit poškozené vzniklou škodu v celkové výši, aniž by k tomu byly dány zákonné podmínky, zhoršil postavení obviněného. Vytkl odvolacímu soudu, že neodstranil vady rozsudku soudu prvního stupně a nijak se nevypořádal s námitkami, které uplatnil ve svém odvolání. Postupem odvolacího soudu tak podle obviněného došlo k zásahu do jeho práva na spravedlivý proces. Namítl, že nebyla naplněna subjektivní stránka skutko-

vých podstat trestných činů, za které byl odsouzen, neboť zde chybí zavinění ve formě úmyslu a od začátku řízení bylo sporné, jakým jednáním měl trestné činy spáchat. Zpochybnil také skutková zjištění a závěry soudu prvního stupně, pokud jde o provedené důkazy, zejména týkající se nakládání se žádostí občanského sdružení E. a jejich vad. Zdůraznil, že žádosti nepřezkoumával a ani formálně přezkoumávat nemohl, neměl na starosti jejich vyřazování, pokud nesplňovaly základní předpoklady vypsane MŠMT, tato činnost byla v kompetenci referentů odboru sportu. Obviněný poukázal na to, že k žádosti o dotaci a k občanskému sdružení E. neměl žádný specifický vztah, neměl tedy žádný zájem na schválení a vyplacení dotace. Jediným nedostatkem žádosti občanského sdružení E. byly předložené stanovy, avšak ten byl odstraněn následnou změnou stanov. V rozhodné době podání žádosti i v okamžiku schválení dotace byly požadavky na obsah stanov E. objektivně splněny. Na ostatní vady bránící schválení a vyplacení dotace nebyl upozorněn. Z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně podle obviněného nebylo jasné, jakými úvahami se soud řídil a jaké úvahy se staly základem závěru soudu o jeho trestní odpovědnosti. Dovodil, že soud je založil na nestandardním chování obviněného k žádosti E., které spočívalo především v doručení žádosti obviněným na MŠMT. Také navrhl, aby Nejvyšší soud před rozhodnutím o dovolání obviněného odložil vykonatelnost napadeného rozsudku odvolacího soudu, pokud jde o výrok o náhradě škody, neboť by došlo k těžko napravitelným škodám v jeho majetkové sféře.

7. Nejvyšší státní zástupce ve svém dovolání v neprospěch obviněného M. V. taktéž uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Neztotožnil se totiž se závěrem odvolacího soudu, že jednání obviněného M. V. nenaplnňuje subjektivní a objektivní stránku zločinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), f) tr. zákoníku. I přes nedůvodný zásah odvolacího soudu do vymezení skutku totiž nevznikají pochybnosti o trestní odpovědnosti obviněného M. V. za uvedený zločin, neboť byly naplněny všechny jeho znaky včetně pohnutky jako znaku subjektivní stránky tohoto zločinu. Nejvyšší státní zástupce nesouhlasil ani se závěrem soudu druhého stupně, že absentovalo úmyslné zavinění, neboť obviněný byl nepochybně seznámen se všemi rozhodnými okolnostmi neoprávněného poskytnutí předmětné dotace. Byl totiž nejen osobně přítomen rozhovoru jeho podřízené zaměstnankyně J. Ž. se spoluobviněným J. K., během kterého ho svědkyně výslovně upozornila na nesplnění podmínek pro poskytnutí dotace občanskému sdružení E., ale dokonce při znalosti podstatných okolností jednal aktivně, když sám doporučil akceptovat požadavek občanského sdružení E. na poskytnutí dotace ve výši 4 500 000 Kč. Obviněný měl ucelenou představu o tom, že neoprávněným vyplacením dotace způsobí škodu na majetku státu a současně opatří občanskému sdružení E. neoprávněný prospěch, přičemž se vznikem tohoto protiprávního následku (resp. účinku) byl srozuměn. Podle nejvyššího státního zástupce spočíval tzv. specifický úmysl ob-

viněného, který jednal jako úřední osoba s rozhodovací pravomocí, v cíleném ovlivnění celého procesu přidělení dotace, aby občanskému sdružení E. umožnil neoprávněně získat dotační prostředky v uvedené výši, přičemž mu bylo naprosto lhostejné, že tímto jednáním, v rozporu se zákonem [zejména s § 44 odst. 1 písm. a) RP], odčerpá prostředky z veřejného rozpočtu. Obviněný nepochybně od začátku věděl, že uvedené občanské sdružení by za jiných okolností, tj. nebyť jeho aktivního jednání, nemohlo tuto dotaci získat. Skutečnost, že obviněný M. V. vystupoval v podřízeném služebním postavení vůči spoluobviněnému J. K., neměla takový význam, jaký jí přikládal odvolací soud (viz str. 15–16 rozsudku). Obviněný M. V. totiž jako vedoucí zaměstnanec správního úřadu zastával funkci ředitele odboru sportu a vykonával činnosti celospolečenského významu spočívající mimo jiné v posuzování žádostí o poskytnutí neinvestičních dotací subjektům soukromého práva. Měl tak nepochybně postavení úřední osoby ve smyslu § 127 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku. V tomto postavení používal i svěřenou pravomoc, protože se podílel na autoritativním rozhodnutí spoluobviněného J. K. o tom, komu a v jakém rozsahu budou poskytnuty prostředky z veřejného rozpočtu. Nevznikly tedy žádné pochybnosti o tom, že obviněný úmyslně jednal v rozporu především s právními předpisy, které se týkají hospodaření s majetkem České republiky, když v příčinné souvislosti s tímto právním jednáním způsobil na majetku státu značnou škodu a opatřil soukromému subjektu značný prospěch. Pokud by totiž jeho jednání bylo v souladu s právními předpisy, nemohl by posoudit žádost E. o dotaci jako způsobilou pro vydání konečného rozhodnutí, kterým tato dotace byla nejprve nezákonně přidělena a na základě kterého nakonec došlo k vyplacení veřejných prostředků ve výši 4 500 000 Kč. V posuzované věci je proto podle nejvyššího státního zástupce zřejmé, že odvolací soud pochybil, když vycházel ze správných skutkových zjištění, ke kterým soud prvního stupně dospěl v souvislosti s právním posouzením skutku obviněného M. V. jako přečinu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zákoníku, avšak tato skutková zjištění dostatečně nepromítl do formulace skutkové věty obsažené ve výroku o vině napadeného rozsudku tak, aby vyjadřovala všechny zákonné znaky přečinu [tj. znak značné škody ve smyslu § 138 odst. 1 a § 220 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku], kterým byl obviněný uznán vinným.

8. K dovolání obviněných M. V. a J. K. se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Státní zástupce neshledal důvodnými námitky obviněných, že napadené rozhodnutí trpí nedostatky právní kvalifikace z důvodu absence znaků subjektivní a objektivní stránky skutkových podstat trestných činů, které jim byly kladeny za vinu, nedošlo podle něj ani k porušení práva na spravedlivý proces, zásady zákazu reformace *in peius*, zásady *in dubio pro reo* a zásady subsidiarity trestní represe.

9. K dovolání nejvyššího státního zástupce se vyjádřil pouze obviněný M. V. Věnoval se především otázce naplnění subjektivní stránky trestného činu, kte-

rý měl podle nejvyššího státního zástupce být jeho jednáním naplněn. Podle něj žadatel o dotaci nedodržel jediné formální kritérium ve stanovách, chybu navíc v průběhu řízení napravil. Proto uzavřel, že „konstruovat za této situace naplnění subjektivní stránky (ve vztahu k úmyslu způsobit jinému škodu a opatřit jinému prospěch) ve formě nepřímého, natož přímého úmyslu je zcela v rozporu s celou řadou základních zásad trestního řízení, jak jsou vymezeny v § 2 tr. ř., zejména však v rozporu s právem na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod)“. Podle obviněného se soudy nižších stupňů nezabývaly motivem trestného činu ve snaze odsoudit jej pouze proto, že detailně nezkontroloval každou žádost o dotaci. Namítl také, že závěr obžaloby, že žádost trpěla v době podání formálním nedostatkem ve stanovách, svědčil o nepochopení standardních procesů dotačních řízení soudem. Vytkl orgánům činným v trestním řízení a zejména soudu prvního stupně, že vložily restriktivně v neprospěch obviněného výklad pojmů, vztahů a posloupností v dotačních podmínkách a dovedly trestněprávní odpovědnost v rozporu se zásadou legitimního očekávání, což je výrazem značné hypertrofie trestní represe. Znovu zdůraznil, že nebyl prokázán žádný vztah mezi ním a občanským sdružením E., chyběla tedy pohnutka ke spáchání trestného činu a soud měl aplikovat zásadu subsidiarity trestní represe, neboť se mělo postupovat podle záköníku práce nebo podle služebního zákona, a opět poukázal na judikaturu Ústavního soudu, kterou citoval ve svém dovolání. Trestněprávní řešení je totiž třeba vždy považovat za nejzazší řešení ve smyslu principu *ultima ratio*. Z výše uvedených důvodů měl obviněný za to, že dovolání nejvyššího státního zástupce bylo nedůvodné a setrval na svém stanovisku vyjádřeném ve svém dovolání.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

11. Pokud jde o dovolací důvod, všichni dovolatelé, tedy jak obvinění M. V. a J. K., tak i nejvyšší státní zástupce, opřeli svá dovolání o § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení.

12. Obecně lze konstatovat, že dovolání z tohoto důvodu je možno podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví.

IV. Důvodnost dovolání

č. 1

13. Argumentace použitá obviněnými M. V. i J. K. v jejich mimořádných opravných prostředcích v převážně většině neodpovídá uplatněnému dovolacímu důvodu, jak byl vymezen shora, a nelze ji podřadit ani pod žádný jiný důvod uvedený v § 265b odst. 1 nebo 2 tr. ř. Svými námitkami totiž obvinění téměř výlučně zpochybňovali správnost skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů a vytýkali způsob, jakým soudy hodnotily důkazy, aniž by poukázali na konkrétní vadu hmotněprávního posouzení ve shora vymezeném smyslu. Pokud zdánlivě vytýkali nějaké právní vady, jejich podstata spočívala v aplikaci právní normy na zcela odlišný skutkový stav, než k jakému dospěly soudy nižších stupňů.

14. Nejvyšší soud nezjistil ani žádné porušení základních práv obviněných, a to ani porušení práva na obhajobu, resp. práva na spravedlivý proces. Nejvyšší soud přitom interpretoval a aplikoval uvedené podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, Listinou základních práv a svobod a v neposlední řadě též judikaturou Ústavního soudu (srov. zejména stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚSt. 38/14, vyhlášené jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněné pod st. č. 38/14 ve svazku č. 72 na str. 599 Sb. n. a u.). Právě z těchto uvedených hledisek se tedy Nejvyšší soud zabýval naplněním dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a některými skutkovými otázkami a hodnocením důkazů soudy nižších stupňů ve vztahu k právnímu posouzení jednání obviněných, a to z hlediska posouzení jejich jednání jako trestných činů, které jim v tomto řízení byly kladeny za vinu (viz dále). V té souvislosti považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že i Ústavní soud výslovně ve svém stanovisku konstatoval, že jeho názor, „... podle kterého nelze nesprávné skutkové zjištění striktně oddělovat od nesprávné právní kvalifikace ... však neznamená, že by Nejvyšší soud v každém případě, kdy dovolání obsahuje argumentaci ve vztahu ke skutkovým zjištěním, musel považovat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. za *prima facie* naplněný. ... Je totiž jediným oprávněným orgánem, kterému v tomto stadiu přísluší posuzovat naplnění konkrétního dovolacího důvodu (viz § 54 rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Janyr a ostatní proti České republice ze dne 13. 10. 2011, č. stížnosti 12579/06, 19007/10 a 34812/10), a toto posouzení je závaznou podmínkou pro případné podání ústavní stížnosti (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu)“ (srov. bod 23 shora označeného stanoviska pléna Ústavního soudu).

15. Zcela nad rámec výše uvedeného proto Nejvyšší soud, aniž by tím jakkoliv zpochybňoval učiněné závěry, že není orgánem, který by prováděl dokazování, a tedy i mohl hodnotit provedené důkazní prostředky, doplňuje následující. Učiněné skutkové závěry soudů nižších stupňů mají oporu v provedených důkazech,

rozhodně není pravdou, že by závěry soudů nižších stupňů byly v tomto ohledu s nimi v rozporu, natožpak v extrémním. Tzv. extrémní rozpor není založen jen tím, že z různých verzí skutkového děje se soudy nižších stupňů přiklonily k verzi uvedené v obžalobě (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1615/2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2014, sp. zn. 3 Tdo 892/2014), pokud svůj postup přesvědčivě zdůvodnily (např. nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. III. ÚS 888/14). V daném případě soudy nižších stupňů náležitě vysvětlily, proč ke svým závěrům dospěly, ze kterých důkazů především vycházely, a sice z výpovědi svědků – zaměstnanců MŠMT (zejména z výpovědi svědkyně J. Ž.) a z listinných důkazů (zejména ze žádosti o dotaci ze Zásad v programu V – Organizace sportu a stanov občanského sdružení E.). Stejně tak vysvětlily, proč neuvěřily verzi předkládané obviněnými. V tomto směru je možno odkázat na odůvodnění rozsudků soudů nižších stupňů (zejména na rozsudek soudu prvního stupně na str. 21–30, ale též na rozsudek soudu druhého stupně na str. 16–20). Námitka obviněného M. V., že nebyl zjištěn motiv jeho jednání, je irelevantní, neboť motiv není znakem ani jednoho z trestných činů, který mu byl kladen za vinu (viz k tomu dále). Pokud jde o námitku obviněného J. K., že se soud nevypořádal s důkazy ohledně nakládání se žádostí E. a vadami této žádosti, Nejvyšší soud v tomto směru plně odkazuje na odůvodnění rozhodnutí soudu druhého stupně (str. 17–19), který se s touto otázkou vypořádal. Obviněný J. K. ve svém dovolání opětovně uváděl argumenty, které uplatnil již v předchozích stádiích trestního řízení a které byly součástí jeho obhajoby v hlavním líčení i základem jeho odvolací argumentace proti rozsudku soudu prvního stupně, přičemž odvolací soud je posoudil a náležitě se s nimi vypořádal (viz odůvodnění rozsudku soudu druhého stupně na str. 17 až 20 a odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně na str. 21 až 29). Nejvyšší soud nemůže souhlasit ani s obsáhlou argumentací obviněného v tom směru, že by došlo k porušení principu zákazu reformace *in peius* v odvolacím řízení jen proto, že odvolací soud neuložil povinnost k náhradě škody i druhému spoluobviněnému M. V., čímž mělo dojít fakticky ke zhoršení situace obviněného J. K. oproti rozsudku soudu prvního stupně, ač odvolání podávali jen obvinění. Tak daleko, jak se mylně obviněný J. K. domnívá, tento princip nesahá, protože by to při dovedení jeho názoru do důsledků znamenalo, že odvolací soud by buď nemohl vyhovět odvolání jen některého z obviněných, anebo by vždy musel zrušit celý výrok o náhradě škody i ve vztahu k těm obviněným, u nichž důvody pro vyhovění odvolání neshledal. Oba důsledky jsou absurdní a nemohou najít uplatnění (*argumentum reductionis ad absurdum*). Není ani pravdou, že by obviněný následně nemohl uplatnit postupy uvedené v občanském zákoníku pro odpovědnost více škůdců, kteří škodu zavinili společně a nerozdílně, bude jen muset prokázat, že druhý z obviněných, aniž by mu byla uložena povinnost k náhradě škody v trestním řízení, spoluodpovídá za vzniklou škodu.

16. Oba obvinění i nejvyšší státní zástupce shodně namítali též chybné právní posouzení před soudy nižších stupňů prokázaného skutku, jehož se obvinění dopustili. Byla zvažována právní kvalifikace tohoto skutku jako dvou úmyslných trestných činů, jednak trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku, jednak jako trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 tr. zákoníku, přičemž v právním hodnocení se soudy nižších stupňů lišily, jak bylo rozvedeno shora v narativní části tohoto rozhodnutí.

17. Obecně je třeba nejprve připomenout znění skutkových podstat s uvedením příslušných alternativních znaků, které byly obviněným kladeny za vinu.

18. Podle § 220 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí porušení povinnosti při správě cizího majetku, kdo poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, a tím jinému způsobí škodu nikoli malou, přičemž přísněji bude potrestán, kdo podle odst. 2 písm. a) téhož ustanovení spáchá takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, resp. podle odst. 2 písm. b) téhož ustanovení způsobí takovým činem značnou škodu. V daném případě bylo oběma obviněným kladeno za vinu, že porušili zákonem uloženou povinnost opatrovat a spravovat cizí majetek, shodně byly oběma obviněným kladeny za vinu i obě okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby.

19. Podstatou uvedeného trestného činu je tedy jednání, kterým pachatel porušuje povinnost, jež mu vyplývá ze zákona nebo ze smlouvy a spočívá ve spravování nebo opatrování cizího majetku, a jímž vzniká škoda na cizím spravovaném nebo opatrovaném majetku, aniž by bylo třeba, aby se tím pachatel nebo někdo jiný obohatil nebo získal jinou výhodu. Takové jednání pachatele musí být úmyslné, úmysl musí zahrnovat nejen porušení uvedené povinnosti, ale též způsobení škody nikoli malé (§ 13 odst. 2 tr. zákoníku), zatímco ve vztahu ke škodě značné (nejméně 500 000 Kč ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku) jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby postačí zavinění z nedbalosti [§ 17 písm. a) tr. zákoníku].

20. Trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku se dopustí úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, přičemž přísněji bude potrestána, pokud podle odst. 2 písm. a) téhož ustanovení opatří takovým činem sobě nebo jinému značný prospěch, resp. podle odst. 2 písm. f) téhož ustanovení způsobí takovým činem značnou škodu. V daném případě bylo obviněným kladeno za vinu, že jako úřední osoby vykonávali svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu v úmyslu způsobit jinému škodu a jinému neoprávněný prospěch. Znaky tohoto trestného činu shledal ve zjištěném skutku u obou obviněných pouze soud prvního stupně, zatímco soud odvolací pro něj odsoudil jen obviněného J. K.

21. Podstatou tohoto druhého trestného činu tak je výkon pravomoci úřední osobou způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu, a to úmyslně (§ 13 odst. 2 tr. zákoníku). Navíc zde musí být dán úmysl způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému prospěch, neboli musí být dán tzv. úmysl přesahující objektivní stránku skutkové podstaty (někdy též druhý úmysl či *dolus coloratus*). Přitom ke způsobení škody (příp. jiné závažné újmy, o níž zde nešlo) ani k opatření prospěchu jinému (či sobě, což nebylo obviněným kladeno za vinu) tedy nemusí dojít, postačí, pokud k tomu jednání pachatele směřuje. V daném případě bylo obviněným kladeno za vinu, že jednali v úmyslu způsobit jinému (České republice – MŠMT) majetkovou škodu a současně opatřit jinému (E.) majetkový prospěch. Pro naplnění znaků základní skutkové podstaty přitom není stanovena minimální výše škody ani prospěchu, ovšem jde o okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, pokud dosáhne částky nejméně 500 000 Kč, jde-li o značný prospěch podle § 329 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku (ve smyslu § 138 odst. 1, 2 tr. zákoníku), resp. jde-li o značnou škodu podle § 329 odst. 2 písm. f) tr. zákoníku (ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku). I v tomto případě ve vztahu ke škodě značné, resp. značnému prospěchu jako okolnostem podmiňujícím použití vyšší trestní sazby postačí zavinění z nedbalosti [§ 17 písm. a) tr. zákoníku].

22. Za relevantní z hlediska uplatněného dovolacího důvodu (byť i u obviněných jen s určitou dávkou tolerance s ohledem na převážně skutkovou povahu jimi uplatněných námitek) tak lze považovat výhrady ohledně naplnění znaků skutkových podstat uvedených trestných činů, vlastně výhradně šlo o zavinění jako obligatorní znak subjektivní stránky skutkové podstaty obou sledovaných trestných činů, a to ve formě úmyslu u obou trestných činů.

23. Obecně lze uvést, že trestný čin je podle § 15 odst. 1 tr. zákoníku spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo věděl, že svým jednáním může způsobit takové porušení nebo ohrožení, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn. Podle § 15 odst. 2 tr. zákoníku se srozuměním rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem.

24. Zavinění se obecně musí vztahovat na všechny objektivnědeskriptivní znaky daného trestného činu, především tedy na jednání uvedené v příslušném ustanovení (zde porušení zákonné povinnosti opatrovat a spravovat majetek, resp. výkon pravomoci úřední osoby způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu), následek (v podobě porušení zájmu společnosti na ochraně majetkových práv, resp. na řádném výkonu pravomoci úředních osob) a příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem.

25. Není pochyb o tom, že ke spáchání trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1 tr. zákoníku postačovalo zavinění ve formě alespoň nepřímého úmyslu.

26. Totéž ovšem platí i pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 tr. zákoníku, neboť trestní zákoník výslovně v § 329 odst. 1 tr. zákoníku ani v jiném ustanovení (§ 13 odst. 2 tr. zákoníku) nežadá pro tento trestný čin úmysl přímý, proto je třeba vycházet z obecné úpravy obsažené v § 15 tr. zákoníku, který obsahuje úpravu jak úmyslu přímého, tak nepřímého. Není třeba úmyslu přímého ve vztahu k objektivnědeskriptivním znakům ani s ohledem na shora uvedený tzv. úmysl přesahující objektivní stránku skutkové podstaty, který navíc může též mít formu úmyslu nepřímého. V případě úmyslu přesahujícího objektivní stránku trestného činu, který spočíval v tom, že pachatel musel jednat popsaným způsobem s úmyslem způsobit jinému škodu (příp. újmu, o níž tu nešlo) nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch, nemusí ke způsobení škody či získání prospěchu dojít (nemusí tak mít tento úmysl následný odraz v objektivní realitě), postačí, pokud takovou škodu či prospěch pachatel zamýšlel, ať již následně k ní dojde, či nikoli. V případě tzv. úmyslu překračujícího objektivní stránku již podle starší nauky (srov. například SOLNAR, V. *Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Academia, 1972, s. 247; shodně viz i SOLNAR, V., FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. *Systém českého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Nakladatelství Orac, s. r. o., 2003, s. 315) může (na rozdíl od jednání s určitým cílem či za určitým účelem) postačovat tzv. *dolus eventualis* (nepřímý úmysl), pokud z konkrétní formulace výslovně nevyplývá, že je třeba, aby pachatel daný následek přímo chtěl, kdy formulace „v úmyslu“ se mnohem spíše blíží spáchání činu k určitému účelu nebo s určitým cílem. Jako příklad, kdy je třeba úmyslu přímého, se uváděla formulace „v úmyslu zajistit ... neoprávněné výhody, zajistit plnění úkolů“ v případě trestného činu porušování povinností při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle tehdy platného a účinného § 127 tr. zákona, podobně jako se nyní někdy uvádí požadavek na úmysl přímý v případě současného § 140 odst. 3 písm. j) tr. zákoníku („v úmyslu získat ... prospěch“ etc.) nebo § 173 odst. 1 tr. zákoníku („v úmyslu zmocnit se cizí věci“). Naproti tomu v celé řadě jiných případů teorie (např. SOLNAR, op. cit.) připouští *dolus eventualis* pro případ úmyslu překračujícího objektivní stránku skutkové podstaty (např. u nadřzování „v úmyslu umožnit uniknout trestnímu stíhání“ etc., v případě sabotáže „v úmyslu poškodit ... státní zřízení nebo obranyschopnost republiky“ apod.; podobně *dolus eventualis* v případě úmyslu přesahujícího objektivní stránku zvažuje i KRATOCHVÍL, V. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 301, kde o uvedeném úmyslu hovoří jako o motivu, pohnutce, příp. specifickém úmyslu či obmyslu). Lze vyjít i z dřívější judikatury Nejvyššího soudu k této otázce. Předně je možno odkázat na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1475/2015, v němž k uvedenému závěru, že postačí *dolus eventualis* i u podobně formulovaného znaku „úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch“ v případě trestného činu pletich při veřejné soutěži

a veřejné dražbě podle § 128a odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Závěry z uvedeného rozhodnutí, na které lze odkázat, se uplatní i v posuzované trestní věci obviněných.

27. Ve vztahu k zavinění a odlišení jejich forem lze také obecně uvést, že zavinění je postaveno na dvou složkách, a sice složce vědění a vůle. Při vědomí nutnosti určitého důsledku lze uvažovat jen o úmyslu přímém, neboť ví-li pachatel, že určité jednání povede nezbytně k určitému následku, nemůže se zároveň bránit tím, že takový důsledek nechtěl (srov. například SOLNAR, V. Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Academia, 1972, s. 222; ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 52; shodně i ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář § 1–139. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 221). Pokud pachatel ví pouze o možnosti, že určitý následek může nastat, přicházejí v úvahu vlastně tři různé formy zavinění s ohledem na vůli pachatele – chce-li současně takový následek, jde o úmysl přímý, nechce-li jej, ale je s ním srozuměn, jde o úmysl nepřímý, není-li s ním ani srozuměn, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že takový následek nenastane, jde o vědomou nedbalost. Srozuměním se rozumí (aktivní) volní vztah pachatele ke způsobení následku relevantnímu pro trestní právo. Na takové srozumění se zpravidla usuzuje z toho, že pachatel nepočítá se žádnou konkrétní skutečností, jež by mohla zabránit následku, který pachatel považuje v době jednání za možný. Definice § 15 odst. 2 tr. zákoníku přitom má pomoci zejména při řešení případů lhostejnosti pachatele ve vztahu k následku. Připomenout vedle dostupných komentářů a učebnic (např. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, zejména s. 222–223) je možno i známý článek Dolenského (DOLENSKÝ, A. Eventuální úmysl aneb případ slečny ze střelnice. Právní rozhledy, č. 2/1998, s. 55 a násl.). Jednotlivé složky zavinění (vědomostní a volní) přitom nelze zaměňovat, vzájemně nahrazovat, třebaže jsou vzájemně propojené a podmíněné, neboť složka vědomostní je podmínkou složky volní (která bez prvně uvedené nemůže být naplněna). Z judikatury z poslední doby s výkladem k odlišení nepřímého úmyslu a vědomé nedbalosti ve vztahu k následku zvláště srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1467/2015 (zejména body 29. až 32. jeho odůvodnění).

28. Pokud v daném případě obvinění věděli, že předmětná dotace bude vyplacena subjektu, který nesplňoval podmínky pro její udělení, přesto podnikli všechny kroky k tomu, aby mu dotace byla vyplacena, ač při jejich řádném postupu by k tomu nedošlo, museli nutně též vědět, že tím příjemci dotace opatří neoprávněný prospěch a současně tím způsobí škodu jinému subjektu, a sice České republice reprezentované MŠMT. Při takovém skutkovém závěru je možno uvažovat jen o úmyslu přímém, jak bylo rozvedeno shora. K tomuto závěru dospěl soud prvního stupně, jak vyplývá z odůvodnění jeho rozsudku na str. 28, odpovídá tomu i skutková věta výroku jeho rozsudku.

29. Shodné závěry jako soud prvního stupně učinil ohledně J. K. i odvolací soud. Ohledně obviněného K. i s ohledem na shora uvedený výklad forem zavinění lze plně akceptovat úvahy soudů nižších stupňů ohledně naplnění znaku zavinění u obou dvou trestných činů, které byly obviněnému kladeny za vinu, neboť zavinění ve formě úmyslu přímého odpovídá i skutkovým okolnostem ve skutkové větě napadeného rozsudku odvolacího soudu, závěry o zavinění byly i náležitě zdůvodněny (srov. zejména str. 17 až 20 jeho rozsudku, výslovně pak na str. 19).

30. Naproti tomu rozsudek odvolacího soudu je zejména v naznačeném směru znaků subjektivní stránky nejednoznačný a vnitřně rozporný, jde-li o skutkové i právní závěry týkající se obviněného M. V. Z tohoto důvodu nemůže rozsudek soudu druhého stupně v této části obstát. Městský soud totiž dovedl, že obviněný M. V. sice jednal protiprávně při správě cizího majetku, způsobil takovým jednáním škodu, byla tak splněna i podmínka příčinné souvislosti mezi jeho jednáním a způsobenou škodou, dokonce dospěl k závěru, že obviněný tuto škodu zavinil úmyslně. Na rozdíl od soudu prvního stupně ovšem uzavřel, že šlo o úmysl nepřímý, a nikoli o přímý úmysl, což zmiňuje sice na více místech (zejména na str. 14 a 15), aniž by však náležitě zdůvodnil, proč shledal tuto formu zavinění, a nikoli jinou. Nerozvedl, zda obviněný věděl jistě, že svým protiprávním postupem, který byl v jeho jednání shledán, nutně způsobí popsanou škodu (pak by šlo o úmysl přímý), či zda si byl pouze vědom možnosti, že ji může způsobit, sice ji nechtěl, ale byla mu lhostejná, byl s ní srozuměn, protože se nespolehal na nějakou konkrétní okolnost, pro kterou by škoda nastat neměla, etc. Odvolací soud neuznal obviněného vinným trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku vlastně jen proto, že „úmysl pachatele zde musí směřovat ke způsobení škody, což nelze jednoznačně uvést“ (str. 15 jeho rozsudku dole). Podobně na str. 16 uvedl, že neuložil obviněnému povinnost k náhradě škody proto, že nelze dovést úmysl obviněného škodu způsobit. Ovšem takový závěr by musel promítnout i do právní kvalifikace jednání obviněného spočívajícího v tzv. nevěrné správě cizího majetku, tedy nemohl by obviněného uznat vinným ani úmyslným trestným činem porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 tr. zákoníku, neboť i zde se předpokládá úmyslné zavinění ve vztahu ke způsobení škody, a to dokonce nikoli malé (tj. nejméně 25 000 Kč).

31. Pokud snad, jak je naznačeno v jiných pasážích rozsudku odvolacího soudu (na str. 15–16), dospěl odvolací soud k závěru, že ke škodě, kterou měl obviněný způsobit, se vztahoval pouze jeho nepřímý úmysl, tedy *dolus eventualis*, a proto uznal obviněného M. V. vinným pouze trestným činem porušení povinnosti při správě cizího majetku, a nikoli i zneužití pravomoci úřední osoby, protože u prvně uvedeného postačí úmysl nepřímý, zatímco u druhého je zapotřebí úmysl přímý, pak ani s takovým závěrem nemůže odvolací soud ze shora rozvedených důvodů souhlasit. I v případě trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby totiž postačí

zavinění ve formě úmyslu nepřímého, a to jak ve vztahu ke všem objektivně-deskriptivním znakům, tak i ve vztahu k normativním znakům, u nichž postačí laická představa (např. v případě znaku „úřední osoba“ postačí laická představa ohledně konkrétního postavení pachatele, není třeba znalost trestněprávní normy v § 127 tr. zákoníku vykládající pojem úřední osoba). Dokonce postačí eventuální úmysl i v případě tzv. úmyslu přesahujícího objektivní stránku v podobě úmyslu způsobit jinému škodu, resp. opatřit jinému prospěch, jak bylo již rozvedeno.

32. Odvolací soud si proto bude muset ujasnit své skutkové závěry ohledně obou složek, na nichž je zavinění postaveno, tedy vědomí pachatele ve vztahu ke konkrétním skutečnostem rozhodným pro případné naplnění objektivně-deskriptivních i normativních znaků příslušných skutkových podstat trestných činů, které bude muset náležitě promítnout do právního hodnocení zjištěného skutku. Své závěry z provedeného dokazování musí odvolací soud promítnout i do skutkové věty. Není přitom možno ve vztahu ke škodě pro účely posouzení skutku jako trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku, resp. trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby, či pro účely rozhodnutí o vzneseném nároku poškozené k náhradě škody učinit rozdílné skutkové závěry, neboť jde stále o jednu a tutéž škodu. Dále je možno uzavřít, že oba citované trestné činy je možno spáchat i nepřímou úmyslně, zavinění ve formě přímého úmyslu se nevyžaduje. O přímý úmysl jde tehdy, ví-li pachatel jistě, že svým jednáním způsobí právem reprobovaný výsledek, tedy poruší nebo ohrozí zájem chráněný trestním zákonem.

33. Z uvedených důvodů bylo proto namíste především vyhovět dovolání nejvyššího státního zástupce, nicméně s ohledem na nejednoznačné a vnitřně rozporné závěry o skutkovém stavu, které se promítly i do právní kvalifikace skutku obviněného M. V., bylo namíste i z podnětu jeho odvolání zrušit rozsudek odvolacího soudu, a to v části týkající se jeho osoby.

34. Lze tak uzavřít, že z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud vyhověl dovolání obviněného M. V. i nejvyššího státního zástupce, který dovolání podal v neprospěch tohoto obviněného, a podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. 44 To 55/2017, a to v části týkající se obviněného M. V. včetně všech dalších rozhodnutí obsahově navazujících na zrušenou část rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

35. Pokud jde o dovolání obviněného J. K., dospěl Nejvyšší soud k závěru, že vznesl námitky, které zčásti obsahově neodpovídaly uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a proto se jimi nemohl zabývat, zčásti se jeho dovolání opíralo o námitky, které bylo možné tomuto důvodu podřadit, ale Nejvyšší soud je neshledal opodstatněnými. Proto ani nepřezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí ani správnost řízení mu předcházejícího

a dovolání obviněného J. K. podle § 265 i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl jako zjevně neopodstatněné.

č. 1

36. Bude na Městském soudu v Praze, aby se znovu důsledně zabýval danou věcí, provedené důkazy náležitě vyhodnotil nejen jednotlivě, ale i v souhrnu, jak bylo ve spojitosti s otázkou zavinění způsobené škody rozvedeno shora, případně, bude-li toho zapotřebí, dokazování v tomto směru doplnil, vyvodil z provedených důkazů odpovídající skutkové závěry též ve vztahu k subjektivní stránce skutkových podstat trestných činů porušení povinnosti při správě cizího majetku a zneužití pravomoci úřední osoby. V případě, že opětovně dospěje k závěru, že jednání obviněného M. V. bylo skutečně vedeno úmyslem (alespoň nepřímým) způsobit poškozené škodu, potom přesvědčivě s ohledem na výše uvedené tento svůj úsudek zdůvodní a řádně jej promítne do výroku o vině i do výroku o náhradě škody.

Č. 2

č. 2

Zvlášť přitěžující okolnost, Těžké ublížení na zdraví
§ 145 odst. 2 písm. e), § 140 odst. 3 písm. f), § 146 odst. 2 písm. d), § 353
odst. 2 písm. e) tr. zákoníku

Zaměstnance soukromé společnosti poskytující bezpečnostní služby spočívající také v ostraze cizího majetku, který v době provozu prodejny provádí její ostrahu, nelze považovat za „jiného, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání“ ve smyslu zákonného znaku uvedeného v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. Stejně je třeba na něj pohlížet také ve vztahu ke zvlášť přitěžující okolnosti uvedené v § 140 odst. 3 písm. f), § 146 odst. 2 písm. d) či § 353 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2019, sp. zn. 8 Tdo 631/2019-I.,
ECLI:CZ:NS:2019:8.TDO.631.2019.1)

Nejvyšší soud k dovolání obviněných V. K. a P. N. v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 46 T 4/2017 podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil v celém rozsahu rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 1 To 68/2018, jakož i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 12. 6. 2018, sp. zn. 46 T 4/2017, byla obviněná V. K. uznána vinnou jednak zločinem těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku, ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, jednak přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku, obviněný P. N. byl uznán vinným účastenstvím ve formě návodu ke zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 24 odst. 1 písm. b), § 145 odst. 1 tr. zákoníku. Za označenou trestnou činnost byla obviněná podle § 145 odst. 1, § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzena k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, přičemž výkon uvedeného trestu byl podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíně-

ně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku jí byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu v trvání deseti let. Obviněný byl za návod ke zločinu těžkého ublížení na zdraví a za sbíhající se přečin krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku, kterým byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 29.11. 2016, sp. zn. 3 T 131/2016, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 8 To 104/2017, odsouzen podle § 145 odst. 1, § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Současně byl podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušen výrok o trestu, který byl obviněnému uložen rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. 3 T 131/2016, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 8 To 104/2017, jakož i všechna další rozhodnutí na uvedený výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená Kooperativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group, se sídlem P. 8, odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Označené rozhodnutí napadli odvoláními obviněný a státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočky ve Zlíně. Obviněný svůj řádný opravný prostředek zaměřil proti výrokům o vině a trestu, státní zástupkyně brojila v neprospěch obou obviněných proti výroku o vině a v neprospěch obviněného i proti výroku o trestu. Rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 1 To 68/2018, byl podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. z podnětu odvolání státní zástupkyně napadený rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu zrušen. Za splnění podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. bylo znovu rozhodnuto tak, že obviněná V. K. byla uznána vinnou jednak zločinem těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, jednak přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku, za což byla podle § 145 odst. 2, § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzena k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání pěti let, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazena do věznice s ostrahou. Podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku jí byl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel v trvání deseti let. Obviněný P. N. byl uznán vinným účastenstvím ve formě návodu na pokusu zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 24 odst. 1 písm. b), § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, přičemž za tento trestný čin a za sbíhající se přečin krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku, kterým byl uznán vinným rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. 3 T 131/2016, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 8 To 104/2017, byl odsouzen podle § 145 odst. 2, § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti a půl let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. záko-

níku zařazen do věznice s ostrahou. Současně byl podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušen výrok o trestu, který byl obviněnému uložen rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 29. 11. 2016, sp. zn. 3 T 131/2016, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 8 To 104/2017, jakož i všechna další rozhodnutí na uvedený výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená Kooperativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group, se sídlem P. 8, odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občansko-právních. Podle § 256 tr. ř. bylo odvolání obviněného zamítnuto.

3. Podle skutkových zjištění odvolacího soudu se obvinění V. K. a P. N. dopustili trestných činů, jimiž byli uznáni vinnými, tím, že obviněná V. K. poté, co si v přesně nezjištěné době noci ze dne 9. 10. 2015 na 10. 10. 2015 aplikovala dávku psychotropní látky – metamfetaminu (pervitinu), řídila své osobní motorové vozidlo zn. VW Golf, RZ XY, z místa svého bydliště v XY, na ul. XY, do XY, okres Brno-venkov, na parkoviště u prodejny Penny Market, na ul. XY, kde následně v době kolem 14:20 hodin, se záměrem odvézt obviněného P. N. po jeho předchozí krádeži zboží v této prodejně ještě před příjezdem přivolané policejní hlídky, se na naléhání obviněného P. N., který na ni minimálně křičel, aby jela, rozjela vozidlem proti J. T., zaměstnanci obchodní společnosti S. A., provádějícímu v té době ostrahu prodejny, který se po předchozím slovním a fyzickém konfliktu s obviněným P. N. snažil odjezdu vozidla zabránit tím, že posádce vyzýval k vyčkání příjezdu policejní hlídky, stavěl se za vozidlo při jeho couvání z parkovacího místa, a když byl odtlačen, oběhl vozidlo, postavil se před jeho přední část a položil ruku na kapotu, a v důsledku pohybu (rozjetí) vozidla proti němu naskočil na kapotu vozidla, pak soustavně zvyšovala rychlost, takže se poškozený po ujetí vzdálenosti cca 10 m a při rychlosti maximálně 20 km/h na vozidle neudržel a spadl z kapoty nalevo od vozidla pokračujícího v jízdě, přičemž utrpěl otřes mozku, krčně hlavový syndrom při podvrtnutí krční páteře, zhmoždění pravého ramene a pravé poloviny hrudníku, pohmoždění kyčelní krajiny a pravého stehna a podvrtnutí bederně křížového skloubení, tedy zranění vyžadující hospitalizaci poškozeného v Úrazové nemocnici v XY do 13. 10. 2015 a znamenající pro něj omezení v obvyklém způsobu života, které trvalo až do 12. 11. 2015 a spočívalo mimo jiné v bolestivosti, ztížené hygieně, omezené hybnosti a nutnosti nosit krční límec a zpevňující bederní pás, přičemž pokud by poškozený včas nenaskočil na kapotu vozidla nebo pokud by při pádu z vozidla narazil hlavou na vozovku, mohla mu vzniknout závažnější zranění v podobě poranění skeletu dolní končetiny či poranění vazivového aparátu kolene, spojená s dlouhodobým léčením a déletrvajícím omezením v obvyklém způsobu života, zřetelně přesahujícím dobu 6 týdnů, nebo dokonce zranění hlavy v podobě krvácení mezi obaly mozkové či poranění mozku (zhmoždění mozku, krvácení do mozku, otok mozku) s možností bezprostředního ohrožení na životě, po pádu poškozeného z vozidla obviněná V. K.

pokračovala bez zastavení v jízdě zpět ke svému bydlišti, kde byla v 15:05 hodin zastavena hlídkou Policie České republiky a byla pozitivně testována na přítomnost omamných a psychotropních látek, přičemž z následně odebraného vzorku krve v 16:47 hodin bylo analýzou zjištěno, že řídila pod vlivem metamfetaminu a amfetaminu, když v době odběru měla v krvi 0,228 mg/l metamfetaminu a 0,069 mg/l amfetaminu.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 1 To 68/2018, podali oba obvinění prostřednictvím svých obhájců v zákonné lhůtě dovolání.

5. Obviněná V. K. uplatnila dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a namítla, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Brojila proti naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty podle § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, resp. proti tomu, že ostražka prodejny by měla náležet do kategorie označené jako „jiný, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona“. Uvedený pojem je poměrně vágní, což vyslovuje i odborná veřejnost. I podle důvodové zprávy by se ochrana měla vztahovat především na hasiče (profesionální i dobrovolné), záchranáře, příslušníky horské služby a plavčíky. Podle názoru dovolatelky měl být skutek právně posouzen toliko podle odst. 1 § 145 tr. zákoníku tak, jak to učinil nalézací soud, který se na rozdíl od soudu odvolacího otázkou výkladu § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku podrobně zabýval.

6. Podle obviněné je současně nutno konstatovat, že postavení a pravomoci zaměstnanců obchodních korporací, jejichž činností je ostražka majetku, neupravuje žádný zvláštní zákon, který by jim poskytoval speciální ochranu či jim dával nějaká speciální práva. Při výkonu jejich zaměstnání je na tyto osoby nahlíženo jako na běžné občany, a nikoli jako na osoby, jež jsou chráněny ve smyslu předmětné přísnější právní kvalifikace. Při své činnosti se řídí obecně platnými právními předpisy, přičemž formu zabránění bezprostředně hrozící újmy na majetku nebo zdraví upravuje například institut krajní nouze (§ 2906 občanského zákoníku) nebo nepřikázaného jednatelství (např. odvracení škody, viz § 3007 občanského zákoníku). Všechny tyto instituty přitom vyžadují, aby újma na majetku (životě) vždy bezprostředně hrozila. Podmínka bezprostřednosti však při jednání poškozeného nebyla naplněna. Poškozený vstoupil před vozidlo až v okamžiku, kdy žádnou újmu na majetku neodvracel a ta ani nehrozila a činil tak zcela svévolně, bez jakéhokoli důvodu, a nadto i v rozporu s pokynem svého nadřízeného.

Kdyby pracovníkům bezpečnostních agentur byla přiznána některá další oprávnění, porušila by se ústavou zaručená rovnost občanů (ani zmiňovaný návrh zákona o soukromé bezpečnostní činnosti tato oprávnění nikterak nerozšiřuje; jinými slovy, soukromé bezpečnostní služby budou mít vůči třetím osobám i po přijetí takového zákona, tím spíše dnes, stejné postavení, stejné limity svého jednání, jaké má každá další osoba).

7. Odvolací soud nalézacímu soudu vytkl, že status osoby, na niž se vztahuje § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, pojal příliš restriktivně. Obviněná však namítla, že naopak odvolací soud zaujal bez bližšího upřesnění výklad nepřípustně rozšiřující, kdy v České republice má působit přibližně 7 500 podnikatelských subjektů v oboru soukromých bezpečnostních služeb, které zaměstnávají na 52 000 zaměstnanců, přičemž na rozdíl od zdravotníků, lékařů a hasičů, které má komentované ustanovení na mysli, mnoho zaměstnanců soukromých bezpečnostních služeb působí při své činnosti v uniformách, bývá ozbrojeno, školen v sebeobraně a cvičen v bojových sportech či bývá doprovázeno velkými psy, často bojových plemen, čímž je fakticky jejich ochrana zvyšována (na rozdíl od lékařů či hasičů). Upravovat zvýšení jejich ochrany i právní cestou tedy není důvodné. Extenzivní výklad předestřený odvolacím soudem by pak navíc musel zahrnovat i mnohé další pracovníky v soukromém sektoru, např. vrátné, skladníky, prodávачky atd., tedy všechny osoby, které mají v popisu práce ochranu majetku svého zaměstnavatele. Dovolatelka připomněla, že uvedená povinnost vyplývá i přímo ze zákoníku práce, když podle jeho § 301 písm. d) jsou všichni zaměstnanci povinni mimo jiné i střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím. Tento výklad by tedy byl neudržitelný.

8. Dovolatelka byla přesvědčena, že nalézací soud se správně vypořádal i s judikaturou předloženou obžalobou. Podle jejího mínění se rozsudek Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 14. 12. 2015, sp. zn. 68 T 11/2013, k dané problematice vůbec nevyjadřuje, neboť byl vydán jako tzv. zkrácený, tj. bez odůvodnění, a rozsudek Krajského soudu v Brně – pobočky v Jihlavě ze dne 17. 6. 2010, sp. zn. 48 T 4/2010, se postavením pracovníka bezpečnostní služby jako osoby požívající zvýšené ochrany rovněž nikterak nezabývá, resp. neuvádí, z jakého důvodu by mu měla být taková ochrana poskytována, když pouze zmiňuje, že ke spáchání trestného činu došlo v souvislosti s tím, že poškozený chránil i majetek. Relevantní je naopak běžná judikatura obecných soudů a Nejvyššího soudu pojednávající o pracovnících ochranky či ostrahy typově obdobné prodejny či jiného zařízení, v jejichž případech nebyla užita předemětná kvalifikovaná skutková podstata (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 8 Tdo 290/2013, ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1603/2011, ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. 8 Tdo 74/2017).

9. Domnívala se, že i v případě, pokud by byl úmysl zákonodárce či jeho konečný produkt zaměřen na ochranu osob chránících např. větší soukromé hodnoty,

bylo by nutné vzít do úvahy, zda k danému konkrétnímu jednání došlo v souvislosti s výkonem povolání. Nalézací soud v tomto ohledu dospěl k zjištění, že v konkrétním případě se jednalo až o jednání následující, byť související s povoláním či zaměstnáním. Majetkovým hodnotám již v dané době nehrozilo riziko a poškozený J. T. fakticky pouze realizoval právo na zadržení podezřelé osoby podle 76 odst. 2 tr. ř. Odvolací soud ve skutkové větě výroku o vině pouze doplnil, že poškozený byl zaměstnancem společnosti S. A. a že v době, kdy na něj bylo najeto, prováděl ostrahu prodejny. Uvedené skutkové zjištění však nalézací soud tímto způsobem nekonstruoval (přitom odvolací soud žádné dokazování neopakoval, a tedy musel plně převzít skutková zjištění nalézacího soudu), navíc takto vymezený skutek nenaplnuje podmínku upravenou v odst. 2 písm. e) § 145 tr. zákoníku.

10. Podle písemné zprávy společnosti B. M. S. ze dne 23. 12. 2016 byly pracovními povinnostmi poškozeného při výkonu ostrahy objektu Penny Market zabránění rozkrádání a ztrátám, zneužití, poškození a zničení majetku Penny Marketu. Lze tak souhlasit s *de facto* skutkovým zjištěním nalézacího soudu, že v okamžiku, kdy došlo k předmětnému jednání obviněné, jednání poškozeného již nenaplnovalo shora uvedené pracovní povinnosti. Připomněla usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2014, sp. zn. 6 Tdo 71/2014, podle něhož znak „na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví“ uvedený v § 146 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku je naplněn toliko v případě, že zdravotník skutečně plní úkoly související s poskytováním zdravotní služby. Dovolatelka je toho názoru, že analogicky lze dospět k závěru, že o osobu, která plnila svoji obdobnou povinnost při ochraně majetku vyplývající z jejího zaměstnání, se může jednat pouze v případě, pokud tato osoba plní úkol přímo směřující k ochraně majetku. Ze skutkových zjištění nalézacího soudu, kterými byl vázán i odvolací soud, je zcela zřejmé, že označenou činnost poškozený při utrpění zranění nevykonával, jelikož majetek obchodního domu Penny Market nebyl již nikterak ohrožen, když tento se neporušený navrátil na prodejnu. Vůči obviněné tedy nevystupoval jako osoba ochraňující jakýkoli majetek. Napadené rozhodnutí se touto zásadní otázkou zabírá pouze v jediném odstavci, a to nikterak podrobně. Obviněná v této souvislosti poznamenala, že odvolací soud se v naznačené rovině zabývá pouze právní kvalifikací vztahující se k obviněnému, nikoliv k ní samotné, neboť ona nebyla identifikována jako zloděj a nic neodcizila. Dodala, že pokud dojde ke způsobení těžké újmy na zdraví při plnění dalších úkolů, které nelze zahrnout pod dikci „směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví“, resp. „při ochraně života, zdraví nebo majetku“, nespadá takový případ pod zvýšenou ochranu této okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby a musí být posouzen jen jako trestný čin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku.

11. Obviněná uzavřela, že výklad, který prosazuje odvolací soud, by *ad absurdum* vedl k nedůvodnému přepínání trestní represe. Má za to, že v důsledku

extenzivního výkladu trestněprávní normy v její neprospěch byla porušena její základní práva zaručená předpisy ústavněprávního charakteru.

12. Výhrady dovolatelka vztáhla i proti výroku o trestu. Za prvé se domnívala, že absence řádného zdůvodnění právní kvalifikace skutku podle § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku je neakceptovatelná především v situaci, kdy byla ohrožena trestní sazbou ve výši 5 až 12 let a byl jí ukládán nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání pěti let, namísto původního trestu odnětí svobody v trvání tří let s podmíněným odkladem na pět let (kdy je zřejmé, že odvolací soud neuložil mírnější trest pouze z důvodu vázanosti trestní sazbou). Trest uložený nalézacím soudem přitom považovala za přiměřený i státní zástupkyně v podaném odvolání a z důvodu tvrzené právní kvalifikace navrhovala užití § 58 tr. zákoníku. Za druhé byla přesvědčena o vadnosti postupu odvolacího soudu, jenž jí zpřísnil trest přesto, že odvolání státní zástupkyně směřovalo proti výroku o vině v neprospěch obou obviněných a proti výroku o trestu pouze v neprospěch obviněného P. N. V případě obviněné státní zástupkyně co do druhu a výměry trestu ničeho nevytýkala a výslovně uvedla, že trest, který byl obviněné uložen nalézacím soudem, považuje dokonce i při využití kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 145 tr. zákoníku za přiměřený a přiléhavý. Nepodmíněný trest odnětí svobody nenavrhoval ani intervenující státní zástupce u veřejného zasedání, který naopak odkázal na písemné odvolání státní zástupkyně a shodně s tímto odvoláním trval na návrhu na snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 1 tr. zákoníku. Dovolatelka připustila, že vzhledem k tomu, že byl odvoláním napaden výrok o vině, byl dán přesah přezkumné činnosti vyplývající z principu vázanosti odvolacího soudu obsahem a důvody podaného odvolání ve vztahu i k výroku o trestu. Nicméně měla za to, že odvolací soud se měl výrokem o trestu (a dalšími výroky) zabývat pouze v návaznosti na vady, které byly v odvolání vytkány výroku o vině, a jen v tomto rozsahu měl přezkoumat výrok o trestu a další výroky, které měly ve výroku o vině svůj podklad. Doplnila, že vymezení obsahu a rozsahu odvolání státního zástupce je rovněž důležitou směrnicí pro způsob rozhodnutí odvolacího soudu z hlediska uplatnění zákazu *reformationis in peius*.

13. Obviněný P. N. ve svém mimořádném opravném prostředku uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. S odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vyjádřil přesvědčení, že nalézací soud na základě provedeného dokazování dospěl ke zcela správnému závěru o tom, že poškozený v době útoku proti jeho osobě fakticky realizoval pouze právo na zadržení osoby podezřelé podle § 76 odst. 2 tr. ř. Ke krádeži zubních past došlo v prostorách obchodu Penny Market a škoda způsobena nebyla, neboť zboží bylo vráceno na prodejnu, a to ještě předtím, než byl proti poškozenému proveden útok. Poškozený jako zaměstnanec společnosti B. M. S. vykonával ostrahu prodejny Penny Market, přičemž podle smlouvy bylo jeho hlavní pracovní náplní mimo jiné zabránit rozkrádání a ztrátám, zneužití a poškození majetku Penny Marketu.

Z výslechu svědka P. K. vyplynulo, že jako vedoucí předmětné prodejny Penny Market poté, co bylo do prodejny vráceno odcizené zboží, a poškozený se za obviněným rozběhl a došlo mezi nimi k potyčce, poškozenému řekl „ať se na to vybodne“. Teprve následně po skončení potyčky, kdy obviněný s obviněnou odešli do vozidla, došlo k uvedenému protiprávnímu trestnímu jednání, tedy najetí vozidla na poškozeného, který se před něj postavil. Že poškozený realizoval toliko právo na zadržení osoby podezřelé, soud přesvědčivě dovodil ze skutečnosti, že poškozený v době útoku nechránil majetek, neboť tento již byl vrácen na prodejnu, a rovněž z toho, že od vedoucího prodejny dostal pokyn, aby ve svém jednání již dál nepokračoval. Nalézací soud velmi pečlivě a podrobně zdůvodnil, proč poškozeného nepodřadil pod zákonný znak „jiného, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona“. Dospěl ke správnému závěru, že aby bylo možné osobu pod uvedený znak podřadit, muselo by k újmě na zdraví této osoby dojít při ochraně majetku. Z logického a gramatického výkladu přitom lze dovodit, že k újmě na zdraví, respektive k útoku proti zdraví takové osoby, musí dojít ve chvíli, kdy majetek chrání, respektive v době bezprostředně následující, a musí se jednat o ochranu majetku, tudíž hrozí jeho poškození, zničení nebo odcizení. V konkrétním případě v době útoku proti zdraví poškozeného již poškození, zničení nebo odcizení majetku nehrozilo.

14. Naproti tomu soud odvolací pouze stručně konstatoval, že nesdílí interpretaci nalézacího soudu o pouhé realizaci práva na zadržení osoby podezřelé a příklání se k závěrům obsaženým v opravném prostředku státního zástupce. Podle něj nalézací soud pojímá status osoby, na niž se vztahuje § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, příliš restriktivně. Obviněný se domníval, že argumentace odvolacího soudu ohledně toho, jakým způsobem a na základě jakých úvah dospěl ke svému závěru, že obecně je třeba přiznat zvýšenou ochranu pracovníkovi ostrahy prodejny, je poměrně vágní. Bez přesvědčivého odůvodnění se odvolací soud ztotožnil s úvahami státního zástupce v podaném odvolání. Podle obviněného z důvodové zprávy k pojmu „jiného, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona“ plyne, že úmyslem zákonodárce bylo, aby se tato ochrana vztahovala především na hasiče (profesionální i dobrovolné), záchranáře, příslušníky horské služby a plavčíky, nikoliv aby byla poskytována obecně všem osobám, které mají v náplni práce ochranu majetku, respektive těm, u nichž to plyne z jejich postavení nebo funkce. Uvedl, že činnost společností, které se zabývají poskytováním ostrahy majetku nebo osob, jako i činnost zaměstnanců těchto společností se řídí platnými zákony a jejich práva a povinnosti nejsou upraveny žádným zvláštním zákonem. Zaměstnancům těchto společností, stejně tak jako běžnému občanovi, je poskytována dostatečná ochrana § 145 odst. 1 tr. zákoníku. Zaměstnanec společnosti poskytující ostrahu

majetku nemá žádné výjimečné postavení oproti jiným zaměstnancům. V posuzované věci z pracovní smlouvy poškozeného neplynula povinnost zadržet pachatele. Poškozený měl pouze zabránit rozkrádání a ztrátám, zneužití a poškození majetku společnosti Penny Market, čehož dostal tím, že majetek této společnosti byl vrácen na prodejnu, byť bez jeho přičinění. Teprve poté jako každý běžný občan, nikoliv jako osoba v určitém speciálním postavení, realizoval právo na zadržení podezřelé osoby. Obviněný si klade otázku, zda by byla přísnější ochrana podle § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku poskytnuta i běžnému občanovi, který by se snažil zadržet pachatele trestného činu. Podle jeho mínění odvolací soud nad rámec zákonné úpravy vytváří ze zaměstnanců společností poskytujících ostrahu majetku osoby, na něž se při výkonu jejich činnosti vztahuje více práv než na běžné občany, a překračuje úmysl zákonodárce, který do § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku zařadil i pojem „jiného, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona“.

15. Obviněný míní, že dovolací soud by měl nejprve posuzovat, zda ochrana, poskytovaná § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, se vztahuje i na pracovníky společností poskytujících ostrahu majetku a jaké podmínky musí být splněny k tomu, aby se na ně tato ochrana vztahovala, v tom smyslu, zda je jim ochrana poskytována pouze při ochraně majetku nebo i poté, co již majetku nehrozí žádné nebezpečí, a jedná se o zadržení podezřelé osoby. Podle obviněného by měly být stanoveny podmínky, které by konkretizovaly, kdy je možné pracovníka společnosti poskytující ostrahu majetku podřadit pod zákonný znak „jiného, který plnil svoji obdobnou povinnost“, a kdy ještě trvá ochrana života, zdraví a majetku, respektive v jakém okamžiku končí ochrana života, zdraví nebo majetku a kdy je již ze strany těchto osob fakticky realizováno právo na zadržení osoby podezřelé.

16. Pokud jde o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., uvedl, že nesushlasí s konstatováním odvolacího soudu, že jeho odvolání směřovalo v podstatě výlučně do způsobu hodnocení důkazů nalézacím soudem. Ve svém řádném opravném prostředku totiž brojil především proti tomu, že nalézací soud věrohodně nezdůvodnil, z jakého důvodu upřednostnil výpověď poškozeného u hlavního líčení před jeho výpověďmi z přípravného řízení. Je s podivem, že výpověď poškozeného z hlavního líčení, odlišná od jeho výpovědi předchozích, byla stěžejním usvědčujícím důkazem, když výpovědi dalších svědků učiněné u hlavního líčení byly s odkazem na dobu, která od skutku uplynula, hodnoceny jako nespolehlivé. Poškozený v přípravném řízení uvedl, že z vozidla žádné pokyny obviněného udělené obviněné, tedy to, aby se proti poškozenému rozjela, neslyšel. Obviněný přitom po celou dobu trestního řízení popíral, že by obviněné takové pokyny dával, že by v ní vzbudil rozhodnutí rozjet se vozidlem proti poškozenému. Až do okamžiku výpovědi poškozeného u hlavního líčení proti sobě stála tvrzení obviněných, která si navzájem odporovala. Obviněná tvrdila, že jí

obviněný pokyn dal, obviněný to popíral. Z rozsudku nalézacího soudu vyplývá, že výpovědi obou obviněných byly hodnoceny jako nevěrohodné. Nalézacímu soudu tak k závěru o vině obviněného významně pomohla změněná výpověď poškozeného, která vhodně doplnila výpověď obviněné. Pokud by poškozený výpověď nezměnil, tak by k posouzení viny zůstaly zejména výpovědi obou obviněných, které byly hodnoceny jako nevěrohodné, a nalézací soud by musel provedené důkazy vztahující se k vině či nevině obviněného hodnotit i z pohledu zásady *in dubio pro reo*.

17. Obviněný měl za to, že nalézací soud způsobem, jakým upřednostnil výpověď poškozeného z hlavního líčení, nerespektoval § 2 odst. 5 tr. ř., neboť i soud je povinen hodnotit všechny důkazy svědčící ve prospěch i neprospěch obviněného. Pochybení odvolacího soudu spatřuje obviněný v tom, že se soud s jeho odvolací námitkou nevypořádal a toliko podotkl, že obviněný ve svém odvolání pouze napadá hodnocení důkazů provedené nalézacím soudem. Odvolací soud tak sice provedl ve stanoveném rozsahu věcný přezkum odvoláním napadeného rozsudku nalézacího soudu, ale nesprávně dospěl k závěru o nedůvodnosti obviněným podaného odvolání, neboť nebyly odstraněny pochybnosti o správnosti skutkových zjištění, respektive nebyla odstraněna nejasnost a neúplnost skutkových zjištění právě ve vztahu k objasnění, zda obviněný udělil pokyn obviněné k tomu, aby se vozidlem rozjela proti poškozenému, nebo zda tento pokyn neučinil, a nemohl tak naplnit znaky účastenství ve formě návodu podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku.

18. Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“) ve vyjádření k dovoláním obviněných mimo jiné uvedl, že dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. odpovídají výtky, jimiž oba obvinění brojí proti právnímu posouzení svého jednání také podle odst. 2 písm. e) skutkové podstaty podle § 145 tr. zákoníku. Poznamenal, že řadě argumentů dovolatelky nelze upřít oprávněnost. Svůj právní názor opírá o příslušnou judikaturu Nejvyššího soudu a její argumentaci nelze označit za zjevně neopodstatněnou. Přesto se v posuzované sporné věci nakonec přiklonil k napadenému rozhodnutí odvolacího soudu než k argumentaci soudu nalézacího.

19. Podle jeho mínění jsou významnými dvě právní otázky. Za prvé, zda lze zaměstnance bezpečnostní agentury působícího v době provozu prodejny jako její ostraha považovat za „jiného, který plní svoji obdobnou povinnost při ochraně majetku vyplývající z jeho zaměstnání“ ve smyslu § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku [a také ve smyslu dalších obdobných ustanovení – viz § 140 odst. 3 písm. f), § 146 odst. 2 písm. d) a § 353 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku]. Za druhé, zda snaha o dostižení a zadržení osoby podezřelé z předchozí krádeže na parkovišti prodejny je podřaditelná pod „ochranu majetku“.

20. K problematice zvýšené ochrany zaměstnanců střežících prodejny v době jejich provozu poznamenal, že ze tří dovolatelkou citovaných judikátů je patrné,

že Nejvyšší soud uvedeným zaměstnancům takovou zvýšenou ochranu dosud nepřiznával. Ve svých usneseních ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 8 Tdo 290/2013, ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1603/2011, ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. 8 Tdo 74/2017, předmětnou kvalifikovanou skutkovou podstatu nezvažoval. Státní zástupce připomněl i další rozhodnutí Nejvyššího soudu zabývající se útoky na zaměstnance bezpečnostních agentur (usnesení ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. 7 Tdo 1276/2017, a ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 6 Tdo 1294/2018) a konstatoval, že všechna citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu by mohla nasvědčovat tomu, že zaměstnanec ostrahy nemůže být osobou uvedenou v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, tedy někým, kdo plní svoji obdobnou povinnost při ochraně majetku vyplývající z jeho zaměstnání či povolání. Takový závěr však státní zástupce shledal nepřesným a předčasným, neboť upozornil, že ve všech uvedených usneseních rozhodoval Nejvyšší soud o dovoláních podaných samotnými obviněnými, byl vázán rozsahem dovolacích námitek, a neměl proto žádný důvod zabývat se tím, zda snad neměla být jednání obviněných, kvalifikovaná soudy nižších stupňů podle základní skutkové podstaty, posouzena přísněji – zda neměli mít poškození postavení osob více chráněných. Dovolatelkou a dovolatelem napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci označil za výjimku z uvedené praxe nižších soudů (podle něj nasvědčuje jiné praxi na Moravě a v Čechách) a usoudil, že by bylo vhodné, aby se Nejvyšší soud předmětnou otázkou zabýval, neboť podle jeho názoru k tomu dosud neměl příležitost.

21. Správným shledal napadené rozhodnutí odvolacího soudu, resp. jeho poměrně stručné odůvodnění vytýkaného právního posouzení skutku, z několika důvodů. Uvedl, že soužití lidí vyvolává spolupráci i konflikty. Většina lidí má přirozenou touhu se konfliktům vyhýbat. Existují však zaměstnání či povolání, při nichž se konfliktům vyhnout nelze, neboť nezbývá než je vykonávat právě i v místě výskytu možných agresorů. Taková povolání či zaměstnání mohou být zaměřena na potlačení agresorů nebo je třeba je vykonávat navzdory jejich útokům. Agrese zde může vyplynout buď ze zlého úmyslu, nebo z prostého rozrušení přítomných osob. Agresorem zde může být podnapilý pachatel nehody, zraněná oběť nespokojená s lékařskou péčí, zlomyslný „čumil“, nespokojený sportovní fanoušek nebo prchající pachatel nějakého přestupku či trestného činu, včetně deliktů majetkových. Na místech dopravních nehod, požárů, sportovních utkání, demonstrací či deliktů (včetně majetkových) tak plní své úkoly především policisté, kteří jakožto úřední osoby požívají zvýšené ochrany před možnými útočníky. Na takových místech však mnohdy musí působit i osoby neúřední. Také tyto jsou svým povoláním nuceny potýkat se s osobami agresivními a splnit svůj úkol bez ohledu na případné fyzické násilí, jemuž mohou být vystaveny. To, co je společné všem osobám uvedeným v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, je tedy to, že jsou povinny dokončit svůj úkol vzdor možné agresi. I pod takovým útokem musí: zdravotnický pracovník dokončit ošetřování zraněného a zachránit někomu

zdraví, hasič dohasit požár a zachránit někomu majetek, plavčík dokončit ožiování utopeného, aby mu zachránil život; člen ostrahy prodejny ochránit zboží a zachránit někomu majetek. To, co spojuje ostrahu supermarketu se záchranářem, je tedy skutečnost, že jsou nuceni vypořádat se při své práci s agresí, aniž by jim ovšem byla poskytnuta zvýšená ochrana úředních osob.

č. 2

22. K případným námitkám o různém významu toho či onoho chráněného statku konstatoval, že taková argumentace bude mít vždy poněkud spekulativní základ, neboť je obtížné poměřit společenský význam ošetření drobné odřeniny lékařem, hlídání luxusního klenotnictví ostrahou a hašení opuštěné boudy v širém rozmáčeném poli hasičem. Chráněné statky mohou nabývat mnoha konkrétních podob a významů. Nakonec i samotný zákonodárce zařadil v citovaném ustanovení ochranu majetku vedle ochrany života a zdraví. Význam toho či onoho zaměstnání nespatořoval ani v rozdílném požadovaném vzdělání (medicína nebo základní škola), ani v rozdílných chráněných statcích (život člověka nebo cena odcizené zubní pasty), nýbrž v tom, že jmenovaná zaměstnání zavazují své nositele k tomu, aby setrvali na místech konfliktů a buď jim čelili, nebo je snášeli. Lékař, hasič, plavčík ani zaměstnanec ostrahy nemohou z místa konfliktu odejít, neboť svým zaměstnáním jsou přidrženi k tomu, aby zde svůj úkol splnili. Jen na okraj k tomu doplnil, že právě zaměstnanec ostrahy je zpravidla jedinou alespoň trochu vybavenou a kvalifikovanou osobou, která na místě dbá o pořádek a o bezpečnost zboží i zákazníků v prodejnách a na chodbách obchodních center. V této souvislosti reagoval na námitku dovolatelky, že extenzivní výklad by mohl zahrnout všechny, kdo mají v popisu práce ochranu majetku. Zdůraznil, že dovolatelkou uváděné osoby, tedy prodavačky, vrátní a skladníci, zpravidla nebudou mít povinnost čelit možným agresorům. Prodavači či skladníci nejsou ani ustrojeni či vybavováni k potýkání se s agresivními zloději. U vrátných pak záleží na rozsahu jejich pracovních povinností. Na druhé straně by podle něj bylo nutno připustit zvýšenou ochranu obdobných zaměstnanců provádějících ostrahu nočních podniků a diskoték.

23. Všechny shora uvedené důvody jej vedly k závěru, že za osoby uvedené v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku je třeba považovat také zaměstnance ostrahy prodejny.

24. K otázce, zda poškozený v okamžiku svého sražení vozidlem dovolatelky ještě jednal „při ochraně majetku“, a k dovolatelkou citovanému usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 4. 2014, sp. zn. 6 Tdo 71/2014, podotkl, že v judikované věci napadl opilý obviněný v nemocnici lékaře pohotovostní služby krátce poté, kdy tento lékař poskytl zdravotnické úkony jinému pacientovi. V době útoku šel lékař po chodbě. Nejvyšší soud shledal, že toto napadení bezprostředně nespojilo s jeho pracovní činností jako lékaře. V závěru odůvodnění Nejvyšší soud připustil, že dostatečná souvislost by byla dána, pokud by lékař například odložil skalpel a zapisoval by údaje do zdravotnické dokumentace. Porovnání s věcí dovolatelky a dovolatele, odpovídalo by situaci v judikované věci, pokud by byl

poškozený zaměstnanec ostraha napaden při chůzi mimo plochu střežené prodejny, a to sice až poté, co by ustal ve svém úsilí o zadržení podezřelého dovolatele. O takovou situaci se ale v předmětné věci nejednalo – v době útoku poškozený stále ještě usiloval o zadržení dovolatele. Státní zástupce nerozporoval, že se jedná o otázku poměrně spornou. Uvedl, že si je vědom toho, že poškozený úspěšně dosáhl prvního návratu dovolatele do prodejny a jeho průchodu přes rám a opětovně z prodejny vyběhl teprve poté, kdy bylo mimo prodejnu objeveno odcizené zboží odhozené dovolatelem, a bylo tak prokázáno provedení krádeže. Nicméně má za to, že skutečnou přetržkou by bylo až opuštění okolí prodejny dovolatelem, neboť za součást ochrany majetku považuje i to, že pachatelé již dokonanych krádeží jsou pronásledováni před objekt prodejny, jsou zadrženi a předáni policii. Tím se také výkon jejich práce liší od práce shora uvedeného lékaře, který v citovaném judikátu na samotné chodbě již žádné lékařské úkony nečinil – na chodbě neordinoval. V posuzované věci v okamžiku najetí vozidla na poškozeného přitom nemohlo být jisté, jakou část odcizeného zboží vlastně dovolatel odhodil. Z hlediska vědomí všech účastníků předmětné události je nutno vycházet z toho, čeho si mohli být zúčastnění vědomi v době činu, nikoliv v době následující. Jednání poškozeného na parkovišti proto považoval za součást ochrany majetku – zde ochrany zboží prodejny, u něhož bylo pravděpodobné, že bylo v nějakém rozsahu odcizeno, a nebylo jisté, že bylo ve stejném rozsahu vráceno. Za této situace byl podle něj znak podle § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, že poškozený plnil svou povinnost „při ochraně majetku“, splněn.

25. Obviněná v reakci na vyjádření státního zástupce uvedla, že její dovolání lze i nadále považovat za důvodné. Poznamenala, že i z dalších dvou judikátů zmíněných státním zástupcem vyplývá, že Nejvyšší soud zaměstnancům střežícím prodejnu nepříznává zvýšenou ochranu. Byť se státní zástupce snaží uvedené relativizovat a akcentuje, že tato rozhodnutí byla učiněna v návaznosti na dovolání podaná obviněnými. Ostatně sám státní zástupce připouští, že dovolatelkou napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci je zjevně výjimkou z praxe nižších soudů a dané by mělo nasvědčovat jiné praxi na Moravě a v Čechách. Za takové situace lze tedy napadené rozhodnutí považovat za excesivní. Obviněná setrvala na svém přesvědčení, že výklad prosazovaný odvolacím soudem by vedl k nedůvodnému přepínání trestní represe.

26. Dále poznamenala, že státní zástupce se snaží napravit pochybení odvolacího soudu, který stran nově užitě právní kvalifikace rezignoval na řádné odůvodnění. Z jeho strany se však jedná pouze o určité úvahy, z nichž nelze při respektování výkladových předpokladů kladených na posouzení naplnění skutkové podstaty v trestním právu dostatečně určitě a jednoznačně podepřít interpretaci zaujatou odvolacím soudem.

27. Podotkla, že v trestním právu existují i jiné instituty vypořádávající se s životními situacemi naznačenými ve vyjádření, mnohem přílehavějším bude na-

příklad shledání existence přitěžující okolnosti podle § 42 písm. g) tr. zákoníku, tj. že pachatel spáchal trestný čin vůči osobě podílející se na záchraně života a zdraví nebo na ochraně majetku. Podle ní je stejně tak značně nepřesná paralela, že ostrahu supermarketu by se záchranářem měla spojovat skutečnost, že oba jsou při své práci nuceni vypořádat se s agresí, aniž by jim byla poskytnuta zvýšená ochrana úředních osob.

28. Zopakovala, že na rozdíl od zdravotníků, lékařů a hasičů, které má sporné ustanovení na mysli, mnoho zaměstnanců soukromých bezpečnostních služeb působí při své činnosti v uniformách, bývá ozbrojeno, školeno v sebeobraně, cvičeno v bojových sportech či doprovázeno velkými psy (často bojových plemen), čímž je fakticky zvyšována jejich ochrana. Zvyšovat jejich ochranu i právní cestou v rámci trestního zákoníku tedy není zapotřebí. Výklad navrhovaný napadeným rozhodnutím by mnohé pracovníky těchto agentur mohl motivovat k mnohem intenzivnějším zákrokům a k vyvolávání konfliktů bez toho, aby na výkon jejich povolání byly současně kladeny zvýšené požadavky. K úvaze státního zástupce, že vzhledem k tomu, že jí uváděné osoby, tedy prodavačky, vrátní a skladníci, zpravidla nebudou mít povinnost čelit možným agresorům, kdy prodavači či skladníci nejsou ani ustrojeni či vybavováni k potýkání se s agresivními zloději, nevztahovala by se na ně patrně zvýšená ochrana, podotkla, že ani poškozený J. T. nebyl ustrojen a vybaven k potýkání se s agresivními zloději. Taktéž z pracovních povinností mu povinnost „čelit možným agresorům“ nevyplývala. Připomněla, že podle zprávy B. M. S. byly pracovními povinnostmi poškozeného při výkonu ostrahy objektu Penny Market zabránění rozkrádání a ztrátám, zneužití, poškození a zničení majetku Penny Marketu, že postavení a pravomoci zaměstnanců obchodních korporací, jejichž činností je ostraha majetku, neupravuje žádný zvláštní zákon, že je na ně nahlíženo jako na běžné občany, že v jejich případě lze využít institutů krajní nouze či nepřikázaného jednatelství vyžadujících, aby újma na majetku (životě) bezprostředně hrozila, a že podle zákoníku práce jsou všichni zaměstnanci povinni mimo jiné i střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím.

29. Pokud jde o otázku, zda v okamžiku svého sražení vozidlem poškozený ještě jednal „při ochraně majetku“, uvedla, že státní zástupce připouští, že se jedná o otázku dosti spornou, a pomáhá si mimo jiné tvrzením, že v okamžiku najetí vozidla na poškozeného nemohlo být jisté, jakou část odcizeného zboží vlastně dovolatel odhodil, a že z hlediska vědomí všech účastníků předmětné události je nutno vycházet z toho, čeho si mohli být vědomi v době činu, nikoliv v době následující. Ve vztahu k dovolatelce však pomíjí, že ona nebyla zlodějem, nikým nebyla ani identifikována, resp. podezřívána jako zloděj, a nic rovněž neodcizila. Vůči ní proto poškozený nevystupoval a ani nemohl vystupovat jako osoba ochraňující jakýkoli majetek, čehož si byla ona sama v době činu vědoma.

III.

Přípustnost dovolání

30. Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání jsou podle § 265a tr. ř. přípustná, že je podaly včas oprávněné osoby a že splňují náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř. Protože nebylo možné dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž byla dovolání podána, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovoláních, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a shledal, že dovolání obviněných jsou opodstatněná.

IV.

Důvodnost dovolání

31. Oba obvinění shodně a v zásadě i ve shodné argumentační rovině nesouhlasili s právním posouzením skutku, jímž byli uznáni vinnými, i jako zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku ohledně obviněné V. K. a jako návodu na pokusu tohoto zločinu podle § 24 odst. 1 písm. b), § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. e) tr. zákoníku ohledně obviněného P. N. Polemizovali s právním názorem odvolacího soudu, jímž přisvědčil odvolacím námitkám státního zástupce a jejich jednání oproti závěru soudu prvního stupně posoudil za použití zvlášť přitěžující okolnosti uvedené v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku; jinou výtku hmotněprávní povahy neuplatnil.

32. Zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví. Spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, dopustí se tohoto zločinu i podle § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. Z tzv. právní věty výroku o vině rozsudku odvolacího soudu se podává, že mělo dojít k naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby spočívající ve spáchání činu uvedeného v odstavci 1 na jiném, který plnil svoji (obdobnou) povinnost při ochraně majetku vyplývající z jeho zaměstnání.

33. Z hlediska napadeného rozsudku, obsahu dovolání obou obviněných a jimi uplatněného důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je významná především otázka, zda lze zaměstnance soukromé společnosti poskytující bezpečnostní služby spočívající také v ostraze cizího majetku (dále též pro zjednodušení „soukromé bezpečnostní agentury“), který působí v době provozu prodejny jako její ostraha, považovat za „jiného, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochra-

ně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání“ ve smyslu zákonného znaku uvedeného v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. V závislosti na jejím řešení pak může být důležité, zda snahu o dostižení a zadržení osoby podezřelé z předchozí krádeže zboží na parkovišti prodejny, aniž by reálně hrozilo majetku nějaké riziko, lze ještě podřadit pod pojem „ochrany majetku“.

č. 2

34. Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku vysvětlil, proč na rozdíl od obžaloby neposoudil jednání obviněných i podle § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. Zdůraznil, že nemá pochybnosti o tom, že poškozený J. T. vykonával činnost ostrahy dané prodejny, a z předložených smluv vyplývá, že bylo jeho povinností chránit příslušný majetek, a obvinění toto jeho postavení také vnímali. Zásadní ale byla pro soud otázka, zda obecně lze ostrahu prodejny podřadit pod zákonný znak uvedený v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. S argumentem gramatického, historického a teleologického výkladu odkázal na důvody přijetí předmětné právní úpravy. Připomněl, že je důsledkem dlouhodobého tlaku na zajištění vyšší formy právní ochrany zejména osobám podílejícím se na záchraně lidských životů, přičemž fakticky se původně jednalo o úvahu o rozšíření institutu úřední osoby o vymezený okruh dalších osob, ale nakonec byla přijata varianta speciálních kvalifikovaných skutkových zejména u násilné trestné činnosti. Zvláštní ochrana této skupiny osob primárně chránících život a zdraví je přitom vázána nejen na příslušné postavení (lékař, záchranář, hasič apod.), ale i na faktický výkon činnosti v konkrétní době. Podle soudu nelze extenzivním výkladem dovozovat, že „plnění obdobné povinnosti“ lze spatřovat v „pouhé“ ostraze majetku v jakékoliv formě, a to pro absenci srovnatelné míry společenské potřeby. I kdyby však byl úmysl zákonodárce zaměřen na ochranu osob chránících např. větší soukromé hodnoty, bylo by nutno vzít v úvahu, zda ke konkrétnímu jednání došlo v souvislosti s výkonem zaměstnání či povolání. V posuzovaném případě se jednalo až o jednání následné, byť zjevně související se zaměstnáním. Majetkovým hodnotám již v dané době riziko nehrozilo a poškozený fakticky pouze realizoval právo na zadržení podezřelé osoby podle § 76 odst. 2 tr. ř. (body 87., 89., str. 25 a 26 rozsudku).

35. Interpretaci předloženou soudem prvního stupně odvolací soud nesdílel. Podle něj soud prvního stupně pojímá status osoby, na niž se vztahuje § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, příliš restriktivně. Obecně je nutno podle stručného odůvodnění odvolacího soudu přiznat zvýšenou ochranu osobám, u nichž podstatnou náplň jejich činnosti či povolání tvoří ochrana majetku, o kterýžto případ se u pracovníka ostrahy prodejny nepochybně jedná. V konkrétním případě je třeba ji přiznat i při dokončování zákroku vůči obviněnému, který byl předtím identifikován jako zloděj, který na prodejně odcizil zboží (bod 15., str. 9 rozsudku).

36. Obvinění s výkladem velmi stručně předestřeným odvolacím soudem nesouhlasili. Za správný a účelu zákona odpovídající označili výklad zaujatý soudem prvního stupně. Obviněná nad rámec již uvedeného také připomněla,

že postavení a pravomoci zaměstnanců obchodních korporací, jejichž činností je ostraha majetku, neupravuje žádný zvláštní zákon, který by jim poskytoval speciální ochranu či jim dával nějaká speciální práva. Při výkonu jejich zaměstnání je na tyto osoby nahlíženo jako na běžné občany, nikoliv jako na osoby, které jsou chráněny ve smyslu použití zmiňované přísnější kvalifikace. Při své činnosti se řídí obecně platnými právními předpisy. Za chybný pokládali i názor odvolacího soudu, že poškozený jednal při ochraně majetku. Ve shodě s názorem soudu prvního stupně akcentovali, že jednání poškozeného sice souviselo s jeho zaměstnáním, ale majetkovým hodnotám v rozhodné době již žádné riziko nehrozilo a poškozený jen realizoval právo na zadržení podezřelé osoby podle § 76 odst. 2 tr. ř.

37. Ve prospěch právního názoru soudu prvního stupně, jakož i dovolatelů svědčí pohled do historie, důvody a sledovaný účel přijetí předmětné právní úpravy a tedy historický a teleologický výklad. Výčet přitěžujících okolností uvedených v § 34 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, účinného do 31. 12. 2009, byl s účinností od 31. 12. 2004 rozšířen o spáchání trestného činu vůči osobě podílející se na záchraně života a zdraví nebo na ochraně majetku [§ 34 písm. f) tohoto zákona]. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 692/2004 Sb., jímž došlo k této změně trestního zákona, stále rostoucí počet útoků vůči osobám, které zasahují v krizových situacích, při nichž je v přímém ohrožení život, zdraví nebo majetek občanů, nebylo dosud možno adekvátně postihnout. Proto bylo nezbytné přijmout takové řešení, které by na jedné straně přiměřený stupeň právní ochrany všem osobám, které v těchto situacích pomáhají postiženým občanům, a současně znamenalo tvrdší postih pachatelů zavrženíhodného jednání proti nim. Přijaté řešení bylo označeno jako přiměřenější než problematické rozšiřování okruhu subjektů spadajících pod zákonné vymezení veřejného činitele (nyní úřední osoby), které by vyvolalo značné interpretační a aplikační problémy v praxi orgánů činných v trestním řízení. Navrhované znění bylo současně označeno za způsobitelné nezužovat okruh osob podílejících se na záchraně života, zdraví a majetku jen na profesionální záchranáře, zdravotníky a hasiče a umožnit vyšší stupeň ochrany každé osobě, každému občanovi, který (ač neprofesionál) prokáže vysokou míru svých morálně volných vlastností a rozhodne se pomoci svým spoluobčanům v nouzi.

38. S účinností zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (v textu označován jako „tr. zákoník“), je výše označená ochrana vybrané kategorie subjektů obsažena jednak ve shodném znění coby přitěžující okolnost v § 42 písm. g), jednak v mírně modifikované podobě ji lze nalézt jako zvlášť přitěžující okolnost u některých trestných činů [zejména proti životu a zdraví – § 140 odst. 3 písm. f), § 145 odst. 2 písm. e), § 146 odst. 2 písm. d), ale též § 353 odst. 2 písm. e)]. Jde-li o tuto novou zvlášť přitěžující okolnost zavedenou tr. zákoníkem, její původní znění (vedle textu spáchá-li čin uvedený v odstavci 1) „na zdravotnickém pracovníkovi při vý-

konu zdravotnického zaměstnání nebo povolání, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona“, bylo zákonem č. 306/2009 Sb. (účinným od 1. 1. 2010) změněno tak, že v § 140 odst. 3 písm. f), § 145 odst. 2 písm. e), § 146 odst. 2 písm. d) a § 353 odst. 2 písm. e) se za slova „zdravotnického zaměstnání nebo povolání“ vkládají slova „směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví“ a za slova „obdobnou povinnost“ se vkládají slova „při ochraně života, zdraví nebo majetku“. Po této úpravě tedy zvláště přitěžující okolnost uvedená v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku zní: „spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona“.

39. Pro posuzovaný případ je relevantní spáchání činu „na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona“. V daných souvislostech není významné zabývat se výkladem zákonného znaku „na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví“, významné ale je, že důležitost povinnosti, kterou plní „jiný“ při ochraně života, zdraví nebo majetku, musí být „obdobná“.

40. Zákonný znak vymezený tzv. dalšími obdobnými povinnostmi při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývajícími ze zaměstnání, povolání, postavení, funkce nebo uloženými podle zákona je poněkud neurčitý, vágní. Odborná literatura (především komentáře k trestnímu zákoníku) za ně označuje zejména povinnosti příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky [nejde-li o úřední osobu ve smyslu § 127 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku], členů sboru dobrovolných hasičů, členů Horské služby, plavčků, příslušníků jiných záchranných služeb (např. Báňská záchranná služba) apod. při ochraně života, zdraví nebo majetku jiných osob (srov. ŠÁMAL P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1533, 1534; DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 853, 880). Zdravotnický pracovník, příslušník hasičského záchranného sboru, člen sboru dobrovolných hasičů, člen Horské služby může být osobou, které je poskytována ochrana ve smyslu § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku i pokud se účastní záchranných prací prováděných v rámci integrovaného záchranného systému podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

41. Ze zprávy a podkladů předložených společností B. M. S. vyplývá, že tato společnost měla uzavřenu smlouvu o poskytování bezpečnostních služeb se spo-

lečností Penny Market, s. r. o. Společnosti B. M. S. a S. A. měly v rozhodné době uzavřenu rámcovou smlouvu o spolupráci při poskytování bezpečnostních služeb. Poškozený J. T. jako zaměstnanec společnosti S. A. vykonával ostrahu prodejny Penny Market v XY. Podle zprávy B. M. S. ostraha byla prováděna v civilním oděvu. Strážník civil, zaměstnanec ostrahy nesmí mít u sebe zbraně nebo jakékoliv mírně donucovací prostředky (obušek, obranný sprej atd.). Hlavní náplní práce J. T. při výkonu ostrahy objektu je zabránění rozkrádání a ztrátám, zneužití, poškození a zničení majetku Penny Market, s. r. o.

42. Jde tedy o to, zda vůbec, případně za jakých podmínek, lze právě zaměstnance soukromé bezpečnostní agentury vykonávajícího ostrahu prodejny označit za „jiného, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání“ ve smyslu § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku. Přes veškerou neurčitost tohoto zákonného znaku a spornost řešení této otázky má dovolací soud za to, že smysl a cíl zamýšlené úpravy lépe a přiléhavěji vystihují závěry soudu prvního stupně, které výstižně doplnili svými námitkami i oba dovolatelé.

43. Třebaže obviněná odkazovala na judikaturu Nejvyššího soudu, z níž podle jejího názoru vyplývá, že tento soud uvedeným zaměstnancům zvýšenou ochranu nepřiznával (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 8 Tdo 290/2013, ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1603/2011, ze dne 15. 3. 2017, sp. zn. 8 Tdo 74/2017), nelze informaci o tom, že zvlášť přitěžující okolnost zde aplikována nebyla, pokládat za úplnou a určující. Nutno dodat, jak ostatně učinil státní zástupce ve svém vyjádření, v němž upozornil ještě na další dvě usnesení Nejvyššího soudu, a to ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. 7 T 1276/2017, a ze dne 30. 10. 2018, sp. zn. 6 Tdo 1294/2018, že ve všech označených usneseních Nejvyšší soud rozhodoval z podnětu dovolání obviněných a vázán rozsahem dovolacích námitek, neměl žádný důvod zabývat se tím, zda nemělo být jednání obviněných posouzeno přísněji. Znamená to, že Nejvyšší soud se k otázce zvýšené ochrany zaměstnanců soukromé bezpečnostní agentury působících jako ostraha explicitně nevyslovil.

44. Není pochyb o tom, že zákonná úprava obsažená mimo jiné i v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku je dostatečně jasným vyjádřením vůle veřejné moci poskytnout vyšší stupeň ochrany těm, kteří vykonávají záslušnou a prospěšnou práci při ochraně života, zdraví a majetku, tedy hodnot chráněných i Listinou základních práv a svobod, nežřídka v krizových a kritických situacích před útoky (ať již fyzického, nebo i slovního násilí), které jim ji znesnadňují a činí obtížnější. Jisté nebylo záměrem zákonodárce poskytnout přísnější ochranu obecně všem osobám, které mají v náplni práce (v jakékoliv podobě) ochranu majetku. S tím pak souvisí i jistá potřeba zdrženlivého, spíše restriktivního výkladu zmiňovaného zákonného znaku. Nelze pustit ze zřetele, že jde o výklad okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, které vyjadřují vyšší míru typové společenské škodlivosti, a tedy přísnějších podmínek trestní odpovědnosti.

45. Názor státního zástupce obsažený ve vyjádření k dovoláním obviněných, jímž státní zástupce podpořil závěr odvolacího soudu o potřebě kvalifikovat jednání obviněných i podle § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, lze dozajista označit za zajímavý, ale dovolací soud mu nepřisvědčil. Se státním zástupcem lze souhlasit v tom, že existují zaměstnání či povolání, u nichž nezbyvá, než je vykonávat i v místě výskytu možných agresorů. Agrese zde může vyplynout buď ze zlého úmyslu, nebo z prostého rozrušení přítomných osob. Na místech dopravních nehod, požárů, sportovních utkání, demonstrací či deliktů (včetně majetkových) tak plní své úkoly především policisté, kteří jakožto úřední osoby požívají zvýšené ochrany před možnými útočníky. Na takových místech však mnohdy musí působit i osoby neúřední. Také tyto jsou svým povoláním nuceny potýkat se s osobami agresivními a splnit svůj úkol bez ohledu na případné fyzické násilí, jemuž mohou být vystaveni. Podle státního zástupce všem osobám uvedeným v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku je společné to, že jsou povinny dokončit svůj úkol vzdor možné agresi, aniž by jim byla poskytnuta zvýšená ochrana úředních osob. Kritérium povinnosti snášet agresi nabízené státním zástupcem ale může fungovat pouze u těch kategorií napadených osob, jejichž právní status je legislativně specifikován coby osob, které *ex professo* zmíněné agresi čelit musí. U zaměstnanců soukromé bezpečnostní agentury tomu tak ale pro absenci odpovídajícího zákona není. Úprava jejich postavení právními předpisy regulujícími problematiku živností, kam činnost soukromé bezpečnostní agentury spadá, pro svou obecnost nestačí, poněvadž ne každý živnostník je povinen při výkonu své živnosti čelit agresi. Proto je třeba na jejich zaměstnance pohlížet v jejich činnostech, i když vykonávaných podle odpovídajících smluv, jako na jiné občany, jak ostatně uvedla i dovolatelka. To znamená, že např. i při zadržení zloděje zaměstnancem ostrahu vykonávající soukromé bezpečnostní agentury přímo na samotné prodejně při činu, nebo bezprostředně poté, nemůže takový zaměstnanec překročit limity § 76 odst. 2 tr. ř.

46. V tomto ohledu tedy dovolací soud styčný bod mezi zaměstnancem soukromé společnosti poskytující ostrahu cizího majetku působícím v době provozu prodejny jako její ostraha a „jinými“ náležejícími do kategorie subjektů chráněných § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, tj. záchranáři, hasiči, plavčíky apod., neshledal. Nejvyšší soud s argumentem předkládaným již soudem prvního stupně, tj. s akcentem na smysl a účel přijetí předmětné právní úpravy, jímž je ochrana osob, jejichž práce je záslužná a prospěšná pro celou společnost do té míry, že vyžaduje také vyšší míru ochrany veřejnou mocí, konstatuje, že povaha práce a činnosti vykonávaných opakovaně zmiňovanými osobami – lékaři, jakož i jiným zdravotnickým personálem, záchranáři, hasiči, plavčíky apod. na straně jedné a zaměstnancem ostrahu soukromé bezpečnostní agentury není stejná, ba ani srovnatelná.

47. Z uvedeného pak plyne závěr, že zaměstnance soukromé společnosti poskytující bezpečnostní služby spočívající také v ostraze cizího majetku, který působí

v době provozu prodejny jako její ostraha, nelze považovat za „jiného, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání“ ve smyslu zákonného znaku uvedeného v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku.

48. Zaměstnanec soukromé společnosti zajišťující ostrahu majetku je oprávněn při jeho ochraně zadržet osobu, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně před ním či bezprostředně po něm za podmínek uvedených v § 76 odst. 2 tr. ř. K zadržení osoby může dojít rovněž za podmínek § 28, § 29 tr. zákoníku. Taková oprávnění však náleží každému občanovi bez rozdílu.

49. Jakkoliv je s ohledem na závěr, že zaměstnance soukromé bezpečnostní agentury působícího v době provozu prodejny jako její ostraha nelze považovat za „jiného, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání“ ve smyslu zákonného znaku uvedeného v § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, nadbytečné zabývat se také otázkou, zda v okamžiku svého sražení vozidlem obviněné ještě jednal poškozený „při ochraně majetku“, ani zde dovolací soud neshledává úvahy odvolacího soudu akceptovatelnými. Jeho výklad o dokončování zákroku vůči obviněnému, který byl předtím identifikován jako zloděj, který na prodejně odcizil zboží, není přesvědčivý. Vady v nedostatku jeho přesvědčivosti nebyly odstraněny ani úvahami prezentovanými ve vyjádření státního zástupce.

50. Státní zástupce ve vyjádření k dovolání porovnával projednávaný případ se situací řešenou v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2014, sp. zn. 6 Tdo 71/2014, a uzavřel, že aby byly obě situace skutečně srovnatelné, musel by být poškozený zaměstnanec ostrahy napaden při chůzi mimo plochu střežené prodejny, a to sice až poté, co by ustal ve svém úsilí o zadržení podezřelého dovolatele. Skutečnou přetřzkou by podle něj bylo až opuštění okolí prodejny dovolatelem, neboť za součást ochrany majetku považoval i to, že pachatelé již dokonaných krádeží jsou pronásledováni před objekt prodejny, jsou zadrženi a předáni policii. Jednání poškozeného na parkovišti proto považoval za součást ochrany majetku – zde ochrany zboží prodejny, u něhož bylo pravděpodobné, že bylo v nějakém rozsahu odcizeno, a nebylo jisté, že bylo ve stejném rozsahu vráceno. Za této situace byl podle něj znak podle § 145 odst. 2 písm. e) tr. zákoníku, že poškozený plnil svou povinnost „při ochraně majetku“, splněn.

51. V daných souvislostech není od věci upozornit na závěry Nejvyššího soudu prezentované v jeho usnesení ze dne 6. 3. 2014, sp. zn. 6 Tdo 71/2014. Nejvyšší soud v něm mimo jiné připomněl, že i komentářová literatura zdůrazňuje, že k trestnému činu musí dojít bezprostředně při poskytování zdravotnické péče, a to jak v terénu, tak i v ambulanci nebo nemocnici (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1533). V projednávané věci napadl obviněný ve stavu prosté těžké opilosti v čekárně před ambulancí chirurgie lékaře pohotovostní služby krátce poté, co tento lékař

předal k dalšímu odbornému ošetření jeho posádkou přivezeného pacienta. Nejvyšší soud shledal, že toto napadení bezprostředně nesouviselo s jeho pracovní činností jako lékaře, a proto podmínky pro použití vyšší trestní sazby nebyly naplněny.

č. 2

52. Pakliže státní zástupce, jakož i odvolací soud pokládají jednání poškozeného na parkovišti za součást ochrany majetku a dokončování zákroku „při ochraně majetku“ proti obviněnému, nelze jejich závěry označit za příléhavé a nekorespondují ani s výsledky dokazování. Státní zástupce sám připouští, že poškozený úspěšně dosáhl prvního návratu dovolatele do prodejny a jeho průchodu přes rám a opětovně z prodejny vyběhl až poté, co bylo mimo prodejnu objeveno a do prodejny doneseno zboží odcizené obviněným, jehož se před opakovaným průchodem rámu zbavil tím, že je odhodil. Neexistoval žádný rozumný důvod domnívat se, že rozsah odcizeného zboží není úplný, když opakovaný průchod rámem již nic takového nesignalizoval. Za takových okolností, uváží-li se, že i svědek P. K., zástupce vedoucího prodejny Penny Market, poškozenému dával pokyn, aby ve svém jednání vůči obviněnému nepokračoval, nutno označit závěr soudu prvního stupně, že majetkovým hodnotám v době útoku na poškozeného na parkovišti již nebezpečí nehrozilo a že poškozený fakticky realizoval právo na zadržení osoby podezřelé podle § 76 odst. 2 tr. ř., za podložený. Nešlo skutečně o to, že by poškozený v době inkriminovaného jednání obviněných cizí majetek chránil proti přímo hrozícímu útoku na něj, nebo v jeho průběhu, případně bezprostředně následujícím po takovém útoku; žádné riziko škody na strážném majetku nehrozilo.

53. Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněných z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zrušil v celém rozsahu rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 1 To 68/2018, současně zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Vrchnímu soudu v Olomouci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Č. 3

č. 3

Policejní orgán, Důkaz

§ 12 odst. 2, § 89 odst. 2 tr. ř.

Strážník obecní (městské) policie není policejním orgánem ve smyslu § 12 odst. 2 tr. ř. a při výkonu své funkce tak nečiní procesní úkony podle trestního řádu. V trestním řízení jej lze vyslechnout v procesním postavení svědka též ke skutečnostem, o nichž se při výkonu své funkce dozvěděl na místě činu od přítomných osob.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2019, sp. zn. 4 Tdo 339/2019, ECLI:CZ:NS:2019:4.TDO.339.2019.1)

Nejvyšší soud k dovolání obviněného M. B. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 4. 3. 2015, sp. zn. 5 To 47/2015, a jemu předcházející řízení včetně rozsudku Okresního soudu v Třebíči ze dne 2. 12. 2014, sp. zn. 3 T 26/2013, a dále i jemu předcházející řízení včetně usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 15. 1. 2014, sp. zn. 5 To 456/2013., jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Třebíči rozsudkem ze dne 2. 12. 2014, sp. zn. 3 T 26/2013, uznal obviněného M. B. vinným přečinem výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se dopustil tím, že v odpoledních hodinách dne 13. 10. 2012 v městském parku mezi ulicemi XY a XY v M. B. si obnažil přirození a onanoval před nezl. AAAAAA (pseudonym), nezl. BBBBBB (pseudonym) a nezl. CCCCCC (pseudonym). Za to byl obviněnému uložen podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání dvou měsíců. Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl výkon uloženého trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Podle § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku bylo obviněnému uloženo ochranné léčení sexuologické ve formě ambulantní.

2. Tento rozsudek soudu prvního stupně napadl obviněný odvoláním, na základě kterého Krajský soud v Brně usnesením ze dne 4. 3. 2015, sp. zn. 5 To 47/2015, podle § 258 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek soudu prv-

ního stupně zrušil ve výroku o uložení ochranného léčení sexuologického. Podle § 259 odst. 1 tr. ř. pak odvolací soud řízení ohledně uložení ochranného léčení vrátil soudu prvního stupně k postupu podle § 230 odst. 2 tr. ř.

II. Dovolání a vyjádření k němu

č. 3

3. Následně obviněný M. B. proti citovanému usnesení Krajského soudu v Brně podal dovolání, v němž uplatnil dovolací důvody ve smyslu § 265b odst. 1 písm. a), c), k), g) tr. ř., které v něm podrobně rozvedl. V závěru podaného dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 4. 3. 2015, sp. zn. 5 To 47/2015, případně též rozsudek Okresního soudu v Třebíči ze dne 2. 12. 2014, sp. zn. 3 T 26/2013.

4. Státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněného (§ 265h odst. 2 tr. ř.) mimo jiné uvedla, že otázkou, kterou se soudy nezabývaly, je posouzení toho, zda byly svědecké výpovědi policistů (strážníků Městské policie M. B.) procesně použitelným důkazem. Pokud se tito před zahájením trestního stíhání v rámci šetření na místě dotazovali svědkyň na to, co se stalo, vyžadovali tím od nich vysvětlení podle § 158 odst. 3 písm. a) tr. ř. a měli o takovém vysvětlení sepsat úřední záznam podle § 158 odst. 6 tr. ř. Úřední záznam ovšem podle tohoto ustanovení není možno použít jako důkaz. Nepoužitelnost úředního záznamu o vysvětlení podaném podle § 158 odst. 3 písm. a) tr. ř. není možno obejít tím, že policisté byli v postavení svědků vyslechnuti k tomu, jak se k věci před nimi svědkyně při jejich šetření na místě chovaly. Činnost policistů lze konkretizovat jako přijímání oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, šetření a opatřování podkladů. Policisté tak již v té době prováděli úkony ve smyslu § 158 odst. 1 tr. ř. Podle názoru státní zástupkyně tak nelze výpovědi strážníků použít jako důkaz před soudem, neboť tomu výslovně brání znění § 158 odst. 3, odst. 4 tr. ř.

III. Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud nejprve konstatoval, že dovolání obviněného je přípustné z hlediska § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř. Obviněný je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání (pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká). Dovolání, které splňuje náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., obviněný podal prostřednictvím svého obhájce, tedy v souladu s § 265d odst. 2 tr. ř., ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném tímž zákonným ustanovením.

6. Nejvyšší soud současně poukazuje, že podle § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání

mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, a nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvou-
stupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolát Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03). Navzdory uvedenému existují i výjimky, na jejichž základě Nejvyšší soud musí postupovat v rozporu s tím, co bylo v této stati konstatováno (viz níže).

IV.

Důvodnost dovolání

7. Nejvyšší soud z důvodů v rozhodnutí podrobně rozvedených shledal, že dovolatel oprávněně namítl existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř., když postupem odvolacího soudu podle § 262 tr. ř. došlo k porušení základního práva obviněného na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny. Výše uvedené pochybení má souvislost i s dalším uplatněným dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., když Nejvyšší soud v rozhodnutí doložil existenci tzv. extrémního nesouladu provedeného dokazování se skutkovými závěry obou soudů a porušení práva obviněného na spravedlivý proces.

8. Nejvyšší soud poté reagoval i na názor státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství ve vztahu k procesní použitelnosti svědectví strážníků Městské policie M. B., který prezentovala ve svém vyjádření k dovolání obviněného.

9. V posuzovaném případě se jedná o problém, zda výpovědi „policistů“ (ve skutečnosti strážníků městské policie), kterým nezletilé svědkyně oznamovaly jednání pachatele inkriminovaného skutku, jsou procesně použitelnými důkazy. Státní zástupkyně je totiž názoru, že nikoli, jelikož policisté (ve skutečnosti strážníci) N. a F. na základě své zákonné povinnosti prováděli šetření za účelem od-

halení veškerých skutečností, které by nasvědčovaly tomu, že byl spáchán trestný čin a spáchala jej konkrétní osoba. Jmenovaní tak podle ní vystupovali jako úřední osoby, které mají tuto činnost v popisu práce, a nebyli tudíž žádnými svědky spáchání trestného činu, ale orgánem postupujícím podle § 158 tr. ř. a násl.

č. 3

10. S takovým názorem souhlasit nelze. Strážníci obecní (městské) policie nejsou policejním orgánem, jelikož tato instituce není uvedena v § 12 odst. 2 tr. ř. Její příslušníci jsou sice zahrnuti pod pojmem úřední osoby [§ 127 odst. 1 písm. e) tr. zákoníku], v němž jsou vyjmenováni mj. i soudci, státní zástupci, příslušníci bezpečnostního sboru (tedy i Policie ČR), to ale samo o sobě neznamená, že strážníci obecní policie mohou činit úkony podle trestního řádu. Jestliže strážníci N. a F. učinili v souvislosti s oznámením poškozených ohledně skutku, který je předmětem tohoto řízení, nějaké úkony, nečinili je tak v postavení policejního orgánu a podle trestního řádu. Pokud tedy byli posléze soudem prvního stupně vyslechnuti k celé věci v postavení svědků, nelze na tento úkon a z něho vzešlé důkazy pohlížet jako na důkazy nepřípustné. V tomto ohledu je možno poukázat též na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2000, sp. zn. 7 Tz 232/2000, případně usnesení ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 332/2012.

11. Z důvodů v rozhodnutí podrobně rozvedených Nejvyšší soud zrušil jak dovoláním napadené usnesení Krajského soudu v Brně, tak i jemu předcházející řízení, včetně rozsudku Okresního soudu v Třebíči, a předchozího usnesení Krajského soudu v Brně, kterému přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

Č. 4

č. 4

Zánik trestní odpovědnosti, Účinná lítost, Zastavení trestního stíhání
§ 33 tr. zákoníku, § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.

Nezanikla-li trestní odpovědnost pachatele v důsledku účinné lítosti podle § 33 tr. zákoníku (např. chybí-li znak dobrovolnosti v jednání pachatele), není při splnění podmínek podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. vyloučeno zastavení jeho trestního stíhání z důvodu neúčelnosti jeho dalšího vedení a nedostatku veřejného zájmu na takovém trestním stíhání. Takový postup bude přicházet v úvahu u trestných činů menší závažnosti (přechodných) a výjimečně je možný též u závažnějších trestných činů (zločinů).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2019, sp. zn. 6 Tdo 739/2019, ECLI:CZ:NS:2019:6.TDO.739.2019.1)

Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. 9 To 59/2019, jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Benešově ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 1 T 157/2018, i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Okresnímu soudu v Benešově přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Usnesením Okresního soudu v Benešově ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 1 T 157/2018, bylo podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. (správně zřejmě ve spojení s § 223 odst. 2 tr. ř.) zastaveno trestní stíhání obviněného L. K. (dále též jen „obviněný“) pro zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, kterého se měl dopustit tím, že jako daňový subjekt – fyzická osoba podnikající v režimu živnostenského zákona pod obchodním jménem L. K. s místem podnikání v P., registrován Finančním úřadem pro Středočeský kraj, územní pracoviště v B., k daní z příjmů fyzických osob s účinností od 1. 6. 2011 a k daní z přidané hodnoty s účinností od 1. 9. 2012, I. ve zdaňovacím období IV. čtvrtletí roku 2012 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty (dále též ve zkratce „DPH“), kterou obdržel

od svého odběratele za poskytnuté plnění, které mu bylo i s DPH uhrazeno v hotovosti, přičemž jde o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného odpočtu ve výši 779 Kč, k vylákání této výhody podal dne 25. 1. 2013 daňové přiznání a nadměrný odpočet, zvýšený o zmíněnou částku, mu byl vyplacen,

II. dne 2. 4. 2013 podal u Finančního úřadu v B. přiznání k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2012, ačkoliv věděl, že v údajích o příjmech z podnikání nebyly zahrnuty zdanitelné příjmy ve výši 5 565 Kč, které obdržel od svého odběratele P. Š., T. n. S., takže byl srozuměn s tím, že na základě tohoto přiznání mu byla nesprávně vyměřena nižší daň, ačkoliv ve skutečnosti u něj činila minimálně 13 560 Kč, čímž zkrátil daň z příjmů fyzických osob ve výši 840 Kč,

III. ve zdaňovacím období I. čtvrtletí roku 2013 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 5 741 Kč,

IV. ve zdaňovacím období II. čtvrtletí roku 2013 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele P. Š., T. n. S., za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž jde o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného odpočtu ve výši 23 545 Kč, k vylákání této výhody podal dne 25. 7. 2013 daňové přiznání a nadměrný odpočet, zvýšený o zmíněnou částku, mu byl vyplacen,

V. ve zdaňovacím období III. čtvrtletí roku 2013 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele P. Š., T. n. S., za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž jde o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 66 287 Kč a současně vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 4 908 Kč, k vylákání této výhody podal dne 25. 10. 2013 daňové přiznání a nadměrný odpočet mu byl vyplacen,

VI. ve zdaňovacím období IV. čtvrtletí roku 2013 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnuté plnění, která mu byla i s daní z přidané hodnoty uhrazena v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 18 505 Kč a současně vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 96 192 Kč, k vylákání této výhody podal dne 27. 1. 2014 daňové přiznání a nadměrný odpočet mu byl vyplacen,

VII. dne 25. 3. 2014 podal u Finančního úřadu v B. přiznání k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2013, ačkoliv věděl, že v údajích o příjmech z podnikání nebyly zahrnuty zdanitelné příjmy ve výši 1 444 438,75 Kč,

kteře obdržel od svých odběratelů uvedených v bodech III. až VI., takže byl srozuměn s tím, že na základě tohoto přiznání mu byla nesprávně vyměřena nižší daň, ačkoliv ve skutečnosti u něj činila minimálně 219 270 Kč, čímž zkrátil daň z příjmů fyzických osob ve výši 217 860 Kč, a dále úmyslně neoprávněně zahrnul do svých výdajů platbu pojistného na sociální pojištění za svou osobu ve výši 16 346 Kč s datem úhrady 31. 7. 2013, přičemž nešlo o výdaj k dosažení, zajištění a udržení příjmů, a tím zkrátil vlastní daňovou povinnost k dani z příjmů fyzických osob ve výši 2 460 Kč,

VIII. ve zdaňovacím období únor 2014 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnutá plnění, která mu byla i s DPH uhrazena v hotovosti, přičemž jde o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 13 091 Kč,

IX. ve zdaňovacím období duben 2014 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele P. Š., T. n. S., za poskytnutá plnění, která mu byla uhrazena i s daní z přidané hodnoty v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 7 709 Kč, k vylákání této výhody podal dne 26. 5. 2014 daňové přiznání a nadměrný odpočet, zvýšený o zmíněnou částku, mu byl vyplacen,

X. ve zdaňovacím období květen 2014 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnutá plnění, která mu byla i s daní z přidané hodnoty uhrazena v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k dani z přidané hodnoty o 2 931 Kč a současně vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 838 Kč, k vylákání této výhody podal dne 25. 6. 2014 daňové přiznání a nadměrný odpočet v uvedené výši mu byl vyplacen,

XI. ve zdaňovacím období červenec 2014 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnutá plnění, která mu byla i s daní z přidané hodnoty uhrazena v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k dani z přidané hodnoty o 28 854 Kč a současně vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 1 895 Kč, k vylákání této výhody podal dne 25. 8. 2014 daňové přiznání a nadměrný odpočet v uvedené výši mu byl vyplacen,

XII. ve zdaňovacím období srpen 2014 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnutá plnění, která mu byla i s daní z přidané hodnoty uhrazena v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 15 333 Kč, k vylákání této výhody

podal dne 25. 9. 2014 daňové přiznání a nadměrný odpočet, zvýšený o zmíněnou částku, mu byl vyplacen,

XIII. ve zdaňovacím období říjen 2014 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného odpočtu ve výši 1 029 Kč, k vylákání této výhody podal dne 25. 11. 2014 daňové přiznání a nadměrný odpočet, zvýšený o zmíněnou částku, mu byl vyplacen,

XIV. ve zdaňovacím období prosinec 2014 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnutá plnění, která mu byla i s daní z přidané hodnoty uhrazena v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 5 724 Kč, k vylákání této výhody podal dne 26. 1. 2015 daňové přiznání a dne 17. 4. 2017 dodatečné daňové přiznání a nadměrný odpočet, zvýšený o zmíněnou částku, mu byl vyplacen,

XV. dne 1. 4. 2015 podal Finančnímu úřadu v B. řádné daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob a dne 18. 4. 2017 podal dodatečné daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2014, ačkoliv věděl, že v údajích o příjmech z podnikání nebyly zahrnuty zdanitelné příjmy ve výši 500 208 Kč, které obdržel od svých odběratelů uvedených v bodech VIII. až XIV., takže byl srozuměn s tím, že na základě tohoto přiznání mu byla nesprávně vyměřena nižší daň, ačkoliv ve skutečnosti u něj činila minimálně 16 569 Kč, čímž zkrátil daň z příjmů fyzických osob v uvedené výši,

XVI. ve zdaňovacím období březen 2015 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti odběratelem R. K., V., přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 3 141 Kč a současně vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 8 170 Kč, k vylákání této výhody podal dne 26. 4. 2015 daňové přiznání a nadměrný odpočet v uvedené výši mu byl vyplacen,

XVII. ve zdaňovacím období duben 2015 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele R. K., V., za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 15 571 Kč, k vylákání této výhody podal dne 25. 5. 2015 daňové přiznání a nadměrný odpočet, zvýšený o zmíněnou částku, mu byl vyplacen,

XVIII. ve zdaňovacím období květen 2015 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele R. K., V., za

plnění, které mu poskytl a které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 10 758 Kč,

XIX. ve zdaňovacím období červen 2015 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 957 Kč a současně vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 34 419 Kč, k vylákání této výhody podal dne 27. 7. 2015 daňové přiznání a nadměrný odpočet v uvedené výši mu byl vyplacen,

XX. ve zdaňovacím období červenec 2015 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnutá plnění, která mu byla i s daní z přidané hodnoty uhrazena v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného odpočtu ve výši 21 112 Kč, k vylákání této výhody podal dne 25. 8. 2015 daňové přiznání a nadměrný odpočet, zvýšený o zmíněnou částku, mu byl vyplacen,

XXI. ve zdaňovacím období říjen 2015 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svých odběratelů za poskytnutá plnění, která mu byla i s daní z přidané hodnoty uhrazena v hotovosti, přičemž jde o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 19 354 Kč a současně vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 4 795 Kč, k vylákání této výhody podal dne 25. 11. 2015 daňové přiznání a nadměrný odpočet v uvedené výši mu byl vyplacen,

XXII. ve zdaňovacím období listopad 2015 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele P. Š., T. n. S., za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 363 Kč,

XXIII. dne 30. 6. 2016 podal u Finančního úřadu v B. přiznání k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2015, ačkoliv věděl, že v údajích z podnikání nebyly zahrnuty zdanitelné příjmy ve výši 790 147,60 Kč, které obdržel od svých odběratelů uvedených v bodech XVI. až XXII., takže byl srovnán s tím, že na základě tohoto přiznání mu byla nesprávně vyměřena nižší daň, ačkoliv ve skutečnosti u něj činila minimálně 113 430 Kč, čímž zkrátil daň z příjmů fyzických osob v uvedené výši,

XXIV. ve zdaňovacím období únor 2016 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele R. K., V., za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž zkrátil vlastní daňovou povinnost k DPH o 3 762 Kč,

XXV. ve zdaňovacím období březen 2016 úmyslně nezahrnul do daňového přiznání daň z přidané hodnoty, kterou obdržel od svého odběratele – obchodní společnosti P., s. r. o., za poskytnuté plnění, které mu bylo i s daní z přidané hodnoty uhrazeno v hotovosti, přičemž šlo o prodej masa specifikovaný ve výroku rozsudku, čímž vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 1 197 Kč, k vylákání této výhody podal dne 24. 4. 2016 daňové přiznání a nadměrný odpočet, zvýšený o zmíněnou částku, mu byl vyplacen,

XXVI. dne 10. 4. 2017 podal u Finančního úřadu v B. přiznání k dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2016, ačkoliv věděl, že v údajích o příjmech z podnikání nebyly zahrnuty zdanitelné příjmy ve výši 33 061,41 Kč, které obdržel od svých odběratelů uvedených v bodech XXIV. a XXV., takže byl srozuměn s tím, že na základě tohoto přiznání mu byla nesprávně vyměřena nižší daň, ačkoliv ve skutečnosti u něj činila minimálně 3 735 Kč, čímž zkrátil daň z příjmů fyzických osob v uvedené výši;

to znamená, že obviněný ke škodě České republiky, zastoupené Finančním úřadem pro Středočeský kraj, územní pracoviště v B., zkrátil DPH ve výši 173 744 Kč, daň z příjmů fyzických osob ve výši 354 894 Kč a vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného daňového odpočtu ve výši 243 216 Kč, což celkem představuje částku ve výši 771 854 Kč.

2. Proti tomuto rozhodnutí podal státní zástupce stížnost, o níž rozhodl Krajský soud v Praze usnesením ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. 9 To 59/2019, tak, že ji podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti citovanému usnesení soudu druhého stupně podal v neprospěch obviněného dovolání nejvyšší státní zástupce (dále též „dovolatel“), a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. s odkazem na § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť napadeným usnesením bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. c) tr. ř., přestože bylo v předcházejícím řízení rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí.

4. Dovolatel projevil nesouhlas s názorem soudů nižších stupňů, že je možné zastavit trestní stíhání obviněného, neboť byly splněny podmínky podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Upozornil, že rozhodnutí o zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 tr. ř. je možné vydat pouze tehdy, pokud byla věc dostatečně objasněna a zároveň není dán žádný z obligatorních důvodů uvedených v § 172 odst. 1 tr. ř., přičemž podmínka náležitého chování obviněného po spáchání činu musí být dána vždy a všechny stanovené podmínky je nutné vyhodnotit z hlediska dosažení účelu trestního řízení.

5. Dovolatel zdůraznil, že obviněnému bylo kladeno za vinu spáchání zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, tedy úmyslného trestného činu s trestní sazbou trestu odnětí svobody od 2 roků do 8 let. Skutková podstata daného trestného činu chrání zájem státu na správném vyměření daně a dalších povinných plateb a na příjmech z těchto povinných plateb, z nichž je financována činnost státu ve veřejném zájmu. Závažnost tohoto trestného činu by měla být poměřována s významem výběru daní, který je pro stát prioritní, životně důležitou hodnotou. Porušování povinnosti platit daně je vysoce společensky nebezpečné jednání.

6. Jak dále nejvyšší státní zástupce upozornil, v posuzované trestní věci bylo jednoznačně prokázáno, že obviněný L. K. nezařazoval do účetnictví všechny doklady, přičemž si byl dobře vědom důsledků svého jednání, s nimiž byl minimálně srozuměn. Projednávaný zločin vykazuje znaky již závažnější systematické trestné činnosti, což je umocněno délkou období, po kterou byla trestná činnost páchána, tj. od zdaňovacího období čtvrtého čtvrtletí roku 2012 souvisle až do roku 2017. Z toho vyplývá, že nešlo o ojedinělý excés na straně obviněného, ale o déletrvající soustavné páchání úmyslné trestné činnosti, zlepšující nikoliv zanedbatelným, ale podstatným způsobem majetkové poměry obviněného. Obviněný zkrátil DPH ve výši 173 744 Kč, daň z příjmů fyzických osob ve výši 354 894 Kč, a dokonce i vylákal výhodu na DPH ve formě nadměrného odpočtu ve výši 243 216 Kč, tedy celkem jde o částku ve výši 771 854 Kč, což je již hodnota nezanedbatelně převyšující minimální hranici značného rozsahu, která činí 500 000 Kč.

7. Dovolatel proto nesouhlasí se soudy, které bagatelizovaly rozsah a závažnost trestného činu obviněného, pokud dovodily, že způsobený následek v podobě značného rozsahu jen nevýrazně překračuje hranici danou zákonem s tím, že tento těžší následek byl způsoben z nedbalosti. Uvedený závěr nekoresponduje s délkou období a systematickým jednáním obviněného, který v zásadě v každém zdaňovacím období uváděl v omyl český stát o výši své daňové povinnosti. Závažnost jeho jednání tak značně zpochybňuje, či přímo vylučuje naplnění již prvního okruhu právně relevantních skutečností ve smyslu § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.

8. Dovolatel upozorňuje, že z hlediska dosažení účelu trestního řízení je nutné zohlednit přístup obviněného k trestnému činu, jehož se dopustil. Proto není zásadně možné podle dotčeného ustanovení zastavit trestní stíhání v případech, kdy obviněný popírá trestnou činnost. Obviněný popřel existenci svého úmyslného zavinění a zlehčoval své jednání s tím, že šlo o pouhou nedbalost, což nelze považovat za plné bezvýhradné doznání.

9. Soudy obou stupňů vybuďovaly svůj závěr na tom, že obviněný odčinil škodlivé následky činu a dodatečně splnil své daňové povinnosti vůči státu. Uhrazení daňových nedoplatků však bylo ze strany obviněného objektivně nevyhnutelné s ohledem na důkazní situaci. Správa daní směřuje primárně k tomu, aby daňové povinnosti daňových subjektů byly plněny řádně, tedy průběžně, nikoliv dodateč-

ně poté, co je odhalena trestná činnost povinných subjektů a úmyslné zkrácení daňových povinností. To ostatně reflektuje i platná právní úprava, neboť u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku není speciální ustanovení o účinné lítosti, jako je tomu např. u trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 tr. zákoníku. Zvolený postup soudů obou stupňů *de facto* stírá rozdílnost přístupu zákonodárce k těmto trestným činům, neboť postupem podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. v posuzované věci soud nastolil právní stav, na který se vztahuje zvláštní ustanovení o účinné lítosti podle § 242 tr. zákoníku u trestného činu podle § 241 tr. zákoníku.

10. S ohledem na popsané skutečnosti dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Praze i jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Benešově, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a aby přikázal Okresnímu soudu v Benešově věc k novému projednání a rozhodnutí.

11. Obviněný se vyjádřil k dovolání nejvyššího státního zástupce prostřednictvím své obhájkyň. Projevil souhlas s rozhodnutími soudů nižších stupňů, která jsou podle jeho názoru dostatečně zdůvodněná. Upozornil, že pokud jde o způsobený následek, deklarovaná škoda ve výši 771 854 Kč je již navýšena o sankce a samotná jistina nepřekročila hranici danou zákonem ve výši 500 000 Kč. Obviněný dodal, že poměr nepřiznaných dokladů k celkovému obratu jeho podnikatelské činnosti je pouze v jednotkách procent.

12. Obviněný dále nesouhlasí s argumenty nejvyššího státního zástupce. Ke svému pochybení se doznal, omluvil se a aktivně zcela napravil škodlivý následek, když uhradil všechny své závazky. Kdyby skutečně popíral svou odpovědnost, nezachoval by se tímto způsobem. Poukázal také na to, že je osobou dosud netrestanou, jde o jeho první kolizi se zákonem, žije řádným životem a je vzorným otcem rodiny. Z uvedených důvodů má za to, že rozhodnutí soudů nižších stupňů jsou správná a nejsou zatížena žádnou vadou řízení. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud zamítl podané dovolání.

III.

Důvodnost dovolání

a) Obecná východiska

13. Dovolatel uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. f) a l) tr. ř., neboť má za to, že bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání obviněného, aniž byly splněny podmínky pro toto rozhodnutí, a stížnost státního zástupce proti tomuto rozhodnutí byla zamítnuta, přestože byl v předcházejícím řízení dán první citovaný dovolací důvod. Dovolací argumentace nejvyššího státního zástupce ne-

umožňovala, aby Nejvyšší soud rozhodl o tomto dovolání způsobem uvedeným v § 265i odst. 1 tr. ř., tj. formou jeho odmítnutí, proto podle § 265i odst. 3 tr. ř. na jeho podkladě a z hlediska vytykánych vad přezkoumal napadená rozhodnutí a zjistil následující skutečnosti.

14. Z odůvodnění dovolání lze dovodit, že dovolatel spatřuje nesplnění zákonných podmínek pro zastavení trestního stíhání obviněného ve třech okolnostech, jimiž jsou

- a) společenská škodlivosti činu spáchaného obviněným,
- b) popření trestné činnosti obviněným,
- c) nemožnost zvoleného procesního postupu, jehož důsledkem je nesplnění podmínek hmotněprávní úpravy zániku trestní odpovědnosti při současném nerespektování zásady oportunity.

15. Úvodem zhodnocení ne/důvodnosti procesního postupu soudů nižších stupňů se jeví vhodným zopakovat, které okolnosti odůvodnily podle jimi vydaných rozhodnutí zastavení trestního stíhání obviněného.

16. Soud prvního stupně rozhodl o zastavení trestního stíhání obviněného podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. poté, co dospěl ke skutkovému závěru, že žalovaná trestná činnost obviněného byla prokázána. Obviněný však podle soudu projevil lítost nad svým jednáním a zaplatil daňové nedoplatky tak, jak mu byly vyměřeny finančním úřadem, což je doloženo tím, že ke dni 20. 8. 2018 mu finanční úřad vydal potvrzení o tzv. bezdlužnosti. Toto zjištění má podklad v obsahu spisu. Obviněný zaplatil také nedoplatek, který mu byl finančním úřadem vyměřen na základě vypracovaného znaleckého posudku, přičemž mu bylo ke dni 15. 1. 2019 vystaveno potvrzení o neexistenci daňových nedoplateků.

17. Soud prvního stupně na podkladě jím provedeného dokazování dospěl k tomu, že obviněný nesplnil své zákonné povinnosti, resp. že zkrátil své daňové povinnosti a že nelze přijmout ani jeho tvrzení o jednání z nedbalosti. Podle soudu naopak jednal s vědomím možných důsledků nezavedení dokladů o příjmech do účetnictví a musel být minimálně srozuměn s tím, že v důsledku jeho jednání budou zkráceny jeho daňové povinnosti, respektive bude získávat výhody v podobě daňových odpočtů. Taktéž zásah do chráněného zájmu nebyl podle soudu zcela zanedbatelný vzhledem k délce období, po které se dopouštěl svého jednání. Na druhé straně však soud prvního stupně vzal v úvahu, že podle znalkyně bylo podnikání obviněného poměrně stabilní a nepřiznané částky se pohybují v řádu statisíců, což je v jednotkách procent v poměru k celkovému rozsahu jeho podnikatelské činnosti. Způsobený následek jen nevýrazně překračuje hranici značného rozsahu danou zákonem a navíc byl tento těžší následek způsoben nedbalostně. Soud zohlednil, že obviněný se postavil k celé situaci velmi zodpovědně a uhradil všechny pohledávky, takže je zjevné, že obviněný nedeclaruje lítost nad svým jednáním pouze slovně, ale skutečně fakticky odstranil škodlivé následky svého činu, a to bez zbytečného odkladu a s tím, že si k tomu účelu půjčil peníze. Proto

soud prvního stupně dospěl k závěru, že účelu trestního řízení bylo dosaženo a projednání věci před soudem bude pro obviněného do budoucna dostatečným poučením a varováním tak, aby se ničeho podobného nedopustil a podle zákona plnil své závazky vůči státu. Jeho potrestání by bylo nadto nadbytečné a pouze by ztížilo jeho další pracovní aktivity. Se zdůrazněním osoby obviněného, který dosud žil zcela řádným životem, a s ohledem na jeho chování po spáchání činu soud zastavil trestní stíhání obviněného.

18. Soud druhého stupně rozhodující o stížnosti státního zástupce se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně a podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jeho stížnost. Kromě odkazu na závěry soudu prvního stupně uvedl k námitkám státního zástupce, že přestože bylo jednání obviněného kvalifikováno jako zločin, tato skutečnost nebrání zvolenému postupu podle zákona. Je pravdou, že uvedený postup by byl vyloučen ve věci pachatele, který popírá trestnou činnost, to však není případ projednávaného činu obviněného. Z postoje obviněného podle soudu druhého stupně rozhodně nevyplývá, že by popíral spáchání trestné činnosti, naopak je zřejmý jeho zodpovědný přístup k nápravě jím způsobeného protiprávního stavu. Nejenže obviněný vedl řádný život, ale z hlediska dosažení účelu trestního řízení je podstatné, že není třeba žádného dalšího opatření. Proto stížnost státního zástupce neměla naději na úspěch.

19. Nejvyšší soud zde připomíná, že k zastavení trestního stíhání obviněného podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. jsou oprávněny též soudy. V případě soudu prvního stupně k tomu může dojít buď při postupu podle § 188 odst. 2 tr. ř., a to již v rámci předběžného projednání obžaloby, nebo při postupu podle § 223 odst. 2 tr. ř., shledá-li za hlavního líčení, že je tu některý z důvodů uvedených v § 172 odst. 2 tr. ř., případně i vydáním rozhodnutí mimo hlavní líčení (§ 231 tr. ř.). K zastavení trestního stíhání obviněného podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. ve spojení s § 223 odst. 2 tr. ř. může soud přistoupit při splnění týchž podmínek, které zákon stanoví pro rozhodnutí státního zástupce, tedy jestliže je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo, a to vzhledem

a) k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl dotčen, způsobu provedení činu a jeho následku, nebo okolnostem, za nichž byl čin spáchán, a

b) k chování obviněného po spáchání činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu (což se týká i náhrady nemajetkové újmy, popřípadě vydání bezdůvodného obohacení).

20. Zatímco podmínky spočívající ve významu chráněného zájmu, způsobu provedení činu a jeho následku a okolnostech, za nichž byl čin spáchán, jsou uvedeny alternativně (viz spojku „nebo“), musí být podmínka náležitého chování obviněného po spáchání činu dána vždy (viz spojku „a“). Takto stanovené podmínky pak je nutno vyhodnotit z hlediska dosažení účelu trestního řízení (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vydání. Praha:

C. H. Beck, 2013, s. 2201). Úprava obsažená v § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. představuje procesní korektiv oproti korektivu materiálnímu, který je obsažen v § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

21. Rozhodnutí o zastavení trestního stíhání z důvodu uvedeného v § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. představuje průlom do převažující zásady legality, která ovládá české trestní řízení, ve prospěch zásady oportunitity a je projevem diskréční pravomoci státního zástupce, případně soudu. Řešení, jehož se užitím citovaného ustanovení dosahuje, tj. nepokračování v trestním stíhání, tu není opřeno o hledisko hmotněprávní (ve smyslu zásady subsidiarity trestní represe, pojmání trestního práva jako *ultima ratio*). Zmíněného výsledku se dosahuje procesním řešením skrze projev zásady oportunitity, opřený o neúčelnost trestního postihu obviněného [viz DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl (§ 1 až 179h). Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 1281]. Závěr o neúčelnosti trestního postihu musí mít podklad ve skutkovém zjištění, že jsou dány okolnosti, kterými dochází k naplnění kumulativně stanovených zákonných předpokladů pro užití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.

22. Vztah procesního a materiálního korektivu byl pro potřeby praxe vyložen ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněném pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr., konkrétně v jeho právních větech pod body V. a VI. Podle nich platí, že chování pachatele po spáchání skutku vykazujícího znaky trestného činu, zejména jeho snahu nahradit škodu způsobenou takovým činem nebo odstranit jiné škodlivé následky činu, není okolností, která by ve smyslu zásady subsidiarity trestní represe dovolovala rezignovat na povinnost uplatňovat trestní odpovědnost takového pachatele, ale lze ji zohlednit zejména při úvaze o použití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. (případně § 159a odst. 4 tr. ř.) nebo některého z odklonů v trestním řízení [viz § 179c odst. 2 písm. g), h), i), § 307 a § 309 tr. ř., § 70 z. s. m.], případně při úvaze o druhu a výši sankce ukládané za takový trestný čin (viz § 39 odst. 1 věta za středníkem tr. zákoníku). Přitom beztrestnost pachatele plynoucí z uplatnění zásady subsidiarity trestní represe z hlediska viny ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku má přednost před procesním řešením případu (trestného činu) ve smyslu § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.

23. Jakkoli lze připustit, že soudy obou stupňů přistoupily k procesnímu řešení poté, co dospěly k závěru, že z hlediska hmotněprávního nejsou zpochybněna žalobní tvrzení o spáchání trestného činu obviněným, v uvedeném směru je proto soulad s tím, co vyjadřuje právní věta pod bodem V. citovaného stanoviska (publikovaného pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.), důvodnost postupu soudů nižších stupňů je sporná již na úrovni prvních dvou okolností namítaných dovolatelem. Podle názoru Nejvyššího soudu je pak podstatné, že v odůvodnění rozhodnutí obou soudů není oprávněnost jejich řešení vyložena z hlediska třetí namítané okolnosti, která je však v posuzované věci (viz dále) zcela rozhodující.

b) Ke škodlivosti činu spáchaného obviněným

č. 4

24. Pokud jde o způsobený následek, celková výše obviněným způsobené škody činila podle zjištění soudů částku 771 854 Kč (zkrácení daně z přidané hodnoty ve výši 173 744 Kč, zkrácení daně z příjmů fyzických osob ve výši 354 894 Kč, vylákaný nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty ve výši 243 216 Kč), čímž byla překročena hranice značné škody podle výkladového § 138 odst. 1 tr. zákoníku. Obviněný ve svém vyjádření k dovolání nejvyššího státního zástupce sice uvedl, že způsobená škoda ve skutečnosti nedosahovala výše 500 000 Kč, neboť do částky uvedené ve výroku o vině bylo započteno penále, neposkytl však k tomuto tvrzení bližší argumentaci a neuvedl ani to, z jakých údajů při svém závěru vychází.

25. Soud prvního stupně při stanovení výše škody vycházel z výsledků šetření finančního úřadu a znaleckého posudku znalkyně z oboru ekonomika, odvětví účetní evidence, Ing. S. N. V těchto dokladech bylo podle rozpisů použito „čisté“ výše daně bez připočtení vyměřeného penále, což je zřetelné ve výpočtech znalkyně (např. při stanovení výše DPH) i výsledcích kontrolního zjištění finančního úřadu. Skutečnost, že při stanovení výše škody v trestním řízení se vycházelo toliko z výše zkrácené daně, popřípadě nadměrného odpočtu, bez započtení penále, je zřejmá i z dodatečných platebních výměrů založených ve spise. Z nich se podává, že za zdaňovací období IV. čtvrtletí roku 2012 byla doměřena DPH ve výši 779 Kč (tedy odpovídající částce uvedené ve skutku pod bodem I.) a vznikla povinnost zaplatit penále ve výši 155 Kč, za zdaňovací období I. čtvrtletí roku 2013 byla doměřena DPH ve výši 5 741 Kč (tedy odpovídající částce uvedené ve skutku pod bodem III.) a vznikla povinnost zaplatit penále ve výši 1 148 Kč, za zdaňovací období II. čtvrtletí roku 2013 byla doměřena DPH ve výši 23 545 Kč (tedy odpovídající částce uvedené ve skutku pod bodem IV.) a vznikla povinnost zaplatit penále ve výši 4 709 Kč, atd.

26. Jak je z výše uvedeného zřejmé, nelze přisvědčit tvrzení obviněného, že do výše způsobené škody bylo započteno i penále, zatímco samotná výše zkrácené daně a vylákaného nadměrného odpočtu nedosáhla částky 500 000 Kč. Naopak ze shodných závěrů znalkyně i kontroly finančního úřadu vyplývá, že jednotlivé částky uvedené ve výroku o vině odpovídají čisté výši daně, kterou obviněný zkrátil, popřípadě výši nadměrného odpočtu, který vylákal. V projednávané věci byla výše způsobené škody zjištěna soudem prvního stupně správně (v částce 771 854 Kč). Škoda způsobená protiprávním jednáním obviněného tudíž přesahuje hranici značné škody, jež je stanovena podle § 138 odst. 1 tr. zákoníku ve výši nejméně 500 000 Kč. Jen na okraj se dodává, že naplnění tohoto kvalifikačního znaku je dáno součtem výše uvedených částek, k němuž lze přistoupit, neboť není nikterak zpochybňován fakt, že na jednání obviněného je třeba nahlížet – v důsledku splnění podmínek definovaných § 116 tr. zákoníku – jako na jeden

pokračující trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku. V uvedeném směru se proto při zjišťování výše škody, a tím i použití odpovídající právní kvalifikace, postupovalo způsobem, který vyjádřilo usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 29/2005 Sb. rozh. tr.

27. S ohledem na výši způsobené škody obviněný naplnil svým jednáním skutkovou podstatu zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Obviněný porušil zájem státu na správném vyměření daně, tj. jedné z povinných plateb, z nichž je financována činnost státu, krajů a obcí a jiné činnosti vykonávané ve veřejném zájmu, zejména léčebná péče a sociální zabezpečení. Lze tak bez dalšího souhlasit s dovolatelem v tom směru, že s ohledem na to, k jakému účelu jsou tyto daně a poplatky vybírány, jde o závažné porušení důležitého zájmu, což se ostatně odráží v právní kvalifikaci tohoto jednání.

28. Namítá-li dovolatel, že postup podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. nelze použít v případě obviněného L. K., neboť spáchal zločin a užití uvedeného ustanovení přichází v úvahu zejména u trestných činů menší závažnosti, bylo by možno v obecnosti přisvědčit tomu, co je obsaženo v odůvodnění stížnostního soudu. I když závěr, že zastavení trestního stíhání podle citovaného ustanovení přichází v úvahu především u činů nižší společenské škodlivosti, sdílejí i odborné publikace (citované výše pod body 20. a 21. tohoto usnesení), ani tyto nevyjadřují jednoznačné stanovisko, že by jeho užití bylo *a priori* vyloučeno u činů závažnějších.

29. Stížnostnímu soudu lze přisvědčit v tom směru, že znění zákona nebrání užití tohoto procesního postupu v případě zločinů (obecně). Podle jazykového výkladu lze usuzovat, že pokud by bylo záměrem zákonodárce omezit užití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. pouze na přečiny, výslovně by tuto skutečnost vyjádřil v textu citovaného ustanovení (tak, jako je tomu např. u podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř. nebo narovnání podle § 309 tr. ř.). Při interpretaci zákonného textu se však nelze omezit pouze na jazykový výklad daného ustanovení, neboť – jak již Ústavní soud dříve formuloval své stanovisko k interpretaci právních předpisů – jazykový výklad představuje toliko prvotní přiblížení k obsahu aplikované právní normy (viz nálezná pléna Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97). K výkladu daného ustanovení je proto nutno přistoupit také např. s pomocí systematického výkladu, tedy jeho srovnáním s dalšími ustanoveními příslušného právního předpisu. Výkladem, že užití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. je volně přípustné jak pro přečiny, tak pro zločiny (na podkladě toliko jazykového výkladu dokonce i zvláště závažné zločiny), by byl podle názoru Nejvyššího soudu popřen smysl a systematická právní úprava. Zákonodárce stanovil pro použití odklonů – podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř. nebo narovnání podle § 309 tr. ř., jejichž užití připadá v úvahu pouze u přečinů, přísnější podmínky (např. plné doznání obviněného či souhlas poškozeného), než jaké obsahuje § 172 odst. 2 písm. c)

tr. ř. pro zastavení trestního stíhání. Teleologickým výkladem lze proto dospět k závěru, že záměrem zákonodárce nebylo (bez dalšího) stanovení mírnějších podmínek pro postup spočívající v „konečném“ zastavení trestního stíhání obviněného pro společensky škodlivější trestné činy, tj. zločiny, než v případech „pouhého“ podmíněného zastavení trestního stíhání obviněného pro méně závažnější trestné činy, tj. přečiny. Z uvedeného lze dovodit, že použití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. sice není vyloučeno i u závažnějších trestných činů, ale mělo by být využíváno – jak zmiňuje komentářová literatura citovaná výše – zejména u méně závažných trestných činů. V případě, že se citované ustanovení použije i ve vztahu k zločinu, měl by orgán činný v trestním řízení důsledně uvážit, zda konkrétní okolnosti charakterizující tento čin spolu s osobou obviněného skutečně umožňují učinění přesvědčivého a odůvodněného závěru, že není dán veřejný zájem na trestním stíhání. Takový závěr bude možno dovodit u zločinů zpravidla spíše jen výjimečně. Pokud tedy bude § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. užit v označeném případě, bude muset soud nebo státní zástupce v odůvodnění svého rozhodnutí přesvědčivě doložit, že jde o takový výjimečný důvod. To se v posuzovaném případě podle názoru Nejvyššího soudu nestalo.

30. Ve věci obviněného L. K. se nelze ubránit dojmu, že ze strany soudů obou stupňů byly některé skutečnosti významné pro posouzení společenské škodlivosti činu svědčící v jeho neprospěch upozaděny (výše způsobené škody, délka páčání trestného jednání obviněného či jeho popírání úmyslného zavinění) a jiné, které mu prospívají (náhrada způsobené škody, vyjádření litosti nad svým jednáním, jeho dosavadní bezúhonnost), naopak nadhodnoceny. Splnění první zákonné podmínky, tj. že zastavení trestního stíhání obviněného je umožněno vzhledem k významu a míře porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, proto v argumentaci soudů nižších stupňů nevyznívá tak přesvědčivě, jak by bylo žádoucí.

c) K popření trestné činnosti obviněným

31. K obligatorní podmínce chování obviněného po spáchání činu dovolatel citoval usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 11 Tdo 1200/2004, uveřejněné pod č. 50/2005 Sb. rozh. tr., podle něhož splnění této podmínky nebude zpravidla možno dovodit v případech, kdy obviněný popírá dosud učiněné závěry orgánů činných v trestním řízení o podstatných okolnostech trestné činnosti kladené mu za vinu. V jiném rozhodnutí Nejvyšší soud akcentoval, že uvedená podmínka náležitého chování obviněného po spáchání činu není splněna za situace, kdy obviněný v průběhu celého trestního řízení popíral svou trestnou činnost a neprojevil žádnou snahu po nápravě (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. 4 Tz 43/2005). Novější judikatura rozvíjí tyto závěry v tom směru, že obviněný musí svým chováním po spáchání činu prokázat, že již není potřeba dalšího řízení vůči jeho osobě, přičemž takový

závěr není zcela vyloučen ani za situace, kdy obviněný sice trestnou činnost v plném rozsahu nedoznává, avšak z jeho projevů po spáchání činu je zřejmé, že si je vědom podstatných okolností zakládajících jeho trestní odpovědnost za spáchané jednání, kterého se musí do budoucna vyvarovat. I v takovém případě je možné dovodit dosažení účelu trestního řízení ve smyslu § 1 odst. 1 tr. ř. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. 4 Tdo 105/2018, uveřejněné pod č. 24/2019 Sb. rozh. tr.). Současně se však nadále doznání základních skutkových okolností, jimiž pachatel naplňuje zákonné znaky trestného činu, pokládá za podstatnou okolnost, od níž se odvíjí úvaha o možnosti použití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. V označeném rozhodnutí totiž Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení odvolacího soudu, který zastavil trestní stíhání obviněného podle citovaného ustanovení, když zdůraznil, že „pro postup podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. musí být splněna obligatorní podmínka chování obviněného po spáchání činu, jež zohledňuje zejména přístup obviněného k jím spáchanému trestnému činu. Obviněný musí svým chováním po spáchání činu prokázat, že již není potřeba dalšího řízení vůči jeho osobě. Tento závěr logicky nelze učinit v případech, kdy obviněný nesouhlasí s dosud učiněnými závěry orgánů činných v trestním řízení o podstatných okolnostech trestné činnosti kladené mu za vinu. V takovém případě totiž nebude možné dovodit z této okolnosti dosažení účelu trestního řízení (§ 1 odst. 1 tr. ř.), když jedním z cílů je i předcházení trestné činnosti, což nepochybně znamená, že obviněný si musí být vědom, že jeho jednání je trestné a že takového jednání se musí v budoucnu vyvarovat. Pokud popírá spáchání trestné činnosti, je zřejmé, že si není vědom nebo nechce být vědom trestnosti svého jednání. Proto lze uzavřít, že pokud obviněný popírá spáchání trestné činnosti ve vztahu k podstatným okolnostem, není možné mít za to, že bylo dosaženo účelu trestního řízení.

32. Závěr soudů nižších stupňů, jež považovaly doznání obviněného L. K. za dostatečné, a zvláště s ohledem na jeho jednání po činu dospěly k závěru, že v jeho případě byla splněna i druhá podmínka, by bylo možno akceptovat jen tehdy, kdyby skutkový stav zjištěný ve věci obviněného byl srovnatelný s tím, co vyjádřilo posledně zmíněné rozhodnutí judikaturního významu. Opak je však nutno konstatovat již vzhledem k tomu, co zmínila rozhodnutí napadená dovoláním. Uzavřel-li totiž soud prvního stupně v reakci na obhajobu obviněného, že „jeho tvrzení v tom směru, že se tak stalo z nedbalosti, nelze zcela akceptovat“, neboť byt’ „je možné připustit, že některé doklady nemusely být do účetnictví předány v důsledku toho, že byly ‚ztraceny‘, nicméně v takovém množství, jak je zjištěno, stěží mohlo dojít jen k opomenutí“, pak tím vyjádřil, že má provedeným dokazováním za vyvrácené skutkové tvrzení obviněného. Jinými slovy řečeno, soud prvního stupně takto konstatoval nesoulad zdůvodnění vzniklého stavu ve výpovědi obviněného se zjištěními plynoucími z provedeného dokazování. Vyšel-li z toho, že jednání, pro které byla na obviněného podána

obžaloba, bylo prokázáno (podle zjištění soudu se obviněný dopouštěl nezákonného jednání po dobu, kterou vymezila obžaloba – žádná výslovná zmínka o jiném časovém vymezení není v usnesení obsažena), pak nemohl dospět k závěru, že v jeho výpovědi je obsaženo doznání podstatných okolností žalovaného trestného činu.

č. 4

33. Trestný čin podle § 240 tr. zákoníku je činem dolůzním. Soud prvního stupně dospěl k závěru o naplnění jeho subjektivní stránky obviněným ve formě eventuálního úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, což je nutno dovodit z odůvodnění jeho rozhodnutí, podle něhož obviněný si byl velmi dobře vědom toho, jaké důsledky bude mít nezavedení dokladů o příjmech do účetnictví, a minimálně musel být srozuměn s tím, že v důsledku tohoto jednání budou zkráceny jeho daňové povinnosti, respektive bude získávat výhody v podobě daňových odpočtů. Jak je tedy z toho zřejmé, tento závěr nečinil soud na podkladě výpovědi obviněného, který založil svoji obhajobu na tvrzeních, která by měla osvědčit jeho nedbalostní zavinění. Obviněný totiž ve své výpovědi uvedl, že k nezařazení dokladů do evidence došlo nedorozuměním, když se mu doklady ztratily v rámci rozvozu zboží, nebo je zapomněl předat k zaúčtování, a v tomto duchu vedl i svoji obhajobu.

34. Řádným způsobem se s věcí nevypořádal ani stížnostní soud, který sice připustil, že z logiky využívaného institutu, i s přihlédnutím k některým rozhodnutím řešícím uvedenou problematiku, je zřejmé, že takový postup bude vyloučen u pachatele, který popírá trestnou činnost. Přesto podle soudu druhého stupně z postoje obviněného, který prezentuje po celou dobu řízení, rozhodně nevyplyvá, že by popíral spáchání trestné činnosti. V návaznosti na to soud akcentoval velmi zodpovědný přístup obviněného k nápravě jím způsobeného protiprávního stavu, když dodatečně splnil vůči správci daně všechny povinnosti, které mu byly stanoveny.

35. Nezbývá než zopakovat, že za stavu, kdy chybí reflexe obviněného L. K. ve vztahu k vlastnímu protiprávnímu jednání, které odůvodňovalo zahájení jeho trestního stíhání, nedostačuje pro použití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. to, co vyzdvihly oba soudy nižších stupňů, podle nichž se obviněný zodpovědně postavil k celé situaci, podal dodatečná daňová přiznání, doplatil doměřenou daň i stanovené penále, a to i za cenu toho, že si musel půjčit peníze. Samy tyto skutečnosti, a to ani společně se zjištěním, že obviněný nebyl doposud odsouzen a vedl řádný život, nemohou odůvodnit zastavení trestního stíhání obviněného. Tento závěr nemá svůj podklad toliko ve vyjádření obviněného k dovolání nejvyššího státního zástupce, jímž se snaží zpochybnit skutková zjištění soudů stran rozsahu zkrácení daně, nýbrž primárně již v tom, jak vyzněla jeho procesní výpověď stran okolností odůvodňujících závěr o trestněprávní povaze jeho jednání.

d) K nemožnosti zvoleného procesního postupu, jehož důsledkem je popření hmotněprávní úpravy zániku trestní odpovědnosti při současném nerespektování zásady oportunity

č. 4

36. Již výše bylo uvedeno, že procesní korektiv, který představuje použití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., se uplatňuje na poněkud jiné linii než korektiv hmotněprávní. K zastavení trestního stíhání obviněného podle něj může dojít pouze tehdy, pokud se neuplatní

- a) zásady a instituty trestního práva hmotného, které odvrátí vyvození trestní odpovědnosti pachatele, ani
- b) přednostně obligatorní důvody zastavení trestního stíhání upravené v § 172 odst. 1 tr. ř., a
- c) jsou-li splněny zákonné předpoklady užití procesní oportunity.

37. K zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. proto může dojít (jak již bylo uvedeno), pokud je zjištěno, že obviněný spáchal trestný čin (zpravidla menší společenské škodlivosti), avšak není dán veřejný zájem na pokračování v jeho trestním stíhání. Ten není obecně legislativně definován. Je proto na orgánu činném v trestním řízení, aby zvážil, zda jeho konkrétní rozhodnutí (ve věci posuzované zastavení trestního stíhání obviněného) odpovídá tomu, co by měl vyjadřovat veřejný zájem. V tomto ohledu mu proto nezbyvá, než pro účely trestního řízení vycházet právě z dikce citovaného ustanovení v její části „... neboť je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo“, a tudíž zde není veřejný zájem na tom, aby nadále probíhalo.

38. Lze usuzovat, že veřejný zájem, jako odůvodnění užití principu oportunity, by neměl kolidovat se společenskými zájmy, které formou legislativy promítá zákonodárce v obsahu jím přijatých zákonů, a neměl by jim ani konkurovat. Orgán činný v trestním řízení, konkrétně při postupu podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. státní zástupce či soud, by proto měl vždy zvážít, zda užití citovaného ustanovení v konkrétním případě nebude v rozporu s tím, co jako určitý celospolečenský zájem učinil předmětem ochrany zákonodárce přijetím příslušné právní úpravy.

39. V případě trestných činů daňových, poplatkových a devizových je možno dovodit, že zákonodárce dal při přijetí nového trestního zákoníku dostatečně jasně najevo, jaký význam přikládá potřebě ochrany svých fiskálních zájmů, když opětovně (tedy obsahově shodně s úpravou obsaženou v trestním zákoně č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů) připustil u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku zánik trestní odpovědnosti jen skrze obecné ustanovení o účinné lítosti, tj. podle § 33 tr. zákoníku, a to na rozdíl od trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 tr. zákoníku, jež doprovází „zvláštní ustanovení o účinné lítosti“ podle § 242 tr. zákoníku. Ustanovení § 33 tr. zákoníku zcela odlišným způsobem (oproti § 242 tr. zákoníku) vymezuje to,

za jakých okolností (zejména též časových) může pachatel zamezit škodlivému následku trestného činu nebo ho napravit. Napravení (tj. uvedení do původního stavu v podstatných rysech) znamená u trestného činu podle § 240 tr. zákoníku to, že pachatel musí dobrovolně uhradit celou částku, o níž zkrátil stát na dani, nebo kterou vylákal jako výhodu na dani, a to podle stavu v době spáchání činu. Zákonná podmínka dobrovolnosti znamená, že pachatel jedná z vlastního rozhodnutí ještě předtím, než byl jeho trestný čin odhalen nebo oznámen.

40. Odlišením zákonných podmínek, za nichž může dosáhnout zániku své trestní odpovědnosti pachatel trestného činu podle § 240 tr. zákoníku na straně jedné (s oporou o obecné ustanovení o účinné lítosti) a pachatel trestného činu podle § 241 tr. zákoníku na straně druhé (s odvoláním na zvláštní ustanovení o účinné lítosti), zákonodárce jasně vymezil, že toliko v případě druhého z nich má zájem na dodatečném odvedení příslušných plateb přednost před trestním postihem pachatele. V případě prvně jmenovaného trestného činu tak podle vůle zákonodárce, zřetelně vyjádřené v textu zákona, nemá až následně, tj. v reakci na probíhající trestní stíhání, projevená snaha pachatele dostat svým finančním povinnostem vůči státu (tj. vyplněním dodatečného daňového přiznání a úhradou původně zkrácené daně) bez dalšího vést k zániku jeho existující trestní odpovědnosti.

41. Dovolatel ve svém dovolání důvodně poukázal na to, že trestní řízení musí ve smyslu § 1 odst. 1 tr. ř. působit k upevňování zákonosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti. I proto orgán činný v trestním řízení aplikující jednotlivá ustanovení trestního řádu musí mít na paměti takto vymezený účel zákona, resp. účel trestního řízení samotného. V případě užití diskrečního oprávnění musí důsledně uvážit, zda jeho použití nepovede k oslabení účinků, jichž se má dosáhnout vedením trestního řízení.

42. Nejvyšší soud usuzuje, že právě nebezpečí takového nežádoucího efektu, tzn. popření účelu trestního řízení ve smyslu § 1 tr. ř., je spojeno s užitím § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. v nyní posuzované věci. Toto konstatování nelze interpretovat tak, že by použití citovaného ustanovení trestního řádu bylo namísto jen tehdy, pokud je nevyvození trestní odpovědnosti pachatele odůvodněno i z pohledu trestního práva hmotného. Takové tvrzení by totiž odporovalo tomu, co vyjádřilo výše zmíněné stanovisko (publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.) k zásadě subsidiarity trestní represe v jeho právní větě pod bodem V., či nedávno schválené usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2018, sp. zn. 5 Tdo 677/2018, publikované pod č. 52/2018 Sb. rozh. tr. V něm totiž Nejvyšší soud zaujal názor o možnosti užití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. právě v situaci, kdy nebyly splněny podmínky pro neuplatnění trestní odpovědnosti podle zásady subsidiarity trestní represe a principu užití trestního práva jako *ultima ratio*. Nejvyšší soud připomíná, že pokud by hlavní důvod rezignace na trestní reprezi měl být spatřován právě

a jen v jednání obviněného po spáchání činu, lze pro řešení věci využít princip oportunity v trestním řízení, který jako opak zásady legality (resp. výjimka z ní) je procesním řešením bagatelních deliktů (viz především body V. a VI. shora uvedeného stanoviska pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.). Tento princip umožňuje státnímu zástupci, popřípadě soudu, nestíhat pachatele z důvodu neúčelnosti či nevhodnosti i přesto, že jsou splněny obecné podmínky pro trestní stíhání.

43. Možnost takového řešení je však třeba vždy pečlivě zvažovat. Pokud by takto soudy nižších stupňů důsledně postupovaly, musely by dojít k poznatku, že užití principu oportunity ve věci jimi projednávané je nedůvodné. V posuzovaném případě totiž konkrétně zjištěné okolnosti činu obviněného neumožňovaly užití tohoto principu. Není tomu tak proto, že by (obecně formulováno) neexistence zákonných předpokladů obecné účinné lítosti podle § 33 tr. zákoníku (např. znaku dobrovolnosti jednání) vylučující její užití, tím samým, bez dalšího vylučovala možnost užití oportunního procesního postupu, jsou-li splněny předpoklady vyžadované v § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. Ve vztahu trestního práva hmotného a procesního totiž obecně platí, že jsou-li konkrétně dány zákonné předpoklady obecné účinné lítosti či procesní oportunity, nemůže být jejich užití v rozporu s účelem jednoho či druhého trestněprávního odvětví, a naopak. Není proto vyloučeno, aby v situaci, kdy nedoje k zániku trestní odpovědnosti pachatele za něj (pro nesplnění podmínek účinné lítosti), došlo k tomu, že za užití procesní oportunity podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. nebude tento pachatel pro svůj čin trestně stíhán z důvodu neúčelnosti takového procesního postupu, resp. z důvodu nedostatku veřejného zájmu na trestním stíhání.

44. Předpokladem zákonného postupu [důvodného užití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.] je však to, že zjištěné okolnosti charakterizující konkrétní trestný čin, stran něhož se vede trestní řízení, a osoba obviněného skutečně umožňují učinění správného závěru, že není dán veřejný zájem na (dalším/pokračujícím) trestním stíhání obviněného. Pokud tomu tak není, pak – jako je tomu v nyní posuzované věci – nemožnost užití trestněprávního institutu (obecné účinné lítosti) je suplována uplatněním procesního postupu, který byl ovšem v daném případě použit *contra legem*. Takové nezákonné užití ustanovení trestního řádu pak představuje současné obejití nejen hmotného, ale i procesního zákona. Zmíněné vadné použití ustanovení trestního řádu pak ve svém důsledku přináší to, na co poukázal dovolatel ve svém dovolání, tj. že procesním způsobem zvoleným soudy bylo dosaženo zákonodárcem zcela neočekávaného a nežádoucího efektu, který lze zjednodušeně charakterizovat jako setření podmínek obecné a zvláštní účinné lítosti, jež jsou odlišně formulovány pro zánik trestní odpovědnosti za trestné činy podle § 240 a § 241 tr. zákoníku.

45. Je tomu tak proto, že pro postup podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. nebyly v projednávané věci vůbec splněny zákonné předpoklady. Jak vyplynulo z výše uvedeného, nebyla v případě obviněného L. K. naplněna ani jedna z podmínek

stanovených v tomto ustanovení. Pokud jde o význam chráněného zájmu (objekt trestného činu), zájem na správném vyměření a zaplacení příjmů státu z daní je důležitý, a to proto, že z těchto příjmů jsou financovány činnosti státu vykonávané ve veřejném zájmu, zejména též léčebná péče a sociální zabezpečení. Obviněný naplnil svým jednáním kvalifikovanou skutkovou podstatu, když jím způsobená škoda přesáhla hranici značné škody. Nešlo přitom pouze o nevýrazné překročení, jak naznačují soudy nižších stupňů. Hranice značné škody je podle § 138 odst. 1 tr. zákoníku stanovena ve výši nejméně 500 000 Kč, přičemž obviněný způsobil škodu ve výši 771 854 Kč. Lze tedy uzavřít, že také míra porušení chráněného zájmu nebyla zanedbatelná. Je nutno vzít v úvahu také délku protiprávního jednání obviněného přesahující 4 roky. Obviněný se nadto dopustil svého jednání úmyslně, byť šlo o úmysl nepřímý.

46. Pokud jde o druhou podmínku, tj. chování obviněného po činu, také tuto nelze mít za splněnou. Obviněný se sice postavil ke svému jednání zodpovědně a zcela nahradil způsobenou škodu (jak zdůraznily soudy nižších stupňů), nelze však opomenout neexistenci jeho doznání. Obhajoba obviněného byla totiž založena na tvrzení, že se dopustil celého jednání z nedbalosti. To však zcela odporuje skutkovým závěrům soudů nižších stupňů. Soud prvního stupně jasně uzavřel, že obviněný se dopustil jednání v úmyslu eventuálním („... obžalovaný si byl velmi dobře vědom ... a minimálně musel být srozuměn...“). Pokud by totiž dospěl toliko k nedbalostní formě jeho zavinění, neměl by důvod postupovat jím zvoleným procesním způsobem, neboť by přednostně musel zohlednit to, že trestný čin podle § 240 tr. zákoníku je činem dolůzním. V takovém případě by jistě rozhodl způsobem upraveným v § 226 písm. b) tr. ř.

47. Za těchto okolností lze uzavřít, že nedostatek zákonných předpokladů obecné účinné lítosti podle § 33 tr. zákoníku, byť rozhodnutí soudů obou stupňů se o tomto institutu nezmiňují, neboť patrně oba naznaly, že pro jeho užití nejsou splněny zákonem definované podmínky, byl nepřipustně suplován užitím § 172 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, pro které však nebyly naplněny zákonné podmínky.

48. V posuzované věci je možno zopakovat, že trestní stíhání obviněného bylo zahájeno usnesením ze dne 28. 6. 2018, jehož opis mu byl doručen dne 11. 7. 2018. K podání dodatečných daňových příznání přistoupil obviněný až dne 15. 8. 2018 a k úhradě dlužné, resp. zkrácené daně dne 20. 8. 2018. Je tudíž zřejmé, že všechny aktivity obviněného vedoucí k úhradě zkrácené daně realizoval až v návaznosti na jeho trestní stíhání, byť na jeho samém počátku. Soudy tudíž zastavily trestní stíhání obviněného v situaci, která typově odpovídá tomu, co umožňuje, ovšem výlučně jen ve vztahu k trestnému činu podle § 241 tr. zákoníku, ustanovení o zvláštní účinné lítosti podle § 242 tr. zákoníku.

49. Lze dodat, že trestní věc obviněného se značně liší od případu posuzovaného ve věci vedené pod sp. zn. 5 Tdo 677/2018, přičemž mezi základní rozdíly patří již to, že v označené věci byla pachatelka stíhána toliko pro přečin s trestní

sazbou odnětí svobody v trvání 6 měsíců až 3 roků (oproti zločinu s trestní sazbou odnětí svobody na 2 roky až 8 let), nadto pro trestný čin formální, tj. čistě činnostní (oproti trestnému činu materiálnímu, a to poruchovému), k jehož spáchání mělo dojít tím, že nereagovala na výzvu finančního úřadu, aby ve lhůtě 15 dnů podala prohlášení o majetku podle § 180 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů (oproti trestnému jednání, jehož se podle zjištění soudů dopouštěl obviněný L. K. po dobu takřka 4 a 1/2 roku). Pokud za těchto a dále rozvedených okolností dospěl dovolací soud k závěru, že řešení bylo možno nalézt v uplatnění principu oportunité ve smyslu § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., pak takové řešení dovodil v typově zcela odlišné věci.

IV.

Způsob rozhodnutí dovolacího soudu

50. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem dospěl Nejvyšší soud k závěru, že nejvyšší státní zástupce podal důvodné dovolání. Rozhodnutí soudu prvního stupně je zatíženo vadou, která naplňuje dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť soud rozhodl o zastavení trestního stíhání obviněného, aniž k tomu byly splněny zákonné předpoklady. Stížnostní soud, který zamítl stížnost státního zástupce jako nedůvodnou podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř., zatížil své rozhodnutí vadou, která naplňuje dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho alternativě užitě dovolatelem.

51. Nejvyšší soud proto na podkladě podaného dovolání podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil jak napadené usnesení Krajského soudu v Praze, tak jemu předcházející usnesení Okresního soudu v Benešově, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud jejich zrušením pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Benešově, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Č. 5

č. 5

Poškození věřitele

§ 222 odst. 1 tr. zákoníku

I. Pro naplnění skutkové podstaty přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku je rozhodující především existence závazkového právního vztahu mezi dlužníkem a věřitelem (viz rozhodnutí pod č. 17/2009 Sb. rozh. tr.). K uplatnění trestní odpovědnosti za uvedený přečin je proto nezbytné učinit jednoznačný závěr o tom, co bylo právním důvodem vzniku závazkového právního vztahu mezi pachatelem jako dlužníkem a poškozeným jako věřitelem, tedy zda tento právní důvod vyplývá z konkrétní smlouvy nebo dohody (včetně tzv. nepojmenované smlouvy anebo dohody o převzetí dluhu), či z jiných skutečností, pokud mohou mít právní význam pro vznik dluhu u pachatele (např. z toho, že pachatel přistoupil k dluhu jiného).

Škoda, Poškození věřitele

§ 138 odst. 1, § 222 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku

II. Při řešení otázky, zda byly naplněny znaky přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku za situace, kdy je z rozhodných skutkových zjištění zřejmé, že je dlužník v úpadku a není schopen plně uspokojit pohledávky všech svých věřitelů, je třeba ke zjištění výše způsobené škody stanovit jak hodnotu zcizeného majetku dlužníka použitelného (po jeho případném zpeněžení) k uspokojení pohledávek věřitelů, tak i výši všech dluhů dlužníka. Výše škody u každého poškozeného věřitele pak nemůže odpovídat celé nominální hodnotě jeho neuspokojené pohledávky, ale je nutno vycházet z výše odpovídající jen poměrnému a rovnoměrnému uspokojení pohledávek všech věřitelů, není-li zde důvod uspokojovat pohledávky věřitele jinak (např. přednostně, jde-li o zajištěné věřitele).

Předběžné otázky

§ 9 odst. 1 tr. ř.

III. I když otázka, zda je pachatel přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku dlužníkem, je předběžnou otázkou, která se týká posouzení viny obviněného a kterou posuzují orgány činné v trestním řízení samostatně (§ 9 odst. 1 tr. ř.), nemůže soud v trestním řízení ignorovat rozhodnutí

soudu učiněné v občanském soudním řízení o tom, že nevznikl závazek mezi určitými osobami, jímž se měl obviněný stát dlužníkem (např. na základě notářského zápisu s doložkou vykonatelnosti). Soud rozhodující v trestním řízení tedy nemůže dospět k opačnému závěru založenému jen na argumentu, že je oprávněn samostatně posoudit tuto otázku jako předběžnou odlišně od soudu v občanskoprávním řízení, není-li z takového závěru zřejmé, na základě jaké skutečnosti se obviněný měl stát dlužníkem věřitele.

Dospěje-li soud rozhodující v trestním řízení při řešení předběžné otázky k odlišnému právnímu názoru, než jaký zaujal soud rozhodující o téže otázce v občanském soudním řízení, je povinen tuto odchylku náležitě odůvodnit.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 5 Tdo 490/2019, ECLI:CZ:NS:2019:5.TDO.490.2019.1)

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného T. N. podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 55 To 348/2018, a jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Liberci ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 6 T 125/2017. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Okresnímu soudu v Liberci, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu v Liberci ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. 6 T 125/2017, byl obviněný T. N. (dále též jen „obviněný“) uznán vinným přečinením poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, kterého se dopustil skutkem podrobně popsáním ve výroku o vině v citovaném rozsudku (viz níže bod 20. tohoto usnesení).
2. Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 222 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 1 roku, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu 2 roků. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený odkázán s uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.
3. Proti zmíněnému rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, a to proti všem jeho výrokům. O podaném odvolání rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci usnesením ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 55 To 348/2018, tak, že ho podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

II. Dovolání obviněného

č. 5

4. Obviněný T. N. podal proti citovanému usnesení odvolacího soudu prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřel o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Uplatněnými námitkami obviněný zpochybnil zejména svou trestní odpovědnost za přečin, jímž byl uznán vinným, správnost právního posouzení skutku a způsob hodnocení důkazů.
5. Konkrétně obviněný vytkl, že soud prvního stupně po zhodnocení usnesení Okresního soudu v Liberci ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. 31 EXE 59022/2016, jímž bylo rozhodnuto o zastavení exekuce vedené na základě notářského zápisu sp. zn. N 151/2012 a N 159/2012 a které bylo potvrzeno usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 16. 1. 2018, sp. zn. 35 Co 164/2017, neuvážil rozpornost výpovědi poškozeného, který v trestním řízení vypovídal jako svědek odlišně než v průběhu řízení o zastavení exekuce, a soud ani řádně neodůvodnil, co jej vedlo ke ztotožnění se skutkovým stavem tak, jak ho popsal poškozený.
6. Podle obviněného soud prvního stupně dospěl k nesprávnému závěru o existenci závazkového vztahu mezi obviněným (dlužníkem) a poškozeným (věřitelem) a dluhu obviněného vůči poškozenému, neboť při svém rozhodování vyšel pouze ze skutkového stavu popsaného poškozeným, a tudíž vyložil obsah shora citovaného notářského zápisu zcela v rozporu s principy občanského práva hmotného. Přitom tento svůj závěr odlišný od závěru civilního soudu řádně neodůvodnil. K tomu obviněný zdůraznil, že právní jednání je třeba posuzovat podle obsahu a úmyslu jednajících, ovšem z notářského zápisu nevyplývá úmysl obviněného převzít postavení svého syna jakožto dlužníka poškozeného, nýbrž jen zavázat se k vrácení peněžních prostředků zapůjčených synovi obviněného. Jelikož peněžní prostředky nebyly poskytnuty obviněnému, nevznikla poškozenému pohledávka z titulu půjčky peněžních prostředků a nevznikl ani závazkový vztah mezi poškozeným a obviněným. Chybný výklad notářského zápisu soudem prvního stupně je podle obviněného v rozporu s principem rozhodování v pochybnostech ve prospěch obviněného, přičemž v této souvislosti obviněný odkázal na nálezh Ústavního soudu vydaný pod sp. zn. III. ÚS 2042/08.
7. Obviněný tedy vyslovil přesvědčení, že jeho jednáním nebyly naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu poškození věřitele, provedl výklad § 222 odst. 1 tr. zákoníku a odkázal na judikaturu Nejvyššího soudu, podle které je závazkový právní vztah mezi dlužníkem a věřitelem předpokladem trestní odpovědnosti za trestný čin poškození věřitele. Podle názoru obviněného trestní soud musí vykládat instituty občanského práva v souladu s předpisy tohoto právního oboru.
8. Závěrem svého dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil výrok o vině a trestu v rozsudku soudu prvního stupně a současně na něj navazující

usnesení odvolacího soudu a aby věc přikázal soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Vyjádření k dovolání

č. 5

9. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k dovolání obviněného prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Státní zástupce předně provedl podrobný výklad uplatněného dovolacího důvodu vymezeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a rozvedl, za jakých okolností mohou být v dovolacím řízení posuzovány i skutkové námitky, přičemž konstatoval, že u obviněného nebyla žádná taková okolnost zaznamenána a obviněný ji ani v dovolání neuplatnil.

10. Podle názoru státního zástupce pod citovaný dovolací důvod nelze podřadit ty námitky, v nichž obviněný zpochybňuje postup soudu prvního stupně při hodnocení důkazů, zejména vyjadřuje nesouhlas s tím, jak soud posoudil výpověď poškozeného. Liché jsou rovněž výhrady obviněného, v nichž napadá úplnost odůvodnění odsuzujícího rozsudku, neboť odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně splňuje všechny zákonné požadavky vymezené v § 125 odst. 1 tr. ř. a lze je označit za vyčerpávající. Dále státní zástupce odmítl tvrzení obviněného, podle něhož soud prvního stupně neodůvodnil v rozhodnutí jím přijatý závěr o existenci pohledávky a závazkového právního vztahu mezi poškozeným jako věřitelem a obviněným jako dlužníkem, a v této souvislosti odkázal na část odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně.

11. V mezích uplatněných dovolacích důvodů lze podle státního zástupce posoudit námitku neexistence závazkového vztahu mezi obviněným a poškozeným a dluhu obviněného vůči poškozenému. K tomu dále státní zástupce zdůraznil, že závazkový právní vztah mezi dlužníkem a věřitelem je obligatorním znakem skutkové podstaty přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku, přičemž soud musí posuzovat otázku existence a obsahu takového právního vztahu v trestním řízení vždy samostatně jako předběžnou otázku, neboť jde o posouzení viny obviněného. Podle názoru státního zástupce však trestní soud v nyní projednávané věci nebyl vázán rozhodnutím civilního soudu, které bylo vydáno ve vykonávacím řízení (nešlo o konstitutivní rozhodnutí a netýkalo se merita věci). Podstatou rozhodnutí civilního soudu zde bylo posouzení vykonatelnosti notářského zápisu, nikoli posouzení existence závazku mezi obviněným a poškozeným. Soud prvního stupně zjistil skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a na podkladě provedených důkazů konstatoval existenci dluhu obviněného vůči poškozenému, a to ze vztahu vzniklého ještě před sepsáním notářského zápisu, byť by mělo jít o dluh z inomínátní smlouvy. Ve svém vyjádření státní zástupce také připomněl, že v občanskoprávní oblasti se uplatňuje princip smluvní autonomie, kte-

rý dále podrobně rozvedl. Přitom soud prvního stupně ve svých závěrech nevycházel výhradně jen z výpovědi poškozeného, ale i z příjmových dokladů o převzetí částek podepsaných obviněným, z výpovědi obviněného, dalších svědků a z textu samotného notářského zápisu. Zcela zásadním bylo podle státního zástupce také zjištění, podle něhož ze závazkového vztahu mezi obviněným a poškozeným bylo zčásti plněno, a to v nikterak zanedbatelné výši 500 000 Kč.

12. Konečně státní zástupce konstatoval, že úkon deklarovaný v notářském zápisu byl simulovaným právním úkonem, kterým měl být zastřen (disimulován) jiný právní úkon, jímž byly řešeny vzájemné vztahy mezi poškozeným a obviněným, a dále rozvedl, za jakých podmínek je třeba uznat disimulovaný právní úkon za platný. Podle státního zástupce šlo o volbu nejen poškozeného, ale i obviněného, jaký typ smlouvy v souladu s principem smluvní autonomie mezi sebou uzavřou. Přijal-li obviněný sám ve vztahu s poškozeným při uzavírání smlouvy režim občanskoprávního vztahu, je nucen nést i důsledky z toho vyplývající.

13. Závěrem svého vyjádření proto státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné.

IV.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

14. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

15. Pokud jde o dovolací důvody, obviněný opřel své dovolání o § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí i jemu předcházející řízení, a to v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání. Obviněný v části svého dovolání uplatnil námitku, která odpovídá dovolacím důvodům podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř., konkrétně jde o nesprávné právní posouzení existence závazkového právního vztahu mezi obviněným a poškozeným a dluhu obviněného vůči poškozenému. Námitky obviněného, jimiž se snažil zpochybnit provedené dokazování a hodnocení důkazů soudy obou stupňů, jsou však mimo citované dovolací důvody. Po přezkoumání pak dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání obviněného je zčásti důvodné a že napadené usnesení odvolacího soudu ani jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně nemohou obstát.

b) K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

16. K výkladu tohoto dovolacího důvodu Nejvyšší soud připomíná, že je dán tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky

jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin jde. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

17. S poukazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. však nelze přezkoumávat a hodnotit správnost a úplnost skutkového stavu, či prověřovat zákonnost provedeného dokazování a správnost hodnocení důkazů ve smyslu § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Výhodiskem pro případné naplnění citovaného dovolacího důvodu jsou zásadně jen skutková zjištění stabilizovaná v pravomocně ukončeném řízení a vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popřípadě i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem trestního práva hmotného, ale i jiných hmotněprávních odvětví.

1. K trestnému činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku

18. Nejvyšší soud zde připomíná, že přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo, byť i jen částečně, zmaří uspokojení svého věřitele tím, že zničí, poškodí, zatají, zcizí, učiní neupotřebitelnou, nebo odstraní, byť i jen část, svého majetku, a způsobí tím na cizím majetku značnou škodu. Podstatou tohoto trestného činu je určité jednání směřující sice vůči majetku dlužníka, ale v konečném důsledku poškozující majetek věřitele, do něhož se nedostane odpovídající plnění z majetku dlužníka k uspokojení pohledávky věřitele. Podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku je tento trestný čin dokonán, tedy uspokojení pohledávky věřitele je alespoň částečně zmařeno, jestliže pachatel (dlužník) v důsledku majetkových dispozic či jiných jednání uvedených v tomto ustanovení již není schopen poskytnout věřiteli plnění v celém rozsahu v souladu s obsahem závazkového právního vztahu a dlužník už nemá vliv ani na to, zda byl nebo bude jeho závazek vůči věřiteli splněn jinak než z dlužníkovra majetku. Pachatelem trestného činu je zde dlužník nebo fyzická osoba jednající jménem právnické osoby, která je dlužníkem (§ 114 odst. 2 tr. zákoníku – viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2211). Obviněnému T. N. byla z uvedené tzv. složité skutkové podstaty kladena za vinu varianta spočívající ve zmaření uspokojení svého věřitele, a to tím, že zcizil, byť i jen část, svého majetku, přičemž tímto činem způsobil značnou škodu, takže podle soudů nižších stupňů naplnil i okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedenou v § 222 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Značnou škodou se pak ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku rozumí škoda ve výši nejméně 500 000 Kč.

19. Důležitým předpokladem trestní odpovědnosti za trestný čin poškození věřitele je závazkový právní vztah mezi dlužníkem a věřitelem. Jednání pachatele trestného činu poškození věřitele tedy směřuje proti pohledávce věřitele, jímž je osoba, která má vůči pachateli, popřípadě vůči jiné osobě, za niž pachatel jedná, právo na plnění zejména na základě existujícího závazkového právního vztahu, bez ohledu na to, zda důvodem vzniku takového vztahu je smlouva (občanskoprávní, obchodní, pracovní) nebo jiná v zákoně uvedená skutečnost, např. způsobení škody, daňová či celní povinnost. V průběhu existence závazkového vztahu pak může dojít ke změně v osobě věřitele i dlužníka. Z platného závazku je dlužník povinen něco dát (např. dodat zaplacené zboží, nebo naopak peníze za dodané zboží), konat (např. provést opravu, dopravit zboží na místo určení, postavit budovu), něčeho se zdržet (např. dočasně nevyužívat pronajatou halu ke skladování) nebo něco trpět (např. umožnit průjezd cizích stavebních strojů přes vlastní pozemek) a věřitel je oprávněn to požadovat. Závazek může být peněžitý, nepeněžitý nebo kombinací obojího (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2211).

20. Skutek, jímž měl obviněný T. N. spáchat trestný čin, spočíval podle odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně v tom, že dne 2. 8. 2012 v L. v ulici XY v kanceláři notářky JUDr. E. V. byl za její přítomnosti sepsán notářský zápis sp. zn. NZ 151/2012 a N 159/2012 s J. N. jako věřitelem a obviněným jako dlužníkem, kde oba uzavřeli dohodu o splnění závazku se svolením k vykonatelnosti notářského zápisu, v níž prohlásili, že věřitel poskytl dlužníkovi peněžní prostředky ve výši 1 450 000 Kč, které se zavázal dlužník splatit v poslední splátce ke dni 30. 9. 2012. Když však byla splacena pouze část dluhu ve výši 500 000 Kč a dlužník nesplnil povinnosti vůči věřiteli po termínu sjednané splátky k vrácení finančních prostředků ve výši 950 000 Kč, uplatnil věřitel svoji pohledávku v exekučním řízení vedeném u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 118 EX 332/13, který pověřil vedením exekuce soudního exekutora Mgr. J. J. se sídlem v S., jenž vydal dne 18. 6. 2013 exekuční příkaz k provedení exekuce zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech, ale řízení bylo zastaveno usnesením Okresního soudu v Liberci ze dne 6. 4. 2017, č. j. 31 EXE 59022/2016-55, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 16. 1. 2018, č. j. 35 Co 164/2017-116, z důvodu promlčení, přičemž exekutorské právo se týkalo nemovitých věcí blíže specifikovaných ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně. Poté, po zastavení exekuce usnesením ze dne 15. 7. 2013, č. j. 118 EX 332/13-14, vydaným soudním exekutorem Mgr. J. J. – exekutorský úřad S., k exekuci prováděné podle pověření k provedení exekuce vydaného Okresním soudem v Liberci usnesením ze dne 30. 5. 2013, č. j. 21 EXE 4810/2013-11, přičemž podnět k zastavení exekuce podal oprávněný J. N. dne 15. 7. 2016 z důvodu mimosoudního řešení pohledávky ve výši 950 000 Kč, obviněný převedl nemovité věci blíže specifikované ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, které

byly ve společném jmění manželů – obviněného T. N. a jeho manželky J. N., a tyto nemovité věci byly do té doby předmětem exekuce, na základě darovací smlouvy ze dne 19. 8. 2013 do majetku svému vnukovi N. N. Přitom obviněný do současné doby (míněno do vydání rozsudku soudu prvního stupně) neuhradil svůj dluh vůči oprávněnému a ani ho nehodlal uhradit, čímž zcela záměrně zmařil uspokojení svého věřitele tím, že zcizil část svého majetku, která mohla být použita k uspokojení pohledávky oprávněného, a takto způsobil J. N. škodu ve výši 950 000 Kč.

21. Nejvyšší soud považuje za důvodnou tu námitku obviněného, podle které soudy nižších stupňů nesprávně právně posoudily danou věc, neboť nebyly naplněny všechny zákonné znaky přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Obviněný v této souvislosti přílehavě upozornil na rozhodnutí publikované pod č. 17/2009 Sb. rozh. tr., podle něhož závazkový právní vztah mezi dlužníkem a věřitelem je obligatorním znakem skutkové podstaty trestného činu poškození věřitele. Otázku existence a obsahu tohoto právního vztahu musí soud v trestním řízení posuzovat vždy samostatně jako předběžnou otázku (§ 9 odst. 1 tr. ř.), neboť jde o posouzení viny obviněného. To platí i v případě, že existence takového závazkového právního vztahu již byla deklarována pravomocným rozhodnutím soudu v občanskoprávním řízení, které nemá konstitutivní povahu. Tímto rozhodnutím sice soud není v trestním řízení vázán, avšak nemůže je pominout, proto jím provede důkaz, zhodnotí je v souladu s § 2 odst. 6 tr. ř. a ve svém rozhodnutí se s jeho argumenty vypořádá.

22. V nyní posuzované trestní věci na podkladě rozhodných skutkových zjištění vyjádřených ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně a dále rozvedených v odůvodnění rozhodnutí obou soudů nižších stupňů nelze přisvědčit závěrům těchto soudů v tom smyslu, že obviněný T. N. naplnil svým jednáním všechny znaky skutkové podstaty přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Podle názoru Nejvyššího soudu se totiž soudy po právní stránce nevypořádaly se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, neboť v řízení nebylo postaveno najisto, z jakého právního důvodu měl vzniknout závazkový právní vztah mezi obviněným jako dlužníkem a poškozeným J. N. jako věřitelem, jak bude vysvětleno dále. Soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku uvedl, že v trestním řízení dospěl k odlišnému závěru o vzniku závazku a jeho povaze než soudy v občanskoprávním řízení, přičemž s odkazem na § 9 odst. 1 tr. ř. sice konstatoval svou vázanost pravomocným rozhodnutím soudu v občanskoprávním řízení, ale nikoli o otázce viny, navíc musí jít o konstitutivní rozhodnutí, které v této věci nebylo učiněno. Soud prvního stupně dále rozvedl své úvahy, podle nichž je podstatné, že poškozený postupně předal celkovou částku ve výši 1 450 000 Kč včetně příslušenství synovi obviněného. V souvislosti s tím pak obviněný podepsal příjmové doklady a také notářský zápis. Tento svůj závazek obviněný několik let nijak nezpochybnil a akceptoval jej zejména tím, že z něj uhradil více jak třetinu, konkrétně částku ve výši 500 000 Kč. Dílčí úhradou

tedy obviněný projevil vůli ke splnění svého závazku a fakticky jej na sebe převzal „jakousi novací svého druhu“. Odvolací soud se poté vypořádal s námitkami obviněného odkazem na odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, s jehož závěry se ztotožnil. Nejvyšší soud však nepovažuje argumentaci soudů nižších stupňů za dostatečně přesvědčivou, především pak s ohledem na závěry, k nimž dospěly soudy v občanskoprávním řízení.

23. V exekučním řízení vedeném u Okresního soudu v Liberci, které skončilo usnesením ze dne 6. 4. 2017, č. j. 31 EXE 59022/2016-55, exekuční soud uzavřel, že z notářského zápisu sp. zn. NZ 151/2012 a N 159/2012, na jehož základě byla vedena exekuce poškozeného J. N. (oprávněného) proti obviněnému T. N. (povinnému), nelze učinit závěr, podle něhož by předmět půjčky ze dne 2. 8. 2012 měly tvořit peníze, které obviněný převzal již dříve ve dnech uvedených v příjmových dokladech, a že by došlo k uzavření dohody účastníků o změně práv a povinností z dřívějších smluv o půjčkách. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci svým usnesením ze dne 16. 1. 2018, č. j. 35 Co 164/2017-116, potvrdil citované rozhodnutí Okresního soudu v Liberci a podrobně rozvedl argumentaci ohledně vzniku závazkového právního vztahu mezi obviněným a poškozeným, a to – mimo jiné – i odkazem na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, podle níž dohoda oprávněné a povinné osoby obsažená v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti nemá hmotněprávní povahu a sama o sobě nemá za následek vznik, změnu, nebo zánik práv nebo povinností účastníků právního vztahu. Notář sepíše notářský zápis na základě dohody oprávněné a povinné osoby, aniž by byl oprávněn zkoumat její podklad v hmotném právu. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti není sám o sobě samostatným zavazovacím důvodem a ani se jím nezakládá domněnka o existenci dluhu v době jeho sepsání. Z notářského zápisu přitom podle Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci nevyplývá ani to, že by mezi účastníky došlo k dohodě o zřízení nového závazku při současném zrušení jejich dosavadního závazku (k tzv. privativní novaci), především pak s ohledem na skutečnost, že předmět půjčky nebyl obviněnému fakticky předán ke dni uzavření smlouvy o půjčce (tj. dne 2. 8. 2012), jak je uvedeno v notářském zápisu. Podrobně se Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci zabýval i tím, kdo byl ve skutečnosti dlužníkem ze smlouvy o půjčce, neboť na podkladě provedení dokazování přicházela v úvahu i možnost, že jím nebyl obviněný, ale jeho syn Ch. N., kterému byly fakticky předány peněžní prostředky. Proto pokud by mělo dojít ke změně v osobě dlužníka, kterou zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jenž byl účinný v době posuzovaného skutku (dále jen ve zkratce „obč. zák.“), umožňoval ve formě převzetí dluhu (§ 531 obč. zák.) či přistoupení k závazku (§ 533 obč. zák.), musela by být uzavřena písemná dohoda mezi původním dlužníkem, tj. Ch. N., a novým dlužníkem, tj. obviněným, popřípadě mezi věřitelem, tj. J. N. a novým dlužníkem, avšak v notářském zápisu nebyl uveden takový důvod plnění. Podle

závěřu Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci tedy smlouva o půjčce mezi obviněným a poškozeným nevznikla, neboť oprávněný (poškozený J. N.) neprokázal, že by předal předmět půjčky v podobě peněžní částky ve výši 1 450 000 Kč povinnému (obviněnému T. N.).

24. Nejvyšší soud se ztotožňuje s konstatováním soudu prvního stupně v tom smyslu, že otázku existence a obsahu závazkového právního vztahu mezi dlužníkem a věřitelem musí soud v trestním řízení posuzovat vždy samostatně jako předběžnou otázku (§ 9 odst. 1 tr. ř.) i v případě, jestliže tu již je pravomocné rozhodnutí občanskoprávního soudu o takové předběžné otázce, neboť jde o posouzení viny obviněného. Za otázku viny je přitom nutno považovat nejen každý znak trestného činu, uvedený ať už v obecné, nebo ve zvláštní části trestního zákoníku, ale i každou jednotlivou podmínku nutnou pro závěr, zda jde o trestný čin, či nikoli. Nelze zpochybnit ani skutečnost, že soud v trestním řízení není vázán pravomocným rozhodnutím soudu v občanskoprávním řízení, které nemá konstitutivní povahu. Nicméně i v tomto případě, což Nejvyšší soud zdůrazňuje, je povinností trestních soudů vzít v úvahu rozhodnutí občanskoprávního soudu. Takové rozhodnutí i spisy týkající se této věci jsou důkazním materiálem, s nímž se musí trestní soud náležitě vypořádat, a případné odchylné rozhodnutí o řešení otázky přesvědčivě odůvodnit, neboť tu jde o rozdílné posouzení určité otázky, o níž bylo vydáno pravomocné rozhodnutí příslušným orgánem, kterému je speciálně svěřeno řešení právě takové otázky. Podle názoru Nejvyššího soudu se však soudy nižších stupňů v nyní posuzované trestní věci nevypořádaly s rozhodnutími soudů vydanými v exekučním řízení a s jejich argumentací, zejména s podrobně odůvodněným usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci. Tato rozhodnutí jsou postavena na tom, že obviněnému nevznikl žádný závazkový právní vztah vyplývající z notářského zápisu, proto v uvedené části posuzovaného skutku došlo k jeho nesprávnému právnímu posouzení, které je navíc v rozporu i s dosavadní judikaturou.

25. Pokud totiž soud prvního stupně v dané trestní věci na podkladě skutkových zjištění dospěl k závěru, podle něhož obviněný T. N. dílčí úhradou dluhu projevil vůli ke splnění svého závazku a fakticky jej na sebe převzal „jakousi novací svého druhu“, je takový závěr velmi neurčitý a zcela v rozporu s tím, k čemu dospěly občanskoprávní soudy v exekučním řízení, aniž byla tato zásadní odlišnost přesvědčivě vysvětlena a odůvodněna. Zde je třeba zdůraznit, že ke změně v osobě dlužníka mohlo dojít na základě různých právních skutečností, např. převzetím dluhu podle § 531 a § 532 obč. zák. nebo přistoupením k závazku podle § 533 a § 534 obč. zák., případně se určitá osoba mohla stát dlužníkem na základě ručení (§ 546 a násl. obč. zák.). Jak je přitom patrné i z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, soud vycházel z ničím nezpochybněného skutkového zjištění, podle něhož peněžní prostředky v celkové výši 1 450 000 Kč předal poškozený J. N. jako půjčku synovi obviněného Ch. N., nikoliv obviněnému. Proto dlužní-

kem se z důvodu půjčky peněz (§ 657 a násl. obč. zák.) mohl stát právě Ch. N., a jestliže soudy nižších stupňů dospěly k závěru, že jím byl (též nebo jen) obviněný T. N., není zřejmé, na základě jaké právní skutečnosti se obviněný stal dlužníkem a z čeho taková změna v osobě dlužníka vyplývá. Jak již bylo uvedeno výše, dohoda obviněného a poškozeného obsažená v notářském zápisu není sama o sobě samostatným zavazovacím důvodem a nemůže mít hmotněprávní povahu (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000). Navíc za situace, kdy smlouva o půjčce deklarovaná v notářském zápisu (za předpokladu, že peněžní prostředky ve výši 1 450 000 Kč byly předány synovi obviněného), jakožto reálný kontrakt mezi obviněným a poškozeným nevznikla. Je nutno vzít na zřetel i argumentaci exekučních soudů, které vyloučily možnou změnu v osobě dlužníka, ať už formou převzetí dluhu, nebo přistoupení k závazku.

26. Pro naplnění skutkové podstaty posuzovaného přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku je nezbytné postavit najisto, co bylo právním důvodem vzniku závazkového právního vztahu mezi obviněným a poškozeným, tedy zda tento právní důvod vyplývá z konkrétního právního úkonu (např. ze smlouvy, včetně tzv. nepojmenované smlouvy, kterou bylo možno uzavřít podle § 51 obč. zák.), či z jiných skutečností, pokud mohou mít právní význam pro vznik dluhu u obviněného. Zde je namíste upozornit i na vyjádření k dovolání obviněného, které učinil státní zástupce a v němž vyslovil přesvědčení, podle něhož právní úkon deklarovaný v notářském zápisu byl simulovaným právním úkonem, kterým měl být zastřen (disimulován) jiný právní úkon. V této souvislosti Nejvyšší soud poukazuje na dosavadní judikaturu (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 29 Odo 440/2004), podle které, má-li být právním úkonem předstíraným – učiněným naoko (tzv. simulovaným právním úkonem) – zastřen jiný právní úkon (tzv. disimulovaný právní úkon), je simulovaný právní úkon pro nedostatek potřebné vůle subjektů neplatný. Zásadně proto platí tento jiný, tj. zastřený právní úkon. Podmínkou však je, že zastřený právní úkon odpovídá vůli subjektů, a dále, že jsou u něj splněny i všechny ostatní náležitosti požadované zákonem pro jeho platnost. Z díkce ustanovení § 41a odst. 2 obč. zák. je pak nepochybné, že musí být dána totožnost účastníků předstíraného a zastřeného právního úkonu. Závěry o možném zastření pravého důvodu vzniku závazkového vztahu ovšem přicházejí v úvahu jen za předpokladu, kdyby skutečně vznikl závazkový právní vztah (ať už z jakéhokoliv právního důvodu) mezi obviněným a poškozeným. Proto v nyní posuzovaném případě musí soudy učinit spolehlivý závěr, komu poškozený J. N. fakticky půjčil peněžní prostředky ve výši 1 450 000 Kč, tedy zda obviněnému nebo synovi obviněného, popřípadě oběma, a kdo z nich se tak stal dlužníkem. Po vyjasnění těchto skutkových zjištění a právních souvislostí je nutno zvážit, zda právním úkonem deklarovaným v notářském zápisu mohl být skutečně zastřen jiný právní

úkon, jímž byly řešeny vzájemné vztahy mezi poškozeným a obviněným a který by bylo třeba při splnění všech zákonných náležitostí považovat za platný důvod vzniku závazkového právního vztahu mezi obviněným a poškozeným.

27. Nejvyšší soud vzhledem ke shora uvedenému shledal důvodnou námitku obviněného, kterou zpochybnil správnost právního posouzení skutku ve vztahu k přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku.

2. K otázce výše způsobené škody

28. Nejvyšší soud připomíná, že v případě trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku vzniká škoda na majetku dotčeného poškozeného věřitele (případně věřitelů) a spočívá v tom, že tento věřitel neobdržel od pachatele – dlužníka plnění k uspokojení své pohledávky, tj. nedošlo k důvodně očekávanému přírůstku na majetku věřitele, kterého by bylo možno dosáhnout, kdyby si dlužník nepočínal způsobem uvedeným v citovaném ustanovení. Výši škody potom představuje hodnota zničeného, poškozeného, zatajeného, zcizeného, učiněného neupotřebitelným nebo odstraněného majetku dlužníka, který by bylo možné jinak použít k uspokojení pohledávek jeho věřitelů, kdyby dlužník neučinil některé z jednání vyjmenovaných v § 222 odst. 1 tr. zákoníku. Tato škoda odpovídá celé výši zmařených pohledávek jen tehdy, je-li hodnota uvedeného majetku dlužníka stejná nebo vyšší; je-li hodnota majetku nižší, škoda je jen v této výši (viz rozhodnutí pod č. 36/2007-III. Sb. rozh. tr.). V ostatních případech je třeba zjistit, v jakém rozsahu bylo dotčeno plnění ve prospěch věřitele, tj. zejména to, zda bylo zmařeno uspokojení jeho pohledávky zcela, nebo jen zčásti, a jestli byl dlužník i před spácháním trestného činu schopen splnit celý svůj dluh, nebo jen jeho část (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2208 až 2227). Pro úplnost je vhodné dodat, že hodnotou zničeného, poškozeného, zatajeného, zcizeného, učiněného neupotřebitelným nebo odstraněného majetku dlužníka, lze-li ji vyjádřit v penězích, je podle § 492 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, jeho cena.

29. V trestní věci obviněného T. N. dospěly soudy nižších stupňů shodně k závěru, podle něhož jednáním obviněného byla způsobena poškozenému J. N. škoda ve výši 950 000 Kč, neboť obviněný provedl takové majetkové dispozice se svými nemovitými věcmi, v jejichž důsledku pak již nebyl schopen poskytnout poškozenému žádné plnění k uspokojení jeho pohledávky. Přitom z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně a usnesení odvolacího soudu je zřejmá neutěšená finanční situace obviněného v době spáchání posuzovaného přečinu, který měl řadu věřitelů a nacházel se v úpadkovém stavu. Za těchto skutkových zjištění a s ohledem na výše uvedené nelze souhlasit se soudy nižších stupňů ani ohledně výše způsobené škody poškozenému, neboť při konstatované mnohosti

věřitelů a možného zatížení nemovitých věcí (např. zástavním právem) rozhodně nelze presumovat možnost uspokojení pohledávky poškozeného v plné výši 950 000 Kč, kdyby si obviněný nepočínal způsobem uvedeným v § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Jak totiž bylo uvedeno shora, pro naplnění znaků trestného činu poškození věřitele za situace, kdy ze skutkových zjištění vyplývá, že obviněný byl v úpadku a měl více věřitelů, je třeba zabývat se nejen tím, zda obviněný skutečně zcizil alespoň část svého majetku, ale též tím, v jakém rozsahu byl takový majetek použitelný k uspokojení pohledávky právě toho věřitele, který tím měl být poškozen, tj. poškozeného J. N. (viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1116/2006, uveřejněné pod č. T 944. v sešitu 31 Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2007). Proto má-li škodu způsobenou tomuto poškozenému představovat výše jeho neuspokojené pohledávky (částka 950 000 Kč), je nezbytné stanovit nejen hodnotu převedených nemovitých věcí použitelných (po jejich případném zpeněžení) k uspokojení této pohledávky, ale též výši dalších případných dluhů obviněného ve vztahu k jiným věřitelům a teprve poté vyčíslit škodu způsobenou zmíněnému poškozenému. Její výše by mohla odpovídat celé nominální hodnotě neuspokojené části pohledávky poškozeného J. N. jen tehdy, kdyby zjištěná hodnota převedených nemovitých věcí – při zohlednění pohledávek všech věřitelů obviněného a výše těchto pohledávek – byla taková, že postačí k plnému uspokojení všech věřitelů. V opačném případě, tedy za úpadkového stavu obviněného, je nutné vycházet z výše odpovídající jen poměrnému a rovnoměrnému uspokojení pohledávek všech věřitelů, není-li zde důvod uspokojovat pohledávky věřitele jinak (např. přednostně, jde-li o zajištěné věřitele). To vše však samozřejmě pouze za předpokladu, budou-li moci učinit soudy nižších stupňů spolehlivý a odůvodněný skutkový i právní závěr, podle něhož byl obviněný T. N. skutečně dlužníkem poškozeného J. N. jako jeho věřitele.

c) K ostatním námitkám obviněného

30. Nejvyšší soud se v další části odůvodnění zabýval ostatními námitkami obviněného, které neodpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Zároveň se vyjádřil druhému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

V. Závěrečné shrnutí

31. Na podkladě shora uvedených skutečností a úvah Nejvyšší soud shledal dovolání obviněného T. N. důvodným, a proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil na-

padené usnesení odvolacího soudu i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně, včetně rozhodnutí na ně obsahově navazujících, pokud zrušením pozbyla svůj podklad. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal věc Okresnímu soudu v Liberci, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

32. Soud prvního stupně tak v uvedeném rozsahu opětovně projedná trestní věc obviněného a odstraní vady vytknuté tímto rozhodnutím Nejvyššího soudu. Ve vztahu k posuzovanému skutku soud po případném doplnění dokazování opětovně posoudí, zda byl skutečně naplněn zákonný znak skutkové podstaty přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku v podobě existence a obsahu závazkového právního vztahu mezi poškozeným J. N. jako věřitelem a obviněným jako dlužníkem a dluhu obviněného vůči poškozenému. Pokud soud dospěje k závěru, že obviněný svým jednáním naplnil všechny obligatorní znaky skutkové podstaty přečinu poškození věřitele, jednoznačně v popisu skutku i v odůvodnění rozsudku specifikuje právní důvod vzniku závazkového právního vztahu mezi obviněným a poškozeným. Soud prvního stupně se přitom náležitě vypořádá s argumentací exekučních soudů a své případné odchylné rozhodnutí o řešené otázce řádně odůvodní. Zároveň doplní dokazování za účelem zjištění hodnoty převáděných nemovitých věcí a celkové výše dluhů obviněného vůči všem jeho věřitelům a opětovně posoudí, komu a v jaké výši byla jednáním obviněného způsobena škoda. Ve svém novém meritorním rozhodnutí pak soud prvního stupně promítne svá skutková zjištění do učiněných závěrů, případně náležitě upraví i právní větu svého rozhodnutí, resp. samotnou právní kvalifikaci, bude-li toho zapotřebí. Současně Nejvyšší soud připomíná, že podle § 265s odst. 1 tr. ř. je soud prvního stupně vázán právními názory vyslovenými v tomto rozhodnutí a při odůvodňování rozsudku musí důsledně respektovat § 125 odst. 1 tr. ř. Stejně tak jsou oba soudy nižších stupňů podle § 265s odst. 2 tr. ř. limitovány zákazem *reformationis in peius* (např. stran celkové výše škody způsobené poškozenému J. N. a případně i dalším věřitelům obviněného, bude-li důvodně považován za jejich dlužníka).

Č. 6

Č. 6

Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, Přestupek
§ 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku

Exekucním příkazem, kterým bylo obviněnému jako povinnému pozastaveno jeho řídičské oprávnění, a to na dobu do vymožení pohledávky oprávněného, nedochází k pozbytí tohoto oprávnění ve smyslu § 94a odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů. Řízením motorového vozidla v této době se obviněný nedopouští přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a takové jednání může být posouzeno jako přestupek podle § 125c odst. 1 písm. e) bod 6. zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů.

A.

(Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. 14 To 370/2015, ECLI:CZ:KSHKPA:2015:14.TO.370.2015.1).

Krajský soud v Hradci Králové podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl stížnost státního zástupce podanou v neprospěch obžalovaného P. M. proti usnesení Okresního soudu v Havlíčkově Brodě ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 2 T 6/2015.

I.

Rozhodnutí soudu prvního stupně a stížnost proti němu

1. Napadeným usnesením okresní soud podle 222 odst. 2 tr. ř. postoupil Městskému úřadu v H. B. trestní věc obžalovaného P. M., stíhaného pro skutek spočívající v tom, že dne 8. 1. 2015 v dopoledních hodinách s nezjištěným cílem jízdy ze Z. do J. a poté z J. vykonal jako řidič jízdu s motorovým vozidlem tov. zn. Volkswagen Multivan 7DB v době kolem 12:05 hodiny, kdy jel v úseku dálnice D 1 v km 107,0 ve směru do Prahy, nerespektoval výzvu hlídky Policie České republiky, dálničního oddělení ve V. B., k zastavení vozidla a pokračoval v jízdě po dálnici D 1 směrem do Prahy do km 95,8, poté po polní komunikaci z dálniční odpočívky dálnice D 1 v uvedeném km ve směru na K. a následně v obci K. po účelové komunikaci směrem do D., kde po ujíždění zastavil a byl téhož dne ve 12:25 hodin kontrolován policejní hlídkou. Uvedenou jízdu vykonal přesto, že

exekučním příkazem soudního exekutora Mgr. O. S., exekutorského úřadu Praha 9, ze dne 20. 1. 2014, č. j. 184 EX 1/14-20, který mu byl doručen fikcí dne 3. 2. 2014, mu bylo jako povinnému přikázáno provedení exekuce pozastavením jeho řidičského oprávnění, a to na dobu do vymožení pohledávky oprávněného A. M. na dlužném výživném, které ke dni vydání exekučního příkazu činí 84 000 Kč, když dne 27. 3. 2014 výzvou Městského úřadu v H., odboru dopravy a silničního hospodářství, č. j. MUHU/5626/2014Tu, byl vyzván k odevzdání řidičského průkazu, přičemž o pozbytí řidičského oprávnění na základě výše uvedeného exekučního příkazu se prokazatelně dozvěděl nejpozději dne 23. 4. 2014 na Městském úřadu v H., kde byl zároveň poučen o důsledcích exekučního příkazu; na dobu trvání pozbytí řidičského oprávnění se pak osobně dotazoval na Městském úřadu v H. i na přelomu měsíců listopad 2014 až prosinec 2014, kdy byl opětovně poučen, že doba trvání pozbytí řidičského oprávnění je vázána na uhrazení pohledávky na výživném ve výši 84 000 Kč, kterou do 8. 1. 2015 nezaplatil. V tomto skutku je obžalobou spatřován přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, přičemž soud prvního stupně dospěl k závěru, že skutek by mohl být posouzen jako přestupek.

2. V této trestní věci byl původně vydán trestní příkaz dne 28. 1. 2015, který byl následně zrušen podáním odporu obžalovaného. Napadené rozhodnutí vydal okresní soud po provedeném dokazování v hlavním líčení konaném dne 28. 5. 2015. Okresní soud dospěl k závěru, že obžalovaný nenaplnil zákonné znaky žalovaného přečinu, neboť v jeho případě nedošlo k pozbytí řidičského oprávnění ve smyslu § 94a odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 361/2000 Sb.“). V případě obžalovaného šlo o pozastavení řidičského oprávnění, přičemž obžalovaný po omezenou dobu nesmí řídit motorová vozidla. V jeho jednání je možno spatřovat nanejvýš přestupek.

3. Proti tomuto usnesení soudu prvního stupně podal státní zástupce stížnost. Domnívá se, že rozhodnutí exekutora je třeba vykládat tak, že ukládá obžalovanému zákaz řízení motorových vozidel, který obžalovaný nerespektoval. Státní zástupce proto považuje rozhodnutí okresního soudu za nesprávné a navrhuje jeho zrušení a vrácení věci tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

II.

Rozhodnutí soudu druhého stupně

4. Z podnětu podané stížnosti krajský soud přezkoumal napadené usnesení i řízení, které předcházelo jeho vydání, a poté dospěl k následujícím závěrům.

5. Stížnost státního zástupce není důvodná. Podle § 13 odst. 1 tr. zákoníku je trestným činem protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Podle § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, je přestupkem za-

viněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájmy společnosti a je výslovně označeno za přestupek v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle jiných právních předpisů nebo o trestný čin.

č. 6

6. Přechinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu, nebo pro kterou pozbyl takové oprávnění.

7. Podle § 94a odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb. pozbývá držitel řidičské oprávnění dnem právní moci rozhodnutí, kterým mu byl uložen trest nebo příslušným správním úřadem uložena sankce zákazu činnosti, spočívající v zákazu řízení motorových vozidel, kterým bylo uloženo v trestním řízení přiměřené omezení spočívající ve zdržení se řízení motorového vozidla, nebo kterým bylo rozhodnuto o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání, nebo podmíněném zastavení trestního stíhání, v průběhu jehož zkušební doby se držitel řidičského oprávnění zavázal zdržet se řízení motorových vozidel.

8. V daném případě byl v exekučním řízení, vedeném za účelem vymožení výživného pro nezletilé dítě, které bylo určeno rozhodnutím soudu v občanskoprávním řízení, vydán pověřeným exekutorem exekuční příkaz. Exekutor ve smyslu § 58 a § 71a exekučního řádu (zákona č. 120/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů) zvolil tento způsob provedení exekuce, aby dosáhl úhrady dlužného výživného ze strany obžalovaného jako povinného. Ve smyslu § 71a odst. 3 exekučního řádu, který odkazuje na zákon o provozu na pozemních komunikacích č. 361/2000 Sb., je následkem takového rozhodnutí, že povinnému se pozastavuje řidičské oprávnění, dokud není exekuční příkaz zrušen, a povinný do té doby nesmí řídit motorová vozidla. Ke zrušení exekučního příkazu dojde mimo jiné tehdy, když povinný doplatí dlužné výživné na nezletilé dítě.

9. Právní názor státního zástupce není správný. Na rozhodnutí exekutora nelze nahlížet jako na zákaz činnosti. Nejde o sankční rozhodnutí, jak je tomu při uložení trestu zákazu činnosti soudem, či sankce zákazu řízení motorových vozidel uložené správním orgánem. Jde pouze o formu provedení exekuce ve vztahu k občanskoprávnímu rozhodnutí, která má přinutit povinného k úhradě výživného pro nezletilé dítě. Povinnému není uložena žádná sankce, řidičské oprávnění je dočasně pozastaveno a povinný je po dobu existence exekučního příkazu v situaci, jako by řidičské oprávnění ani nezískal. Ostatně i řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění není trestné a jde toliko o přestupek. V této souvislosti je třeba zmínit, že i § 95 zákona č. 361/2000 Sb. o pozastavení řidičského oprávnění v rámci určitých řízení se chápe jako předběžné opatření, nikoliv jako zákazová sankce. Z uvedených důvodů krajský soud dovozuje, že na obžalovaného nelze nahlížet tak, že mu bylo zakázáno řízení motorových vozidel

rozhodnutím soudu či jiného orgánu veřejné moci, jak dovozuje státní zástupce. Je zřejmé, že v daném případě nebylo obžalovanému řidičské oprávnění ani odňato podle zvláštního právního předpisu. Se skutečností, že obžalovaný nepozbyl řidičské oprávnění podle zvláštního právního předpisu, se již řádně vypořádal okresní soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí, na které krajský soud odkazuje. Ustanovení § 94a zákona č. 361/2000 Sb. nezahrnuje pozastavení řidičského oprávnění, které je řešeno v jiném ustanovení téhož zákona.

10. Je možno shrnout, že v daném případě je obžalovaný osobou, jež získala řidičské oprávnění, které jí nebylo odňato, ani jej nepozbyla podle zvláštního právního předpisu. Tato osoba neporušila povinnosti řidiče takovým způsobem, aby jí bylo z uvedeného důvodu řízení motorových vozidel zakázáno soudem či jiným orgánem veřejné moci. V jejím případě jde pouze o výkon občanskoprávního rozhodnutí zcela jiného charakteru, kde pozastavení řidičského oprávnění je jen způsobem provedení exekuce, který nutí povinného uhradit dluh na výživném pro nezletilé dítě. Řízení motorového vozidla v době účinnosti takového exekučního příkazu je postižitelné pouze v přestupkovém řízení. Ostatně i případný následek takového přestupkového řízení může být pro povinného citelný a měl by jej motivovat k respektování exekučního příkazu a zejména k brzké úhradě nedoplatku na výživném. Teprve v případě, že by osobě, která nerespektovala exekuční příkaz a řídila motorové vozidlo, byla uložena v přestupkovém řízení sankce zákazu řízení motorových vozidel a tato osoba by následně v době výkonu této sankce řídila znovu motorové vozidlo, mohlo by dojít k vyvození trestněprávní odpovědnosti a naplnění znaků přečinu podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku.

11. S ohledem na výše uvedené dospěl krajský soud k závěru, že napadené rozhodnutí je správné, bylo vydáno v souladu se zákonem a z tohoto důvodu byla stížnost státního zástupce jako nedůvodná zamítnuta.

B.

(Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 17. 10. 2019, sp. zn. 11 To 310/2019, ECLI:CZ:KSPH:2019:11.TO.310.2019.1)

Krajský soud v Praze podle § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil napadený rozsudek Okresního soudu Praha-východ ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 38 T 80/2019, a podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupil Městskému úřadu v B. n. L. – S. B. projednání skutku spočívajícího v tom, že obžalovaný J. S. měl dne 1. 6. 2019 kolem 18:55 hodiny řídit v katastru obce XY, okres Praha-východ, po silnici č. II/608 ve směru na obec XY osobní automobil tov. zn. Volkswagen Golf Variant, byl kontrolován hlídkou Policie České republiky, přičemž takto jednal přesto, že si byl vědom toho, že mu exekučním příkazem Exekutorského úřadu Brno-město ze dne 23. 9. 2016, č. j. 030 EX 21108/16-22, který nabyl právní moci dne 29. 9. 2016, bylo pozastaveno řidičské oprávnění k řízení všech motorových vozidel.

I.

Rozhodnutí soudu prvního stupně a odvolání proti němu

1. Okresní soud Praha-východ svým rozsudkem ze dne 29. 8. 2019, sp. zn. 38 T 80/2019, uznal obžalovaného J. S. vinným přečinem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, jehož se měl dopustit skutkem, který odpovídá jeho popisu ve výroku tohoto usnesení. Soud prvního stupně pak uložil obžalovanému trest odnětí svobody v trvání 5 měsíců s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu 20 měsíců a dále trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 14 měsíců.

2. Obžalovaný podal v zákonné lhůtě proti citovanému rozsudku odvolání, které směřuje především proti výroku o vině. Nejprve vytýká soudu prvního stupně, že mu nepřiznal právo na bezplatnou obhajobu, ačkoliv obžalovaný poskytl formulář s prohlášením o svých osobních, majetkových a výtěžkových poměrech. Dále namítá, že omlouval svou neúčast u hlavního líčení ze zdravotních důvodů, přičemž jeho nepřítomností u hlavního líčení došlo k porušení práva na spravedlivý proces. Obžalovaný dále zmiňuje okolnosti vydání exekučního příkazu týkajícího se jeho řidičského oprávnění a sděluje, že nevěděl o tom, že jeho řidičský průkaz je zatížen exekučním příkazem, který mu ani nebyl doručen. Podle obžalovaného měla věznice při jeho propuštění zajistit jeho řidičské oprávnění, ta to ne učinila, obstarala mu vydání nového občanského průkazu, zjistila a sdělila mu seznam exekucí, vydala mu i řidičský průkaz. Obžalovaný se domnívá, že i kdyby mu fyzicky byla předána písemnost obsahující exekuční příkaz, neměl v úmyslu mařit výkon úředního rozhodnutí, neboť tím, že mu věznice vydala řidičský průkaz, měl za to, že řidičský průkaz nemůže být nijak zatížen. Domáhá se zproštění obžaloby nebo vrácení věci soudu prvního stupně.

II.

Rozhodnutí odvolacího soudu

3. Krajský soud v Praze jako odvolací soud přezkoumal námítky obžalovaného ve vztahu ke skutkovým a právním závěrům soudu prvního stupně a zjistil, že ani jedna z námítek obžalovaného není důvodná. S otázkou bezplatné obhajoby se soud prvního stupně řádně vypořádal a vysvětlil, proč obžalovaný nemá v trestním řízení nárok na bezplatnou obhajobu, a odvolací soud k tomu nemá co dodat. Ostatně s ohledem na důvod, z něhož byl zrušen napadený rozsudek, nemá odpověď na otázku, kterou obžalovaný svou námitkou klade, již žádný význam. Obdobně tomu je i ohledně jeho argumentace k neúčasti u hlavního líčení ze zdravotních důvodů. Odvolací soud konstatuje, že odvolatel byl řádně předvolán k hlavnímu líčení, před hlavním líčením omluvil svou neúčast pouze nedostateč-

ně, a to telefonicky, nedoložil včas důvody své omluvy, neposkytl soudu lékařské potvrzení, které by konstatovalo, že není schopen účasti u hlavního líčení, a z tohoto důvodu nebyla jeho omluva včasná ani řádná. Soud prvního stupně tak měl splněny všechny podmínky, aby mohl ve věci jednat v nepřítomnosti obžalovaného. Pokud jde o namítané nedoručení exekučního příkazu odvolateli do věznice, soud prvního stupně měl k dispozici doručenkou podepsanou obžalovaným, kterou podepsal přímo ve věznici při převzetí exekučního příkazu, tedy i tuto námitku považuje odvolací soud za lichou a vyvrácenou provedenými důkazy. Zcela irrelevantní pak je tvrzení, že obžalovaný si neuvědomil dosah exekučního příkazu, pokud mu při propuštění z věznice nebyl zablokován řidičský průkaz a věznice mu jej vydala, neboť přímo v textu exekučního příkazu, který převzal, bylo uvedeno, jak má naložit s řidičským průkazem. Jednotlivě i souhrnně lze uzavřít, že odvolací námitky obžalovaného nemohou mít vůbec žádný vliv na posouzení zákonnosti a správnosti vydaného rozhodnutí.

4. Přes tyto závěry odvolacího soudu nemohl napadený rozsudek v odvolacím řízení obstát. Jednání spočívající v řízení motorového vozidla poté, co bylo držiteli řidičského oprávnění toto pozastaveno exekučním příkazem exekutora, totiž nenaplnjuje znaky skutkové podstaty přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, byť by tomu formulace citovaného zákonného ustanovení napovídala. Odvolací soud zde poukazuje na § 125c odst. 1 písm. e) bod 6. zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o silničním provozu“), kde se přímo konstatuje, že fyzická osoba se dopustí přestupku řízením vozidla na pozemních komunikacích v silničním provozu, pokud jí bylo řidičské oprávnění pozastaveno podle § 95 zákona o silničním provozu nebo exekučním příkazem podle exekučního řádu. Zákon tedy považuje řízení motorového vozidla v průběhu doby, kdy bylo řidičské oprávnění pozastaveno exekutorem jeho exekučním příkazem, výslovně za přestupek.

5. Odvolací soud k tomu připojuje, že jde o naprosto konzistentní a logický závěr, neboť i řízení motorového vozidla po pozastavení řidičského oprávnění podle § 95 zákona o silničním provozu je přestupkem, přičemž toto opatření má velmi podobný charakter jako pozastavení řidičského oprávnění exekučním příkazem exekutora v rámci výkonu rozhodnutí. Kromě toho je evidentní, že pokud je řidičské oprávnění exekutorem pozastaveno, nejde o sankci v pravém významu tohoto slova, ale jde donucovací opatření, jež v rámci exekuce směřuje k zaplacení částky, kterou obžalovaný dluží. Z ústavněprávního hlediska by bylo velmi problematické považovat takové úřední rozhodnutí za rozhodnutí, jehož maření nese s sebou trestní odpovědnost v trestním řízení, především z toho důvodu, že jde o časově neurčitě a neomezené období, po které nebude moci osoba podrobená tomuto pozastavení řidičského oprávnění řídit motorové vozidlo, když záleží na dalším postupu exekutora nebo na zaplacení dlužné částky, takže může dojít

k případům, kdy pozastavení bude trvat i několik let. Z pohledu základních ústavních kautel by zcela jistě bylo stěží únosné argumentovat v případě odsouzení takové osoby např. exekucí příkazem, který předcházela o několik let řízení motorového vozidla, jehož by se takové trestní stíhání týkalo při vědomí dočasnosti pozastavení řídičského oprávnění jako donucovacího opatření v rámci exekuce. Odvolací soud si zde dovoluje učinit určitou paralelu se situací, kdy osoba pozbyde řídičského oprávnění, pokud v bodovém hodnocení dosáhne 12 bodů, kde záleží na tom, zda řídí motorové vozidlo v následné jednoroční zákonné době podle § 123c odst. 7 zákona o silničním provozu, nebo až po skončení této doby. Jestliže řídí motorové vozidlo před skončením této doby, může být takové jednání posouzeno jako přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, pokud však řídí až po uplynutí této doby, nelze vyloučit odpovědnost za přestupek, nikoliv však již za zmíněný trestný čin.

6. Odvolací soud tak uzavírá, že skutek zjištěný soudem prvního stupně nemůže být žalovaným trestným činem a nemůže být z něj v trestním řízení vyvozena trestní odpovědnost, reálně však přichází v úvahu, že takový skutek bude následně ve správním řízení posouzen jako přestupek. K takovému závěru ovšem není oprávněn soud, nýbrž příslušný správní orgán. Z těchto důvodů odvolací soud podle § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušil napadený rozsudek a podle § 222 odst. 2 tr. ř. postoupil věc k projednání Městskému úřadu v B. n. L. – S. B., který projednává přestupková jednání v dopravě, k nimž došlo v katastru obce XY, okres Praha-východ.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 1

č. 1

Poplatky soudní

§ 9 zákona č. 549/1991 Sb. ve znění od 30. 9. 2017, § 138 o. s. ř. ve znění od 30. 9. 2017

Žádost o osvobození od soudních poplatků lze s účinky zabraňujícími zastavení řízení pro nezaplacení poplatku dle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., ve znění od 30. 9. 2017, podat nejpozději v poslední den lhůty určené soudem pro jeho zaplacení.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. 30 Cdo 825/2019, ECLI:CZ:NS:2019:30.CDO.825.2019.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. 17 Co 248/2018.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se žalobou podanou k soudu dne 18. 6. 2018 domáhala uložení povinnosti žalované zaplatit jí částku ve výši 100 000 Kč jako zadostiučinění za specifikovanou újmu a dále zaslat žalobkyni omluvu určitého znění. Jelikož nebyl spolu s podáním žaloby uhrazen soudní poplatek, byla žalobkyně usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 25. 6. 2018, č. j. 31 C 120/2018-44, vyzvána k jeho zaplacení, a to ve výši 2 000 Kč. Byla jí stanovena lhůta k zaplacení v trvání 15 dnů a byla poučena o důsledcích, pokud nebude soudní poplatek uhrazen ve lhůtě, stejně tak o možnosti podat žádost o osvobození od soudních poplatků. Uvedené usnesení jí bylo doručeno 3. 7. 2018, lhůta marně uplynula 18. 7. 2018. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. 7. 2018, č. j. 31 C 120/2018-46, bylo řízení zastaveno dle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění od 30. 9. 2017 (dále jen „ZSOP“), pro nesplnění poplatkové povinnosti.
2. K odvolání žalobkyně rozhodl Městský soud v Praze dovoláním napadeným usnesením (ze dne 29. 11. 2018) tak, že rozhodnutí soudu prvního stupně bylo potvrzeno (výrok I) a žádnému z účastníků nebyla přiznána náhrada nákladů řízení (výrok II). Odvolací soud po citaci příslušných ustanovení zákona o soudních poplatcích konstatoval, že povinnost zaplatit soudní poplatek vzniká

již podáním žaloby, přičemž pokud tak žalobce sám neučiní, je k tomu následně vyzván soudem a je mu stanovena lhůta. Po marném uplynutí lhůty bude řízení zastaveno a k pozdějšímu uhrazení poplatku se nepřihlíží. Dále soud druhého stupně reagoval na odvolací argumentaci žalobkyně a zejména uvedl, že lhůta k uhrazení soudního poplatku uběhla marně, žalobkyně v jejím průběhu neučinila žádný úkon, např. směřující ke korekci výše stanoveného poplatku či k podání žádosti o osvobození od soudního poplatku. Jako irelevantní byla shledána námitka žalobkyně, že nebyla najisto dána výše poplatku, kdy měla žalobkyně za to, že poplatek by měl být vyšší, neboť žalobkyně neuhradila ničeho, ani soudem stanovenou nižší částku poplatku.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Usnesení odvolacího soudu v rozsahu výroku I napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení a závisí na vyřešení následujících otázek, které buď nebyly doposud v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešeny [otázky a), c), d)], odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu [otázka e)] či by měla být otázka řešena jinak, než jak je tomu ve stávající judikatuře Nejvyššího soudu [otázka b)]:

- a) Jaká je zákonná výše soudního poplatku v případě, kdy žalobce jedinou žalobou uplatní dva nároky se shodným skutkovým základem? Vzniká v tomto případě poplatková povinnost za každý žalobou uplatněný nárok?
- b) Jaký vliv má nesprávné stanovení výše soudního poplatku za podání žaloby ve výzvě soudu k jeho úhradě na splatnost soudního poplatku?
- c) Je proti výzvě k úhradě soudního poplatku za podání žaloby přípustné dovolání?
- d) Má podání námitek proti výzvě k úhradě soudního poplatku za podání žaloby vliv na běh lhůty k úhradě soudního poplatku stanovené v této výzvě?
- f) Lze rozhodnout o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku za podání žaloby (nebo o potvrzení takového rozhodnutí odvolacím soudem) v případě, kdy žalobce před právní mocí rozhodnutí o zastavení řízení požádá o osvobození od soudních poplatků? Je soud v případě nepřiznání osvobození od soudních poplatků v takovém případě povinen před rozhodnutím o zastavení řízení (jeho potvrzení) žalobce znovu vyzvat k úhradě soudního poplatku a stanovit mu dodatečnou lhůtu k jeho úhradě?

Žalobkyně tvrdí, že by měly být i nadále aplikovány závěry jí citované judikatury Nejvyššího a Ústavního soudu vydané za předchozí právní úpravy, tedy že by soud po zamítavém rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků měl žalobkyni znovu vyzvat k zaplacení soudního poplatku a k následně uhrazenému

soudnímu poplatku by měl přihlížet jako k řádně a včas provedenému, neboť dle názoru žalobkyně tato rozhodovací praxe vychází spíše ze zásad spravedlivého soudního řízení, zejména práva na přístup k soudu, principu právní jistoty a předvídatelnosti postupu soudu. Žalobkyně má za to, že pokud absentuje přímé procesní určení nejzazší lhůty pro podání žádosti o osvobození od soudních poplatků, nelze takovou žádost do pravomocného skončení řízení považovat za opožděnou.

4. Žalobkyně proto navrhuje, aby dovolací soud zrušil jak rozhodnutí odvolacího soudu, tak i soudu prvního stupně a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

č. 1

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 1 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

6. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

7. Podle § 237 o. s. ř. platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

8. Otázkami shora uvedenými pod písmeny a) až d) není možno založit přípustnost dovolání, neboť na jejich řešení napadené rozhodnutí nezávisí. Odvolací soud se sice zabýval nastíněnou problematikou, avšak pouze v reakci na odvolací námitky žalobkyně (v pozici odvolatelky) a pro dokreslení stěžejního závěru, že soudní poplatek byl žalobkyní zaplacen opožděně, tudíž závěr soudu prvního stupně o zastavení řízení dle § 9 odst. 1 SOP shledal odvolací soud správným.

9. Usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku, není usnesením, jímž bylo rozhodnuto o návrhu na osvobození od soudního poplatku nebo o povinnosti zaplatit soudní poplatek, nevztahuje se tak na ně omezení přípustnosti dovolání stanovení v § 238 odst. 1 písm. i) o. s. ř.

10. Dovolání je přípustné pro posouzení otázky, v jaké lhůtě je možno právně relevantně požádat o osvobození od soudních poplatků v kontextu povinnosti zaplatit soudní poplatek, neboť tato otázka nebyla doposud v judikatuře Nejvyššího soudu řešena.

IV. Důvodnost dovolání

č. 1

11. Dovolání není důvodné.

12. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř., je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal.

13. Dle § 1 odst. 1 písm. a) ZSOP platí, že jde-li o poplatek za řízení, vzniká poplatková povinnost podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení.

14. Dle § 7 odst. 1 ZSOP platí, že poplatek, s výjimkou poplatku za zápis skutečnosti do veřejného rejstříku provedený notářem, je splatný vznikem poplatkové povinnosti.

15. Dle § 9 odst. 1 ZSOP platí, že nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí v délce alespoň 15 dnů; výjimečně může soud určit lhůtu kratší. Po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví. K zaplacení poplatku po marném uplynutí lhůty se nepřihlíží.

16. Dle § 138 odst. 1 o. s. ř. platí, že na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

17. Zákon o soudních poplatcích ve znění do 29. 9. 2017 upravoval důsledky nezaplacení soudního poplatku odlišně a docházelo proto k situacím, kdy přestože byl žalobce po podání návrhu na zahájení řízení řádně soudem vyzván k uhrazení soudního poplatku, následně nebyl poplatek ve lhůtě uhrazen, a soud proto řízení pro nezaplacení poplatku zastavil, bylo možno tuto vadu řízení zhojit tím, že žalobce zaplatil soudní poplatek do doby nabytí právní moci rozhodnutí o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku (právní moci rozhodnutí odvolacího soudu). Zákonem č. 296/2019 Sb. byl s účinností od 30. 9. 2017 měněn (mimo jiné) zákon o soudních poplatcích, přičemž z důvodové zprávy se podává, že navrhovaná právní úprava má za cíl posílit regulační funkci soudních poplatků, zjednodušit postup soudů v případě, že poplatek nebyl vůbec zaplacen či byl zaplacen po uplynutí lhůty stanovené k jeho zaplacení, což mělo za cíl odbřemnit soudy vyřizující agendu zastavení řízení pro nezaplacení poplatku. Novelizace zdůraznila povinnost účastníka hradit soudní poplatek, a to nejpozději ve lhůtě

mu k tomuto účelu soudem stanovené. Nová právní úprava zákona o soudních poplatcích, jež je aplikovatelná na projednávanou věc, tedy zdůrazňuje ze zákona plynoucí povinnost navrhovatele (žalobce) zaplatit soudní poplatek již s podáním žaloby/návrhu, přičemž i nadále je ve smyslu § 5 o. s. ř. ve spojení s § 9 odst. 1 ZSOP zachováno beneficium poučení účastníka o jeho procesních povinnostech (výzva k zaplacení soudního poplatku), včetně poučení o důsledcích nevyhovění takové výzvě a poučení o možnosti požádat o osvobození od soudních poplatků ve podle § 138 o. s. ř.

18. Procesní situace v projednávané věci byla následující: žaloba byla podána, aniž by byl uhrazen soudní poplatek. Lhůta určená usnesením soudu prvního stupně marně uplynula dne 18. 7. 2018. Žalobkyně neučinila žádný úkon. Usnesením ze dne 24. 7. 2018 (č. 1. 46) bylo řízení pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno (doručeno dne 26. 7. 2018). Dne 1. 8. 2018 bylo podáno odvolání proti uvedenému usnesení soudu prvního stupně (následně doplňované). Dne 17. 8. 2018 byla podána žádost o osvobození od soudních poplatků, o které bylo zamítavě rozhodnuto usnesením Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 16. 10. 2018, č. j. 31 C 120/2018-87 (právní moc dne 23. 10. 2018). Následně dne 1. 11. 2018 žalobkyně soudní poplatek uhradila.

19. Odkazuje-li se žalobkyně ve své argumentaci k bodu e) na judikaturu Nejvyššího soudu (např. usnesení ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 33 Cdo 2446/2013, či usnesení ze dne 23. 5. 2018, sp. zn. 26 Cdo 1720/2018), Ústavního soudu (např. nález ze dne 2. 5. 2002, sp. zn. III. ÚS 588/2000, nebo nález ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. II. ÚS 1138/15) či komentářovou literaturu, nejsou právní závěry přijaté v těchto rozhodnutích na projednávanou věc přílehlavé, neboť se všechny týkají právního stavu do 29. 9. 2017. Citované zdroje vychází ze společného závěru obecně akceptovaného před novelizací zákona o soudních poplatcích, že pokud žalobce požádá o osvobození od soudního poplatku do pravomocného rozhodnutí o zastavení řízení, lhůta pro uhrazení poplatku neběží a po zamítavém rozhodnutí o takové žádosti je soud znovu povinen žalující stranu vyzvat k zaplacení soudního poplatku a stanovit jí novou přiměřenou lhůtu k zaplacení.

20. Uvedený závěr směrem k aktuálně účinné právní úpravě převzal i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 10. 2018, č. j. 8 As 198/2018-17 (zveřejněn ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 3805/2018), ze kterého se podává, že: „...ani po novele zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, účinné od 30. 9. 2017 nemůže krajský soud zastavit řízení dle § 9 odst. 1 tohoto zákona po marném uplynutí lhůty k uhrazení soudního poplatku, pokud byla podána kasační stížnost proti usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků. V případě zamítnutí této kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem musí krajský soud znovu vyzvat poplatníka k uhrazení soudního poplatku a stanovit mu k tomu lhůtu.“ Byť bylo toto rozhodnutí vydáno dle ustanovení zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů,

Lze jej analogicky aplikovat v projednávané otázce i pro vztah soudu prvního stupně a soudu odvolacího v podmínkách civilního soudnictví. Je však nezbytné zdůraznit, že citovaný rozsudek byl přijat v procesní situaci, kdy byla žádost o osvobození od soudních poplatků podána spolu se žalobou, což je diametrálně odlišná od procesní situace od zkoumané věci.

č. 1

21. Argumentací žalobkyně nastíněné řešení by vedlo ke shodným důsledkům, jaké panovaly před 30. 9. 2017, tedy žalobce/navrhovatel by mohl požádat o osvobození od soudních poplatků až do právní moci rozhodnutí odvolacího soudu o odvolání proti usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku. Pokud by nebyl od soudního poplatku osvobozen a byla by mu poskytnuta další lhůta k zaplacení soudního poplatku, byla by takto stanovená lhůta obsoletní, neboť zákon – nově – výslovně stanoví, že k zaplacení soudního poplatku po uplynutí první lhůty pro zaplacení soudního poplatku se nepřihlíží. Jinými slovy, takový postup by byl v rozporu s v důvodové zprávě vyjádřeným záměrem zákonodárce i textací § 9 odst. 1 věta druhá a třetí ZSOP.

22. S ohledem na shora uvedené lze proto shrnout, že jelikož zákon stanoví vznik poplatkové povinnosti (v projednávaném případě) k okamžiku podání žaloby, je tento okamžik taktéž první možností žalobce požádat o osvobození od soudních poplatků, neboť si je své povinnosti vědom v souladu se zásadou *ignorantia iuris non excusat* a ve smyslu § 138 o. s. ř. může žádost o osvobození od soudních poplatků podat pouze účastník, kterým se subjekt (v podmínkách projednávané věci) stává podáním žaloby/návrhu. Žalobci jsou tak v podmínkách zákona o soudních poplatcích ve znění účinném od 30. 9. 2017 vedeni k aktivitě a k vyšší míře odpovědnosti za svůj před soudem uplatněný nárok.

23. Zákon připouští, aby byl soudní poplatek uhrazen i později, ale nejpozději ve lhůtě, která je k tomu určena. K tomu § 9 odst. 1 výslovně uvádí, že k pozdějšímu uhrazení soudního poplatku se nepřihlíží a soud v takovém případě řízení zastaví, aniž by byla stanovena jakákoli výjimka či podmínka. Pro splnění podmínky zákona a jeho účelu je proto nezbytné, aby žalobce (vědom si své majetkové situace) vyvinul nezbytnou aktivitu směrem k soudu a nejpozději poslední den lhůty požádal o osvobození od soudních poplatků.

24. Jelikož je žádost o osvobození od soudních poplatků podle § 138 o. s. ř. procesním úkonem se všemi důsledky z takového institutu vyplývajícími, je nutno žádost ve smyslu § 57 odst. 3 o. s. ř. nejpozději poslední den lhůty doručit soudu či odevzdat orgánu, který má povinnost ji doručit. Pokud by takto včasné podané žádosti o osvobození od soudních poplatků nebylo vyhověno, v souladu se shora citovanou judikaturou Nejvyššího správního soudu by soud stanovil žalobci/navrhovateli lhůtu novou.

25. Jelikož dovolací soud neshledal dovolání důvodným, postupoval podle § 243d písm. a) o. s. ř. a dovolání zamítl.

Odlišné stanovisko JUDr. Zdeňka Krčmáře

S právní větou rozhodnutí (jejím obecným vyzněním) nesouhlasím, jelikož se domnívám, že kdyby soud prvního stupně v dané věci žádosti o osvobození od soudního poplatku vyhověl, nemohl by odvolací soud poté potvrdit usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení pro neuhrazení soudního poplatku ze žaloby.

č. 1

Č. 2

č. 2

Jistota

§ 11 zákona č. 91/2012 Sb., § 100 odst. 2 o. s. ř., § 2 zákona č. 202/2012 Sb., § 4 zákona č. 202/2012 Sb.

První soudem nařízené setkání se zapsaným mediátorem, při němž nedojde k uzavření smlouvy o provedení mediace, není procesním úkonem účastníků ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) zákona č. 91/2012 Sb.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2019, sp. zn. 32 Cdo 594/2019, ECLI:CZ:NS:2019:32.CDO.594.2019.2)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 10. 2018, sp. zn. 8 Cmo 130/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Původní žalobce Mgr. J. Š., správce konkursní podstaty úpadce Družstevní vinné sklepy H. spol. s r. o., se žalobou domáhal zaplacení žalované částky představující výši úplaty, již je žalovaná povinna zaplatit úpadci na základě Smlouvy o faktoringové spolupráci uzavřené mezi úpadcem a žalovanou dne 13. 9. 1999 ve znění jejich čtyř dodatků.

2. Usnesením ze dne 10. 8. 2010, č. j. 52 Cm 160/2006-22, Městský soud v Praze k návrhu žalobce rozhodl, že do řízení na jeho místo vstoupí společnost P., s r. o., se sídlem v B. (dále jen „P.“). Usnesením ze dne 23. 1. 2012, č. j. 8 Cmo 173/2011-216, Vrchní soud v Praze vyhověl návrhu žalobkyně P., aby na její místo vstoupila společnost W. D. L., se sídlem na Novém Zélandu (dále jen „W.“). Usnesením ze dne 7. 11. 2013, č. j. 8 Cmo 173/2011-259, Vrchní soud v Praze vyhověl návrhu žalobkyně W., aby na její místo vstoupila do řízení společnost V. I. L., se sídlem na Britských Panenských ostrovech (dále jen „V.“). Usnesením ze dne 4. 5. 2016, č. j. 52 Cm 160/2006-343, Městský soud v Praze vyhověl návrhu žalobkyně V., aby na její místo vstoupila do řízení nynější žalobkyně.

3. V záhlaví označeným usnesením Vrchní soud v Praze (po zrušení svého předchozího rozhodnutí usnesením Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2018, sp. zn. 32 Cdo 1279/2018) potvrdil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2017, č. j. 52 Cm 160/2006-369, jímž bylo žalobkyni uloženo, aby složila jistotu na

náklady řízení ve výši 2 000 000 Kč (výrok I.), a rozhodl o nákladech dovolacího řízení (výrok II.).

4. Odvolací soud uzavřel, že e-mail žalované ze dne 22. 8. 2016, v němž vzala na vědomí odročení jednání nařízeného na 23. 8. 2016 a termín jednání nového, a její podání ze dne 2. 1. 2017, kterým reagovala na usnesení soudu prvního stupně ze dne 2. 1. 2017, č. j. 52 Cm 160/2006-353, jímž soud účastnicím nařídil první setkání s mediátorem, nejsou procesními úkony ve věci a že prvním úkonem žalované poté, co jí dne 6. 5. 2016 bylo doručeno a dne 25. 5. 2016 nabylo právní moci usnesení soudu prvního stupně ze dne 4. 5. 2016, č. j. 52 Cm 160/2006-343, jímž bylo podle § 107a občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) rozhodnuto o vstupu nynější žalobkyně do řízení, byl její návrh ze dne 10. 5. 2017, aby soud uložil žalobkyni složení jistoty na náklady řízení podle § 11 odst. 1 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen „ZMPS“).

č. 2

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Usnesení odvolacího soudu v rozsahu jeho prvního výroku napadla žalobkyně dovoláním, majíc za to, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř.

6. Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. spatřuje dovolatelka v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázek procesního práva, které dosud nebyly v rozhodování dovolacího soudu vyřešeny. Těmi jsou podle dovolatelky následující otázky: 1) zda „lze ustanovení § 11 ZMPS aplikovat v situaci, kdy do řízení na místo zahraniční právnické osoby, které povinnost složit jistotu na náklady řízení uložena nebyla (a lhůta pro takový návrh žalovanému již uplynula), vstupuje jiná zahraniční právnická osoba, jsou-li obě tyto zahraniční právnické osoby z téže země, tedy zda žalovanému tuzemskému subjektu náleží právo v této situaci učinit návrh na složení jistoty na náklady řízení ve smyslu citovaného ustanovení“, 2) zda „přiměřená aplikace § 11 ZMPS na situaci, kdy do řízení vstupuje zahraniční právnická osoba, limituje žalovaného v podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení z hlediska včasnosti tak, že možnost učinění tohoto návrhu je koncentrována do řízení o procesním nástupnictví podle § 107a o. s. ř. či zda přetrvává i po právní moci usnesení, kterým je povolen vstup nabyvatele do řízení“ a 3) zda „účast žalovaného na prvním setkání s mediátorem je jednáním ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS“.

7. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že posouzení důvodnosti návrhu na složení jistoty podle § 11 ZMPS je třeba učinit ve vztahu ke každé osobě se sídlem v cizině individuálně, a to i tehdy, kdy obě osoby vstupující po sobě do řízení podle § 107a o. s. ř. mají sídlo ve stejném státě. Podle dovolatelky je pro závěr o důvodnosti návrhu podle § 11 ZMPS rozhodující posouzení vyme-

hatelnosti případně přiznaných nákladů řízení v zemi sídla cizozemského subjektu. Jestliže tedy žalovaný nevyužil svého práva podat návrh na složení jistoty v době, kdy byl účastníkem původní cizozemský žalobce, nemůže je využít poté, co do řízení vstoupil žalobcův právní nástupce, je-li z téže země jako původní žalobce.

č. 2

8. Dovolatelka dále namítá, že návrh na složení jistoty na náklady řízení podle § 11 ZMPS podala žalovaná opožděně, neboť jej učinila až poté, co nabylo právní moci usnesení, jímž do řízení vstoupila dovolatelka. Při vstupu zahraniční právnické osoby do řízení se podle dovolatelky právo podat návrh na složení jistoty na náklady řízení koncentruje do doby, než usnesení podle § 107a o. s. ř. o vstupu nového žalobce do řízení nabude právní moci. Tento svůj právní názor dovolatelka opírá o závěry vyslovené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1088/2010, z nějž obsáhle cituje.

9. Dovolatelka rovněž namítá, že návrh žalované nebyl podán včas a odvolací soud jej měl zamítnout, i proto, že účast na jednání se zapsaným mediátorem je plněním procesní povinnosti stanovené soudem, s níž procesní právo spojuje účinky na vznik, změnu nebo zánik procesně právního vztahu a která má vliv na průběh řízení, a je tedy jednáním ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS. Odměna mediátora za první setkání je navíc součástí nákladů řízení ve smyslu § 137 o. s. ř. a podle § 150 o. s. ř. účastníku, který se bez vážného důvodu odmítne s mediátorem setkat, lze náhradu nákladů řízení nepřiznat.

10. Podle dovolatelky odvolací soud zasáhl do jejího práva na spravedlivý proces, neboť se nevypořádal s jejími námitkami ohledně prvního setkání s mediátorem, stanovil jí povinnost zaplatit jistotu do 3 dnů od právní moci svého rozhodnutí, ačkoli „právní předpisy pro plnění na účet soudu standardně stanovují patnáctidenní lhůtu“, a ve výroku svého rozhodnutí neuvedl bankovní spojení v mezinárodním formátu, přestože dovolatelka je zahraniční právnickou osobou. V této souvislosti dovolatelka odkázala na nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2006, sp. zn. III. ÚS 405/03, a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 1. 2015, č. j. 7 Afs 246/2014-45.

III.

Přípustnost dovolání

11. Se zřetelem k době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud projednal dovolání a rozhodl o něm – v souladu s bodem 1. čl. II přechodných ustanovení částí první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění účinném od 30. 9. 2017.

12. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

13. Podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dovolání podle § 237 není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení. O takový případ však v nyní projednávané věci nejde, neboť rozhodnutí o návrhu na složení jistoty na náklady řízení není rozhodnutím ve smyslu § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

14. Pro řešení první a druhé z dovolatelkou formulovaných otázek je dovolání zjevně bezdůvodné.

15. Omezení žalovaného v podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení, která dovolatelka konstruuje, by mohla být stanovena toliko právním předpisem. Tak tomu však není. Se skutečností, že do řízení na místo předchozího žalobce – zahraniční právnické osoby z určité země – postupem podle § 107a o. s. ř. vstupuje jiná cizozemská právnická osoba z téže země, nespojují právní předpisy žádné důsledky spočívající v omezení žalovaného v podání návrhu podle § 11 ZMPS. Tato skutečnost je tedy z hlediska aplikace § 11 ZMPS bez významu a závěr odvolacího soudu o individuálním posouzení důvodnosti návrhu na složení jistoty na náklady řízení je správný, neboť majetkové poměry i další rozhodné okolnosti vypočtené v § 11 odst. 2 ZMPS mohou být různé i přesto, že předchozí i nový žalobce jsou zahraničními právnickými osobami majícími sídlo v téže zemi.

16. Mylný je rovněž názor dovolatelky, že právo žalovaného podat návrh na složení jistoty na náklady řízení při vstupu nového žalobce do řízení se „koncentruje“ tak, že musí být žalovaným uplatněno do okamžiku nabytí právní moci usnesení o procesním nástupnictví podle § 107a o. s. ř. Ani takové omezení z žádného právního předpisu nevyplývá. Jediné časové omezení pro podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení je stanoveno v § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS a opačný závěr neplyne ani z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1088/2010, na něž dovolatelka odkázala. Odkazované rozhodnutí řeší jen situaci, kdy je návrh na složení jistoty na náklady řízení učiněn před rozhodnutím o vstupu nového žalobce do řízení, neplyne z něj však závěr o žádném časovém omezení či „koncentraci“ práva k podání tohoto návrhu, jak se dovolatelka mylně domnívá. I z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5689/2016, se pro případ, kdy se subjekt, po kterém by jinak bylo možno postupem podle § 11 ZMPS požadovat složení jistoty na náklady řízení při podání žaloby, má stát novým žalobcem až v důsledku rozhodnutí soudu o návrhu původního žalobce podle § 107a o. s. ř., podává toliko to, že „se postup podle § 11 ZMPS může uplatnit (prosadit) jako předpoklad, bez jehož splnění (tedy

bez složení jistoty) se taková osoba novým žalobcem stát nemůže (návrhu podle § 107a o. s. ř. nelze vyhovět)“, a nikoli to, že podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení je v takové situaci nějak časově omezeno.

č. 2

17. Z právních předpisů nevyplývají na základě skutečností, z nichž dovolatelka dovozuje omezení žalovaného v podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení, příp. „koncentrací“ podání tohoto návrhu, pro žalovaného žádné důsledky, a to ani ty, které dovolatelka při formulaci první a druhé otázky předjímá.

18. Třetí z dovolatelkou formulovaných otázek, a sice otázka, zda účast žalovaného na prvním setkání s mediátorem je jednáním ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS, však přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. otevírá, neboť tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Tuto otázku sice odvolací soud ve svém rozhodnutí výslovně neřešil, nicméně z jeho rozhodnutí plyne závěr, že první setkání s mediátorem za jednání ve věci podle § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS považovat nelze, neboť uvedl, že „do podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení neučinila žalovaná žádný procesní úkon a žádné procesní jednání ve věci“.

IV.

Důvodnost dovolání

19. Nejvyšší soud přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.). Nejvyšší soud se proto zabýval správností právního posouzení věci zpochybnovaného dovolatelkou (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.).

20. Podle § 11 odst. 1 ZMPS cizinci, který má obvyklý pobyt v cizině, a zahraniční právnické osobě, kteří se domáhají rozhodnutí o majetkovém právu, může soud uložit na návrh žalovaného, aby složili jistotu určenou soudem na náklady řízení. Nesloží-li jistotu do stanovené lhůty, nebude soud proti vůli žalovaného v řízení pokračovat a řízení zastaví. O tom je třeba žalobce poučit.

Podle § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS složení jistoty nelze uložit, jestliže návrh na její složení byl podán teprve, když žalovaný ve věci již jednal nebo vykonal procesní úkon, ačkoliv již věděl, že žalobce není státním občanem České republiky nebo českou právnickou osobou nebo že pozbyl státního občanství České republiky nebo přestal být českou právnickou osobou nebo nemá obvyklý pobyt v České republice.

Podle § 100 odst. 2 o. s. ř., je-li to účelné a vhodné, může předseda senátu účastníkům řízení nařídit první setkání se zapsaným mediátorem (dále jen „mediátor“) v rozsahu 3 hodin a přerušit řízení, nejdéle však na dobu 3 měsíců. Pokud se účastníci bez zbytečného odkladu nedohodnou na osobě mediátora, vybere jej ze seznamu vedeného ministerstvem předseda senátu. Po uplynutí 3 měsíců soud

v řízení pokračuje. První setkání nelze nařídít po dobu platnosti předběžného opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí.

Podle § 2 písm. a) zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (zákon o mediaci), se mediací rozumí postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými (dále jen „strana konfliktu“) tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody.

Podle § 2 písm. e) zákona o mediaci se rozumí smlouvou o provedení mediace písemná smlouva mezi stranami konfliktu a nejméně jedním mediátorem o provedení mediace.

Podle § 2 písm. f) zákona o mediaci se rozumí mediační dohodou písemná dohoda stran konfliktu uzavřená v rámci mediace a upravující mezi nimi práva a povinnosti.

Podle § 4 odst. 1 zákona o mediaci mediace je zahájena uzavřením smlouvy o provedení mediace.

21. Mediace představuje jeden z „alternativních způsobů řešení sporů, jehož výsledkem je pro strany nezávazný (závazným výsledkem se však může stát smlouva, resp. dohoda reflektující výsledky jednání). Podstatou této varianty řešení sporů je, že se strany dohodnou na třetí nezávislé osobě, která má za úkol usnadňovat komunikaci mezi stranami, a napomáhat tak smírnému vyřešení sporu. Mediátor jako nezávislá a na sporu nezainteresovaná osoba pomáhá účastníkům rozpoznat jejich skutečné zájmy a vede je k hledání kompromisních a reálných řešení; velký přínos této metody je především ve zprostředkování komunikace mezi stranami, které spolu povětšinou již rozumně nejednají“ (srov. komentář k § 100 o. s. ř. in JIRSA, J. a kol. Občanský soudní řád. 2. část: Soudcovský komentář).

22. Nařídí-li soud účastníkům první setkání se zapsaným mediátorem a ti se prvního setkání zúčastní, není tím ještě mediace zahájena; mediace je zahájena teprve uzavřením smlouvy o provedení mediace (§ 4 odst. 1 zákona o mediaci), k němuž na prvním setkání s mediátorem může, ale nemusí dojít. První setkání s mediátorem tedy ještě není samotnou mediací ve smyslu § 2 písm. a) zákona o mediaci a jeho účelem „není provedení mediace coby neformálního procesu směřujícího k uzavření dohody mezi stranami sporu, ale toliko seznámení účastníků řízení s principy, výhodami a účelem mediace a zjištění, zda by případně účastníci řízení byli nakloněni možnému provedení mediace“ (viz BRÍZA, P., GANTNER, F. První setkání se zapsaným mediátorem z pohledu praxe. In: Bulletin advokacie, č. 4, 2016).

23. V usnesení ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3273/2011 (jež je veřejnosti – stejně jako všechna citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu – dostupné na jeho webových stránkách), Nejvyšší soud vysvětlil, že „procesní úkony obecně jsou jednání subjektů řízení – procesních subjektů (soudu, účastníků řízení, dalších subjektů na řízení zúčastněných), které procesní právo předvídá a upravuje a s ni-

miž spojuje účinky na vznik, změnu nebo zánik procesněprávního vztahu. Jde o úkony, které mají vliv na zahájení, průběh a skončení řízení. Procesní úkon je projevem vůle jednatelského subjektu, pro který je rozhodující samotný projev této vůle (navenek), nikoliv vůle sama“. Je-li smyslem prvního setkání se zapsaným mediátorem toliko seznámení účastníků s principy, účelem a výhodami mediace, pak nelze pouhé dostavení se na takové setkání, které bylo navíc účastníkům nařízeno usnesením soudu podle § 100 odst. 2 o. s. ř., proti němuž není odvolání přípustné [§ 202 odst. 1 písm. m) o. s. ř.], a na němž ani nedojde k uzavření smlouvy o provedení mediace (tedy k zahájení vlastní mediace), považovat za procesní úkon účastníků, s nímž právo spojuje účinky na vznik, změnu nebo zánik procesněprávního vztahu, tudíž ani za jednání ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS. Na tom nemůže nic změnit ani skutečnost, že odměna mediátora za první setkání s ním představuje podle § 137 odst. 1 o. s. ř. náklady řízení a že soud má možnost nepřiznat náhradu nákladů řízení účastníku, který se bez vážného důvodu odmítne s mediátorem setkat.

24. V nyní projednávané věci se účastníci na první jednání s mediátorem dostavili, k zahájení mediace – uzavření smlouvy o provedení mediace však nedošlo. Závěr odvolacího soudu, že první setkání s mediátorem není jednáním ve věci ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) ZMPS a že do podání návrhu na složení jistoty na náklady řízení nečinila žalovaná žádný procesní úkon, je tedy správný.

25. Nedůvodná je rovněž námitka dovolatelky, že bylo porušeno její právo na spravedlivý proces. K argumentaci, že se odvolací soud nevypořádal s některými jejími odvolacími námitkami, Nejvyšší soud uvádí, že podle ustálené judikatury je soud povinen uvést důvody pro své rozhodnutí, avšak tato povinnost nemůže být chápána jako příkaz předložit detailní odpověď na každý argument; rozsah této povinnosti se může lišit podle povahy rozhodnutí, přičemž její splnění může být hodnoceno pouze ve světle konkrétních okolností případu (srov. shodně usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2009, sp. zn. IV. ÚS 997/09, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2014, sp. zn. 32 Cdo 3000/2012). Rovněž třídenní lhůta k zaplacení jistoty, která byla dovolatelce napadeným rozhodnutím stanovena, je v souladu s § 160 odst. 1 ve spojení s § 167 odst. 2 o. s. ř. a její délka není nijak neobvyklá ani pro plnění na účet soudu [viz např. § 7 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, podle jehož věty druhé, vzniká-li poplatková povinnost způsobem uvedeným v § 4 odst. 1 písm. e) až j), je poplatek splatný do 3 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým byla povinnost poplatek zaplatit uložena nebo jímž byl schválen smír, nestanoví-li rozhodnutí o schválení smíru splatnost delší]. Pro úplnost Nejvyšší soud také doplňuje, že dovolatelka je (na rozdíl od stěžovatelky v odkazované věci č. j. 7 Afs 246/2014-45) po celou dobu řízení zastoupena advokátem a že výpočet čísla účtu ve formátu IBAN a kódu BIC (SWIFT) lze provést z čísla účtu v domácím formátu pomocí kalkulátoru dostupného veřej-

nosti na webových stránkách České národní banky (viz https://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/iban.html).

26. Nejvyšší soud uzavřel, že dovolatelce se v rámci uplatněného dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení věci nepodařilo zpochybnit právní závěr odvolacího soudu. Proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. pro nedůvodnost zamítl.

Č. 3

Č. 3

Správa daní a poplatků, Vlastnictví, Správa daní a poplatků

§ 80 o. s. ř., § 99 zákona č. 280/2009 Sb., § 170 zákona č. 280/2009 Sb., § 170a zákona č. 280/2009 Sb., § 178 zákona č. 280/2009 Sb., § 218 zákona č. 280/2009 Sb.

Správce daně nemá naléhavý právní zájem na určení vlastnického práva k nemovité věci, k níž zřizuje podle ustanovení § 170 odst. 1 daňového řádu zástavní právo k zajištění daňové pohledávky, dospěje-li k závěru, že zápis o vlastnictví v katastru nemovitostí neodpovídá skutečnému právnímu stavu. Otázku vlastnického práva k nemovité věci je správce daně v takovém případě oprávněn posoudit sám jako otázku předběžnou (§ 99 odst. 1 daňového řádu).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 21 Cdo 930/2018, ECLI:CZ:NS:2019:21.CDO.930.2018.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. 60 Co 258/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se žalobou podanou u Okresního soudu ve Zlíně dne 7. 11. 2016 domáhala, aby bylo určeno, že „jednotka č. 412/4, způsob využití byt, typ jednotky byt. z., která se nachází a je vymezena v budově č. p. XY, v části obce XY, způsob využití víceúčelová stavba, stojící na pozemku st. parc. č. XY, zastavěná plocha a nádvoří, tak, jak je tato nemovitost zapsána na LV č. XY (bytová jednotka) a LV č. XY (budova a pozemek) pro k. ú. XY, obec a okres XY u Katastrálního úřadu pro XY kraj, Katastrální pracoviště XY, a s jednotkou spjatý spoluvlastnický podíl o velikosti 11393/68627 na společných částech budovy č. p. XY, v části obce XY, způsob využití víceúčelová stavba, na pozemku st. parc. č. XY, zastavěná plocha a nádvoří, a spoluvlastnický podíl o velikosti 11393/68627 na pozemku st. parc. č. XY, zastavěná plocha a nádvoří, vše zapsáno na LV č. XY (budova a pozemek) pro k. ú. XY, obec a okres XY u Katastrálního úřadu pro XY kraj, Katastrální pracoviště XY, je v podílovém spoluvlastnictví žalované 1) a žalovaného 2), a to o velikosti spoluvlastnického podílu každý id. 1/2 vzhledem k celku“, a že „pozemek parc. č. XY – orná půda, způsob ochrany – zemědělský

půdní fond, pozemek parc. č. XY – zahrada, způsob ochrany – zemědělský půdní fond, a pozemek parc. č. XY – orná půda, způsob ochrany – zemědělský půdní fond, jak jsou tyto nemovité věci zapsány na LV č. XY pro k. ú. XY, obec XY a okres XY u Katastrálního úřadu pro XY kraj, Katastrální pracoviště XY, jsou v podílovém spoluvlastnictví žalované 1) a žalovaného 2), a to o velikosti spoluvlastnického podílu každý id. 1/2 vzhledem k celku“. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že je podle § 8 zákona č. 17/2012 Sb. s přihlédnutím k § 1 odst. 3 zákona č. 353/2003 Sb. správcem spotřební daně z lihu, že vyměřila žalovanému 2) spotřební daň z lihu a její příslušenství, přičemž aktuální nedoplatek na této dani činí 974 017 303,54 Kč, že žalovaný 2) neuhradil částku dobrovolně, proto přistoupila k jejímu vymáhání daňovou exekucí, že rozhodnutím o zřízení zástavního práva ze dne 15. 1. 2016, č. j. 2909/2016-640000-42, postihla předmětné nemovitosti, které jsou v katastru nemovitostí evidovány k osobě žalované 1), manželky žalovaného 2), zástavním právem a že na základě odvolání žalovaných, ve kterém mimo jiné namítali, že nemovitosti jsou ve výlučném vlastnictví žalované 1), neboť Okresní soud ve Zlíně rozsudkem ze dne 23. 7. 2012, č. j. 45 C 165/2012-15, který nabyl právní moci dne 5. 9. 2012, zúžil společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti, Generální ředitelství cel rozhodlo rozhodnutím ze dne 20. 6. 2016, č. j. 13650-2/2016-900000-304.4, tak, že se zástavní právo zřizuje k id. 1/2 všech předmětných nemovitostí ve spoluvlastnictví žalovaného 2), neboť s ohledem na skutečnost, že nemovitosti byly pořízeny žalovanou 1) za trvání společného jmění manželů a že společné jmění manželů nebylo po jeho zániku do tří let vypořádáno, přešlo vlastnictví id. 1/2 dotčených nemovitostí na žalovaného 2). Dále uvedla, že žalovaní nijak neprokázali, že by žalovaná 1) nabyla předmětné nemovitosti ze svých výlučných prostředků, že stávající stav, kdy jsou dotčené nemovitosti evidovány v katastru nemovitostí pouze k osobě žalované 1), vylučuje byť i jen zápis zástavního práva k vlastnickým právům žalovaného 2), neboť ten není jako vlastník, resp. spoluvlastník v katastru nemovitostí evidován, a že realizace daňové exekuce prodejem nemovitých věcí by za této situace s pravděpodobností hraničící téměř s jistotou vedla k budoucím sporům ohledně zákonného postupu žalobkyně.

2. Žalovaná 1) zejména namítala, že všechny předmětné nemovitosti nabyla ze svých výlučných prostředků, jsou proto jejím výlučným vlastnictvím, u kterého nemohl nastat způsob vypořádání společného jmění manželů upravený v § 741 občanského zákoníku, a že žalobkyně nemá na požadovaném určení naléhavý právní zájem.

3. Okresní soud ve Zlíně rozsudkem ze dne 29. 6. 2017, č. j. 35 C 353/2016-150, žalobu zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit na náhradě nákladů řízení žalované 1) 26 857,16 Kč k rukám advokáta JUDr. Tomáše Vymazala a žalovanému 2) 10 200 Kč k rukám advokáta JUDr. Jiřího Nováka. Vycházel mimo jiné ze zjištění, že u Katastrálního úřadu pro XY kraj, Katastrální pracoviště

XY, je evidováno vlastnické právo žalované 1), a to „na LV č. XY pro k. ú. XY k pozemkům p. č. XY, na LV č. XY pro k. ú. XY k podílu o velikosti „11363/6627“ k pozemku p. č. st. XY, na kterém stojí stavba XY, č. p. XY, na LV č. XY pro k. ú. XY k bytové jednotce č. 412/4 v budově XY, č. p. XY na parcele st. XY“, že ke všem těmto nemovitostem je v katastru nemovitostí zapsáno zástavní právo z rozhodnutí správního orgánu k zajištění pohledávky ve výši 659 015 625 Kč dlužníka žalovaného 2), pro žalobkyni, a to na základě rozhodnutí žalobkyně o zřízení zástavního práva ze dne 15. 1. 2016, č. j. 2909/2016-640000-42, s právními účinky zápisu ke dni 15. 1. 2016, že Generální ředitelství cel rozhodnutím ze dne 20. 6. 2016, č. j. 13650-2/2016-900000-304.4, změnilo výrok tohoto rozhodnutí žalobkyně tak, že bylo zřízeno zástavní právo k spoluvlastnickému podílu ve vlastnictví žalovaného 2) o velikosti id. 1/2 k předmětným nemovitostem, a že katastrální úřad žalobkyni sdělil, že toto zástavní právo není možné do katastru nemovitostí zapsat a že vklad by musel být zamítnut, neboť vkladová listina o zřízení zástavního práva k id. 1/2 nemovitostí ve vlastnictví žalovaného 2) by nenavazovala na dosavadní zápisy v katastru, je-li jako výlučný vlastník předmětných nemovitostí stále zapsaná žalovaná 1). Soud prvního stupně dovodil, že v konkrétním případě může být naléhavý právní zájem dán jen tehdy, stane-li se bez tohoto určení právní postavení žalobkyně nejistým, že žalobkyně je správce daně, který je nadán zákonnou pravomocí provést na majetek dlužníka daňovou exekuci způsobu, které mu umožňuje zákon, mimo jiné může zřídit zástavní právo na majetek dlužníka, že zástavní právo vzniká již tím, že rozhodnutí správce daně o zřízení zástavního práva je doručeno příslušnému katastrálnímu úřadu (není nutné provedení zápisu zástavního práva do katastru nemovitostí), že nelze dovozovat, že by právní postavení žalobkyně bez požadovaného určení vlastnického práva mělo být v budoucnu ohroženo budoucími možnými spory ohledně zákonného postupu žalobkyně, že v důsledku případných budoucích sporů by kromě toho pravděpodobně nebylo ohroženo právní postavení žalobkyně, ale postavení případného nabyvatele spoluvlastnického podílu na předmětných nemovitostech z realizovaného zástavního práva výkonem rozhodnutí, a že existují jiné prostředky, kterými by případný stav právní nejistoty byl odstraněn [například vylučovací žaloba podaná žalovanou 1) při realizaci zástavního práva]. Dospěl proto k závěru, že na požadovaném určení vlastnického práva není dán naléhavý právní zájem.

4. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně rozsudkem ze dne 24. 10. 2017, č. j. 60 Co 258/2017-190, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o náhradě nákladů řízení tak, že žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému 2) na náhradě nákladů řízení 13 337 Kč k rukám advokáta JUDr. Jiřího Nováka, jinak jej potvrdil a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit na náhradě nákladů odvolacího řízení žalované 1) 9 798,60 Kč k rukám advokáta JUDr. Tomáše Vymazala a žalovanému 2) 9 019 Kč k rukám advokáta JUDr. Jiřího Nováka. Uvedl, že žalobkyně, která je v postavení správce daně,

kteřý vymáhá daňový dluh, není ve vztahu k možnému řízení účastníkem, ale přímo vymáhajícím subjektem, který je oprávněn činit v souladu se zákonem č. 280/2009 Sb. rozhodnutí přímo vedoucí k vymožení dluhu, že předpokladem takového postupu není to, zda bude v občanskoprávním řízení určeno, kdo je vlastníkem nemovitostí, ke kterým zřizuje správce daně zástavní právo, že správce daně si může otázku vlastnictví daňového subjektu jako otázku předběžnou rozhodnout sám na základě § 99 zákona č. 280/2009 Sb. a že zástavní právo vzniká podle § 170 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb. doručením rozhodnutí o zřízení zástavního práva katastrálnímu úřadu, stanovisko katastrálního úřadu tedy nemá na zajištění daňového dluhu vliv a nemůže založit naléhavý právní zájem na předmětné určovací žalobě.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Má za to, že v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny otázky, zda je správce daně jako jediný správní orgán, který je oprávněn rozhodnout o zřízení zástavního práva podle § 170 zákona č. 280/2009 Sb., oprávněn si vyřešit předběžnou otázku vlastnického práva k nemovité věci, k níž zástavní právo zřizuje, a zda je dán naléhavý právní zájem správce daně na určení vlastnického práva k nemovitosti, k níž správce daně vlastnické (správně zástavní) právo zřizuje, když zápis vlastnického práva v katastru nemovitostí neodpovídá skutečnému stavu, tj. nemovitost, ke které má být vlastnické (správně zástavní) právo zřízeno, není dle zápisu v katastru nemovitostí ve vlastnictví dlužníka. Uvádí, že zápis v katastru nemovitostí je ovládan zásadou materiální publicity, která je vyjádřena v § 980 odst. 2 občanského zákoníku, že i orgány státní správy spoléhají na pravdivost zápisu v katastru nemovitostí a jsou jimi vázány, že žalobkyně otázku vlastnického práva posoudila a vydala odpovídající rozhodnutí, ale toto rozhodnutí je účinné pouze v rovině veřejného práva, v soukromoprávní rovině nemá žádný vliv a není možné na jeho základě záznam v katastru nemovitostí změnit, a zároveň je účinné jen mezi žalobkyní a žalovaným 2) jako daňovým dlužníkem, ale nepůsobí vůči třetím osobám. Má za to, že správní orgán si může v řízení posoudit sám otázku vlastnického práva, ale pokud se jeho závěry neshodují s údaji zapsanými ve veřejném seznamu, je povinen se pro určení vlastnického práva obrátit na soud, že pokud by mohl zřídit zástavní právo k jakékoli nemovitosti třetí osoby, o které si myslí, že je ve vlastnictví daňového dlužníka, a toto právo by také mohl vykonat, nebyla by zde téměř žádná ochrana třetí osoby a navíc by takový stav nebyl v souladu se zásadou materiální publicity, neboť ten, komu svědčí zápis ve veřejném seznamu, by byl nucen prokazovat, že tento zápis odpovídá skutečnosti. Dále namítá, že na základě rozsudku o určení vlastnického práva by

mohlo dojít rovnou k zápisu do katastru nemovitostí a správce daně by mohl přistoupit přímo k výkonu zástavního práva bez rizika dalších opravných prostředků či sporů, že za současného stavu je sice rozhodnutí o zřízení zástavního práva v katastru nemovitostí zapsáno, avšak nesprávně, neboť zástavní právo je zapsáno k celým nemovitostem zapsaným pro osobu odlišnou od daňového dlužníka, a výkon takového práva není možný, protože katastrální úřad nebude schopen zaslat exekuční příkaz ani přechod vlastnictví v dražbě, neboť rozhodnutí o udělení příklepu nebude odpovídat stavu zapsanému v katastru nemovitostí. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud rozsudky odvolacího soudu a soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

6. Žalovaná 1) navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobkyně zamítl, neboť napadený rozsudek odvolacího soudu je správný. Uvedla (mimo jiné), že není dán naléhavý právní zájem na takové žalobě, která je ve vztahu k jinému rozhodnutí pouze řešením předběžné otázky, a že otázka naléhavého právního zájmu může být kladně vyřešena jen tehdy, je-li právní postavení žalobce ohroženo nebo nejisté, což není situace, kdy jiný soud řízení přeruší z důvodu, že má za to, že je v jiném sporu řešena „meritorně“ významná otázka, kterou si koneckonců může žalobkyně posoudit sama.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán po 29. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno, že žalobkyně vymáhá po žalovaném 2) nezaplacenou daň z lihu a její příslušenství, úrok z prodlení a exekuční náklady na nařízení daňové exekuce, že k zajištění této pohledávky zřídil Celní úřad pro XY kraj rozhodnutím ze dne 15. 1. 2016, č. j. 2909/2016-640000-42, zástavní právo k nemovitým věcem, jež jsou zapsány v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro XY kraj, a to v katastrálním území XY, LV č. XY, jednotka č. 412/4 – byt, a LV č. XY, parcela st. XY – zastavěná plocha a nádvoří, a katastrálním území XY, LV č. XY, parcela XY – orná půda, parcela XY – zahrada, a parcela XY – orná půda, že toto zástavní právo bylo do katastru nemovitostí zapsáno s právními účinky zápisu ke dni 15. 1. 2016, že jako výlučný vlastník těchto nemovitých věcí je v katastru nemovitostí zapsaná žalovaná 1), že na základě odvolání žalovaných změnilo Generální ředitelství cel rozhodnutím ze dne 20. 6. 2016, č. j. 13650-2/2016-900000-304.4, rozhodnutí Celního úřadu pro XY kraj tak, že bylo zřízeno zástavní právo ke spoluvlastnickému podílu ve vlastnictví žalovaného 2) o velikosti id. 1/2 k předmětným nemovitým věcem, a že zástavní právo není v tomto znění v katastru nemovitostí zapsáno.

11. Za tohoto skutkového stavu věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky procesního práva, zda má správce daně naléhavý právní zájem na určení vlastnického práva k nemovité věci, k níž zřizuje podle § 170 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“), zástavní právo k zajištění daňové pohledávky, dospěje-li k závěru, že zápis o vlastnictví v katastru nemovitostí neodpovídá skutečnosti. Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, je dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně není opodstatněné.

13. Podle § 80 o. s. ř. určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.

14. Podle ustálené judikatury soudů naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým (srov. například rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 2. 1971, sp. zn. 2 Cz 8/71, uveřejněný pod č. 17 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1972, nebo odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. 30 Cdo 940/2004, uveřejněného pod č. 12 ve Sbírce soud-

ních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2006). Určovací žaloba má preventivní povahu a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Nelze-li očekávat, že určovací žaloba bude tyto funkce plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96, publikovaný pod č. 21 v časopise Soudní judikatura, roč. 1997).

15. Naléhavý právní zájem na určení vlastnického práva může mít i osoba, která nebyla nebo není vlastníkem nemovitých věcí a která nechce být zapsána jako vlastník nemovitých věcí v katastru nemovitostí, ale je osobou, pro kterou je určení vlastnického práva nutné z hlediska uplatnění jejich vykonatelných pohledávek cestou soudního výkonu rozhodnutí prodejem těchto nemovitých věcí. Předpokladem však také je, že nemůže uspokojení vymahatelných pohledávek tímto způsobem dosáhnout jiným procesním prostředkem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1943/2004, který byl uveřejněn pod č. 78 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2006).

16. Z uvedeného vyplývá, že naléhavý právní zájem žalobkyně na určení vlastnického práva k předmětným nemovitým věcem by byl v projednávané věci dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo její právo domoci se pohledávky zajištěné zástavním právem vázoucím na těchto nemovitých věcech nebo kdy by se její právní postavení zástavní věřitelky stalo nejistým, tedy v případě, kdy by určení vlastnického práva soudem bylo nutné pro uspokojení její pohledávky.

17. Správce daně může zřídit rozhodnutím zástavní právo k majetku daňového subjektu k zajištění jím neuhrazené daně za podmínky stanovených občanským zákoníkem, pokud daňový řád nestanoví jinak (srov. § 170 odst. 1 daňového řádu). Zástavní právo vzniká doručením rozhodnutí o zřízení zástavního práva daňovému subjektu nebo osobě odlišné od daňového subjektu, jsou-li splněny podmínky uvedené v § 170 odst. 3 daňového řádu; zástavní právo k nemovité věci evidované v katastru nemovitostí, jakož i k dalšímu majetku, o kterém jsou vedeny veřejné registry, vzniká doručením rozhodnutí o zřízení zástavního práva příslušnému katastrálnímu úřadu, popřípadě tomu, kdo vede veřejný registr (srov. § 170 odst. 4 daňového řádu). Správce daně může vykonat zástavní právo podle občanského zákoníku, přičemž při výkonu zástavního práva se přiměřeně použijí ustanovení o provádění daňové exekuce (srov. § 170a daňového řádu). Daňovou exekucí prodejem nemovitých věcí lze postihnout nemovitou věc, která je ve vlastnictví dlužníka; tento postup se uplatní i při prodeji spoluvlastnického podílu na nemovité věci (srov. § 218 daňového řádu).

18. Vyskytne-li se v daňovém řízení otázka, o které již pravomocně rozhodl příslušný orgán veřejné moci, je správce daně takovým rozhodnutím vázán; ostatní otázky, o nichž přísluší rozhodnout jinému orgánu veřejné moci, může správce daně posoudit sám; může také dát podnět příslušnému orgánu veřejné moci k zahájení řízení nebo vyzvat daňový subjekt, popřípadě jinou osobu zúčastněnou na správě daní, aby podala žádost o zahájení řízení před příslušným orgánem veřejné moci ve lhůtě, kterou správce daně určí (srov. § 99 odst. 1 daňového řádu). Správce daně si nemůže učinit úsudek o tom, zda byl spáchán trestný čin, přestupek, nebo jiný správní delikt a kdo za něj odpovídá, ani o otázkách osobního stavu (§ 99 odst. 2 daňového řádu).

19. Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že správce daně je nadán pravomocí zřídit k zajištění neuhrazené daně k majetku daňového subjektu zástavní právo. Takto zřízené zástavní právo vzniká již doručením rozhodnutí správce daně o zřízení zástavního práva, a to v případě zástavního práva k nemovité věci evidované v katastru nemovitostí příslušnému katastrálnímu úřadu. Pro jeho vznik tedy není nutný zápis zástavního práva do katastru nemovitostí. Správce daně může zástavní právo následně vykonat podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“) [srov. § 1359 až 1375 o. z.], a při výkonu zástavního práva se přiměřeně použijí ustanovení o provádění daňové exekuce.

20. Zástavní právo může správce daně zřídit zásadně jen k majetku daňového subjektu [k majetku vlastníka, odlišného od daňového subjektu, jehož nedoplatek je zajišťován, tak může učinit pouze na základě předchozího písemného souhlasu vlastníka s úředně ověřeným podpisem (srov. § 170 odst. 3 daňového řádu)] a daňovou exekucí prodejem nemovitých věcí může správce daně postihnout jen nemovitou věc, která je ve vlastnictví daňového dlužníka. Skutečnost, že nemovitá věc, ke které má být správcem daně zřízeno zástavní právo, popřípadě která má být postižena daňovou exekucí, je ve vlastnictví daňového subjektu (dlužníka), je zpravidla doložena zápisem jeho vlastnického práva v katastru nemovitostí [je-li právo k věci zapsáno do veřejného seznamu, má se za to, že bylo zapsáno v souladu se skutečným právním stavem (srov. § 980 odst. 2 větu první o. z.)]. Zápis v katastru nemovitostí však nemůže být důkazem vlastnictví daňového subjektu (dlužníka) [nebo naopak důkazem toho, že daňový subjekt (dlužník) není vlastníkem nemovité věci, je-li jako její vlastník zapsána jiná osoba], jestliže vyjde najevo, že zápis vlastnického práva v katastru nemovitostí není v souladu se skutečným právním stavem. Takový nesoulad může vyjít najevo i při zřizování zástavního práva správcem daně nebo při nařizování daňové exekuce. Zřizuje-li správce daně zástavní právo a nařizuje-li daňovou exekuci z vlastní pravomoci svěřené mu zákonem (§ 170 a § 178 daňového řádu), a je-li tedy zároveň tím, kdo posuzuje splnění zákonných podmínek pro zřízení zástavního práva a pro nařizování exekuce prodejem nemovitých věcí, je oprávněn posoudit otázku vlastnické-

ho práva daňového subjektu (dlužníka) k nemovité věci jako otázku předběžnou (§ 99 odst. 1 daňového řádu), a to i v případě, že má za to, že stav zapsaný v katastru nemovitostí není v tomto směru v souladu se skutečným právním stavem.

č. 3

21. Namítá-li dovolatelka, že pokud by jako správce daně mohla zřídít zástavní právo k jakékoli nemovité věci třetí osoby, o které si myslí, že je ve vlastnictví daňového dlužníka, a toto právo by také mohla vykonat, nebyla by zde téměř žádná ochrana třetí osoby, pak přehlíží, že vlastník – bude-li jím někdo jiný než daňový subjekt (dlužník) – může podat návrh na vyloučení majetku z daňové exekuce podle § 179 daňového řádu. Opodstatněná není ani námitka dovolatelky, že výkon zástavního práva správce daně k předmětným nemovitým věcem není možný, protože katastrální úřad nebude schopen zapsat exekuční příkaz ani přechod vlastnictví v dražbě (neboť rozhodnutí o udělení příklepu nebude odpovídat stavu zapsanému v katastru nemovitostí), a to již proto, že zápis poznámky k nemovitosti o exekučním příkazu k prodeji nemovitosti [§ 23 odst. 1 písm. b) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů] ani zápis vlastnického práva vydražitele nemovité věci, která byla předmětem dražby v rámci daňové exekuce, do katastru nemovitostí není podmínkou nařízení a provedení daňové exekuce prodejem nemovitých věcí ani uspokojení daňové pohledávky v rámci rozvrhového řízení (§ 228 a násl. daňového řádu).

22. Výše uvedené vztaheno na projednávanou věc znamená, že dovolatelka není ohrožena na svých právech a ani se její právní postavení nestává – vzhledem k možnosti posouzení otázky vlastnického práva v daňovém řízení jako otázky předběžné (pokud o ní dosud nebylo pravomocně rozhodnuto příslušným orgánem veřejné moci), zřízení zástavního práva k nemovité věci, která je podle tohoto posouzení ve vlastnictví daňového dlužníka, a následně možnosti vymožení takto zajištěné daňové pohledávky – nejistým. Vzhledem k tomu, že určení vlastnického práva k nemovitostem není v projednávané věci nutné pro uspokojení pohledávky žalobkyně, je závěr odvolacího soudu, že žalobkyně nemá na požadovaném určení naléhavý právní zájem, správný. Rozhodnutí o určení vlastnického práva k předmětným nemovitostem by žalobkyni ani nemohlo přinést očekávanou jistotu ohledně skutečného vlastníka nemovitých věcí, neboť výrok pravomocného rozsudku soudu je závazný zásadně jen pro účastníky řízení (srov. § 159a odst. 1 o. s. ř.) a nikdy nelze vyloučit existenci vlastnického práva třetí osoby, která by rozsudkem o určení vlastnictví předmětných nemovitostí vydaným v řízení, jehož by nebyla účastníkem, nebyla vázána.

23. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad, uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobkyně podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

24. O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., neboť oba žalovaní byli v dovolacím řízení plně úspěšní. Zatímco žalovanému 2) v dovolacím řízení žádné náklady nevznikly, žalované 1) vznikly náklady na zastoupení advokátem v souvislosti s podáním vyjádření k dovolání.

Č. 4

Č. 4

Insolvence, Exekuce, Srážky ze mzdy
§ 109 IZ, § 266 o. s. ř.

Jestliže v průběhu exekuce na majetek povinného srážkami ze mzdy povinného nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek povinného uvedené v § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, provádí plátce mzdy srážky ze mzdy povinného dále, ale nevyplácí je oprávněnému, dokud tyto účinky nepominou. Pominou-li účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na základě některého z „jiných“ rozhodnutí o insolvenčním návrhu (§ 142 a § 146 odst. 1 insolvenčního zákona), vyplatí plátce mzdy povinného sražené částky oprávněnému.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5295/2016, ECLI:CZ:NS:2018:29.CDO.5295.2016.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. 3. 2016, sp. zn. 17 Co 141/2015, a rozsudek Okresního soudu v Prostějově ze dne 15. 1. 2015, sp. zn. 8 C 194/2013, a věc vrátil Okresnímu soudu v Prostějově k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 15. 1. 2015, č. j. 8 C 194/2013-44, Okresní soud v Prostějově (dále jen „okresní soud“):

1. Zamítl žalobu, kterou se žalobce (A. H.) domáhal vůči žalovanému (M. a. s.) zaplacení částky 60 827 Kč s příslušenstvím tvořeným (specifikovaným) zákonným úrokem z prodlení za dobu od 16. 12. 2011 do zaplacení (bod I. výroku).

2. Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 11 180,40 Kč (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel ve skutkové rovině z toho, že:

1. Žalobce má pohledávku vůči J. S. (dále též jen „povinný“ nebo „J. S.“) přiznanou vykonatelným rozhodnutím soudu, podle něhož byla nařízena exekuce. Podle zjištění soudů byl vydán exekuční příkaz k provedení exekuce srážkami ze mzdy povinného k uspokojení pohledávky žalobce (oprávněného). Povinný pobíral mzdu od žalovaného (poddlužníka).

2. Žalovaný (poddlužník) v době od listopadu 2011 do května 2012 nevyplácel žalobci (oprávněnému) ani soudnímu exekutorovi částky sražené ze mzdy povinného, neboť insolvenčním návrhem povinného ze dne „14. 11. 2011“ (správně ze dne 11. 11. 2011) bylo zahájeno insolvenční řízení na majetek povinného, vedené u Krajského soudu v Brně (dále jen „insolvenční soud“) pod sp. zn. KSBR 31 INS XY.

3. Insolvenční řízení skončilo usnesením o zastavení řízení, které nabylo právní moci dne 24. 10. 2012.

4. Podanou žalobou (došlou okresnímu soudu dne 26. 4. 2013) se žalobce (oprávněný) domáhal vůči žalovanému (poddlužníku) zaplacení částky odpovídající srážkám ze mzdy za období od listopadu 2011 do května 2012.

3. Na takto ustaveném základě dospěl okresní soud – vycházejí z § 292 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), a z § 109 odst. 1 písm. c) a § 111 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – k následujícím závěrům:

4. V daném případě byla předmětem sporu otázka, zda žalovaný postupoval správně, jestliže po zahájení insolvenčního řízení na majetek povinného neprovedl (podle nařízené exekuce) srážky ze mzdy, kterou u něj povinný pobíral.

5. S přihlédnutím k § 109 odst. 1 insolvenčního zákona a k tomu, že nárok povinného na mzdu lze považovat za majetek povinného, postupoval žalovaný správně, jestliže mzdu povinného nepostihl a neprovedl exekučním příkazem určené srážky ze mzdy povinného v době od listopadu 2011 do května 2012. To odpovídá i logice insolvenčního řízení plynoucí např. z § 111 insolvenčního zákona. Potud okresní soud vycházel i z dostupné komentářové literatury, podle které, bylo-li zahájeno insolvenční řízení, musí se plátce mzdy povinného (dlužníka) zdržet všech úkonů, jimž má být výkon rozhodnutí bezprostředně realizován, „tj. i provádění srážek pro účely výkonu rozhodnutí v rozsahu, v jakém mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, náleží mzda nebo jiné příjmy povinného (dlužníka) ode dne zahájení insolvenčního řízení do majetkové podstaty“ [DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009 (dále jen „Komentář“), str. 2320].

6. Z „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2933/2011 [jde o rozsudek, který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu], na něž poukazoval žalobce, lze dovodit, že Nejvyšší soud setrval na názoru vyjádřeném ve stanovisku svého občanskoprávního a obchodního ze dne 17. 6. 1998, Cjln 19/98, uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 52/1998“), podle kterého možný nesoulad mezi pokyny (příkazy, zákazy), které těmto osobám plynou z rozhodnutí soudu při exekuci na majetek úpadce, a účinky, jež nastaly prohlášením konkursu, musí být vždy řešen ve pro-

spěch konkursní podstaty. Odtud plyne, že v době, kdy bylo zahájeno insolvenční řízení, nebyl žalovaný oprávněn provádět exekuci srážkami ze mzdy povinného (bez ohledu na to, zda tak dříve činil) a jeho postup byl správný.

7. K odvolání žalobce Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 15. 3. 2016, č. j. 17 Co 141/2015-72:

1. Potvrdil rozsudek okresního soudu (první výrok).

2. Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení do 3 dnů od právní moci rozhodnutí částku 10 700 Kč (druhý výrok).

8. Odvolací soud – vycházejí rovněž z § 292 o. s. ř. a z § 109 odst. 1 písm. c) a § 111 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

9. Žalovaný nepochybil, jestliže po zahájení insolvenčního řízení na majetek povinného nepokračoval v nařízené exekuci srážkami ze mzdy povinného a neprováděl srážky z jeho mzdy; ta je (totiž) majetkem dlužníka a spadá do majetkové podstaty, s níž může dlužník (jak plyne z § 111 insolvenčního zákona) nakládat velmi omezeně. Vyplyvá-li ze zákona výslovně, že po zahájení insolvenčního řízení nelze provést exekuci, (pak) je nepochybné, že plátce mzdy dlužníka se musí zdržet všech úkonů, jimž má být exekuce bezprostředně realizována, tedy i provádění srážek ze mzdy povinného pro účely exekuce. Odkaz žalobce na „rozhodnutí“ Nejvyššího soudu sp. zn. 26 Cdo 3544/2014 (jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2015) není přílehlavý, neboť to na posuzovanou věc nedopadá.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

10. Proti rozsudku odvolacího soudu (a to proti oběma jeho výrokům) podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, namítaje (poměřováno obsahem dovolání), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

11. Dovolatel poukazuje na dikci § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014 a na důvodovou zprávu k této změně insolvenčního zákona [šlo o důvodovou zprávu k vládnímu návrhu novely insolvenčního zákona přijaté následně coby zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů], uváděje, že předmětná novela platí i na toto řízení. Dále dovolatel – vycházejí z § 47 odst. 1 a 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu), a o změně dalších zákonů – cituje

z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2008, sp. zn. 29 Cdo 339/2008, uveřejněného pod číslem 64/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 64/2009“) a uzavírá, že připustit výklad, který by po zahájení insolvenčního řízení umožnil dlužníku nakládat s prostředky postiženými výkonem rozhodnutí nebo exekucí, by znamenalo obcházet účel obou řízení na úkor práv všech věřitelů.

12. Ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona je dle dovolatele zapotřebí vykládat pouze tak, že zaměstnavatel (zde žalovaný coby poddlužník) je povinen provádět srážky ze mzdy povinného, ale nesmí je do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku povinného vyplácet oprávněnému.

13. Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout, maje je za nedůvodné. K tomu též uvádí, že § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, ve znění účinném od 1. ledna 2014, na danou věc nedopadá. Dovolatelův odkaz na R 64/2009 nemá žalovaný za přílehlavý.

III.

Přípustnost dovolání

14. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. čl. II části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

15. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení, jak se pravidlo vyjádřené v § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona uplatní (má uplatňovat), je-li prováděna exekuce srážkami ze mzdy povinného (insolvenčního dlužníka), jde o věc dovolacím soudem beze zbytku nezodpovězenou.

IV.

Důvodnost dovolání

16. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

19. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a občanského soudního řádu:

č. 4

Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení

§ 109 (insolvenčního zákona)

(1) Se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky:

...

c) výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit, nelze jej však provést.

§ 266 (o. s. ř.)

(1) Na návrh může soud odložit provedení výkonu rozhodnutí, jestliže se povinný bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen.

(2) I bez návrhu povinného může soud odložit provedení výkonu rozhodnutí, leželi očekávat, že výkon rozhodnutí bude zastaven (§ 268).

Nařízení a provádění srážek

§ 282 (o. s. ř.)

(1) V nařízení výkonu rozhodnutí přikáže soud plátcí mzdy, aby po tom, kdy mu bude nařízení výkonu doručeno, prováděl ze mzdy povinného stanovené srážky a nevyplácel sražené částky povinnému.

(2) Soud doručí nařízení výkonu rozhodnutí oprávněnému, povinnému a plátcí mzdy. Povinnému a plátcí mzdy je doručí do vlastních rukou.

(3) Povinný ztrácí dnem, kdy je plátcí mzdy doručeno nařízení výkonu rozhodnutí nebo usnesení obsahující vyzoomění o nařízení výkonu rozhodnutí (§ 294 odst. 3), právo na vyplacení té části mzdy, která odpovídá stanovené výši srážek.

§ 283 (o. s. ř.)

Jakmile nabude nařízení výkonu rozhodnutí právní moci, vyzoomí soud o tom plátce mzdy, který je pak povinen vyplácet oprávněnému částky sražené ze mzdy povinného.

Odklad a zastavení výkonu rozhodnutí

§ 289 (o. s. ř.)

(1) Povolí-li soud odklad výkonu rozhodnutí podle § 266 odst. 1, neprovádí plátce mzdy ze mzdy povinného srážky ode dne, kdy mu bylo doručeno usnesení

o povolení odkladu, dokud mu nebude doručen příkaz soudu, aby se ve srážkách pokračovalo.

(2) Povolí-li soud odklad výkonu rozhodnutí podle § 266 odst. 2, provádí plátce mzdy srážky dále, ale nevyplácí je oprávněnému, dokud nebude odklad výkonu zrušen. Zastaví-li soud výkon rozhodnutí, vyplátí plátce mzdy sražené částky povinnému.

20. V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona a občanského soudního řádu v době, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (J. S.) [14. 11. 2011, v 7.22 hodin, kdy byla v insolvenčním rejstříku zveřejněna vyhláška, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení vedeného na majetek povinného na základě insolvenčního návrhu povinného z 11. 11. 2011], jakož v době pokrývající rozhodné období (do května 2012 včetně). Ustanovení občanského soudního řádu nedoznala změn ani později.

21. V takto ustaveném právním rámci shledává Nejvyšší soud především nepřipadnou argumentaci dovolatele, že pro postup žalovaného při provádění srážek ze mzdy povinného v rozhodném období (v době od listopadu 2011 do května 2012) je určující úprava § 109 insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014 (po novele provedené zákonem č. 294/2013 Sb.).

22. K tomu budiž uvedeno, že čl. II části první zákona č. 294/2013 Sb. určuje, že zákon č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, platí i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

23. Takto formulované přechodné ustanovení vyjadřuje tradiční zásadu procesního práva o časových mezích procesních zákonů. Z povahy procesního práva (totiž) plyne, že změny, které přináší procesní právo nové, mohou působit výlučně ode dne nabytí účinnosti nového zákona, a to i pro řízení, jež byla zahájena před jeho účinností. Účinky procesních úkonů účastníků i soudu, které s nimi spojovala či nespojovala dřívější procesní úprava, však zůstávají zachovány [srov. k tomu např. R 52/1998, bod XII., str. 180 (356) a přímo k výkladu předmětného přechodného ustanovení pak důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2016, sp. zn. 29 Cdo 1136/2016, uveřejněného pod číslem 26/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek].

24. Jinak řečeno, pro posouzení, zda plátce mzdy povinného postupoval v rozhodném období (v době od listopadu 2011 do května 2012) v souladu s účinky spojenými se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného (jež nastaly 14. 11. 2011), je určující úprava těchto účinků v rozhodném období; představa, že by správnost postupu plátce mzdy povinného v rozhodném období měla být (zpětně) prověřována a následně sankcionována na základě pravidel zavedených až po více než dvou letech, se ostatně vzpírá i obecné logice. Dovolání tudíž potud není důvodné.

25. Pravidla, na jejichž výslovné zavedení s účinností od 1. 1. 2014 dovolatel argumentačně spoléhal, však pro dobu před 1. lednem 2014 (včetně rozhodného období v této věci) byla dovozována výkladem. V pozitivním slova smyslu lze podle (již ustálené) judikatury Nejvyššího soudu označit jako úkon, jímž se „provádí“ výkon rozhodnutí nebo exekuce, každý úkon, jímž má být výkon rozhodnutí nebo exekuce bezprostředně realizován [srov. např. R 52/1998, bod XXVI., str. 194 (370), nebo (pro poměry upravené insolvenčním zákonem) důvody usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 1714/2013, uveřejněného pod číslem 56/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 56/2017“)].

26. V negativním smyslu slova pak lze obecně říci, že úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný (jen) k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí (srov. opět důvody R 56/2017).

27. Pro odpověď na otázku, jak měl plátce mzdy povinného (žalovaný) postupovat v rozhodném období poté, co 14. 11. 2011 nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na majetek povinného, je pak (při absenci odlišné úpravy v insolvenčním zákoně) určující především pojmenování toho, jak dočasný zákaz dalšího provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce definuje ve vztahu k právem a povinnostem plátce mzdy povinného samo exekuční právo. Dočasný zákaz provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce plynoucí z § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona je významově srovnatelný s institutem odkladu provedení výkonu rozhodnutí (§ 266 o. s. ř.), respektive s institutem odkladu exekuce (§ 266 o. s. ř. ve spojení s § 54 exekučního řádu).

28. Při absenci případných odchylek v exekučním řádu se na provádění exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy (§ 60 exekučního řádu). Vliv povoleného odkladu výkonu rozhodnutí (exekuce) při výkonu rozhodnutí (exekuci) srážkami ze mzdy povinného na povinnosti plátce mzdy povinného pak upravuje § 289 o. s. ř. Toto ustanovení (jak citováno shora) definuje povinnosti plátce mzdy povinného jinak při povolení odkladu výkonu rozhodnutí nebo exekuce podle § 266 odst. 1 o. s. ř. (neprovádí srážky ze mzdy povinného) a jinak při povolení odkladu výkonu rozhodnutí nebo exekuce podle § 266 odst. 2 o. s. ř. (provádí srážky dále, ale nevyplácí je oprávněnému).

29. Z povahy institutu upraveného § 109 odst. 1 insolvenčního zákona je rovněž zjevné, že účinek plynoucí z odstavce 1 písm. c) (zákaz dalšího provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce) se prosazuje (na rozdíl od úpravy obsažené v § 266 odst. 1 o. s. ř.) bez vazby na zkoumání poměrů oprávněného (potud, zda „oprávněný by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen“) a jeho prvořadým cílem je zajistit nikoli to, aby se po dobu zákazu provádění dalšího výkonu rozhodnutí nebo exekuce (po dobu odkladu výkonu rozhodnutí) příjmy po-

stižené dosud srážkami ze mzdy povinného (insolvenčního dlužníka) opět očitly v dispozici povinného a jeho rodiny, nýbrž to, aby dalším uspokojováním věřitele s vykonatelnou pohledávkou nebyl poté, co nastaly účinky spojené [se zahájením insolvenčního řízení narušen (zpravidla v neprospěch věřitelů nevykonatelných pohledávek) princip poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů v insolvenčním řízení srov. též § 1 písm. a) a § 5 písm. a) a b) insolvenčního zákona. Tomu odpovídá (obdobně jako u účinků odkladu výkonu rozhodnutí povoleného podle § 266 odst. 2 o. s. ř., popsanych v § 289 odst. 2 o. s. ř.) závěr, že plátce mzdy povinného provádí srážky ze mzdy povinného dále, leč nevyplácí je oprávněnému (soudnímu exekutorovi).

30. Jinak řečeno, jestliže v průběhu exekuce na majetek povinného srážkami ze mzdy povinného nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek povinného uvedené v § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, provádí plátce mzdy srážky ze mzdy povinného dále, ale nevyplácí je oprávněnému (soudnímu exekutorovi), dokud tyto účinky nepominou. Pominou-li účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na základě některého z „jiných“ rozhodnutí o insolvenčním návrhu (§ 142 a § 146 odst. 1 insolvenčního zákona) [v tomto případě na základě usnesení o zastavení insolvenčního řízení], vyplatí plátce mzdy povinného sražené částky oprávněnému (soudnímu exekutorovi). Bude-li rozhodnuto o úpadku povinného, bude postup plátce mzdy povinného ohledně sražených částek závislý na zvoleném způsobu řešení úpadku dlužníka; po prohlášení konkursu je vyplatí insolvenčnímu správci (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona), při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je vyplatí insolvenčnímu správci jako dlužníkův majetek nabytý předtím, než nastaly účinky schválení oddlužení (§ 398 odst. 2 insolvenčního zákona) a od účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení již další srážky ze mzdy povinného ve vazbě na daný výkon rozhodnutí nebo exekuci neprovádí a při oddlužení plněním splátkového kalendáře je vyplatí povinnému (dlužníku) a od účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení již další srážky ze mzdy povinného ve vazbě na daný výkon rozhodnutí nebo exekuci neprovádí (srov. § 409 odst. 2 insolvenčního zákona) [postup plátce mzdy podle § 406 odst. 3 písm. d) insolvenčního zákona je již navázán na insolvenční řízení].

31. O tom, že provádění srážek ze mzdy povinného má (nejsou-li vypláceny oprávněnému, respektive soudnímu exekutorovi) charakter úkonu učiněného (jen) k zajištění dlužníkovu majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí, Nejvyšší soud pochyb nemá (srov. opět důvody R 56/2017). Rozpor s komentářovou literaturou zmíněnou okresním soudem (Komentář, str. 2320) Nejvyšší soud nenalézá, když citovanou pasáž Komentář vnímá tak, že jí je míněno provádění srážek ze mzdy povinného tím způsobem, že nejde (zjednodušeně řečeno) o postup podle § 289 odst. 2 o. s. ř., nýbrž o postup dle § 283 o. s. ř. (kdy jsou sražené částky též vypláceny oprávněnému, respektive

soudnímu exekutorovi). Tomu ostatně odpovídá i dikce § 282 odst. 3 o. s. ř., jež ztrátu práva povinného na vyplacení té části mzdy, která odpovídá stanovené výši srážek, spojuje s nařízením výkonu rozhodnutí nebo exekuce.

č. 4

32. Právní posouzení věci odvolacím soudem tedy správné není. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí zrušil (včetně závislého výroku o nákladech řízení). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud (včetně závislého výroku o nákladech řízení) i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

Č. 5

č. 5

Exekuce, Insolvenční řízení, Zastavení exekuce

§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., § 109 odst. 1 písm. c) IZ, § 140e odst. 1 IZ, § 409 odst. 2 IZ

Dojde-li po zahájení exekuce k zahájení insolvenčního řízení a oprávněný je do insolvenčního řízení řádně přihlášen a má-li z toho důvodu dojít k částečnému uspokojení pohledávky povinného v insolvenčním řízení v rámci oddlužení ve formě splátkového kalendáře, zásadně není dán důvod pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to ani tehdy, když byl exekučně postížen podíl povinného ve společnosti s ručením omezeným.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2775/2018, ECLI:CZ:NS:2018:20.CDO.2775.2018.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání povinného proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9. 1. 2018, sp. zn. 10 Co 437/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Litoměřicích pověřením ze dne 7. 9. 2015, č. j. 31 EXE 10471/2015-10, pověřil vedením exekuce k vymáhání pohledávky oprávněné ve výši 416 500 Kč s příslušenstvím, jakož i nákladů předcházejícího řízení ve výši 38 420,82 Kč, na základě vykonatelného rozsudku Okresního soudu v Litoměřicích ze dne 6. 1. 2015, č. j. 17 C 195/2013-71, soudního exekutora Mgr. Ing. J. P., Exekutorský úřad P.
2. Povinný podáním ze dne 27. 6. 2017 navrhl zastavení exekuce a zrušení exekučního příkazu ze dne 8. 6. 2016, č. j. 134 Ex 12213/15-095, postihujícího jeho podíl v obchodní společnosti L. s. r. o. se sídlem v P., s odůvodněním, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2017, č. j. MSPH 92 INS 1796/2017-B-7, bylo schváleno oddlužení povinného plněním splátkového kalendáře, předmětná pohledávka včetně nákladů exekučního řízení byla do uvedeného insolvenčního řízení přihlášena a exekuce tak nadále probíhá bezúčelně.
3. Okresní soud v Litoměřicích usnesením ze dne 21. 9. 2017, č. j. 31 EXE 10471/2015-14, návrh povinného zamítl. Z provedeného dokazování zjistil, že usnesením Městského soudu ze dne 13. 3. 2017, č. j. MSPH 92 INS 1796/2017-A-15,

byl zjištěn úpadek povinného a bylo mu povoleno oddlužení. Usnesením téhož soudu ze dne 13. 6. 2017, č. j. MSPH 92 INS 1796/2017-B-7, pak insolvenční soud schválil způsob oddlužení povinného plněním splátkového kalendáře. Soud uzavřel, že v dané věci není důvod pro zastavení exekuce, neboť uvedené skutečnosti nemají žádný vliv na probíhající exekuční řízení s tou výjimkou, že exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, nelze provést [viz § 109 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), dále též jen „insolvenční zákon“] a pohledávky mohou být uspokojovány jen podle schváleného splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty.

4. K odvolání povinného Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 9. 1. 2018, č. j. 10 Co 437/2017-25, usnesení soudu prvního stupně potvrdil v tom správném znění, že se zamítá návrh povinného na zastavení exekuce ze dne 27. 6. 2017. Odvolací soud dospěl ke stejným skutkovým závěrům jako soud prvního stupně a s odkazem na § 109 odst. 1 písm. c) a § 409 odst. 2 insolvenčního zákona se ztotožnil s jeho závěrem o tom, že v souzené věci není dán důvod pro zastavení exekuce. Dodal, že předmětná exekuce byla zahájena dříve, než nastaly účinky zahájení insolvenčního řízení, exekuci tedy nelze provádět pouze po dobu, kdy probíhá oddlužení povinného splátkovým kalendářem. Počátky běhu exekuce nelze spojovat s vydáním exekučního příkazu soudního exekutora podle § 47 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále též jen „exekuční řád“), a pro posouzení návrhu povinného není rozhodující ani skutečnost, že oprávněná přihlásila svou pohledávku do insolvenčního řízení, neboť oprávněná nemá zaručeno, že její pohledávka bude v insolvenčním řízení uspokojena.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal povinný dovolání, jež má za přípustné, neboť napadené rozhodnutí závisí „na otázce hmotného nebo procesního práva, a tato otázka nebyla v rozhodování odvolacího soudu dosud vyřešena“. Podle povinného v případě, kdy je oprávněná přihlášena do insolvenčního řízení a v jeho rámci je uspokojována, stejně jako exekutor s pohledávkou představující náklady exekuce, by mělo být zhodnoceno, zda je účelné exekuci i nadále vést. Tím, že je i přes průběžné uspokojování oprávněné v rámci insolvenčního řízení postižen obchodní podíl povinného exekucí, jsou porušeny jedny ze základních zásad, na nichž spočívá insolvenční řízení, a to zásada poměrného uspokojení věřitelů [§ 5 písm. b) insolvenčního zákona] a zásada, podle které by se insolvenční řízení mělo vést za účelem co nejvyššího uspokojení věřitelů [§ 5 písm. a) insolvenčního zákona]. Kdyby byla exekuce zastavena a obchodní podíl povinného

by nebyl nadále postižen, povinný by jako většinový společník měl z činnosti obchodní společnosti nemalý příjem, jenž by byl použitelný a postižitelný v rámci insolvenčního řízení. Za současné situace však společnost nemůže vykonávat žádnou činnost, a povinnému tak neplyne z účasti v této obchodní společnosti žádný příjem. Nezastavením exekuce soudy obou stupňů zabraňují věřitelům v co nejvyšším možném uspokojení jejich pohledávek v rámci insolvenčního řízení. Současně je omezeno právo povinného na získávání prostředků pro své životní potřeby prací zakotvené v článku 26 Listiny základních práv a svobod. Právní úprava exekučního a insolvenčního řízení je dle povinného rozporuplná, neboť i přesto, že má dlužník dle § 409 odst. 1 insolvenčního zákona dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do majetkové podstaty, v době od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení s tímto majetkem nemůže nijak nakládat.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) – dále jen „o. s. ř.“. Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se dovolací soud zabýval přípustností dovolání.

7. Povinný je názoru, že došlo-li po zahájení exekuce k zahájení insolvenčního řízení a je-li oprávněná do insolvenčního řízení řádně přihlášena, a má-li z toho důvodu dojít k uspokojení pohledávky oprávněné v insolvenčním řízení v rámci oddlužení ve formě splátkového kalendáře, je dán důvod pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., je-li exekučně postižen majetek povinného (obchodní podíl ve společnosti s ručením omezeným) a následkem tohoto postižení povinný nemá možnost na základě své účasti ve společnosti získávat finanční prostředky, jež by mohl vynaložit ve prospěch oprávněné i ostatních insolvenčních věřitelů.

8. Protože tato právní otázka dosud nebyla Nejvyšším soudem v úplnosti vyřešena, je dovolání podle § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

9. Dle § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky: výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala

majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést. Pro pohledávky za majetkovou podstatou (§ 168) a pohledávky jim na roveň postavené (§ 169) však lze provést nebo vést výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek náležející do majetkové podstaty dlužníka, na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5 a s omezeními tímto rozhodnutím založenými. Není-li dále stanoveno jinak, výkon rozhodnutí nebo exekuce se i nadále nařizuje nebo zahajuje a provádí proti povinnému.

10. Dle § 140e odst. 1 insolvenčního zákona v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze nařídit nebo zahájit výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty; to neplatí pro nařízení nebo zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce na základě rozhodnutí insolvenčního soudu vydaného podle § 203 odst. 5.

11. Dle § 409 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona majetek, který dlužník získá poté, co nastanou účinky schválení oddlužení, z té části příjmů, která nepodléhá oddlužení, nenáleží do majetkové podstaty. Výkon rozhodnutí nebo exekuci, která by postihovala takový majetek, lze za trvání oddlužení nařídit nebo zahájit a provést jen pro pohledávky, které nemají být uspokojeny při oddlužení a současně které vzniknou poté, co nastanou účinky schválení oddlužení.

12. Z výše citovaných zákonných ustanovení se podává, že účinky, s nimiž je zahájení insolvenčního řízení spojeno, nemají samy o sobě za následek, že by exekuce, která již dříve byla zahájena, měla být třeba i zčásti zastavena (pouze nemůže být provedena), a to ani tehdy, když posléze došlo ke schválení oddlužení ve formě splátkového kalendáře (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2016, sp. zn. 21 Cdo 4396/2014, ze dne 18. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 4599/2014, ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. 29 Cdo 3107/2015, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 1. 2015, sp. zn. 62 Co 24/2015, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 89/2015). Z § 409 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona dále plyne, že při povolení oddlužení plněním splátkového kalendáře dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do majetkové podstaty v době schválení oddlužení, včetně toho majetku, s nímž dlužník nemohl dosud nakládat v důsledku účinků nařízení nebo zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce (tedy i k obchodnímu podílu povinného ve společnosti L. s. r. o.), má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník; to neplatí, jde-li o majetek, který slouží k zajištění (což však není tento případ).

13. Ze shora uvedeného plyne, že k tomu, aby v důsledku povolení oddlužení došlo k obnovení dispozičního práva povinného s majetkem, který je pojmenován v již vydaných exekučních příkazech, není zapotřebí ani rušit exekuční příkazy, jimiž byl majetek povinného postižen, ani zastavovat exekuci ohledně v nich vymezeného majetku, protože blokáce majetku uvedeného v exekučních

příkazech ve smyslu § 47 odst. 6 exekučního řádu pominula právní mocí usnesení o schválení oddlužení, a to po dobu trvání účinků oddlužení (srov. s § 411 odst. 1 insolvenčního zákona). Opačný závěr by byl v rozporu s § 47 odst. 2 exekučního řádu, z něhož se podává, že vydání exekučního příkazu nemá jen blokační účinky předpokládané § 47 odst. 6 exekučního řádu, ale i další účinky předpokládané zákonem (srov. s § 47 odst. 2 exekučního řádu), na které povolení oddlužení povinného nemá vliv. Mezi tyto účinky mimo jiné patří účinek vymezený v § 3 odst. 2 zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, z něhož se podává, že pořadí pro uspokojení oprávněných při souběžně vedených exekucích, jsou-li exekuce prováděny srážkami ze mzdy, se řídí mimo jiné dnem, kdy byl plátcí mzdy doručen exekuční příkaz soudního exekutora o provádění srážek ze mzdy. Pro případ, že k osvobození povinného od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, nedojde (§ 414 odst. 1 insolvenčního zákona) a exekuce bude z toho důvodu pokračovat, je tedy namístě zachovat účinek již zahájeného exekučního řízení [srov. i s § 337c odst. 5 písm. a) o. s. ř.], jakož i účinek už vydaných exekučních příkazů (s výjimkou účinku blokačního ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu, který po dobu trvání oddlužení pomíjí). V opačném případě by byl oprávněný, jehož exekuce by byla zastavena s odůvodněním, že probíhá oddlužení, neprávem postižen tím, že by přišel o lepší pořadí při uspokojování své pohledávky z majetku povinného pro případ, že by exekvovaná pohledávka nezaklikla následkem rozhodnutí insolvenčního soudu o osvobození od jejího placení podle § 414 odst. 1 insolvenčního zákona.

14. Lze tedy uzavřít, že ze zákazu nařízení exekuce po rozhodnutí o úpadku (§ 140e insolvenčního zákona) a ze zákazu provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce po dobu, po kterou trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení [§ 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona], ani z účinků, jež má právní moc usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře na dispoziční oprávnění dlužníka (povinného) ohledně exekučně obstaveného majetku (to, že od uvedeného okamžiku může dlužník – povinný s takovým majetkem volně nakládat bez ohledu na dosud vydané exekuční příkazy a účinky nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce) neplyne, že by mělo jít o důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce ve smyslu § 268 o. s. ř.

15. Výše uvedené právní závěry není případné relativizovat poukazem na § 5 písm. a) a b) insolvenčního zákona, jež ustavují obecné zásady vedení insolvenčního řízení (zásada přiměřenosti vedení řízení ve vztahu k dlužníku, zásada rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů, zásada rovného postavení věřitelů a jejich co nejúplnějšího uspokojení). Ustanovení § 109 odst. 1 písm. c), § 140e odst. 1 a § 409 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona totiž konkretizují způsob, jímž má při souběhu insolvence (v níž bylo schváleno oddlužení ve formě splátkového kalendáře) a exekuce dojít k vyvážení v § 5 insolvenčního

zákona uvedených zájmů oprávněného, povinného (insolvenčního dlužníka) a insolvenčních věřitelů. Ustanovení § 109 odst. 1 písm. c), § 140e odst. 1 a § 409 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona poskytují ochranu oprávněnému i insolvenčním věřitelům před takovým jednáním povinného, které by mohlo být v rozporu s jejich zájmem na uspokojení přihlášených, případně exekučně vymáhaných pohledávek, a to i pro případ, že povinný je přesvědčen o tom, že by bez těchto omezení svůj majetek rozmnožil a byl by schopen své věřitele uspokojit ve větším rozsahu. Pouhé přesvědčení povinného v tomto směru totiž nevede k nepochybnému závěru o tom, že by se představy povinného o rozmnožení majetku naplnily, mimo jiné i proto, že majetek povinného již byl pro neplnění závazků z jeho strany exekučně postižen a povinný se dokonce ocitl v úpadku.

16. Vzhledem ke shora uvedenému dovolací soud uzavírá, že došlo-li po zahájení exekuce k zahájení insolvenčního řízení a je-li oprávněná do insolvenčního řízení řádně přihlášena a má-li z toho důvodu dojít k částečnému uspokojení pohledávky oprávněné v insolvenčním řízení v rámci oddlužení ve formě splátkového kalendáře, zásadně není dán důvod pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to ani tehdy, když byl exekučně postižen obchodní podíl povinného ve společnosti s ručením omezeným.

17. Nejvyšší soud současně dodává, že pro případ, že některé úřady (např. katastrální úřad) nebudou respektovat zákonný účinek plynoucí z § 409 odst. 2 insolvenčního zákona, dlužník je oprávněn navrhnout insolvenčnímu soudu, aby v mezích dohlédací činnosti vydal rozhodnutí, v němž pojmenuje majetek, který po dobu trvání oddlužení nepodléhá dříve vydaným exekučním příkazům. Toto rozhodnutí bude závazné pro účastníky insolvenčního řízení, pro katastrální či jiný úřad, exekutora i pro exekuční soud.

18. Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné. Protože nebylo zjištěno, že by řízení bylo postiženo některou z vad, uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání povinného podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 6

č. 6

Exekuce, Společné jmění manželů

§ 262b odst. 1 o. s. ř., § 3028 odst. 2 o. z.

Není-li dluh povinného součástí společného jmění manželů proto, že do 31. 12. 2013 (tedy před účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) došlo k zúžení společného jmění manželů, lze oprávněného uspokojit z výlučného majetku manžela povinného jen v případě, že to s ohledem na toto zúžení připouští právní úprava obsažená v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku, účinná do 31. 12. 2013.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 20 Cdo 169/2019, ECLI:CZ:NS:2019:20.CDO.169.2019.1)

Nejvyšší soud k dovolání manželky povinného zrušil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočky v Táboře ze dne 22. 6. 2018, sp. zn. 15 Co 164/2018, a usnesení Okresního soudu v Pelhřimově ze dne 19. 3. 2018, sp. zn. 2 EXE 147/2016, a věc vrátil Okresnímu soudu v Pelhřimově k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře v záhlaví označeným rozhodnutím potvrdil usnesení Okresního soudu v Pelhřimově ze dne 19. 3. 2018, č. j. 2 EXE 147/2016-234, kterým soud prvního stupně zamítl návrh manželky povinného na zastavení exekuce přikázáním pohledávky z účtu manželky povinného, vedeného u Československé obchodní banky, a. s., prováděné na základě exekučního příkazu soudní exekutorky JUDr. E. K., Exekutorský úřad Z., ze dne 14. 7. 2016, č. j. 193 EX 860/16-23. Odvolací soud zjistil, že vymáhaná pohledávka vznikla na základě smlouvy o vydání kreditní karty, uzavřené dne 30. 6. 2014, že prohlášení o okamžité splatnosti závazku bylo učiněno ke dni 4. 5. 2015 a že společné jmění povinného a jeho manželky, byť v zúžené podobě, trvá i po uzavření smlouvy o zúžení společného jmění manželů v roce 2004, která byla zapsána do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu v roce 2016. Na základě skutkových zjištění, že vymáhaný závazek vznikl za trvání společného jmění manželů, avšak před zápisem smlouvy o zúžení společného jmění manželů do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, dospěl odvolací soud

k závěru, že vznikl za trvání společného jmění manželů, a lze jej tedy uspokojit i z majetku ve společném jmění manželů, přičemž je nerozhodné, zda manželka povinného o závazku povinného věděla či nikoliv a zda tento závazek je či není součástí společného jmění manželů; z tohoto důvodu není dán důvod pro zastavení exekuce.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

2. Proti usnesení odvolacího soudu podala manželka povinného dovolání. Namítá, že odvolací soud při svém rozhodování pomínul námitku manželky povinného, že vymáhaný dluh povinného je dluhem, který není součástí společného jmění manželů nejen z důvodu uzavření dohody o zúžení společného jmění manželů, ale rovněž i z důvodu zákonné výluky, neboť manželka povinného o vzniku závazku povinného nevěděla. V projednávané věci závazek povinného vznikl za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále též jen „o. z.“, avšak k modifikaci společného jmění manželů došlo za účinnosti zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, dále též jen „obč. zák.“, proto by i nadále měla mít manželka povinného možnost obrany proti závazku povinného s odkazem na uzavřenou dohodu o zúžení společného jmění manželů z důvodu nevědomosti o tomto závazku (a tedy i nemožnosti sdělit věřiteli obsah dohody o zúžení společného jmění manželů). S odkazem na ustálenou judikaturu odvolacího soudu, která je dle názoru dovolatelky použitelná i v projednávané věci (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4714/2016, sp. zn. 20 Cdo 1701/2016), dovozuje, že u dohody o zúžení společného jmění manželů, která byla uzavřena před vznikem závazku, je rozhodné, zda manželka povinného o vzniku závazku povinného věděla, a mohla tak věřiteli sdělit, že byla smlouva o zúžení společného jmění uzavřena. V projednávané věci manželka povinného o závazku povinného nevěděla, proto s ohledem na dohodu o zúžení společného jmění manželů nelze postihnout její majetek, který by byl součástí společného jmění manželů v zákonné, nemodifikované, podobě. Dovolatelka navrhl, aby odvolací soud rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že se exekuce co do postižení účtu manželky povinného vedeného u peněžního ústavu ČSOB, a. s., zastavuje, případně, aby odvolací soud rozhodnutí odvolacího soudu a soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

3. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném

od 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) – dále jen „o. s. ř.“. Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené usnesení závisí na vyřešení právní otázky (zda i za situace, kdy ke zúžení společného jmění povinného a jeho manželů došlo do 31. 12. 2013, je zvláštním právním předpisem ve smyslu § 262b odst. 1 o. s. ř., na jehož základě soud posoudí, zda je majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manželů povinného postižen ve větším rozsahu, právní předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, jenž je předmětem exekuce), která dosud nebyla v ustálené rozhodovací praxi dovolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena, přezkoumal dovolací soud napadené usnesení ve smyslu § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání manželky povinného je opodstatněné.

IV.

Důvodnost dovolání

4. Dovolací soud ve své ustálené rozhodovací praxi (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. 20 Cdo 5823/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1786/2017, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2017, sp. zn. 20 Cdo 4714/2016) dospěl k závěru, že „zvláštním právním předpisem“ ve smyslu § 262b odst. 1 o. s. ř., na jehož základě soud posoudí, zda je majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manželů povinného postižen ve větším rozsahu, je právní předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, který je předmětem exekuce (soudního výkonu rozhodnutí). V uvedených případech vznikl exekvovaný závazek za trvání manželství v období do 31. 12. 2013, a nebyl tak dán důvod aplikace právní úpravy účinné od 1. 1. 2014. Dovolací soud toto shora uvedené obecné pravidlo formuloval za stavu, kdy kromě doby vzniku závazku neexistovala žádná další specifická okolnost, která by mohla mít vliv na posouzení, zda nyní již výlučný majetek manželů povinného je exekučně postižitelný k uspokojení závazku povinného; šlo tedy o situaci, kdy se společné jmění manželů zcela řídilo zákonným režimem, aniž by bylo modifikováno zúžením, k němuž došlo do 31. 12. 2013.

5. V projednávané věci je však rozhodující právní skutečností nikoliv doba vzniku závazku povinného v režimu zúženého společného jmění manželů, ale skutečnost uzavření dohody o zúžení společného jmění manželů a její účinky,

kteřé je způsobilá vyvolat. Za těchto výjimečných okolností (kdy došlo k zúžení společného jmění manželů do 31. 12. 2013), je třeba obecné pravidlo vyjádřené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016, doplnit tak, že v případě, že dluh povinného, jenž není součástí společného jmění manželů proto, že do 31. 12. 2013 (tedy před účinností o. z.) došlo k zúžení společného jmění manželů, lze oprávněného uspokojit z výlučného majetku manželky povinného jen v případě, že to s ohledem na toto zúžení připouští právní úprava účinná do 31. 12. 2013. Tato odchylka od výše prezentovaného obecného závěru plyne z § 3028 odst. 2 o. z., podle něhož, není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv osobních, rodinných a věcných; jejich vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.

6. V projednávané věci měl tedy odvolací soud návrh manželky povinného posoudit podle právních předpisů účinných do 31. 12. 2013 s tím, že dohoda o zúžení společného jmění manželů uzavřená do 31. 12. 2013 nepozbývá svých účinků po 1. 1. 2014 (tedy po účinnosti o. z.), a proto je třeba ji respektovat i v případě, že závazek povinného vznikl po 1. 1. 2014.

7. Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu není správné; vzhledem k tomu, že nejsou dány podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání nebo pro změnu usnesení odvolacího soudu, Nejvyšší soud napadené usnesení podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Pelhřimově) k dalšímu řízení (srov. § 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

8. Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem o. s. ř.).

Č. 7

č. 7

Manželské majetkové právo (o. z.), Rodinný závod (o. z.)
§ 700 odst. 1 o. z., § 700 odst. 2 o. z., § 704 odst. 2 o. z.

Ustanovení o manželském majetkovém právu se přednostně použijí i v případech, kdy za trvání manželství došlo k zúžení společného jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti a jeho následnému vypořádání, jestliže oba manželé i poté podnikají s věcmi ze zaniklého společného jmění manželů jako podíloví spoluvlastníci.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 21 Cdo 4888/2016, ECLI:CZ:NS:2019:21.CDO.4888.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26. 5. 2016, sp. zn. 4 Cmo 28/2016.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou podanou dne 10. 3. 2015 domáhal nahrazení projevu vůle žalovaného, aby s žalobcem uzavřel kupní smlouvu, kterou by žalovaný na žalobce převedl spoluvlastnický podíl o velikosti ideální jedné poloviny na nemovitých věcech – pozemcích p. č. XY, p. č. XY, jehož součástí je budova č. p. XY, a p. č. XY, všech zapsaných na LV č. XY pro obec XY, v k. ú. XY (dále jen „předmětné nemovité věci“), za kupní cenu 2 500 000 Kč. Svoji žalobu odůvodnil tvrzením, že mu ke spoluvlastnickému podílu na předmětných nemovitých věcech náleží předkupní právo, které mu mělo vzniknout tím, že se svou bývalou manželkou provozoval rodinný závod, jehož součástí byly i předmětné nemovité věci. Jeho bývalá manželka mu však svůj spoluvlastnický podíl nenabídla ke koupi a prodala jej žalovanému. Žalovaný výzvam, kterými se žalobce domáhal koupě spoluvlastnického podílu žalovaného na nemovitých věcech za podmínek, za nichž žalovaný tento podíl koupil, nevyhověl.
2. O věcné příslušnosti soudů k projednání tohoto sporu bylo rozhodnuto usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 7. 2015, č. j. Ncp 270/2015-34, kterým bylo určeno, že k projednání a rozhodnutí dané věci jsou příslušné v prvním stupni krajské soudy.
3. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 7. 10. 2015, č. j. 23 Cm 329/2015-117, zamítl žalobu na nahrazení projevu vůle žalo-

vaného, aby s žalobcem uzavřel kupní smlouvu, kterou by mu žalovaný prodal spoluvlastnický podíl o velikosti ideální jedné poloviny z celku nemovitých věcí za kupní cenu 2 500 000 Kč. Žalovanému bylo na náhradě nákladů řízení přiznáno 113 900,49 Kč. Soud prvního stupně se zabýval otázkou, zda předmětné nemovité věci byly ke dni převodu součástí rodinného závodu, přičemž v případě kladného zodpovězení této otázky by žalobci náleželo předkupní právo. Uzavřel, že rodinný závod vzniká ze zákona a nelze jej založit smluvně, vzniknout tak mohl nejdříve od 1. 1. 2014, kdy vstoupil v účinnost zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). Soud prvního stupně dovodil, že vzhledem k účelu institutu rodinného závodu (ekonomické ochraně členů rodiny podílejících se na výdělečné činnosti v rámci rodinného závodu) a k dělbě činností mezi bývalými manžely, spolu T. a J. K. provozovali až do konce roku 2014 rodinný závod. Tvzení žalovaného, že spolu bývalí manželé K. uzavřeli dohodu o sdružení podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), nebo o založení společnosti podle § 2716 o. z., které by vylučovalo aplikaci institutu rodinného závodu, neměl soud za prokázané. Pro soud byl určující závěr, že ke dni 22. 1. 2015, kdy byla uzavřena smlouva o převodu spoluvlastnického podílu, již rodinný závod provozován nebyl, ani se na podnikání bývalí manželé nepodíleli, když společnou podnikatelskou činnost ukončili už ke konci roku 2014. Protože rodinný závod již fakticky neexistoval, neexistovalo ani předkupní právo k nemovitým věcem, které sloužily k provozování rodinného závodu. Namítal-li žalobce, že nedošlo k vypořádání rodinného závodu, soud konstatoval, že zákon nepodmiňuje trvání rodinného závodu tzv. vypořádáním, nadto považoval majetková práva tvořící v minulosti rodinný závod za vypořádaná již dohodou ze dne 10. 1. 2014 o vypořádání společného jmění manželů (které bylo předtím zúženo na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti), na jejímž základě byly předmětné nemovité věci převedeny do rovnodílného podílového spoluvlastnictví T. a J. K.

4. Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 26. 5. 2016, č. j. 4 Cmo 28/2016-237, ve znění opravného usnesení ze dne 18. 7. 2016, č. j. 4 Cmo 28/2016-253, k odvolání žalobce potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a přiznal žalovanému náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 45 496 Kč. Odvolací soud dospěl k závěru, že ve vztahu k předmětným nemovitým věcem nelze aplikovat ustanovení o rodinném závodu, neboť podle § 700 odst. 2 věty druhé o. z., jsou-li členy rodiny zúčastněnými na provozu rodinného závodu manželé, použijí se před ustanoveními o rodinném závodu přednostně ustanovení tohoto zákona o manželském majetkovém právu. Pokud by rodinný závod byl součástí společného jmění manželů, použila by se přednostně právní úprava vypořádání společného jmění manželů. Společné jmění manželů přitom bylo vypořádáno již dohodou ze dne 10. 1. 2014, předkupní právo součástí této dohody však nebylo, přičemž předkupní právo žalobce nevyplývá ani z žádného jiného zákonného ustanovení o vypořádání společného jmění manželů. Podle odvolacího soudu nadto předkupní právo

k rodinnému závodu slouží k ochraně toho člena rodiny zúčastněného na provozu rodinného závodu, který není vlastníkem ani spoluvlastníkem rodinného závodu, žalobce však takovou osobou není, protože je spoluvlastníkem nemovitých věcí, o nichž tvrdí, že jsou součástí rodinného závodu. I kdyby však rodinný závod vznikl, je správná úvaha soudu prvního stupně, že ke dni převodu spoluvlastnického podílu již neexistoval. Neopodstatněnou shledal odvolací soud též námitku ohledně nákladů řízení, kterou se žalobce domáhal aplikace § 150 o. s. ř.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal žalobce dovolání, v němž namítá, že pokud se manželé zúčením společného jmění manželů na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti vyváží z režimu manželského majetkového práva, může vzniknout rodinný závod i jen mezi manžely. Dovolatel dále tvrdí, že odvolací soud nesprávně vyložil pojmy „práce pro závod“ a „účastenství na provozu rodinného závodu“, a rovněž dovozuje, že existence rodinného závodu může být založena i faktickým vložением movitých či nemovitých věcí do podnikatelské činnosti jednoho z manželů druhým z nich, a konečně dovolatel namítá, že se zánikem rodinného závodu se nepojí zánik předkupního práva k rodinnému závodu.

6. Žalovaný ve svém vyjádření k dovolání žalobce uvádí, že dovolání je nepřipustné podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a pokud by dovolání bylo přípustné, považuje je za nedůvodné, neboť má za správný závěr odvolacího soudu, že se o rodinný závod nejednalo, a i kdyby se o rodinný závod jednalo, tak byl převod spoluvlastnického podílu proveden až po zániku rodinného závodu, a k porušení předkupního práva proto nemohlo dojít. Žalovaný dále upozorňuje, že dovolatel v dovolání vychází v části své argumentace i z tvrzení, která poprvé uplatnil až po koncentraci řízení.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalobce podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 29. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán přede dnem 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

9. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

10. V projednávané věci záviselo rozhodnutí odvolacího soudu (mimo jiné) na vyřešení právní otázky, jaký dopad má předchozí zúžení a vypořádání společného jmění do podílového spoluvlastnictví manželů, kteří nadále pokračují ve společné podnikatelské činnosti, na přednostní použití ustanovení o manželském majetkovém právu před ustanoveními o rodinném závodu. Protože tato otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, dospěl dovolací soud k závěru, že je dovolání přípustné, a to po zohlednění skutečnosti, že odvolací soud dospěl k závěru, že otázku, jestli žalobci náleží předkupní právo, je zapotřebí řešit podle ustanovení upravujících majetkové právo manželů, a nikoli podle ustanovení o rodinném závodu. Dovolací soud proto neshledal naplnění výluky z přípustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

12. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno, že žalobce uzavřel dne 21. 10. 1995 s J. K. manželství a v roce 1998 spolu manželé začali společně podnikat na živnostenské oprávnění T. K. v oboru truhlářství. J. K. měla na starosti obchod a uzavírání zakázek, zatímco její manžel výrobu a montáž. Mezi manžely nebyla uzavřena smlouva o tichém společenství ani žádná jiná obdobná smlouva. Do roku 2013 nebyla mezi manžely uzavřena dohoda o dělení výnosu z podnikání, až v roce 2013 se dohodli, že si každý z nich bude měsíčně vyplácet částku 25 000 Kč. V reakci na ukončení společné domácnosti bylo společné jmění manželů dne 25. 11. 2013 rozsudkem Okresního soudu v Šumperku zúženo na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti. Manželé se dohodli, že společné podnikání bude pokračovat i přes rozvrat manželství za stávajících podmínek na jméno T. K. Zúžené společné jmění manželů bylo vypořádáno dne 10. 1. 2014 dohodou tak, že předmětné nemovité a movité věci se převádí do rovnodílného podílového spoluvlastnictví T. a J. K. s tím, že si čistý zisk z pokračujícího

podnikání budou dělit rovným dílem, když podle článku VI. Dohody o vypořádání společného jmění: „Ohledně nemovitostí zapsaných na LV č. XY pro k. ú. XY, bytových jednotek zapsaných na LV č. XY v k. ú. XY a LV č. XY pro k. ú. XY, včetně podílů na společných částech domu a případně i pozemků, vypořádávají je tak, že tyto převádí do svého rovnodílného podílového spoluvlastnictví, tedy s podílem J. K. v rozsahu jedné poloviny z celku a s podílem T. K. v rozsahu jedné poloviny z celku. Do svého rovnodílného podílového spoluvlastnictví potom převádí i veškeré movité věci, tak, jak jsou uvedeny v předchozích člancích této dohody, s výjimkou fotovoltaické výroby elektřiny na budově č. p. XY v k. ú. XY.“ Podle článku II. Dohody o vypořádání společného jmění jsou vypořádávanými věcmi také: „... movité věci, které slouží společné podnikatelské činnosti obou účastníků, vedené na jméno T. K., IČ XY ...“. Dále podle článku VI. Dohody o vypořádání společného jmění „budou účastníci společně provozovat podnikání na jméno T. K., ... přičemž čistý zisk z tohoto podnikání si budou dělit rovným dílem.“ Právní účinky Dohody o vypořádání společného jmění manželů nastaly ke dni 24. 6. 2014 (viz č. I. 47). Po vzájemných rozporech, kdy žalobce v listopadu 2014 výměnou zámků zamezil vstupu J. K. do provozovny a výzvou z ledna 2015 ji vyzval, aby pro něj přestala pracovat, se tato již od prosince 2014 na podnikání žalobce nepodílela, mimo uvedené i proto, že jí ze strany žalobce nebyly vyplaceny finanční prostředky. Následně dne 22. 1. 2015 prodala svůj spoluvlastnický podíl na nemovitých věcech, které sloužily k podnikání žalobce, za 2 500 000 Kč žalovanému. Žalovaný výzvám, kterými se žalobce domáhal koupě spoluvlastnického podílu žalovaného na nemovitých věcech za podmínek, za nichž žalovaný tento podíl koupil, nevyhověl. Dne 5. 3. 2015 bylo manželství J. a T. K. rozvedeno.

13. Podle § 700 odst. 1 o. z. se za rodinný považuje závod, ve kterém společně pracují manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně nebo osoby s manžely sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob. Na ty z nich, kteří trvale pracují pro rodinu nebo pro rodinný závod, se hledí jako na členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu.

Podle § 700 odst. 2 o. z. ustanovení o právech a povinnostech členů rodiny zúčastněných na provozu rodinného závodu se nepoužijí v případech, kdy jsou tyto práva a povinnosti upraveny společenskou smlouvou včetně zakladatelského právního jednání o založení obchodní společnosti nebo družstva, smlouvou o tiché společnosti nebo smlouvou a ustanoveními jiného zákona o pracovním poměru, popřípadě jinou obdobnou smlouvou. Jsou-li členy rodiny zúčastněnými na provozu rodinného závodu manželé, použijí se před ustanoveními o rodinném závodu přednostně ustanovení tohoto zákona o manželském majetkovém právu.

Podle § 703 o. z. účastenství na provozu rodinného závodu se váže na osobu člena rodiny a nelze je přenést na jiného, ledaže se jedná o některého z členů rodiny

uvedených v § 700 odst. 1 a souhlasí s tím všichni členové rodiny, kteří již jsou na provozu rodinného závodu zúčastněni.

Podle § 704 odst. 2 o. z., má-li být rodinný závod zcizen, má k němu člen rodiny zúčastněný na jeho provozu předkupní právo, ledaže bylo ujednáno něco jiného. To platí i v případě, že má být zcizen spoluvlastnický podíl na rodinném závodu nebo že má být zcizena věc, která má podle své povahy a dosavadního určení provozu rodinného závodu trvale sloužit.

Podle § 705 odst. 2 o. z. členu rodiny zanikne účastenství na provozu rodinného závodu i v případě, že přestane vykonávat práci pro rodinu nebo v rodinném závodu, anebo že se změní právní důvod, ze kterého pokračuje ve výkonu práce v rodinném závodu.

Podle § 3062 o. z. zákonné předkupní právo spoluvlastníků podle § 140 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zanikne uplynutím jednoho roku ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. To neplatí v případě spoluvlastnictví k zemědělskému nebo rodinnému závodu.

14. Rodinný závod není právnickou osobou ve smyslu § 118 až 418 o. z. ani se nezapisuje do veřejného rejstříku podle § 126 o. z. Rodinný závod je specifickou variací obchodního závodu, jenž podle § 502 o. z. představuje organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu. I v případě rodinného závodu tak bude rozhodující účelové určení věci tvořící jeho základ (materiální substrát) a kvalifikované účastenství na jeho provozu (personální substrát), které spojuje osobní, trvalá a společná práce.

15. Lze tak souhlasit s komentářovou literaturou, podle níž účastenství člena rodiny na provozu rodinného závodu má povahu závazkového právního vztahu vůči majiteli rodinného závodu – je souborem obligačních práv a povinností. Účastenství není věcným právem, především není vlastnictvím ani spoluvlastnictvím rodinného závodu. Veškerá věcná práva vůči závodu tak zůstávají v rukou člena rodiny, který se stal vlastníkem rodinného závodu a na jehož provozu se ostatní účastní. Pakliže členu rodiny z titulu účastenství na provozu rodinného závodu vznikne určité právo, dostává se do postavení věřitele vůči majiteli rodinného závodu a naopak, pokud mu vznikne určitá povinnost, je ohledně této povinnosti dlužníkem majitele závodu (KOŽIAK, J. In: HRUŠÁKOVÁ, M., HULMÁK, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z. a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, s. 131).

16. Odvolací soud v projednávané věci předně považoval za překážku znemožňující existenci rodinného závodu skutečnost, že mezi manžely došlo k zúžení společného jmění manželů a jeho následnému vypořádání (ač ve společné podnikatelské činnosti manželé pokračovali i poté). Odvolací soud dále uzavřel, že žalobci by nemohlo náležet předkupní právo k rodinnému závodu podle § 704 odst. 2 o. z. ani z toho důvodu, že toto právo slouží podle názoru odvolacího

soudu k ochraně pouze těch členů rodiny zúčastněných na provozu tohoto závodu, kteří však zároveň nejsou vlastníky ani spoluvlastníky rodinného závodu, a následně přitakal názoru soudu prvního stupně, že i kdyby bylo možné dovodit existenci rodinného závodu, nejpozději k prosinci 2014 by již rodinný závod zanikl, protože manželé v tomto období ukončili společnou podnikatelskou činnost, v důsledku čehož by zaniklo i předkupní právo k rodinnému závodu.

17. V posuzované věci lze uzavřít, že od 1. 1. 2014 byly naplněny základní předpoklady rodinného závodu, když společnému podnikání manželů K. sloužil jimi vytvořený organizovaný soubor jmění, a oba se na této činnosti podíleli osobní, trvalou a společnou prací (byl naplněn materiální i osobní substrát rodinného závodu), až do okamžiku vypořádání zúženého společného jmění manželů (srov. § 736 věty druhé o. z.) se však jejich vzájemný poměr bezpochyby řídil ustanoveními manželského majetkového práva, a nikoli ustanoveními o rodinném závodu (viz § 700 odst. 2 věty druhé o. z.). Dohoda o vypořádání společného jmění manželů ze dne 10. 1. 2014 nabyla v části týkající se sporných nemovitých věci účinnosti zápisem do veřejného seznamu (srov. § 738 odst. 2 o. z.) dnem 24. 6. 2014.

18. Poté, co bylo zúžené společné jmění manželů vypořádáno (včetně závodu manželů, jehož součástí byly předmětné nemovité věci, které připadly do rovnodílného podílového spoluvlastnictví manželů), manželé nadále pracovali osobně, trvale a společně na nemovitých věcech, k nimž měli rovný podíl. Dovolací soud se proto dále zabýval otázkou, zda skutečnost, že předmětné nemovité věci již ode dne 24. 6. 2014 na základě vypořádání společného jmění manželů nebyly jeho součástí, ale náležely do jejich rovnodílného podílového spoluvlastnictví, znamenala, že se jejich vzájemný poměr ve vztahu k předmětným nemovitým věcem i nadále řídil přednostním použitím manželského majetkového práva, a nedopadala na něj ustanovení o rodinném závodu – neboli – zda vyloučení věci ze společného jmění manželů a jejich vypořádání do podílového spoluvlastnictví manželů má za následek, že ve vztahu k těmto věcem mají být na vzájemný poměr manželů aplikována ustanovení o rodinném závodu, nebo zda se jejich vzájemný vztah k věcem vyloučeným ze společného jmění manželů a vypořádaným do jejich podílového spoluvlastnictví bude i nadále posuzovat podle manželského majetkového práva, včetně způsobu vypořádání společného jmění manželů.

19. Manželské majetkové právo je upraveno v § 708–750 o. z. V těchto ustanoveních jsou stanoveny režimy, kterými se může řídit společné jmění manželů. Mezi těmito režimy je obsažen i režim společného jmění manželů, založený rozhodnutím soudu (jako je tomu v projednávané věci, když rozhodnutím soudu bylo zúženo společné jmění manželů). Účelem přednostní aplikace manželského majetkového práva je zabránit případnému konfliktu mezi právní úpravou společného jmění manželů a právní úpravou rodinného závodu (srov. důvodovou zprávu k § 700 o. z.). Poměr mezi manžely se řídil režimem založeným rozhodnutím

soudu, kterým bylo zúženo společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti (které podle § 3038 o. z. od 1. 1. 2014 přestávají být součástí společného jmění), a závod manželů (včetně předmětných nemovitých věcí) byl vypořádán do jejich rovnodílného podílového spoluvlastnictví, přičemž v Dohodě o vypořádání společného jmění si manželé sjednali, že si zisk z pokračující podnikatelské činnosti budou dělit rovným dílem. Za účelem výkladu, který bude co nejvíce sledovat bezrozpornost právní úpravy, je namísto setrvat na přednostním použití režimu založeného rozhodnutím soudu (kterým bylo zúženo společné jmění manželů), včetně přednostního použití ustanovení majetkového manželského práva o vypořádání společného jmění manželů a neposuzovat vzájemný poměr manželů ve vztahu k předmětným nemovitým věcem podle ustanovení o rodinném závodu, když se na základě vypořádání společného jmění stali podílovými spoluvlastníky předmětných nemovitých věcí. Aplikace ustanovení o rodinném závodu na manžele, kteří jsou oba spoluvlastníky závodu, a podílejí se tak na jeho provozu z titulu svého vlastnického práva, a kteří si nadto sjednali způsob rozdělení zisku z provozu závodu, by navíc nenaplnovala hlavní účel institutu rodinného závodu, kterým je ekonomická ochrana členů rodiny, kteří pro rodinný závod pracují, aniž by jejich práva a povinnosti byly smluvně upraveny (srov. důvodovou zprávu k § 700 o. z.). Aplikace ustanovení o rodinném závodu by si nadto mohla konkurovat s výsledným vypořádáním společného jmění manželů (např. § 701 o. z. o rozdělení zisku z provozu rodinného závodu by mohlo být v rozporu s rozdělením zisku, které si manželé smluvně sjednali v Dohodě o vypořádání společného jmění).

20. Pro úplnost dovolací soud dodává, že dále shledává správným i závěr odvolacího soudu, že i kdyby na projednávaný případ byla aplikovatelná ustanovení o rodinném závodu, ani tak by předkupní právo žalobci nenáleželo, neboť by rodinný závod zanikl nejpozději ke konci roku 2014, kdy se manželka přestala zúčastňovat provozu rodinného závodu, jak vyplývá ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů (žalobce zamezil přístupu manželky do provozovny, následně ji vyzval aby pro něj přestala pracovat, a přestal jí vyplácet odměnu, ta pro něj na základě uvedeného přestala pracovat, ze strany manželky tak zároveň nešlo o účelové ukončení provozu rodinného závodu, kterým by sledovala zánik předkupního práva žalobce), přezkum správnosti těchto skutkových zjištění přitom dovolacímu soudu nenáleží, jak vyplývá z § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 o. s. ř., a to s ohledem na zásadu přímosti a zásadu volného hodnocení důkazů (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2010, sp. zn. 32 Cdo 4970/2008). Poté, co manželka na základě výzvy žalobce ukončila výkon společné práce, by již nebyla splněna podmínka osobního, trvalého a společného výkonu práce, když v podnikání v předmětných nemovitých věcech pokračoval jen žalobce, a nemohlo by se tak (ani pokud by na projednávaný případ byla aplikovatelná ustanovení o rodinném závodu) již ke dni převodu spoluvlastnického

podílu jednat o rodinný závod, přičemž vzhledem k jeho zániku by k němu ani nemohlo existovat předkupní právo žalobce.

21. Jestliže manželka převedla svůj spoluvlastnický podíl na koupěchtivého (žalovaného), aniž by na závod (jehož součástí byly předmětné nemovitě věci) dopadala ustanovení o rodinném závodu, nemohl žalobce uplatnit předkupní právo podle § 704 odst. 2 o. z., a ze stejného důvodu – neexistence rodinného závodu – se neuplatnila výjimka podle § 3062 o. z., které stanovilo, že k rodinnému závodu po uplynutí jednoho roku od účinnosti o. z. nezaniká předkupní právo. Občanský zákoník (až do nabytí účinnosti novely č. 460/2016 Sb.) nezakládal mimo zemědělskou půdu a rodinný závod zákonné předkupní právo, v dohodě o vypořádání společného jmění manželů vzájemné předkupní právo k nově vzniklému spoluvlastnickému podílu sjednáno nebylo. Protože smlouva o převodu spoluvlastnického podílu byla uzavřena dne 22. 1. 2015 (před účinností zákona č. 460/2016 Sb., kterým byl novelizován o. z.), tedy za účinnosti o. z., ale po 1. 1. 2015, kdy již uplynulo jednorozční období od účinnosti o. z., po které přetrvávalo zákonné právo spoluvlastníků podle § 3062 o. z., byl spoluvlastnický podíl volně k prodeji. Jelikož předkupní právo k předmětným nemovitým věcem žalobci nenáleželo, nemohlo dojít k jeho porušení a nárok žalobce na nahrazení projevu vůle žalovaného proto nelze shledat důvodným.

22. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska závěru, že ustanovení o rodinném závodu nebyla na projednávaný případ aplikovatelná, a žalobci tudíž nenáleželo předkupní právo (jakož i v závěru, že i kdyby ustanovení o rodinném závodu aplikovatelná byla, rodinný závod by již před převodem spoluvlastnického podílu spolu s předkupním právem zanikl), správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad uvedených v § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobce podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

23. Protože dovolání žalobce bylo zamítnuto, dovolací soud mu podle § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. uložil, aby žalovanému nahradil náklady potřebné k účelnému uplatňování práva.

Č. 8

Č. 8

Podnik

§ 190 odst. 2 písm. i) zákona č. 90/2012 Sb.

Částí závodu ve smyslu ustanovení § 190 odst. 2 písm. i) z. o. k. se rozumí samostatná organizační složka závodu (nikoliv jakákoliv materiálně významná složka závodu).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2645/2018, ECLI:CZ:NS:2019:27.CDO.2645.2018.3)

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 1. 2018, sp. zn. 8 Cmo 249/2017, jakož i rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 8. 2017, sp. zn. 4 Cm 7/2016, a věc vrátil Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 18. 8. 2017, č. j. 4 Cm 7/2016-215, určil, že vlastníkem (ve výroku specifikovaných) nemovitostí je žalobkyně (výrok I.), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.).

2. Soud prvního stupně vyšel mimo jiné z toho, že:

[1] Mezi žalobkyní a žalovanou byla dne 25. 4. 2016 uzavřena kupní smlouva o převodu nemovitostí, kterou žalobkyně prodala žalované (ve výroku specifikované) nemovitosti včetně veškerého jejich příslušenství, „původní technologii z roku 1962 a 1993 a trafostanici“ (dále též jen „kupní smlouva“).

[2] Žalobkyně měla ke dni uzavření kupní smlouvy v obchodním rejstříku zapsán jako předmět podnikání „Výrobu, obchod a služby neuvedené v přílohách 1–3 živnostenského zákona a obory činnosti Zpracování dřeva, výroba dřevěných, korkových, proutěných a slaměných výrobků, Přípravné a dokončovací stavební práce, specializované stavební činnosti, Zprostředkování obchodu a služeb a Pronájem a půjčování věcí movitých“.

[3] Všechny „obory činnosti“ byly žalobkyní provozovány v její provozovně v B., L., PSČ XY.

[4] Valná hromada žalobkyně neudělila souhlas s převodem majetku podle kupní smlouvy.

[5] Žalobou doručenou soudou dne 15. 7. 2016 se žalobkyně domáhá určení vlastnického práva k nemovitostem prodaným žalované kupní smlouvou s tím, že kupní smlouva je neplatná, neboť valná hromada žalobkyně nedala souhlas s převodem majetku, který „tvořil závod žalobkyně“ a jehož převodem „byla podstatným způsobem změněna dosavadní struktura závodu, a došlo tím i k podstatné změně v předmětu podnikání a činnosti žalobkyně“.

3. Na takto ustaveném skutkovém základu soud prvního stupně konstatoval, že „došlo k převodu provozovny, ve které byly vykonávány obory činnosti žalobkyně“, a že došlo „k převodu takové části obchodního závodu, která by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu žalobkyně“, k němuž nedala souhlas valná hromada žalobkyně. Podle soudu došlo na základě kupní smlouvy k převodu i původní technologie zpracování dřeva a trafostanice, „což lze považovat za významnou část závodu“.

4. Soud s odkazem na § 48 a na § 190 odst. 2 písm. i) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích; dále též jen „z. o. k.“), dospěl k závěru, podle něhož je kupní smlouva neplatná a žalobkyně se této neplatnosti včas dovolala.

5. Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalované v záhlaví označeným rozsudkem rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

6. Odvolací soud poté, co prostředkem dokazování e-mailovou korespondencí z 20. 4. 2016 a výpisem ze živnostenského rejstříku žalobkyně, dospěl k závěru, podle něhož kupní smlouvou „došlo k prodeji významné části závodu, která znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu, resp. podstatnou změnu v činnosti společnosti“. Tomuto závěru podle odvolacího soudu odpovídá zejména ta skutečnost, že „předmětem převodu je soubor nemovitých a movitých věcí, včetně příslušenství a technologie na zpracování dřeva, vše na adrese stávající provozovny žalobkyně..., žalobkyně jinou provozovnu nemá..., na adrese této provozovny se nachází převáděné věci, včetně technologie na zpracování dřeva, a žalobkyně jako jeden z oborů činnosti svého předmětu podnikání má zpracování dřeva a výrobu dřevěných výrobků“. Námitku žalované, podle níž byl převáděný majetek zastaralý a částečně poničený požárem z roku 2016, shledal nedůvodnou, neboť hodnotu jednotlivých převáděných věcí a jejich stav nepovažoval za významnou.

7. Jestliže „k takovémuto převodu věcí“ neudělila valná hromada žalobkyně v souladu s § 190 odst. 2 písm. i) z. o. k. souhlas, bylo podle odvolacího soudu možné dovolat se neplatnosti kupní smlouvy podle § 48 z. o. k.

8. V této souvislosti odvolací soud uvedl, že většinová společnice žalobkyně J. V. sice „o prodeji věcí se žalovanou prokazatelně komunikovala“, avšak její souhlas s prodejem nezjistil. Otázku, zda „bylo cílem celé kontraktace zbavit nemovitosti zátěže v podobě zástavního práva na úkor žalované“, neřešil, neboť

„touto otázkou se nezabýval ani soud prvního stupně a její zodpovězení by na rozhodnutí o uplatněném nároku v tomto řízení nemělo vliv“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 8

9. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva [„zda předmětem převodu vlastnického práva uskutečněného kupní smlouvou ze dne 25. 4. 2016 je závod či jeho podstatná část, ke kterému je vyžadován souhlas valné hromady... nebo zda se jednalo o pouhý převod části hmotného majetku společnosti, ke kterému souhlas valné hromady vyžadován zákonem není“], při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

10. Dovolatelka, odkazujíc na rozhodnutí Nejvyššího soudu (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 9. 1999, sp. zn. 33 Cdo 1199/98, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 870/2005, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2004, sp. zn. 32 Odo 557/2003, ze dne 25. 5. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1323/2000, ze dne 13. 5. 2003, sp. zn. 21 Cdo 2339/2002, a ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 23 Cdo 3019/2009), se domnívá, že soudy věc nesprávně posoudily, neboť předmětem prodeje podle kupní smlouvy nebyl závod. Podle dovolatelky představuje závod soubor hmotných, osobních a nehmotných složek podnikání, které tvoří jeden funkční celek a mají aktivně sloužit k podnikatelské činnosti vlastníka závodu. Dovolatelka namítá, že odvolací soud nezkoumal, zda s převodem majetku bylo převedeno i účetnictví žalobkyně, zda převáděný majetek je veškerý majetek žalobkyně, zda byly převáděny i závazky a pohledávky, zaměstnanci, know-how, klientela, ochranné známky apod. a zda je závod zapsán ve zvláštním seznamu.

11. Dovolatelka nesouhlasí ani se závěrem odvolacího soudu, podle něhož kupní smlouvou došlo k prodeji významné části závodu, která znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu, resp. podstatnou změnu v činnosti žalobkyně. Namítá, že odvolací soud nezkoumal další podstatné náležitosti platného uzavření kupní smlouvy, zejména, zda žalobkyně byla vlastnící technologie a trafostanice.

12. Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že žalobu zamítne, nebo aby jej zrušil a věc odvolacímu soudu vrátil k dalšímu řízení.

13. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání žalované polemizuje s argumentací uvedenou v dovolání a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

14. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení otázky výkladu § 190 odst. 2 písm. i) z. o. k., v judikatuře Nejvyššího soudu dosud neřešené.

IV.

Důvodnost dovolání

15. Podle § 190 odst. 2 písm. i) z. o. k. patří do působnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným schválení převodu nebo zastavení závodu nebo takové jeho části, která by znamenala podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti.

16. Podle § 48 z. o. k. právní jednání, k němuž nedal souhlas nejvyšší orgán obchodní korporace v případech vyžadovaných zákonem, je neplatné; této neplatnosti se lze dovolat do šesti měsíců ode dne, kdy se o neplatnosti oprávněná osoba dozvěděla nebo dozvědět měla a mohla, nejdéle však do deseti let od dne, kdy k takovému jednání došlo.

17. Obchodní vedení společnosti přísluší jednateli (jednatelům) [§ 195 odst. 1 věta první z. o. k.] a nikdo, ani společníci či valná hromada, nesmí (mimo případy, kdy zákon určuje jinak – viz např. § 51 odst. 2 či § 81 z. o. k.) jednateli či jednatelům udělovat pokyny týkající se obchodního vedení (§ 195 odst. 2 z. o. k.). Nicméně řada rozhodnutí o dalším směřování společnosti již překračuje hranice obchodního vedení, a přestože spadají do působnosti jednatelů (§ 163 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; dále též jen „o. z.“), mohou být svěřena (společenskou smlouvou) do působnosti valné hromady (popř. může být valné hromadě vyhrazeno udělení souhlasu s jejich realizací). Valná hromada si tato rozhodnutí taktéž může vyhradit postupem podle § 190 odst. 3 z. o. k.

18. Svěří-li tuto působnost valné hromadě společenská smlouva, nemá případné porušení společenské smlouvy (spočívající v absenci rozhodnutí valné hromady) vliv na platnost dotčených právních jednání, jimiž jednatelé realizují (strategická) rozhodnutí (přesahující rámec obchodního vedení) bez společenskou smlouvou vyžadovaného rozhodnutí valné hromady (§ 47 z. o. k.). Zpravidla však bude takové jednání jednatelů představovat porušení péče řádného hospodáře (srov. obdobně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2008, sp. zn. 29 Odo 1118/2006).

19. Některá zvláště závažná či mimořádná rozhodnutí o záležitostech společnosti svěřuje valné hromadě přímo zákon. Typickým příkladem je právě § 190 odst. 2 písm. i) z. o. k., jehož účelem je umožnit společníkům kontrolu nad (mimořádným a závažným) rozhodnutím o převodu či zastavení závodu společnosti či jeho části, jež zpravidla významně ovlivní další směřování společnosti. Vyžaduje-li souhlas

valné hromady s právním jednáním zákon, je důsledkem jeho absence relativní neplatnost dotčeného právního jednání (zde smlouvy o převodu či zastavení závodu nebo jeho části) [§ 48 z. o. k.], jíž se mohou dovolat (jako oprávněné osoby, na jejichž ochranu je požadavek souhlasu valné hromady stanoven) jak dotčená společnost, tak i její společníci. V této souvislosti Nejvyšší soud podotýká, že námitkou relativní neplatnosti ve smyslu § 586 o. z. je nutné rozumět jednostranné hmotněprávní jednání oprávněné osoby, adresované druhé straně (popř. – není-li oprávněná osoba stranou relativně neplatné smlouvy – všem stranám smlouvy); v odborné literatuře viz např. SPÁČIL, J. Některé sporné otázky relativní neplatnosti v novém občanském zákoníku. Právní rozhledy, č. 5, 2014, s. 172 a násl., anebo MELZER, F., TĚGL, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III, § 419–654, Praha: Leges, 2014, s. 776.

20. Obdobnou úpravu působnosti valné hromady obsahoval i zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, a to v § 67a. Oproti označenému ustanovení však § 190 odst. 2 písm. i) z. o. k. nepodřizuje souhlasu valné hromady pacht závodu (dříve nájem podniku) a nevyžaduje souhlas se smlouvou, nýbrž pouze s převodem či zastavením jako takovými. Je věcí společníků, zda převod či zastavení schválí „paušálně“, bez jakýchkoliv omezení, či zda je schválí pouze ve vztahu k určitému nabyvateli (zástavnímu věřiteli), za určitých podmínek (např. výše kupní ceny), či dokonce jen pro případ, že smlouva bude mít určitou (konkrétní) podobu. Jinými slovy, schválení může být nepodmíněné, či vázané na určité podmínky (za nichž smlouva může být uzavřena). Jednatel může převod nebo zastavení realizovat pouze v podobě, v jaké mu byly odsouhlaseny; na smlouvu nerespektující podmínky určené v usnesení valné hromady se schválení nevztahuje a smlouva je stižena relativní neplatností podle § 48 z. o. k.

21. Řečené samozřejmě neznamená, že souhlas valné hromady nemůže být udělen dodatečně (po uzavření smlouvy o převodu nebo zastavení závodu či jeho části); v takovém případě je však smlouva až do udělení souhlasu stižena vadou, pro kterou se může některá z oprávněných osob dovolat její relativní neplatnosti. Nestane-li se tak a je-li následně souhlas valné hromady udělen, odpadne i důvod pro případnou námitku relativní neplatnosti.

22. Převod či zastavení části závodu podléhají souhlasu valné hromady pouze tehdy, jde-li o část, jejíž převod nebo zastavení „by znamenalo podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti“. Právě uvedený požadavek (vyklučující z povinného souhlasu převod či zastavení „nevýznamné“ části závodu) otevírá otázku, zda je pojem „část závodu“ užité v posuzovaném ustanovení nutné chápat „materiálně“ (tj. jako část majetku), či zda je namístě i nadále (jako tomu bylo v poměrech obchodního zákoníku – srov. zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2009, sp. zn. 29 Odo 1060/2006) jej vykládat jako samostatnou organizační složku (pobočku) ve smyslu § 503 a § 2183 o. z.

23. V odborné literatuře převažuje názor, podle kterého pojem „část závodu“ je pojmem „materiálním“, zahrnujícím nejen samostatné organizační složky (pobočky) závodu, ale jakoukoliv majetkovou složku závodu (např. budovu, strojní vybavení apod.), jejíž převod či zastavení by splňoval podmínku „významnosti“ (znamenal by podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo podstatnou změnu v předmětu podnikání nebo činnosti společnosti). Podle těchto názorů je třeba pojem „část závodu“ vykládat jako „část majetku“ společnosti, a to bez ohledu na to, zda (formálně) představuje samostatnou organizační složku (pobočku) závodu ve smyslu § 503 a § 2183 o. z. Srov. zejména FILIP V., LASÁK J. In: LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl (§ 344 až 786). Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 1925 a 1926; ČECH, P., FLÍDR, J. Nové nejasnosti u dispozic s částí závodu, jež musí schválit valná hromada s. r. o. a a. s., *Rekodifikace & praxe* číslo 5, 2015, s. 9–14; nebo EICHLEROVÁ K. Transakce s podstatnou částí obchodního závodu. *Obchodněprávní revue*, č. 9, 2015, s. 249–252.

24. Uvedený názor, k němuž se v projednávané věci přiklonily i soudy nižších stupňů, zcela respektuje důvody, pro které zákon svěřuje valné hromadě působnost rozhodovat o souhlasu se zastavením či převodem závodu nebo jeho významné části. Nicméně nelze přehlížet, že odporuje jak gramatickému, tak i systematickému výkladu, a ve svém důsledku vede (může vést) ke značné právní nejistotě a ohrožení bezpečnosti právního styku.

25. Je-li závod organizovaným souborem jmění (§ 502 o. z.), s nímž se disponuje *uno actu* (viz zejm. § 2175 a násl. o. z.), pak částí tohoto organizovaného souboru jmění nelze rozumět jednu z jeho „složek“; i část závodu má povahu organizovaného souboru jmění. Ostatně čistě „materiální“ pojetí pojmu „část závodu“ pomíjí, že závod tvoří pouze majetek, ale jde o organizovaný soubor jmění (tedy majetku i dluhů; srov. § 495 o. z.). Výklad, podle něhož souhlas valné hromady podléhá i dispozice s významnou složkou závodu, by tudíž musel nutně zahrnout nejen dispozice s majetkem, ale i např. převzetí dluhů společnosti (budou-li zejména s ohledem na svou souhrnnou výši splňovat materiální podmínku „podstatné změny“). K tomu, aby takové právní jednání podléhalo pod sankci relativní neplatnosti souhlasu valné hromady, však Nejvyšší soud neshledává žádný racionální důvod.

26. Pojem části závodu užívá, a to právě v souvislosti s obchodními korporacemi, taktéž zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů (dále též jen „z. v. r.“). V § 48 odst. 1 písm. c) ukládá zapsat do obchodního rejstříku o obchodní korporaci (mimo jiné) údaj o tom, že byl závod nebo jeho část převeden nebo že byl dán do zástavy. Přitom nelze pochybovat o tom, že do obchodního rejstříku se u převádějícího zapisuje pouze údaj o převodu části závodu ve smyslu samostatné organizační složky (pobočky), nikoliv převod každé významné části majetku (obdobně pak

i v případě dalších vypočtených dispozic). Užívá-li zákon o veřejných rejstřících a zákon o obchodních korporacích shodný pojem, měl by mít zásadně taktéž shodný obsah.

č. 8

27. Z pohledu Nejvyššího soudu je však pro další úvahy nejdůležitější, že při čistě „materiálním“ výkladu § 190 odst. 2 písm. i) z. o. k. nebude v řadě případů možné pro smluvní partnery společnosti *ex ante* bez vynaložení nepřiměřeného úsilí a nákladů zjistit, zda převod či zastavení určité části majetku společnosti podléhá (pod sankcí relativní neplatnosti převodní či zástavní smlouvy) souhlasu valné hromady převodce (zástavce). A to vše v situaci, kdy podřízení převodu či zastavení majetku společnosti souhlasu její valné hromady, aniž by šlo o samostatnou organizační složku (pobočku) závodu, by ze zákona bylo dovozováno extenzivním výkladem odporujícím jak výkladu gramatickému, tak i výkladu systematickému.

28. Při střetu dvou v úvahu připadajících pojetí pojmu „část závodu“ užitého v § 190 odst. 2 písm. i) z. o. k., z nichž jedno za pomoci extenzivního výkladu sice poskytuje širší kontrolu společníkům a zvyšuje ochranu jejich zájmů, ale činí tak do určité míry na úkor právní jistoty a bezpečnosti právního styku (tedy na úkor třetích osob) a v rozporu s gramatickým a systematickým výkladem, se Nejvyšší soud (za užití obecné zásady *in dubio mitius*, resp. *in dubio pro libertate*) kloní k užšímu pojetí tohoto pojmu.

29. Jestliže by zákonodárce chtěl (a to do jisté míry i na úkor právní jistoty a bezpečnosti právního styku) podřídit souhlasu valné hromady (pod sankcí relativní neplatnosti) významné transakce s majetkem společnosti, musel by tak učinit jednoznačně, např. užitím pojmu „část majetku“ [srov. v této souvislosti část první čl. I bod 207 vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, projednávaného v současné době Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky jako sněmovní tisk č. 207].

30. Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že pod pojmem „část závodu“ užitým v § 190 odst. 2 písm. i) z. o. k. je třeba rozumět samostatnou organizační složku závodu (a nikoliv jakoukoliv materiálně významnou složku závodu). Jde-li o převod, podléhá souhlasu valné hromady toliko převod samostatné organizační složky podle § 2175 až 2183 o. z., a to pouze za podmínky, že by znamenal podstatnou změnu dosavadní struktury závodu nebo předmětu podnikání či činnosti společnosti. Oba předpoklady musí být splněny současně. Bude-li tudíž například převáděna jedna z mnoha poboček společnosti, které působí v témže předmětu podnikání a mají přibližně stejný obrat, nebude zpravidla naplněna materiální podmínka. Přestože půjde o převod samostatné organizační složky, nebude souhlas valné hromady převádějící společnosti potřebný.

31. Souhlasu valné hromady podléhají také transakce, jimiž v souhrnu dochází (fakticky) k převodu samostatné organizační složky, je-li splněna podmínka vý-

znamnosti takové pobočky. Jinými slovy, jednatelé se povinnosti předložit převod ke schválení valné hromadě nevyhnou pouze tím, že převod pobočky „rozloží“ do více smluv.

32. Zbývá dodat, že správný není ani názor odvolacího soudu, podle něhož by pro rozhodnutí projednávané věci (při akceptaci výkladu pojmu „část závodu“ přijatého odvolacím soudem) nebylo významné, zda „cílem celé kontraktace bylo zbavit nemovitosti zátěže v podobě zástavního práva na úkor žalované“ (srov. odst. 19 napadeného rozhodnutí). Odvolací soud v této souvislosti přehlédl, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého jednání (§ 6 odst. 2 o. z.); z tohoto pohledu by pak bylo nutné posoudit, zda námitka relativní neplatnosti uplatněná žalobkyní (podléhala-li by v projednávané věci kupní smlouva povinnému souhlasu valné hromady) neodporuje tomuto zákonnému zákazu.

33. Jelikož řešení dovoláním otevřené právní otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Č. 9

č. 9

Valná hromada, Akciová společnost, Akcionář, Neplatnost právních jednání (o. z.) [Právní jednání (o. z.)]

§ 407 odst. 1 písm. f) zákona č. 90/2012 Sb., § 34 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., § 348 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., § 428 zákona č. 90/2012 Sb., § 258 o. z.

Ze zdůvodnění návrhu usnesení valné hromady podle § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k. by mělo být akcionářům bez vynaložení nepřiměřeného úsilí a času seznatelné, proč představenstvo (popř. jiná osoba svolávající valnou hromadu) navrhuje, aby valná hromada o dané záležitosti rozhodla, a proč se tak má stát navrhovaným způsobem.

S účinností od 1. 1. 2014 může řádná účetní závěrka zpracovaná za předchozí účetní období sloužit jako podklad pro rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku akciové společnosti až do konce následujícího účetního období.

S účinností od 1. 1. 2014 může valná hromada akciové společnosti rozdělit zisk i tak, že jeho část rozdělí (jako tantiému) členům volených orgánů akciové společnosti, aniž by (současně) rozdělila zisk (jeho část) i mezi akcionáře, a to za předpokladu, že rozdělení (části) zisku mezi členy volených orgánů (či jiné osoby odlišné od akcionářů) připouští stanovy společnosti (§ 34 odst. 1 *in fine* z. o. k.) a že pro nerozdělení (zbývající části) zisku mezi akcionáře jsou dány důležité důvody. Důležitým důvodem pro nerozdělení (části) zisku mezi akcionáře může být i ujednání obsažené ve stanovách upravující nakládání se ziskem společnosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017, ECLI:CZ:NS:2019:27.CDO.3885.2017.1)

Nejvyšší soud k dovolání navrhovatelů zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 2. 2017, sp. zn. 14 Cmo 288/2015, a usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. 1. 2015, sp. zn. 13 Cm 915/2014, a věc vrátil Krajskému soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Českých Budějovicích usnesením ze dne 30. 1. 2015 (v písemném vyhotovení chybně uvedeno 30. 1. 2014), č. j. 13 Cm 915/2014-86, zamítl návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti Teplárna S., a. s. (dále jen „společnost“), konané dne 29. 5. 2014, o rozdělení zisku za rok 2013 (výrok I.), a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.).

2. Vyšel přitom z toho, že:

[1] Dne 29. 5. 2014 přijala valná hromada společnosti usnesení, kterým rozdělila zisk za rok 2013 v celkové výši 9 867 821 Kč tak, že přiděl do sociálního fondu činil 1 861 584 Kč a nerozdělený zisk 8 600 237 Kč (dále též jen „valná hromada“ a „usnesení valné hromady“ či „usnesení o rozdělení zisku“).

[2] Pozvánka na valnou hromadu obsahovala (mimo jiné):

– bod 6 označený jako „Řádná účetní závěrka za rok 2013, návrh na rozdělení zisku za rok 2013“ se zdůvodněním: „Podle názoru představenstva účetní závěrka poskytuje věrný a poctivý obraz o předmětu účetnictví a finanční situaci společnosti. Účetní závěrka v plném rozsahu, Zpráva o podnikatelské činnosti společnosti a o stavu jejího majetku a Zpráva o vztazích jsou uveřejněny na internetových stránkách společnosti www.tst.cz po dobu 30 dnů přede dnem konání valné hromady a jsou součástí výroční zprávy za rok 2013, která bude akcionářům předložena na valné hromadě konané 29. 5. 2014. Všechny uvedené zprávy jsou také k nahlédnutí po dobu 30 dnů přede dnem konání řádné valné hromady v sídle společnosti...“;

– bod 9 označený jako „Schválení řádné účetní závěrky za rok 2013, rozhodnutí o rozdělení zisku 2013“, k němuž bylo – kromě konkrétního návrhu usnesení [viz výše ad 1)] – uvedeno: „Důvodem je působnost valné hromady v rozhodování o schválení řádné účetní závěrky a o rozdělení zisku. Účetní závěrka byla auditována a přezkoumána dozorčí radou. Se závěry auditora a dozorčí rady budou akcionáři seznámeni na valné hromadě.“

[3] Valné hromady se zúčastnilo 27 akcionářů vlastnících akcie, se kterými bylo spojeno 93,79 % všech hlasovacích práv. Usnesení o rozdělení zisku bylo přijato váhou 97,39 % hlasů přítomných akcionářů.

[4] Navrhovatelé se jednání valné hromady nezúčastnili.

[5] Podle čl. 13 odst. 1 písm. n) stanov společnosti (ve znění účinném od 24. 5. 2012) do působnosti valné hromady náleží schvalování pravidel pro použití sociálního fondu.

[6] Podle čl. 27 stanov společnosti (ve znění účinném od 24. 5. 2012) společnost vytváří ze zisku sociální fond. Pravidla pro zřízení tohoto fondu, pro jeho doplnění a použití stanoví valná hromada. V rámci valnou hromadou stanovených pravidel rozhoduje o použití fondu představenstvo.

3. Na tomto základě soud prvního stupně dovodil, že pozvánka na valnou hromadu obsahovala zdůvodnění přijatého usnesení o rozdělení zisku tak, jak je vyžaduje § 407 odst. 1 písm. f) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákona o obchodních korporacích; dále jen „z. o. k.“).
4. Zdůvodnění k bodu 9 sice bylo pouze formální a nesplňovalo zákonné požadavky, nicméně související bod 6 odkazoval na zprávy podrobně popisující ekonomický stav společnosti, z nichž bylo možné získat dostatečný obraz o tom, jaká byla finanční situace společnosti.
5. Ustanovení § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k. nevyžaduje tak rozsáhlé odůvodnění, aby „pouze z něho vyplynula věcná přezkoumatelnost navrhovaného usnesení“. Obsahuje-li pozvánka vedle formálního zdůvodnění návrhu usnesení o rozdělení zisku i odkazy na podrobné dokumenty o ekonomickém stavu společnosti, je z hlediska zákonného požadavku na zdůvodnění dostatečná.
6. Soud prvního stupně – poukazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3059/2011, uveřejněné pod č. 58/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 58/2014“) – dále dovodil, že případné nedostatky zdůvodnění v pozvánce lze odstranit využitím práva na vysvětlení důvodů (ne)rozdělení zisku (§ 357 a násl. z. o. k.). Absence relevantního zdůvodnění návrhu usnesení může být důvodem neplatnosti pouze ve spojení s porušením práva na vysvětlení. V projednávané věci se navrhovatelé valné hromady nezúčastnili, a tak práva na vysvětlení nevyužili. Pro přijetí usnesení o rozdělení zisku „hlasovalo 97,39 % přítomných akcionářů“ (valné hromady se zúčastnilo 27 akcionářů „vlastnicích 93,79 % akcií“). „Soud nepochybuje, že si“ (akcionáři) „byli vědomi, že důvodem nerozdělení zisku je ekonomická situace společnosti.“
7. Vysoká zadluženost společnosti (plynoucí ze Zprávy o podnikatelské činnosti společnosti a o stavu jejího majetku; dále jen „Zpráva o podnikatelské činnosti“ či „Zpráva“) byla – podle názoru soudu – důležitým důvodem pro nerozdělení zisku mezi akcionáře ve formě dividend. „Není pochyb“, že i akcionáři vyhodnotili ekonomickou situaci společnosti jako důležitý důvod pro nerozdělování zisku, když usnesení o rozdělení zisku přijali „drtivou většinou“.
8. Příděl do sociálního fondu zřízeného v souladu se zákonem a stanovami nebyl podle soudu rozdělováním zisku; všechny prostředky zůstaly v majetkové sféře společnosti. Rozhodnutí o takovém přídělu proto nebylo v rozporu ani se zákonem a stanovami společnosti, ani s judikaturou Nejvyššího soudu (usnesením ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1326/2009, uveřejněným pod č. 13/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek; dále jen „R 13/2011“).
9. K námitce rozporu obsahu usnesení valné hromady s dobrými mravy soud uvedl, že rozhodnutí valné hromady je „nemravné“ jen tehdy, je-li „nemravný“ proces jeho přijetí v důsledku zneužití hlasovacího práva. To nebylo v projednávané věci tvrzeno, nelze tedy dovodit ani rozpor obsahu přijatého usnesení s dobrými mravy.

10. Závěrem soud prvního stupně konstatoval, že tvrzení, podle něhož dozorčí rada nemohla řádně přezkoumat neodůvodněný návrh na rozdělení zisku, „nemá souvislost s hodnocením platnosti přijatého usnesení“.

11. K odvolání navrhovatelů Vrchní soud v Praze ve výroku označeným usnesením potvrdil usnesení soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

12. Odvolací soud předeslal, že vzhledem ke kontinuitě právní úpravy jsou závěry R 13/2011 a R 58/2014 přijaté za účinnosti zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obch. zák.“), aplikovatelné též v poměrech zákona o obchodních korporacích.

13. Podle odvolacího soudu představenstvo společnosti v projednávané věci odůvodnilo navržené usnesení o rozdělení zisku odkazem (mimo jiné) na Zprávu o podnikatelské činnosti dostupnou po dobu 30 dnů přede dnem konání valné hromady na internetových stránkách společnosti a v jejím sídle, přičemž z této zprávy vyplývá pro akcionáře potřebný přehled o ekonomické situaci společnosti. Argumentace navrhovatelů, že neodůvodněnost návrhu na rozdělení zisku bránila dozorčí radě tento návrh přezkoumat a kvalifikovaně se k němu vyjádřit, tedy rovněž neobstojí.

14. Správný je i závěr soudu prvního stupně, že tvorba sociálního fondu představuje užití části zisku společnosti v její prospěch a že takto vyčleněné finanční prostředky zůstávají v majetkové dispozici společnosti (na rozdíl od případně vyplacených tantiém či dividend). Valnou hromadou schválený příděl do sociálního fondu tak nepředstavuje „překážku pro platné rozhodnutí valné hromady“ o tom, že zbývající část zisku za rok 2013 zůstane nerozdělena a není ani v rozporu s dobrými mravy.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

15. Proti usnesení odvolacího soudu podali navrhovatelé společně dovolání, opírajíce jeho přípustnost o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), uplatňující dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. a navrhují, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu, jakož i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

16. Dovolatelé mají za to, že napadené usnesení odvolacího soudu závisí na zodpovězení otázek hmotného práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a sice otázek, zda:

[1] z pohledu § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k. je přípustné, aby pozvánka na valnou hromadu co do zdůvodnění navrhovaných usnesení pouze odkázala na jiný dokument (Zprávu o podnikatelské činnosti),

[2] zdůvodnění návrhu usnesení o (ne)rozdělení zisku je přípustné nahradit pouze odkazem na možnost seznámení se akcionářů s ekonomickým stavem společnosti (ve zprávě představenstva a ve výroční zprávě), bez návaznosti na konkrétní návrh na naložení se ziskem společnosti,

[3] dozorčí rada může řádně přezkoumat návrh usnesení o rozdělení zisku, není-li tento věcně zdůvodněn, a zda absence přezkumu návrhu dozorčí radou je důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady,

[4] rozhodnutí o přidělu části zisku do fondu zřízeného stanovami společnosti představuje rozhodnutí o rozdělení zisku a je přípustné, aniž by současně bylo rozhodnuto o rozdělení zisku i pro akcionáře (o výplatě dividend) [zde odkazují na R 13/2011],

[5] rozhodnutí o přidělu části zisku do fondu zřízeného stanovami společnosti může být v rozporu s dobrými mravy.

17. Dovolatelé předně namítají, že zdůvodnění návrhu usnesení valné hromady akciové společnosti musí být uvedeno v samotné pozvánce a že odkaz na dokumenty mimo pozvánku není přípustný. Zpráva o podnikatelské činnosti posuzovaná v projednávané věci má 68 stran, soudy přijatý závěr dovedený *ad absurdum* proto může vést k šikaně akcionářů, jež by si informace, které mají být zřejmé z pozvánky, museli dohledávat v dokumentech „o rozsahu desítek až stovek stran“.

18. Ve zprávě jsou uvedeny jen obecné informace o ekonomickém stavu společnosti, žádné konkrétní zdůvodnění usnesení o rozdělení zisku. Ze Zprávy nelze vyčíst (v rozporu se závěry R 58/2014) ani důvod, proč by akcionářům společnosti nemohl být vyplácen podíl na zisku v podobě dividend. Text Zprávy je již několik let obdobný, dochází pouze k jeho drobným aktualizacím. „Např. v roce 2013 byla vyplacena dividenda 10 Kč na akcii, ačkoli podle výroční zprávy z roku 2012 mělo právě v roce 2013 dosáhnout zadlužení společnosti maxima.“

19. Podle dovolatelů nelze povinnost zdůvodnit návrh usnesení již v pozvánce bagatelizovat a klást důraz na právo na vysvětlení i proto, že dle § 361 odst. 2 z. o. k. musí akcionáři uplatňovat své protinávry k záležitostem zařazeným na pořad valné hromady ještě před jejím konáním. K tomu potřebují znát zdůvodnění návrhů usnesení, jež mají být valnou hromadou přijata.

20. Ke kvalifikovanému rozhodnutí akcionářů o schválení představenstvem navrženého rozdělení zisku je dle názoru dovolatelů nezbytný řádný přezkum návrhu usnesení dozorčí radou. Otázkou, zda dozorčí rada mohla řádně přezkoumat návrh na rozdělení zisku v projednávané věci, když tento návrh nebyl věcně odůvodněn, se soudy obou stupňů nezabývaly.

21. Dovolatelé taktéž brojí proti závěru odvolacího soudu, podle něhož peněžní prostředky přidělené do sociálního fondu zůstaly v majetku společnosti. Podle dovolatelů tomu tak nebylo, neboť přiděl do sociálního fondu nelze připodobnit k přidělu do dříve povinného rezervního fondu. Prostředky sociálního fondu

společnosti jsou na základě rozhodnutí představenstva každoročně rozdělovány třetím osobám (zaměstnancům), jde tedy o formu rozdělování zisku. Na přiděl do sociálního fondu je nezbytné nahlížet obdobně jako na rozdělování zisku v podobě tantiém, tedy tak, že přiděl do sociálního fondu není možný bez současného rozhodnutí o výplatě podílu na zisku pro akcionáře ve formě dividend. Jinak by mohlo v praxi docházet k obcházení zákazu výplaty tantiém bez současné výplaty dividend zřízením dobrovolného „sociálního“ fondu, z něhož by se hradily odměny orgánům společnosti.

22. Nadto je přiděl do sociálního fondu v projednávané věci rozporný s dobrými mravy, neboť jeho výše je stanovena metodou „čím vyšší mzdy, tím vyšší přiděl“ bez vazby na dosažený zisk. Management a zaměstnanci společnosti tak nejsou motivováni k dosahování vyššího zisku, způsob stanovení přidělu je v rozporu se zájmy akcionářů a akcionáře poškozují.

III.

Přípustnost dovolání

23. Nejvyšší soud předesílá, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (účinné do 29. 9. 2017), podle kterého Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm, se podává z části první čl. II bodu 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

24. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení jím otevřených (v judikatuře Nejvyššího soudu dosud v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 neřešených) otázek posuzování platnosti usnesení valné hromady akciové společnosti o rozdělení zisku.

IV.

Důvodnost dovolání

25. Dovolání je i důvodné.

I. K výkladu § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k.

26. Podle § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k. pozvánka na valnou hromadu obsahuje (mimo jiné) návrh usnesení valné hromady a jeho zdůvodnění.

27. Právo účastnit se jednání valné hromady a podílet se tak na řízení společnosti patří mezi základní práva akcionářů. Účelem právní úpravy svolání valné hromady je zajistit, aby akcionáři mohli toto své právo realizovat; zákon proto upravuje jak formu a obsahové náležitosti pozvánky, tak i lhůtu, v jaké je třeba pozvánku akcio-

nářům oznámit (tak, aby si mohli vytvořit předpoklady pro účast na jednání valné hromady). Povinností společnosti (osob, které valnou hromadu svolávají) je učinit vše, co po ní lze spravedlivě požadovat, aby odpovídající informovanost akcionářů zajistila (v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3469/2008).

č. 9

28. Pozvánka na valnou hromadu musí akcionářům poskytnout dostatečné informace nezbytné k tomu, aby se dozvěděli nejen kdy a kde se bude valná hromada konat, ale (mimo jiné) také jaké záležitosti bude projednávat (srov. zejména § 407 z. o. k.), aby se mohli (v dostatečném časovém předstihu) na valnou hromadu připravit se znalostí věci a aby mohli uvážít, jak budou se svými akciemi hlasovat, případně zda a komu udělí plnou moc k účasti na valné hromadě a jaké svému zmocněnci udělí pokyny, aby za ně na valné hromadě hlasoval, zda budou požadovat vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti či jí ovládaných osob v souladu s § 357 a násl. z. o. k., zda uplatní návrhy či protinávry (§ 361 a násl. z. o. k.), zda podají protesty a jak je odůvodní (§ 424 z. o. k.), popř. zda se budou domáhat doplnění pořadu jednání v souladu s § 369 z. o. k.

29. Za tím účelem vyžaduje § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k., aby pozvánka na jednání valné hromady obsahovala (vedle dalších náležitostí) i návrh usnesení valné hromady a jeho zdůvodnění (k odlišnosti od právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 srov. § 184a odst. 3 obch. zák. a důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4814/2015). Návrh usnesení musí být uveden zásadně v takové podobě, aby o něm mohlo být bez dalšího hlasováno. Zdůvodnění pak musí poskytnout akcionářům alespoň základní informace nutné pro posouzení důvodů, pro něž je přijetí usnesení navrhováno.

30. Z řečeného se podává, že pozvánka na valnou hromadu může být v závislosti na konkrétních okolnostech (pořadu jednání, typu záležitostí, které mají být projednány, poměrech dané společnosti atd.) značně obsáhlá. Např. má-li valná hromada rozhodovat o změně stanov společnosti, musí pozvánka obsahovat – jakožto součást návrhu usnesení valné hromady – celé znění navrhovaných změn stanov (nestačí tudíž do pozvánky uvést toliko charakteristiku podstaty navrhovaných změn stanov, jak to umožňovalo § 184a odst. 6 obch. zák.). Je-li přitom navrhovaná změna stanov rozsáhlá, lze (zpravidla pro přehlednost) text změny stanov pojmut do samostatné přílohy, jež bude součástí pozvánky, a v návrhu usnesení uvést, že valná hromada schvaluje změnu stanov ve znění uvedeném v (konkrétní) příloze. Obdobně schvaluje-li valná hromada účetní závěrku či smlouvu o výkonu funkce, musí být účetní závěrka či schvalovaná smlouva součástí návrhu usnesení, přičemž je lze – zejména pro lepší přehlednost – umístit do samostatné přílohy pozvánky (jež bude součástí pozvánky a na niž se odkáže v textu návrhu usnesení).

31. Důvody, pro které je navrhováno přijetí určitého usnesení, by zásadně měly být uvedeny stručně, jasně a výstižně. Ze zdůvodnění by akcionářům mělo být

(bez vynaložení nepřiměřeného úsilí a času) zřejmé, proč představenstvo (popř. jiná osoba svolávající valnou hromadu) navrhuje, aby valná hromada o dané záležitosti rozhodla, a proč se tak má stát navrhovaným způsobem. Jeví-li se s ohledem na konkrétní okolnosti jako vhodné, či dokonce nezbytné, aby tyto důvody byly rozvedeny podrobněji, lze – obdobně jako v případě návrhů usnesení příkladmo uvedených výše – tyto důvody uvést v textu pozvánky stručně a dále je rozvést v samostatné příloze (jež bude součástí pozvánky a na niž se odkáže v textu pozvánky, v části zdůvodnění návrhu usnesení).

32. Vydala-li společnost toliko zaknihované akcie na jméno, jako je tomu v projednávané věci, oznamuje svolání valné hromady akcionářům dvěma způsoby. Pozvánku uveřejňuje na svých internetových stránkách a současně ji buď zašle akcionářům na adresu uvedenou v seznamu akcionářů, nebo ji akcionářům oznámí jiným způsobem určeným stanovami, jenž nahrazuje zaslání pozvánky na adresu akcionáře (§ 406 odst. 1 z. o. k.).

33. Obě formy (podoby) pozvánky na valnou hromadu (tj. pozvánka uveřejněná na internetových stránkách a pozvánka rozesílaná akcionářům, popř. oznamovaná jiným způsobem nahrazujícím písemnou pozvánku) by zásadně měly být identické. Nicméně je-li pozvánka v konkrétním případě s ohledem na zákonné náležitosti obsáhlá (zpravidla s ohledem na počet a rozsah příloh), společnost ji může v plném rozsahu (tj. včetně všech příloh) uveřejnit toliko na svých internetových stránkách a v písemné pozvánce (rozesílané akcionářům), popř. ve formě ji nahrazující, ohledně rozsáhlejších částí pozvánky odkázat na pozvánku uveřejněnou na internetových stránkách. Takto lze např. odkázat na účetní závěrku, na znění rozsáhlejších návrhů změn stanov či smluv, jež má valná hromada schvalovat. Takový postup bude zpravidla pro společnost méně nákladný, aniž by současně odporoval shora vyloženému účelu právní úpravy svolání valné hromady (opačný závěr odůvodněný specifickými okolnostmi však nelze zcela vyloučit).

34. Řečené platí obdobně i tehdy, je-li potřebné či vhodné obsáhlejší zdůvodnění návrhu usnesení. I v tomto případě lze do písemné pozvánky (či do pozvánky ji dle stanov nahrazující) uvést toliko základní informace a v podrobnostech odkázat na pozvánku uveřejněnou na internetových stránkách společnosti. Zdůvodnění však vždy musí odpovídat účelu, pro který zákon tuto náležitost pozvánky vyžaduje. Za zdůvodnění návrhu usnesení nelze zpravidla považovat paušální odkaz na rozsáhlé dokumenty obecné povahy, z nichž akcionáři nemohou získat potřebné informace v nezbytném rozsahu bez vynaložení nepřiměřeného úsilí a času.

35. V poměrech projednávané věci společnost zdůvodnila návrh usnesení o rozdělení zisku tím, že daná záležitost spadá do působnosti valné hromady. Uvedené sdělení nelze považovat za zdůvodnění návrhu usnesení o rozdělení zisku ve smyslu § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k. V jiných záležitostech, než které spadají do její působnosti, valná hromada rozhodovat nemůže (§ 45 odst. 1 z. o. k. a § 245

in fine zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). To, že valné hromadě svědčí působnost rozhodnout, je tudíž samozřejmým předpokladem, bez kterého by představenstvo nemohlo navrhnout přijetí jakéhokoliv usnesení. Tato skutečnost však ničeho nevypovídá o důvodech, pro které představenstvo společnosti navrhuje přijetí konkrétního usnesení. Z informace uvedené v pozvánce na valnou hromadu společnosti tak nelze zjistit, proč představenstvo navrhuje, aby zisk byl rozdělen tak, že určená částka bude přidělena do sociálního fondu a zbytek zůstane na účtu nerozděleného zisku.

36. Jakkoliv i v případě zdůvodnění návrhu usnesení o rozdělení zisku si lze představit, že bude s ohledem na svůj rozsah v podrobnější podobě uvedeno pouze v pozvánce uveřejněné na internetových stránkách společnosti, alespoň stručné zdůvodnění (a odkaz na pozvánku uveřejněnou na internetových stránkách) musí obsahovat i písemná (či ji nahrazující) forma pozvánky. V projednávané věci tomu tak však není; pozvánka neobsahuje žádné zdůvodnění návrhu usnesení o rozdělení zisku ani neodkazuje na zdůvodnění obsažené v pozvánce uveřejněné na internetových stránkách. Požadavku § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k. proto nevyhovuje.

37. K poukazu soudů nižších stupňů na obsah zprávy o podnikatelské činnosti společnosti a o stavu jejího majetku (dostupné na internetových stránkách společnosti) Nejvyšší soud podotýká, že ze znění pozvánky se nepodává, že by tato zpráva měla odůvodňovat návrh usnesení o rozdělení zisku. Nehledě k tomu skutečnosti uváděné soudem prvního stupně (jež mají plynout z označené zprávy) nelze považovat za stručné, jasné a výstižné uvedení důvodů, pro které představenstvo navrhuje rozdělit zisk jím předestřeným způsobem.

38. Zbývá dodat, že dodatečně vysvětlení nezdůvodněného návrhu usnesení poskytnuté akcionářům na valné hromadě – již s ohledem na výše vyložený účel právní úpravy svolání valné hromady a pozvánky – nedostatek náležitostí pozvánky nenapraví. Může však být důvodem pro nevyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podle § 260 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). I v případě porušení § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k. je totiž namísto vždy posuzovat, zda s ohledem na okolnosti konkrétního případu nejsou dány důvody, pro které soud nevysloví neplatnost usnesení valné hromady (§ 428 z. o. k. a § 260 o. z.).

II. K rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku.

39. Z § 34 odst. 1 z. o. k. se podává, že se podíl na zisku stanoví na základě řádné nebo mimořádné účetní závěrky schválené nejvyšším orgánem obchodní korporace. Lze jej rozdělit pouze mezi společníky, ledaže společenská smlouva určí jinak.

40. Podle § 348 odst. 1 z. o. k. má akcionář právo na podíl na zisku, který valná hromada schválila k rozdělení mezi akcionáře. Neurčí-li stanovy ve vztahu

k určitému druhu akcií jinak, určuje se tento podíl poměrem akcionářova podílu k základnímu kapitálu.

41. Právní úprava rozdělování zisku akciové společnosti doznala s účinností od 1. 1. 2014 několika změn; proto nelze bez dalšího přejímat judikatorní závěry přijaté při výkladu obchodního zákoníku.

42. V režimu obchodního zákoníku Nejvyšší soud dovodil, že lhůta ke svolání řádné valné hromady určená (počítaná) od posledního dne účetního období je logicky nejen lhůtou určující, dokdy by měla valná hromada (při řádném a obvyklém chodu věci) odsouhlasit výsledky onoho účetního období, ale též nejzazší lhůtou, ve které lze výsledky účetní závěrky sloužící pro jednání řádné valné hromady pokládat za ty, jež mohou akcionářům sloužit jako reálný obraz účetnictví akciové společnosti, na jehož základě mohou kvalifikovaně rozhodovat o rozdělení zisku. Tedy že (jinak řečeno) po uplynutí lhůty upravené pro svolání valné hromady za účelem projednání řádné účetní závěrky nemůže řádná účetní závěrka zpracovaná za předchozí účetní období sloužit jako podklad pro rozdělení zisku (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. 29 Cdo 4284/2007, a ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011, uveřejněné pod č. 80/2010 a 75/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

43. Ačkoliv i zákon o obchodních korporacích určuje, že podíl na zisku se stanoví na základě řádné nebo mimořádné účetní závěrky schválené nejvyšším orgánem obchodní korporace (§ 34 odst. 1 z. o. k.), a současně upravuje lhůtu pro projednání řádné účetní závěrky akciové společnosti (§ 403 odst. 1 z. o. k.), uvedené závěry se nadále neprosadí. Je tomu tak proto, že zákon o obchodních korporacích – na rozdíl od obchodního zákoníku – výslovně upravuje tzv. insolvenční test (§ 40 odst. 1 z. o. k.), jenž by měl dostačovat pro dosažení cíle sledovaného výkladem přijatým ve shora citovaných rozhodnutích (tj. zabránit vyplacení podílů na zisku „na úkor“ věřitelů společnosti).

44. Nehledě k řečenému nelze přehlížet, že v poměrech zákona o obchodních korporacích se lze shora citovanému judikatorně dovozenému pravidlu o „omezené využitelnosti“ řádné účetní závěrky pro rozdělení zisku poměrně snadno vyhnout tím, že společnost emituje akcie s pevnými podíly na zisku (viz § 276 odst. 3 a § 348 odst. 4 z. o. k.). Právo na pevný podíl na zisku za předchozí účetní období totiž vzniká (neurčí-li stanovy jinak) již k prvnímu dni následujícího účetního období (byl-li zisk v předchozím účetním období vytvořen), přičemž § 348 odst. 4 z. o. k. upravuje (dispozitivně) toliko jeho splatnost. Akcionáři s akciemi s pevným podílem na zisku tak dosáhnou na pevný podíl na zisku bez ohledu na to, zda a kdy valná hromada rozhodne o rozdělení zisku.

45. S účinností od 1. 1. 2014 tudíž řádná účetní závěrka zpracovaná za předchozí účetní období může sloužit jako podklad pro rozdělení zisku až do konce následujícího účetního období.

46. Ani závěry přijaté v R 13/2011, podle kterých valná hromada nemůže stanovit podíl členů představenstva a dozorčí rady na zisku (tantiému), aniž by schválila zisk k rozdělení a podíl akcionářů na takto určeném zisku (dividendu), se již s účinností od 1. 1. 2014 neprosadí.

47. Je tomu tak především proto, že § 348 odst. 1 věty první z. o. k. zakládá akcionářům (oproti § 178 odst. 1 obch. zák.) toliko právo na podíl na zisku, který valná hromada schválila k rozdělení mezi akcionáře. Jiným osobám, členy volených orgánů společnosti nevyjímaje, lze zisk rozdělit za předpokladu, že to připouští stanovy společnosti (§ 34 odst. 1 *in fine* z. o. k.). K rozhodnutí valné hromady o změně stanov, již má být připuštěno rozdělení zisku (i) jiným osobám než akcionářům, je zapotřebí kvalifikovaná většina hlasů určená § 417 odst. 3 z. o. k.

48. I po 1. 1. 2014 však platí, že právo podílet se na zisku společnosti je jedním ze základních práv akcionáře (srov. § 256 odst. 1 z. o. k.); vytvoří-li akciová společnost zisk, může valná hromada rozhodnout o tom, že zisk nebude rozdělen mezi akcionáře, pouze z důležitých důvodů a při respektování zákazu zneužití většiny hlasů (§ 212 o. z.); v poměrech obchodního zákoníku viz R 58/2014.

49. Důležitým důvodem pro nerozdělení zisku mohou být mimo jiné i ujednání obsažená ve stanovách upravující nakládání se ziskem společnosti. Vydá-li např. společnost akcie, s nimiž není právo na podíl na zisku spojeno, nebude mezi akcionáře s těmito akciemi zisk rozdělován. Taktéž ujednají-li si akcionáři ve stanovách, že zisk mezi ně nebude v určené výši či po určitou dobu rozdělován, jde o důležitý důvod pro nerozdělení zisku.

50. Určují-li stanovy, že zisk či jeho část bude rozdělována mezi jiné osoby než akcionáře (např. mezi členy volených orgánů v podobě tzv. tantiém), je (zpravidla) takové ujednání důležitým důvodem pro to, aby tento zisk či jeho část nebyl rozdělen mezi akcionáře. Totéž platí, určují-li stanovy, že zisk či jeho část budou přidělovány do stanovami zřízeného fondu tvořeného ze zisku.

51. Určují-li tudíž stanovy například, že 10 % zisku bude rozděleno mezi členy představenstva a dozorčí rady a dalších 10 % bude přiděleno do (stanovami zřízeného) fondu tvořeného ze zisku, jde o důležitý důvod, pro který valná hromada nerozdělí celkem 20 % zisku mezi akcionáře. Pro nerozdělení zbývajících 80 % zisku musí být dány jiné důležité důvody v souladu se závěry formulovanými v R 58/2014.

52. S účinností od 1. 1. 2014 tedy valná hromada může rozhodnout o rozdělení zisku i tak, že jeho část rozdělí v podobě tantiém mezi členy volených orgánů (za předpokladu, že to připouští stanovy společnosti), popř. ji přidělí do fondu zřízeného stanovami a tvořeného ze zisku, a zbytek zisku ponechá na účtu nerozděleného zisku; i pro nerozdělení zbývajících částí zisku mezi akcionáře však musí být dány důležité důvody. Důležité důvody, pro které představenstvo (popř. jiný svolavatel) navrhuje, aby zisk nebyl rozdělen mezi akcionáře (včetně důvodů,

kteř se podávají ze stanov společnosti), musí být uvedeny v pozvánce na valnou hromadu [srov. § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k. a výklad podaný výše].

53. Promítnuto do poměrů projednávané věci řečené znamená, že pro nerozdělení té části zisku, již valná hromada společnosti přidělila v souladu se stanovami do sociálního fondu (zřízeného stanovami), byly dány důležité důvody (jež však měly být uvedeny v pozvánce na valnou hromadu). Jde-li o zbývající část vytvořeného zisku, pozvánka v rozporu s § 407 odst. 1 písm. f) z. o. k. žádné důležité důvody pro jeho nerozdělení mezi akcionáře neuvádí; ty se nepodávají ani z dosavadních skutkových zjištění.

54. Zbývá dodat, že jakkoliv by absence vyjádření dozorčí rady předvídaného v § 447 odst. 3 z. o. k. mohla představovat důvod pro vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady o rozdělení zisku, v projednávané věci taková situace nenastala (dozorčí rada své vyjádření k návrhu představenstva předložila).

55. To, jaké podklady si dozorčí rada opatří pro přezkoumání návrhu představenstva na rozdělení zisku, je věcí dozorčí rady, jejíž členové musí jednat s péčí řádného hospodáře a odpovídají za újmu způsobenou společností porušením této povinnosti (srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1532/2017). Pouze z nedostatku pozvánky na valnou hromadu v podobě absence zdůvodnění návrhu usnesení o rozdělení zisku však nelze usuzovat, že by dozorčí rada pro své rozhodnutí neměla dostatečné podklady (pozvánka na valnou hromadu totiž zpravidla nemůže být jediným podkladem, z něhož dozorčí rada při postupu podle § 447 odst. 3 z. o. k. vychází).

III. K souladu usnesení valné hromady s dobrými mravy.

56. Závěr, podle něhož může být důvodem neplatnosti usnesení valné hromady kapitálové společnosti i jeho rozpor s dobrými mravy (příčemž nemravný může být jak obsah usnesení, tak způsob jeho přijetí), byl přijímán už v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 346/2010). S účinností od 1. 1. 2014 tak pro akciovou společnost stanoví výslovně § 428 odst. 2 z. o. k. Při posouzení, zda je určité usnesení valné hromady v rozporu s dobrými mravy (a zda je dán důvod pro vyslovení jeho neplatnosti), je třeba přihlídnout ke všem okolnostem konkrétní věci (srov. pro poměry společnosti s ručením omezeným usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1499/2017).

57. Zásada souladu práv, resp. jejich výkonu, s dobrými mravy představuje významný princip, který v odůvodněných případech dovoluje zmírňovat tvrdost zákona a dává soudci prostor pro uplatnění pravidel slušnosti (ekvity). Pojem „dobré mravy“ nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat v souladu s ekvitou, což ve svých dů-

sledcích znamená „nastoupení cesty nalézání spravedlnosti“ (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04, či ze dne 25. 5. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2842/10, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3467/2016, anebo obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2018, sen. zn. 29 ICdo 64/2016, či usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 1499/2017).

58. Skutečnosti, v nichž dovolatelé spatřují rozpor usnesení o rozdělení zisku s dobrými mravy (totiž že výše přidělu do sociálního fondu, z něhož jsou poskytována plnění „zaměstnancům a managementu“, není vázána na výši zisku, nýbrž na výši mezd), však samy o sobě rozpor s dobrými mravy nezakládají. Na tom, že se akcionáři rozhodnou v souladu se stanovami podělit o (třeba i významnou) část zisku společnosti se zaměstnanci, nelze bez dalšího shledávat nic nemravného. Nemravnost pak nelze automaticky spatřovat ani v tom, že velikost této části se odvíjí od výše mezd, a nikoliv od výše zisku; zásadně je totiž věcí akcionářů, jak velkou část vytvořeného zisku přenechají v souladu se stanovami třetím osobám (např. zaměstnancům). Žádné další okolnosti, pro které by bylo možné takové rozdělení části zisku považovat v poměrech projednávané věci za nemravné, popř. ze kterých by bylo možné usuzovat na zneužití většiny hlasů akcionářů, dovolatelé nenamítají.

59. Jelikož právní posouzení věci co do řešení otázek, na kterých napadené rozhodnutí spočívá, není správné (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem), Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu zrušil. Jelikož důvody, pro které Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

60. V dalším řízení soudy nepřehlédnou, že akcionáři se mohou domáhat vyslovením neplatnosti usnesení valné hromady toliko z důvodů, které byly uplatněny (lhotejno zda jimi osobně či jinou oprávněnou osobou) formou protestu na valné hromadě (§ 424 z. o. k.). Ustanovení § 424 odst. 1 z. o. k. upravuje jako jednu z výjimek pro uvedené omezení i nepřítomnost akcionáře, který podává návrh podle § 428 z. o. k., na jednání valné hromady. Z důvodové zprávy k návrhu zákona o obchodních korporacích se přitom podává, že úprava protestu sleduje zásadu *vigilantibus iura scripta sunt* (bdělým náleží práva) a „zvýšení bezpečnosti vztahů, kdy bude vyšší jistota ohledně platnosti nebo neplatnosti usnesení valné hromady“.

61. Gramatickým výkladem § 424 odst. 1 z. o. k. by bylo možné dovodit, že možnost domáhat se vyslovením neplatnosti usnesení přijatých valnou hromadou bez ohledu na to, zda a které důvody neplatnosti byly uplatněny formou protestu, je otevřena všem akcionářům, kteří se jednání valné hromady – lhotejno proč (z jakých důvodů) – neúčastnili. V důsledku takového výkladu má v řízení podle § 428 z. o. k. akcionář, který se valné hromady neúčastní bez jakéhokoliv důvodu,

lepší postavení než akcionář, který se valné hromady zúčastnil a na jejím rozhodování se podílel.

62. Nicméně gramatický výklad představuje toliko prvotní přiblížení se textu právní normy obsažené ve vykládaném ustanovení (srov. za všechna rozhodnutí např. nález Ústavního soudu ze dne 6. 5. 2004, sp. zn. III. ÚS 258/03, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5943/2016). Úkolem soudů tak mimo jiné bude posoudit, zda teleologický výklad § 424 odst. 1 z. o. k. nevede – s ohledem na účel, pro který byl protest upraven – k odlišnému závěru než výklad gramatický a zda není namístež popsanou výjimku upravenou v § 424 odst. 1 z. o. k. zúžit toliko na akcionáře, kteří se jednání valné hromady nezúčastnili z vážných (omluvitelných) důvodů.

Č. 10

č. 10

Odovědnost státu za škodu, Náklady řízení, Exekuce, Právní moc rozhodnutí § 8 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., § 13 zákona č. 82/1998 Sb.

Domáhá-li se povinný vůči státu náhrady škody spočívající ve vymáhaných nákladech exekučního řízení, jež bylo zahájeno na základě rozhodnutí, na němž byla nesprávně vyznačena doložka právní moci, nelze zjišťovat příčinnou souvislost mezi tvrzenou škodou a nesprávným úředním postupem spočívajícím v nesprávném vyznačení doložky právní moci, nýbrž mezi tvrzenou škodou a příkazem k úhradě nákladů exekuce, jenž musí splňovat podmínky nezákonného rozhodnutí ve smyslu § 8 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 30 Cdo 5134/2017, ECLI:CZ:NS:2019:30.CDO.5134.2017.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 6. 2017, sp. zn. 54 Co 173/2017, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 8. 2. 2017, č. j. 31 C 26/2016-67, zamítl žalobu, již se žalobkyně domáhala zaplacení částky 468 997,52 Kč s příslušenstvím (výrok I), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II).
2. Dovoláním napadeným rozsudkem Městský soud v Praze jako soud odvolací změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni 68 928 Kč s příslušenstvím (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok II).
3. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. V řízení vedeném u Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích pod sp. zn. 58 Cm 111/2011, ve kterém se žalobou podanou dne 9. 9. 2011 domáhal J. R. po

žalobkyni zaplacení částky 240 000 Kč s příslušenstvím, byl 2. 1. 2012 vydán platební rozkaz, jímž bylo žalobě vyhověno a žalobkyni bylo uloženo zaplatit náhradu nákladů řízení. Přestože nebyl žalobkyni platební rozkaz doručen, byla 25. 1. 2012 vyznačena právní moc s datem 6. 1. a 24. 1. 2012, která však byla 11. 12. 2015 škrtnuta a týž den byl žalobkyni zaslán přípis, že doložka právní moci byla na platebním rozkazu vyznačena omylem a byl jí rovněž zaslán platební rozkaz. Žalobkyně podala včasný odpor. Usnesením Okresního soudu v Pardubicích ze dne 28. 3. 2012, č. j. 20 EXE 993/2012-7, které nabylo právní moci dne 26. 4. 2012, byla podle předmětného platebního rozkazu nařizována na majetek žalobkyně exekuce. Podáním došlým okresnímu soudu dne 17. 4. 2012 žalobkyně (povinná) navrhla zastavení exekuce, jelikož proti nároku oprávněného započítala svoji pohledávku za oprávněným ve výši 294 700 Kč. Poté, co byl usnesením ze dne 22. 10. 2012, č. j. 20 EXE 993/2012-54, návrh žalobkyně zamítnut, protože svou pohledávku za oprávněným nedoložila, krajský soud z podnětu odvolání žalobkyně usnesením ze dne 20. 6. 2013, č. j. 23 Co 239/2013-85, které nebylo právní moci dne 5. 8. 2013, napadené rozhodnutí zrušil, řízení zastavil a žalobkyni uložil zaplatit náklady řízení v celkové výši 9 000 Kč, když konstatoval, že exekuce skončila vymožením a pro další trvání řízení o zastavení exekuce již nejsou splněny podmínky řízení. Pověřený soudní exekutor rozhodl exekučním příkazem ze dne 12. 4. 2012, č. j. 8 EX 176/12-13, o provedení exekuce příkázáním pohledávky z účtu žalobkyně a dne 6. 2. 2013 provedl vyúčtování exekuce, v němž uvedl, že v exekuci bylo vymoženo celkem 459 997,52 Kč, z čehož 359 536 Kč představuje nárok oprávněného, 25 080 Kč náklady oprávněného, 68 928 Kč náklady exekutora a 6 453,52 Kč přeplatek, který bude žalobkyni vrácen. Téhož dne vydal exekutor oznámení o skončení exekuce jejím vymožením. Žalobkyně nárok předběžně uplatnila u žalované dne 13. 1. 2016, přičemž žalovaná uplatněnému nároku nevyhověla.

4. Po právní stránce soud prvního stupně uvedl, že odpovědnostním titulem je nepochybně nesprávné vyznačení doložky právní moci na platebním rozkaze. Tento nesprávný úřední postup však není v příčinné souvislosti se vznikem škody na straně žalobkyně, jelikož ta vznikla až v důsledku rozhodnutí o nařízení exekuce. Zmíněné rozhodnutí pak není nezákonným rozhodnutím, jak jej vymezuje § 8 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“). Žalobkyně navíc měla a mohla usnesení o nařízení exekuce napadnout odvoláním a tvrdit a prokazovat, že platební rozkaz není vykonatelným exekučním titulem. Kdyby tak učinila, byla by nepochybně v odvolacím řízení úspěšná. Místo toho navrhovala exekuci zastavit s tvrzením, že došlo k zápočtu pohledávky mezi ní a oprávněným. Pokud zástupce žalobkyně uvedl, že okresní soud mohl exekuci zastavit i bez návrhu, přehlíží, že se nárok

v žalobě, v jejím doplnění i v závěrečném návrhu odvíjel od nesprávného úředního postupu krajského soudu v podobě nesprávného vyznačení doložky právní moci, nikoli od nečinnosti soudu okresního. Navíc se názor okresního soudu odrazil v obsahu usnesení o nařízení exekuce, tudíž stran činnosti exekučního soudu přicházel v úvahu odpovědnostní titul pouze v podobě nezákonného rozhodnutí, kterým rozhodnutí o nařízení exekuce není. Rozhodující příčinou pokračování exekuce a vymožení finančních prostředků je nečinnost žalobkyně samé, která nenapadla usnesení o nařízení exekuce odvoláním.

5. Pokud jde o nárok na zaplacení částky 393 616 Kč, je důvodná obrana žalované, že v tomto rozsahu dosud žalobkyni škoda nevznikla, jelikož má možnost dosáhnout vymožení této sumy v řízení vedeném u okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 11 C 12/2016. Žalovaná totiž figuruje jako poslední dlužník (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4229/2010, a ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1415/2013). Pokud jde o nárok na zaplacení částky 9 000 Kč (součást částky 393 616 Kč), žalobkyně ji zaplatila v důsledku pravomocného usnesení krajského soudu, které není nezákonným rozhodnutím, nikoli v důsledku nesprávného úředního postupu, proto i v tomto směru chybí příčinná souvislost. Žalobkyně v žalobě konečně nezohlednila, že z částky 459 997,52 Kč jí byla soudním exekutorem vrácena částka 6 453,52 Kč, a její výpočet žalované částky je tudíž nesprávný. Z těchto důvodů a pro absenci příčinné souvislosti soud prvního stupně žalobu v celém rozsahu zamítl.

6. Žalobkyně podala proti rozhodnutí soudu prvního stupně odvolání do částky 68 928 Kč s příslušenstvím. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Po právní stránce uvedl, že závěru o absenci příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem (vyznačením doložky právní moci) a vznikem škody nelze přisvědčit. Není pochyb o tom, že nedoručení platebního rozkazu ze dne 2. 1. 2012, č. j. 58 Cm 111/2011-23, žalobkyni a jeho následné opatření doložkou právní moci je nesprávným úředním postupem bez ohledu na to, čím byl omyl ve stanovení data právní moci vyvolán. Pouze následkem nesprávně vyznačené doložky právní moci, přestože zmíněný platební rozkaz nebyl žalobkyni vůbec doručován, disponoval oprávněný exekučním titulem a na žalobkyni byly v exekuci vymoženy (také) náklady soudního exekutora ve výši 68 928 Kč, jejichž náhrady se na v exekuci oprávněném nemůže nijak domáhat. Protože tato nesprávnost postupu měla dopad do majetkové sféry žalobkyně a nebýt jí, žalobkyni by tato škoda nevznikla, je i podmínka příčinné souvislosti stran škody ve výši 68 928 Kč naplněna.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu je

založeno na otázce, která dosud nebyla dovolacím soudem řešena. Jako dovolací důvod dovolatelka uvádí nesprávné právní posouzení věci. Neztotožňuje se s názorem odvolacího soudu, který má za to, že pouze následkem nesprávně vyznačené doložky právní moci byly v exekuci vymoženy mimo jiné náklady soudního exekutora. Namítá, že žalobkyně nevyužila všech prostředků obrany, které měla k dispozici, aby zabránila vzniku škody, a proto není splněna podmínka pro přiznání náhrady škody vyžadovaná § 8 odst. 3 OdpŠk, jež lze analogicky aplikovat i v této věci. Podle § 8 odst. 3 OdpŠk platí, že nejde-li o případy zvláštního zřetele hodné, lze nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím přiznat pouze tehdy, pokud poškozený využil v zákonem stanovených lhůtách všech procesních prostředků, které zákon poškozenému k ochraně jeho práva poskytuje včetně řádných opravných prostředků a návrhu na zastavení exekuce. Žalobkyně podala pouze návrh na zastavení exekuce z důvodu započtení pohledávky vůči oprávněnému, čímž se nijak nebránila proti skutečnosti, že jí nebyl doručen exekuční titul, na jehož základě byla exekuce vedena, a sama nijak nezabránila vzniku škody, ačkoliv tak mohla učinit. V tomto bodě došlo podle dovolatelky k přetržení příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody a zároveň nedošlo ke splnění podmínky stanovené v § 8 odst. 3 OdpŠk. Dovolatelka dále odkazuje na usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2012, sp. zn. II. ÚS 276/12, podle kterého dochází k přetržení příčinné souvislosti, pokud se poškozený aktivně nebrání proti nařízení a vedení exekuce, pasivně vyčká na její nařízení, nepožádá o odklad vykonatelnosti rozhodnutí a následně vymáhanou povinnost splní. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek změnil tak, že se rozsudek soudu prvního stupně potvzuje.

8. Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že žalovaná staví své dovolání na argumentu *per analogiam legis*, když měl odvolací soud pochybit tím, že v otázce přípustnosti přiznání nároku na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem neaplikoval pravidla výslovně zákonem stanovená pro uplatnění nároků na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím. S tím nelze souhlasit vzhledem k systematice zákona č. 82/1998 Sb. ani vzhledem k důvodové zprávě. Ustanovení § 8 odst. 3 OdpŠk se v případě nesprávného úředního postupu neuplatní. Žalobkyně dále poukazuje na to, že ani aplikace § 8 odst. 3 OdpŠk nevyklučuje opodstatněnost nároku. Žalobkyně nebyla v exekučním řízení zcela nečinná, nelze proto využít judikát zmíněný žalovanou. Nadto připomíná, že exekuční soud mohl zastavit exekuci i bez návrhu podle § 269 o. s. ř.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014

do 29. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

10. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za níž podle § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. jedná osoba, která má právnické vzdělání, dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

č. 10

11. Dovolací soud shledal dovolání přípustným, neboť v jeho rozhodovací práci dosud nebyla řešena otázka, mezi jakými skutečnostmi je třeba zjišťovat příčinnou souvislost za situace, kdy v důsledku nesprávně vyznačené doložky právní moci bylo zahájeno exekuční řízení, přičemž škoda má spočívat v exekvovaných nákladech tohoto řízení.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Dovolání je důvodné.

13. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř., je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal.

14. Obecně platí, že otázka příčinné souvislosti – vztahu mezi škodnou událostí a vznikem škody – je otázkou skutkovou, nikoli otázkou právní (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. 21 Cdo 300/2001). Právní posouzení příčinné souvislosti může spočívat toliko ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou, či naopak nejsou způsobitelné tento vztah vyloučit (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 3471/2009).

15. Nejvyšší soud ke vztahu nesprávného úředního postupu a nezákonného rozhodnutí konstantně uvádí, že nesprávným úředním postupem je porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu při jeho činnosti; zpravidla jde o postup, který s rozhodovací činností nesouvisí. Ačkoliv není vyloučeno, aby škoda, za kterou stát podle uvedeného ustanovení odpovídá, byla způsobena i nesprávným úředním postupem prováděným v rámci činnosti rozhodovací, je pro tuto formu odpovědnosti určující, že úkony tzv. úředního postupu samy o sobě k vydání rozhodnutí nevedou, a je-li rozhodnutí vydáno, bezprostředně se v jeho obsahu neodrazí (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdo 129/97, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. 30 Cdo 335/2013). Také v rozsudku ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3099/2013, se Nejvyšší soud přihlásil k závěrům své judikatury, podle které odpovědnost za škodu z nesprávného úředního postupu orgánu státu nezakládá úřední postup, který se následně projevil v obsahu rozhodnutí.

16. Nejvyšší soud se ve své judikatuře rovněž zabýval otázkou, zda nesprávné vyznačení doložky právní moci na rozhodnutí je nesprávným úředním postupem, přičemž při řešení této otázky dospěl ke kladnému závěru (srov. rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 7. 1997, sp. zn. 6 Co 704/97, publikovaný pod č. 42 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3348/2011, ze dne 26. 9. 2007, sp. zn. 20 Cdo 923/2007, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2005, sp. zn. 25 Cdo 890/2004). Nutno ovšem doplnit, že ve všech výše uvedených případech šlo o situaci, kdy škody v podobě vzniklých nákladů exekučního řízení se domáhal oprávněný, jenž v dobré víře ve správnost doložky právní moci exekuční řízení zahájil, přičemž v důsledku zastavení exekuce se mu úhrady vzniklých nákladů řízení nedostalo.

17. V nyní posuzované věci je však skutkový stav jiný, neboť škoda má spočívat v exekvovaných nákladech řízení povinné, jež se úhrady těchto nákladů domáhá vůči státu jakožto škody.

18. V tomto případě je třeba vycházet z toho, že vyznačení doložky právní moci vedlo k zahájení a nařízení exekuce, jejímu průběhu včetně rozhodování o zastavení exekuce a po úspěšném vymožení pohledávky k vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce ze dne 6. 2. 2013. Nesprávné vyznačení doložky právní moci se tudíž již projevilo ve vydání rozhodnutí (příkaz k úhradě nákladů exekuce). Odvolací soud tak pochybil, zjišťoval-li příčinnou souvislost mezi tvrzenou škodou a nesprávným úředním postupem spočívajícím v nesprávném vyznačení doložky právní moci. Naopak měl zjišťovat příčinnou souvislost mezi tvrzenou škodou a příkazem k úhradě nákladů exekuce a v souvislosti s tímto otázkou, zda jde o nezákonné rozhodnutí ve smyslu § 8 odst. 1 OdpŠk a zda byly splněny i podmínky § 8 odst. 3 OdpŠk.

19. Nejvyšší soud ve své judikatuře dále dovodil, že existence nařízeného a trvajícího výkonu rozhodnutí je zvláštní podmínkou pro řízení o návrhu na jeho zastavení, a to pro případ, že jde o návrh odůvodněný odkazem na § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., tedy že exekuce má být zastavena proto, že po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané (např. usnesení ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004, a ze dne 25. 1. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1886/2006, nebo ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2325/2006). Tuto judikaturu dovolací soud blíže rozvedl v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2015, sp. zn. 26 Cdo 1663/2015, kdy návrh na zastavení exekuce byl odůvodněn zánikem vymáhané pohledávky započtením. Uvedenou judikaturu Nejvyššího soudu však nelze využít, pokud je návrh na zastavení exekuce po jejím provedení odůvodněn nikoliv skutečnostmi ve smyslu § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., ale tím, že exekuční titul (zde platební rozkaz) je od počátku nevykonatelný, neboť nebyl povinné řádně doručen. Uplatní se právní názor, který Nejvyšší soud prezentoval v usnesení ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007, uveřejněném pod č. 107/2009 Sbírky soudních rozhod-

nutí a stanovisek, podle něhož soud zastaví exekuci i poté, co vymáhané plnění bylo vymoženo, jestliže se podkladové rozhodnutí nestalo vykonatelným [§ 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Skutečnost, že nebyl žalobkyni platební rozkaz řádně doručen, může být důvodem pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. i po provedení exekuce.

č. 10

20. K zastavení exekuce z tohoto důvodu musí dojít nezbytně v rámci exekuce, třebaže již ukončené vymožením plnění z exekučního titulu a nákladů exekuce. V případném nalézacím řízení zahájeném povinnou jako žalobkyní o vydání bezdůvodného obohacení (či v tomto řízení o náhradu škody vůči státu), které mělo vzniknout vymožením plnění, na které oprávněný a případně soudní exekutor, jde-li o náklady exekuce, neměli právo, totiž soud nemůže posoudit jako předběžnou otázku, zda byl nebo nebyl dán důvod pro zastavení exekuce. Do doby ukončení exekuce jiným, procesním právem předvídaným, způsobem než vymožením totiž přetrvává procesní důvod, pro který vymožené plnění náleží oprávněnému, případně exekutorovi. Shora uvedená judikatura Nejvyššího soudu je postavena na principu, že exekuci lze vést výhradně na základě způsobilého exekučního titulu a pro případ, že tomu tak není, musí být exekuce zastavena i poté, co pohledávka, její příslušenství a náklady exekuce byly vymoženy (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3331/2017).

21. Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší soud dále připomíná, že dle jeho ustálené rozhodovací praxe odpovědnost státu za škodu zapříčiněnou výkonem veřejné moci nastupuje subsidiárně až v případě, kdy poškozený nemůže úspěšně dosáhnout uspokojení své pohledávky vůči dlužníku, jenž je mu povinen splnit (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 454/2013), a že nárok na náhradu škody vzniklé v souvislosti s vydáním nezákonného rozhodnutí mající za následek nabytí bezdůvodného obohacení třetí osobou lze proti státu úspěšně uplatnit pouze tehdy, nedosáhne-li poškozený uspokojení své pohledávky na vydání majetkového prospěchu vůči tomu, kdo jej získal (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2013, sp. zn. 30 Cdo 693/2013, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. 30 Cdo 4004/2013, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2014, sp. zn. 30 Cdo 4418/2013).

22. Z výše vyložených důvodů považoval dovolací soud rozsudek odvolacího soudu za nesprávný, a proto jej podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Odvolací soud v dalším řízení bude zjišťovat příčinnou souvislost mezi tvrzenou škodou a příkazem k úhradě nákladů exekuce, u nějž posoudí, zda jej lze považovat za nezákonné rozhodnutí ve smyslu § 8 OdpŠk. Dospěje-li ke kladnému závěru, bude se dále zabývat otázkou, zda byly splněny podmínky pro nastoupení subsidiární odpovědnosti státu.

23. Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1 části první věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozhodnutí vyslovenými.

Č. 11

Č. 11

Odpovědnost státu za škodu, Nemajetková újma (o. z.)

§ 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., § 31a zákona č. 82/1998 Sb., čl. 6 odst. 1 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.

Doba, po kterou bylo posuzované trestní řízení proti obviněnému (nyní poškozenému) vedeno jako proti uprchlému, se nezapočítává do celkové délky trestního řízení pro úvahu o její přiměřenosti ve smyslu § 13 odst. 1 věty druhé a třetí zákona č. 82/1998 Sb. a § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2019, sp. zn. 30 Cdo 585/2017, ECLI:CZ:NS:2019:30.CDO.585.2017.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2016, sp. zn. 16 Co 384/2016-235, v rozsahu výroků I a II; jinak je odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se domáhal poskytnutí přiměřeného zadostiučinění v částce 1 000 000 Kč s tam specifikovaným příslušenstvím jako náhrady za nemajetkovou újmu vzniklou nesprávným úředním postupem, spočívajícím v nepřiměřeně dlouho trvajícím trestním řízení vedeném u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 6 T 5/2005, probíhajícím více než 17 let a 6 měsíců.
2. Obvodní soud pro Prahu 4 (dále jen „soud prvního stupně“) rozhodl v rozsudku ze dne 7. 6. 2016, č. j. 60 C 414/2014-185, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci částku 200 000 Kč s tam uvedeným příslušenstvím (výrok I) a zamítl žalobu v rozsahu, ve kterém měla být žalovaná povinna zaplatit žalobci částku 800 000 Kč s příslušenstvím (výrok II). Dále rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 66 187 Kč (výrok III).
3. Soud prvního stupně vzal za prokázané, že žalobci bylo sděleno dne 3. 4. 1997 obvinění pro trestný čin zpronevěry dle § 248 odst. 1 a 4 trestního zákona (zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů; pozn. dovolacího soudu). Trestní stíhání bylo vedeno vazebně od 4. 4. 1997 do 16. 12. 1997. Obžaloba byla podána dne 30. 9. 1998, následně byla věc vrácena státnímu zástupci k došetření pro procesní nedostatky a jím byla věc vrácena Policii České

republiky. Dne 15. 3. 2003 byl znovu podán návrh na podání obžaloby (následná obžaloba se v trestním spise nenacházela). Dne 30. 1. 2004 byla věc soudem opět vrácena státnímu zástupci k došetření pro procesní pochybení. Dne 12. 4. 2005 byl podán návrh na podání obžaloby. Dne 9. 5. 2005 byla věc opětovně vrácena Policii České republiky k doplnění a 24. 6. 2005 byla podána obžaloba pro trestný čin porušování závazných pravidel hospodářského styku dle § 127 odst. 1, 2 trestního zákona a porušování povinností při správě cizího majetku dle § 255 odst. 1, 2 písm. b) trestního zákona.

4. Od 29. 11. 2004 do 17. 12. 2012 bylo řízení vedeno proti žalobci jako proti uprchlému. Trestní řízení opakovaně probíhalo na dvou úrovních soudního systému (rozhodování Krajského soudu v Hradci Králové a Vrchního soudu v Praze; dále jen „krajský soud“ a „vrchní soud“). Hlavní líčení probíhala v letech 2006, 2007, 2008, 2012.

5. Krajským soudem byl dne 22. 12. 2009 vynesena rozsudek, kterým byl žalobce v části obžaloby zproštěn viny. Ke dni 25. 8. 2010 byla usnesením vrchního soudu část věci (kde byl žalobce a ostatní obžalovaní uznáni vinnými) vyloučena k samostatnému projednání a vedena pod sp. zn. 12 To 70/2010. V této části, ve které byl uznáván vinným zcela či zčásti, byl žalobce po několika zrušených rozsudcích rozsudkem krajského soudu ze dne 8. 10. 2012 zproštěn i ve zbytku obžaloby. O následném odvolání státní zástupkyně a správce konkurzní podstaty proti rozsudku krajského soudu rozhodoval vrchní soud (ve dvou věcech) dne 13. 5. 2014 a svými usneseními č. j. 12 To 20/2014-24447 a č. j. 12 To 33/2010-24465 odvolání zamítl, přičemž tímto dnem nabylo právní moci konečné rozhodnutí ve věci.

6. Vrchní soud také v souvislosti s věcí vedenou pod sp. zn. 12 To 33/2010 posuzoval účastenství žalobce na amnestii prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013 a shledal, že „žalobce účasten amnestie není, neboť od 29. 11. 2004 do 17. 12. 2012 bylo proti němu vedeno řízení proti uprchlému a o odvolání tak bylo třeba rozhodnout“. Naopak v souvislosti s věcí vedenou pod sp. zn. 12 To 20/2014 byla účast žalobce na amnestii shledána, ale žalobce trval na projednání věci, a tak věc byla projednána ve veřejném zasedání. Výsledkem projednání věci ve veřejném zasedání bylo konstatování vrchního soudu (s tam uvedenými podrobnostmi), že v průběhu zmiňovaného řízení byla respektována zákonem stanovaná pravidla spravedlivého procesu, dokazování bylo vedeno řádně a v nezbytném rozsahu, který byl mimořádný.

7. Soud prvního stupně uzavřel skutková zjištění tak, že ve věci (započítáno i vyloučení části věci k samostatnému projednání) bylo prováděno velice rozsáhlé dokazování, konaly se domovní prohlídky, prohlídky jiných prostor, zajištění majetku. Byli vyslyšáni (mimo žalobce) i další obvinění a velký počet svědků, zadávány znalecké posudky. Ve věci byla nutná právní pomoc z ciziny (i ze zemí mimo Evropskou unii). Během řízení docházelo ke změnám vyšetřovatelů, došlo k přikázání věci (vyšetřování) do Českých Budějovic a do Prahy. Také se během

řízení měnil dozor státních zastupitelství a osoby dozorujících státních zástupců. Docházelo ke změnám v právní kvalifikaci skutků, předmětem trestního řízení bylo postupně devatenáct časově a obsahově velmi rozsáhlých skutků a jedenáct obžalovaných, přičemž trestní spis měl 96 svazků.

8. Soud prvního stupně dospěl k právnímu závěru, že od celkové délky trestního řízení nelze mechanicky odečítat dobu, po kterou bylo řízení proti žalobci vedeno jako proti uprchlému, a že je třeba tuto okolnost zohlednit až při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění. Za celkovou dobu trestního řízení uznal soud prvního stupně délku 17 let a dva měsíce.

9. Ohledně přiměřenosti celkové délky trestního řízení soud prvního stupně shledal, že byla nepřiměřená a došlo k porušení práva na vydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále také „OdpŠk“). Přitom soud prvního stupně přihlédl k tomu, že věc byla složitá, a při své úvaze o přiměřenosti délky řízení vycházel ze skutkových zjištění výše uvedených.

10. Soud prvního stupně se neztotožnil s názorem Ministerstva spravedlnosti, na které se žalobce obrátil se žádostí o kompenzaci nemajetkové újmy, že samotné konstatování porušení práva je dostačující k náhradě vzniklé nemajetkové újmy. Výši přiměřeného zadostiučinění určil podle kritérií vycházejících z § 31a odst. 3 OdpŠk a ze stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cjpn 206/2010, uveřejněného pod č. 58/2011 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Stanovisko“). Na základě svých úvah dospěl soud prvního stupně k závěru, že přiměřené zadostiučinění v daném případě činí částku 200 000 Kč.

11. Rozsudkem ze dne 13. 12. 2016, č. j. 16 Co 384/2016-235, Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) k odvolání žalobce i žalované změnil vyhovující výrok I rozsudku soudu prvního stupně tak, že se žaloba v části nároku na zaplacení 200 000 Kč s příslušenstvím zamítá (výrok I). Ve zbylé částce 800 000 Kč zamítavý výrok II soudu prvního stupně odvolací soud potvrdil (výrok II) a nepřiznal žalované náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výroku III).

12. Určení počátku a konce trestního řízení (ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb.) ze strany soudu prvního stupně posoudil odvolací soud jako správné a souladné i se Stanoviskem a uzavřel, že „trestní řízení, v němž žalobci vznikla nemajetková újma, tedy trvalo 17 let, jeden měsíc a deset dnů“.

13. Při posuzování přiměřenosti délky řízení vyšel odvolací soud z kritérií, která vyplývají z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), tj. zejména složitost případu, chování poškozeného, postup příslušných orgánů a význam řízení pro poškozeného, a odkázal na rozsudek ESLP ve věci Frydlander proti Francii, č. 30979/96.

14. Odvolací soud uvedl, že v posuzovaném případě se bez pochybností jednalo o věc mimořádně skutkově, právně i procesně složitou, v řízení byla vyslechnuta řada obžalovaných a svědků, byly prováděny znalecké posudky a výslechy znalců, docházelo k překvalifikaci skutku a věc byla opakovaně vedena před dvěma soudními instancemi. Navíc šlo o věc s nezanedbatelným zapojením mezinárodního prvku a potřebou důkazů z ciziny.

15. Podle odvolacího soudu je útěk žalobce okolností vylučující odpovědnost státu za nepřiměřenou délku trestního řízení za dobu, po kterou byl na útěku. V posuzovaném případě jde o dobu žalobcova útěku nejméně od května 2004 do prosince 2012 (8 let a sedm měsíců). Tato doba se podle rozhodovací praxe ESLP, jehož judikatura je důležitým pramenem pro výklad Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a pro výklad zákona č. 82/1998 Sb., zvláště po účinnosti jeho novely č. 160/2006 Sb., do celkové doby řízení nezapočítává (musí být vyloučena z celkové délky řízení), přičemž odkázal např. na rozhodnutí ESLP ve věci Berhani proti Albánii, Bordikov proti Rusku, Smirnova proti Rusku a zejména ve věci Yefanov a ostatní proti Ukrajině, č. 13404/02. Okolnost, že se žalobce pro útěk rozhodl pod vlivem informace spoluobviněného, že mu hrozí vazba, nelze považovat za objektivní důvod k útěku a rozhodně ne za opravdu vážný důvod (s odkazem na rozhodnutí ESLP ve věci Girolami proti Itálii, č. 13324/87).

16. Odvolací soud při posuzování odpovědnosti žalované za přiměřenost celkové délky trestního řízení nepřihlížel k výše uvedené době, ve které byl žalobce na útěku, tedy do celkové doby řízení z hlediska odpovědnosti státu ji nezapočítal. Odvolací soud uzavřel, že ani další námitky žalobce z hlediska objektivní důvodů k útěku nejsou přiléhavé. Okolnosti, že žalobci hrozí vzetí do vazby a že útěk do ciziny souvisí s dalším (jiným) trestním řízením, jsou dle odvolacího soudu, s odkazem na rozhodnutí ESLP ve věci Girolami proti Itálii, bez významu. Jako rozhodnou dobu pro úvahy o tom, zda předmětné trestní řízení bylo či nebylo nepřiměřeně dlouhé, lze započítat pouze dobu od sdělení obvinění dne 3. 4. 1997 do útěku žalobce (květen 2004) a dále dobu od jeho návratu dne 17. 12. 2012 do skončení řízení dne 13. 5. 2014, tj. 8 let a 6 měsíců.

17. Dále odvolací soud posuzoval kritérium významu řízení pro poškozeného a uznal, že význam řízení byl pro žalobce výrazný kvůli hrozící výšce trestu odnětí svobody i s ohledem na předchozí vazbu, ale vzhledem k tomu, že se žalobcem probíhá paralelní kompenzační řízení, ve kterém se domáhá zadostiučinění za nemajetkovou újmu (ze stejného trestního řízení) způsobenou nezákonným stíháním, bude výše zmíněné kritérium zohledněno v posouzení nároku, který je předmětem řízení vedeného Obvodním soudem pro Prahu 4 pod sp. zn. 40 C 157/2015. Odvolací soud přitom odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011.

18. Dle odvolacího soudu složitost věci odpovídala uvažované délce trestního řízení, neboť krajský soud sice rozhodoval ohledně téže věci třikrát (poté, kdy dvakrát byla vrchním soudem věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí), avšak výhrady vrchního soudu spočívaly v tom, že nebyla dostatečně prokázána a v rozsudech vyjádřena subjektivní stránka trestného činu, nikoli tedy nedodržení procesních pravidel, či např. nerespektování závazného právního názoru soudu vyššího stupně, přičemž odvolací soud odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 1637/2009. Dokazování v trestním řízení bylo provedeno ve zcela mimořádném rozsahu. Nezanedbatelný vliv na délku řízení mělo také provádění úkonů v zahraničí, dále počet obžalovaných a počet skutků.

19. Odvolací soud posoudil i další námitky žalobce a uzavřel, že v podobných, po všech stránkách náročných případech a řízeních se vyskytují okolnosti (změna vyšetřovatele, opakování důkazů atd.), které mohou mít potenciál zapříčinit průtahy v řízení, ačkoliv v projednávané věci se podle odvolacího soudu nevyskytovaly. Odvolací soud tedy neshledal porušení zásady rychlosti řízení ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., které je v důsledku nesprávným úředním postupem, a uzavřel, že stát nemůže odpovídat za průtahy, které jsou vyvolány jinými okolnostmi, které nemají původ v povaze soudů a jejich institucionálním a organizačním vybavení.

20. Pro trestní řízení obecně, zejména ve věci samé, platí, že vzhledem k velmi odlišnému stupni složitosti a náročnosti jednotlivých věcí, které jsou projednávány, není dost dobře možné obecně stanovit lhůtu, v níž by soud měl rozhodnout. Přitom judikatura ESLP opakovaně klade důraz na individuální přístup v každé posuzované věci. Po zvážení všech výše posuzovaných okolností a kritérií jednotlivě a v souhrnu odvolací soud neshledal, že by doba 8 let a 6 měsíců byla v tomto konkrétním případě nepřiměřeně dlouhá, a proto odpovědnost za škodu (újmu) ve smyslu § 13 a § 31a OdpŠk nelze dovodit.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

21. Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadl žalobce (dále také „dovolatel“), zastoupený advokátem, včasným dovoláním, včetně včas zaslanych doplnění.

22. Dovolatel dovozuje přípustnost dovolání z toho, že níže uvedené dvě skupiny právních otázek nebyly před dovolacím soudem rozhodovány:

(1) zda se do celkové délky trestního stíhání započítává i doba, po kterou byl žalobce na útěku, a to za situace, kdy k útěku žalobce a počátku vyhýbání se trestnímu stíhání došlo až po cca 7 letech trvání trestního stíhání;

(2) zda útěk a vyhýbání se trestnímu stíhání za situace, kdy byl žalobce ohrožen dalším nezákonným trestním stíháním s pravděpodobnou a reálnou vazbou, je důvodem k tomu, aby nebylo přihlíženo k celkové délce trestního stíhání;

(A) zda v právním státě může trvat trestní stíhání 17 let a zda takové trestní stíhání může být soudem označeno za přiměřeně dlouhé;

(B) zda v právním státě může trvat trestní stíhání 17 let, byť byl žalobce 8,5 roku trestně stíhán jako uprchlý, a zda takové trestní stíhání může být soudem označeno za přiměřeně dlouhé;

(C) zda trestní stíhání trvající 8,5 roku je možno v právním státě označit za přiměřeně trvající trestní řízení.

23. V další části dovolání dovolatel vymezuje předpoklady přípustnosti dovolání na tom, že se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe (s tam uvedenými rozhodnutími Nejvyššího soudu, Ústavního soudu a ESLP). Množstvím citované judikatury dovolatel převážně namítá nesprávnost posouzení přiměřenosti zado-stiučinění, případně předkládá tímto způsobem jednotlivé teze o výpočtu délky řízení, jak jsou v soudní praxi, prostřednictvím kritérií, judikovány.

24. Dovolatel dále namítá, že „nelze oddělovat část trestního stíhání žalobce, kdy byl stíhán jako neuprchlý a jako uprchlý, jestliže má být důvodem pro náhradu nemateriální újmy kompenzace nejistoty z výsledku“.

25. Dovolatel také namítá, že postupem odvolacího soudu bylo porušeno jeho základní právo na spravedlivý proces a právo na náhradu škody způsobené vadným výkonem veřejné moci. Rozhodnutí odvolacího soudu je dle dovolatele extrémním názorem a překvapivým rozhodnutím.

26. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

27. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

28. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínek § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahuje (s dále uvedenou výjimkou) náležitosti vyžadované § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval přípustností dovolání.

29. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

30. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

31. Dovolání je nepřipustné pro otázku (A), na které rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí (§ 237 o. s. ř.). Odvolací soud se zabýval posuzováním nepřiměřenosti délky trestního řízení v rozsahu dob od sdělení obvinění dne 3. 4. 1997 do útěku žalobce (květen 2004) a od jeho návratu 17. 12. 2012 do skončení řízení dne 13. 5. 2014, tj. v součtu délkou 8 let a 6 měsíců, nikoli délkou 17 let.

32. Dovolání je dále nepřipustné pro otázky (B) a (C), neboť nesprávné právní posouzení věci se může týkat jakékoliv otázky hmotného nebo procesního práva, jejíž odlišné posouzení by se mohlo promítnout do výsledku řízení, ale nedávalo by smysl, aby se přípustnost dovolání podle § 237 občanského soudního řádu odvíjela od otázek, které by dovolací soud nemohl v rámci svého přezkumu v dovolacím řízení zodpovědět (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2017, sp.zn.II.ÚS1966/16; rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na analys.usoud.cz). Již ve Stanovisku přitom Nejvyšší soud uvedl, že není možné vycházet z nějaké abstraktní, předem dané doby řízení, která by z pohledu § 31a OdpŠk, popř. čl. 6 Úmluvy mohla být pokládána za přiměřenou. Je třeba přihlížet ke konkrétním okolnostem individuálního případu. Z uvedených důvodů se odvolací soud od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchýlil, pokud na takovém obecném posouzení svoje rozhodnutí nezaložil, a napadené rozhodnutí tak na vyřešení uvedených otázek ve smyslu § 237 o. s. ř. nezávisí.

33. Dovolání je dále nepřipustné pro námitku dovolatele (obsaženou v doplnění dovolání ze dne 9. 2. 2017), dle které se měl odvolací soud odchýlit od Stanoviska ohledně stanovení počátku celkové délky trestního řízení. Odvolací soud vzal za prokázáný počátek trestního řízení (pro určení celkové délky trestního řízení ve smyslu OdpŠk) okamžik sdělení obvinění dovolateli (obviněnému) dne 3. 4. 1997. Tímto se odvolací soud od Stanoviska neodchýlil, neboť v něm je uvedeno, že „v případě trestního řízení je třeba považovat řízení za zahájené v zásadě okamžikem sdělení obvinění osobě podezřelé ze spáchání trestného činu.“

34. Konečně námitka dovolatele, dle které se měl odvolací soud odchýlit od nálezu Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 1686/16, je nepřiléhavá, neboť Ústavní soud zrušil rozhodnutí Nejvyššího soudu pro procesní pochybení při hodnocení přípustnosti dovolání, aniž by byl potvrzen závěr (jak v řízení před Ústavním soudem, tak v řízení před Nejvyšším soudem), že délka 7,5 let skutkově a důkazně rozsáhlého řízení je obecně délkou nepřiměřenou, na což poukazuje dovolatel.

35. Dovolání napadající rozsudek odvolacího soudu v rozsahu, v němž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů odvolacího řízení, neobsahuje zákonné náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.), a v dovolacím řízení proto nelze pro vady dovolání v uvedeném rozsahu pokračovat.

36. Dovolání ve věci samé je však podle § 237 o. s. ř. přípustné pro otázku, implicitně obsaženou v ostatních otázkách a námitkách dovolatele, zda se má doba, po kterou bylo posuzované trestní stíhání proti žalobci vedeno jako proti uprch-

lému, započítat do celkové délky trestního řízení pro úvahu o její přiměřenosti ve smyslu § 13 odst. 1 věty druhé a třetí a § 31a odst. 3 OdpŠk, neboť tato otázka nebyla dosud v judikatuře dovolacího soudu vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

37. Dovolání není důvodné.

38. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř., je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení takové vady řízení neshledal.

39. Podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí OdpŠk je nesprávným úředním postupem také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

40. Podle § 31a odst. 3 OdpŠk v případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a) celkové délce řízení, b) složitosti řízení, c) jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, d) postupu orgánů veřejné moci během řízení a e) významu předmětu řízení pro poškozeného.

41. Podle čl. 6 odst. 1 věty první Úmluvy má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.

42. Rozhodnutí odvolacího soudu je založeno na tom, že trestní řízení žalobcovo mělo celkovou délku 17 let, jeden měsíc a deset dnů. Odvolací soud při posuzování přiměřenosti takto dlouhého řízení vyjmul z celkové délky trestního řízení dobu, po kterou byl dovolatel na útěku (po tu dobu bylo trestní řízení proti dovolateli vedeno jako proti uprchlému), přičemž nepřiměřenost zbývající délky trestního stíhání (odpovědnostní titul státu) neshledal. Své rozhodnutí o vyloučení doby, po kterou byl žalobce na útěku, založil odvolací soud na kritériu chování poškozeného.

43. Dovolací soud ve Stanovisku uvedl, že při posuzování předpokladů odpovědnosti státu za škodu způsobenou nevydáním rozhodnutí v přiměřené lhůtě, jakož i při úvaze o formě a výši zadostiučinění podle platné právní úpravy vyjádřené zejména v § 13 a v § 31a OdpŠk je nutno postupovat též v souladu s judika-

turou ESLP vztahující se k čl. 6 odst. 1 Úmluvy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3007/2010; rozhodnutí dovolacího soudu jsou též dostupná na www.n soud.cz).

44. ESLP v rozhodnutí ze dne 24. 7. 2003 ve věci Smirnova proti Rusku, č. 46133/99 a 48183/99 (§ 81 a 84), uvedl: „Doby, po které byl žadatel na útěku, by měly být vyloučeny z celkové délky řízení... Doba od 28. 8. 2000 do 12. 3. 2001 (6 měsíců a 15 dnů) by měla být vyloučena z celkové doby řízení, protože během této doby byl Y. S. nezákonně na svobodě“ [dovolacím soudem použit neoficiální překlad původního anglického znění: „Periods for which the applicant was on the run should be excluded from the overall length of the proceedings... The period from 28 August 2000 to 12 March 2001 (6 months and 15 days) should be excluded from the total period because during this period Y. S. was unlawfully at large.“]. V rozhodnutí ve věci Yefanov a ostatní proti Ukrajině ze dne 30. 7. 2009, č. 13404/02, potvrdil, že: „Doba, během které byl žadatel na útěku, musí být vyloučena z celkové délky řízení“ („The period during which the applicant was on the run must be excluded from the overall length of the proceedings.“). Obdobně rozhodl ESLP i ve věci Berhani proti Albánii (§ 65), č. 847/05, Bordíkov proti Rusku (§ 99), č. 921/03 a dalších (rozhodnutí ESLP jsou dostupná na hudoc.echr.coe.int).

45. Uvedené závěry nemohou být nijak zpochybněny dovolatelem odkazovaným rozhodnutím ESLP ve věci Bačák proti České republice, kdy i z dovolatelem citovaných pasáží je zřejmé, že se posuzované otázky nijak netýkají a toliko směřují k určení počátku celkové délky řízení, ostatně stejný postup upravuje i Stanovisko, tedy že relevantní nemusí být okamžik formálního zahájení řízení, pokud se poškozený o jeho vedení dozvěděl až později.

46. Rovněž tak uvedené závěry nejsou nijak zpochybňovány rozhodnutím ESLP ve věci Girolami proti Itálii, na něž dovolatel rovněž odkazuje, avšak pomíjí, že právě toto rozhodnutí se stalo východiskem pro řešení otázky vyloučení doby, kdy byl poškozený (obviněný) uprchlým, z celkové délky řízení i v dalších rozhodnutích ESLP. Okolnost, že ve věci Girolami proti Itálii ESLP nakonec dospěl k závěru o nepřiměřené délce řízení, na tom nic nemění, neboť tento závěr vyšel z konkrétních skutkových okolností, kdy na vyloučené období jednoho roku a dvou měsíců navázalo období nečinnosti soudu v trvání téměř pěti let, což je ostatně zřejmé i z citace rozhodnutí uvedené v dovolání.

47. Nejvyšší soud tak neshledává ani okolnosti tvrzené žalobcem, které měly být motivací jeho útěku a vyhýbání se trestnímu stíhání, jako právně významné pro odlišné posouzení kritéria chování poškozeného. Těmito skutečnostmi totiž není vyloučen motiv spočívající ve snaze uprchnout nebo vyhnout se trestnímu stíhání, který představuje nezbytnou podmínku vedení řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. trestního řádu (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, komentář k § 302). Byly-li tudíž splněny pod-

mínky pro vedení řízení proti uprchlému, nelze ani uvažovat o tom, že by se tato doba ve světle označené judikatury ESLP do celkové délky řízení nezapočítávala.

48. Použití kritéria chování potencionálně poškozeného takovým způsobem, že je při posuzování přiměřenosti celkové délky trestního řízení z této vyloučena doba, po kterou byl potencionálně poškozený na útěku (uprchlý), přičemž v souladu s českou právní úpravou bylo vedeno řízení proti uprchlému, je v souladu s rozhodovací praxí ESLP k čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Dovolací soud neshledává důvody se od judikatury ESLP při řešení uvedené otázky odchylovat, a to ani na podkladě žalobcem uváděné motivace.

49. Pro období, ve kterém byl dovolatel na útěku (bylo vedeno řízení proti uprchlému), je uvedené kritérium jediné, neboť samo o sobě vylučuje takovou dobu ze zápočtu. Ostatní kritéria (složitost případu, postup příslušných orgánů a význam předmětu řízení pro poškozeného) již nelze zásadně na tento konkrétní úsek trestního řízení (doby útěku) použít, a tím dále modifikovat přiměřenost zbývající délky trestního řízení.

50. Jelikož je rozhodnutí odvolacího soudu o věci samé (vzhledem k právním otázkám předloženým dovolacímu přezkumu) správné, není dovolání žalobce důvodné, a proto dovolací soud postupem podle § 243d písm. a) o. s. ř. dovolání v tomto rozsahu zamítl. Ve zbylém rozsahu (proti nákladovému výroku) pak dovolací soud podané dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. pro vady odmítl.

Č. 12

Náhrada nemajetkové újmy (o. z.), Náhrady při ublížení na zdraví a při usmrcení (o. z.), Dokazování
§ 2958 o. z., § 121 o. s. ř., § 127 o. s. ř.

č. 12

Další nemajetková újma při ublížení na zdraví ve smyslu § 2958 o. z. může spočívat i v tom, že poškozený není dočasně schopen se postarat o osobu blízkou, závislou na jeho péči, a má důvodnou obavu, že se o takovou osobu nepostará někdo jiný.

Další nemajetkovou újmu může být i nemožnost strávit s osobami blízkými Vánoce. Vzhledem k tomu, že tyto svátky jsou v českém kulturním prostředí tradičně spojovány s rodinnou pospolitostí, tj. jsou obvykle tráveny v rodinném kruhu, je ztrátu této možnosti nutno považovat za další nemajetkovou újmu, jejíž existenci není třeba zvlášť dokazovat, byť nelze vyloučit důkaz opaku, tedy důkaz o tom, že v konkrétním případě, např. s ohledem na odlišné sociálně-kulturní zvyklosti dotčených osob či jejich narušené osobní vztahy, taková nemajetková újma nevznikla.

K posouzení existence a rozsahu další nemajetkové újmy není zpravidla zapotřebí (na rozdíl od posouzení bolesti) znalecký posudek ani odborné vyjádření z oboru zdravotnictví.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2635/2018, ECLI:CZ:NS:2019:25.CDO.2635.2018.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 70 Co 470/2017, usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 4. 9. 2017, sp. zn. 15 C 182/2015, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 23. 6. 2017, sp. zn. 15 C 182/2015, v zamítavém výroku II o věci samé a ve výrocih o náhradě nákladů řízení, a věc vrátil v tomto rozsahu Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 23. 6. 2017, č. j. 15 C 182/2015-157, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci příslušenství z částky 65 565 Kč,

dále zamítl žalobu, aby žalovaná zaplatila žalobci 100 000 Kč s příslušenstvím, nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení a rozhodl, že žalobce i žalovaná jsou povinni nahradit státu náklady řízení, o jejichž výši bude rozhodnuto samostatným usnesením. Usnesením ze dne 4. 9. 2017, č. j. 15 C 182/2015-175, bylo pak žalobci i žalované uloženo, aby zaplatili na náhradě nákladů státu každý 7 685 Kč. V projednávané věci nebylo mezi účastníky sporu, že dne 13. 12. 2014 žalobce utrpěl újmu na zdraví při dopravní nehodě způsobené vozidlem pojištěným u žalované pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla. V průběhu řízení žalovaná doplatila žalobcem požadované bolestné v částce 65 565 Kč, nebylo proto sporu o výši bolestného a náhrada za ztížení společenského uplatnění je řešena mezi účastníky v jiném soudním řízení. Sporným zůstal nárok na náhradu další nemajetkové újmy dle § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“). V rámci něj žalobce požadoval náhradu za to, že byl v době pobytu v nemocnici odkázán na pomoc personálu, měl obavy z léčení, byl vystaven nevhodným podmínkám v nemocničním prostředí (např. byl ponechán odhalený před ostatními pacienty či nucen vylučovat v přítomnosti dalších osob), trpěl strachem z budoucnosti a obavami, že nebude moci pečovat o svou nemocnou manželku, trpěl pocity méněcennosti, nesamostatnosti a závislosti na pomoci třetích osob, byl dlouho odloučen od blízkých osob a nemohl se věnovat po dobu léčení svým koníčkům a společenským a sportovním aktivitám. Pocity studu trpěl i posléze, když byl odkázán na pomoc vlastní dcery při výkonu nejprve fyziologických a posléze hygienických potřeb. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že skutečnosti, které žalobce spojuje s požadavkem odškodnění další nemajetkové újmy dle § 2958 o. z., jsou odškodněny již v rámci bolestného (veškerá vytrpěná bolest při léčení, včetně celkového diskomfortu při pobytu v nemocnici a následné léčbě doma), anebo zahrnuty pod položky ztížení společenského uplatnění (nemožnost realizace koníčků, péče o nemocnou manželku, ztížení vykonávání osobní hygieny atd.). Stud žalobce při pobytu v nemocnici a následně doma při ošetřování ze strany ošetřovatelky a dcery soud hodnotil jako přechodný, uzavřel však, že se jednalo o obvyklé důsledky újmy na zdraví. Léčba, kterou prodělal, a důsledky s tím spojené se nikterak nevymykaly běžné léčbě a odpovídajícím léčebným postupům. S každou léčbou vážného zranění je objektivně spojeno nepohodlí, stres i obtíže. Tedy nejde o strádání, které by mělo být odškodněno nad rámec bolestného v rámci další nemajetkové újmy. Jde-li pak o údajné psychické potíže, dospěl soud prvního stupně na základě znaleckého dokazování k závěru, že žalobce si na psychické potíže nestěžoval, netvrdil, že by trpěl depresemi nebo psychickými úzkostmi, léky na tyto stavy neužíval a neužívá, ani nedochází k psychologovi či psychiatrovi. Ze znaleckého posudku také vyplynulo, že zápal plic a infekce močových cest, které oddálily termín operace, nejsou v příčinné souvislosti s dopravní nehodou, při níž žalobce utrpěl újmu.

2. K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 15. 2. 2018, č. j. 70 Co 470/2017-198, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé a ohledně náhrady nákladů řízení mezi účastníky potvrdil, stejně tak potvrdil i jeho usnesení o náhradě nákladů státu a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právním posouzením, které je v souladu s pojetím bolesti v tzv. širším smyslu, jak je chápáno judikaturou i doktrínou, přičemž požadované položky nespádající pod takto chápanou bolest spadají pod ztížení společenského uplatnění.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, neboť dle něj spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Přípustnost dovolání odůvodňuje tím, že napadený rozsudek závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu doposud nebyla vyřešena, a to zda v rámci požadavku na odškodnění další nemajetkové újmy ve smyslu § 2958 o. z. jde a může jít o odškodňování psychické poruchy, kterou je možné zjistit pouze na základě znaleckého zkoumání. Dovolatel nesouhlasí s pojetím bolesti v tzv. širším smyslu. Další nemajetkovou újmu chápe jako nebolestivý zásah přechodného charakteru, který nelze kvalifikovat jako bolest nebo ztížení společenského uplatnění. Má za to, že pod ní lze podřadit strach z léčení, nevhodné podmínky v nemocničním prostředí, zásah do práva na čest, důstojnost a soukromí, strach z budoucnosti, pocity méněcennosti, nesamostatnost a závislost na pomoci třetích osob, dlouhé odloučení od blízkých osob, nemožnost se věnovat svému zaměstnání, koníčkům, společenským a sportovním aktivitám, přičemž tomu všemu byl vystaven. Další nemajetkovou újmu dovolatel spatřuje rovněž v zásahu do jeho rodinného života, neboť tím, že byl po dobu více než tří měsíců hospitalizován, nemohl být doma se svou nemocnou manželkou, která je po cévní mozkové příhodě upoutána na lůžko a o kterou se do doby nehody každodenně staral. Právě i skutečnost, že v průběhu své hospitalizace nemohl být manželce ani psychickou oporou, jej velmi trápila a měla vliv na jeho stavy úzkosti. Také skutečnost, že musel strávit vánoční svátky v nemocnici, ho velmi negativně zasáhla. Namítá rovněž, že zápal plic a infekce močových cest, které oddálily termín operace, jsou v příčinné souvislosti s dopravní nehodou a že k prokázání jeho psychického stavu navrhoval vypracování znaleckého posudku soudem ustanoveným znalcem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, čemuž soud nevyhověl, přičemž není pravda, že by si na stavy úzkosti nestěžoval. V neposlední řadě se dovolatel domnívá, že soudy nesprávně odkazují na ztížení společenského uplatnění i u koníčků, společenských a sportovních aktivit, kterých se nemohl účastnit po dobu léčení. Navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu

k dalšímu řízení, případně jej změnil tak, že odvolání v plném rozsahu vyhoví, a rozhodl o nákladech řízení před soudy všech stupňů.

4. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání žalobce navrhla odmítnout dovolání jako nepřijatelné, neboť předkládaná právní otázka již dle ní byla dovolacím soudem řešena a rozsudek odvolacího soudu se od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu neodchyluje, případně navrhla dovolání jako nedůvodné zamítnout.

č. 12

III.

Přijatelnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř. a je přijatelné (§ 237 o. s. ř.) pro vymezení pojmu dalších nemajetkových újem dle § 2958 o. z. a jejich prokazování, která dosud nebyla na obdobném skutkovém základu v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Nesprávné právní posouzení může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

7. Podle § 2958 o. z. při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i tížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

8. Nutno předeslat, že zjištěný skutkový stav, včetně závěru, že zápal plic a infekce močových cest, které oddálily termín operace, nejsou v příčinné souvislosti s dopravní nehodou, nepodléhá dovolacímu přezkumu (§ 241a odst. 1 věta první o. s. ř.).

9. Smyslem náhrady za bolest je vedle samotného bolestivého stavu odškodnit i určitou míru nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpenou zdravotní újmou (srov. též obavu ze ztráty života či vážného poškození zdraví ve smyslu § 2957 věty třetí o. z.), a to v rozsahu, v němž tyto zásahy do osobnostní sféry poškozeného z povahy věci souvisí s bolestí obvykle doprovázející stavy popsané v jednotlivých položkách (tzv. bolest v širším smyslu). Výkladem § 2958 o. z. nelze dovodit, že nyní má být pojem bolest chápán toliko jako fyzická bolest bez souvislosti s duševními aspekty bolestivých stavů. Nárokem na odškodnění bolesti

je myšleno odškodnění bolesti v tzv. širším smyslu, tedy jak bolesti fyzické, tak i duševního strádání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2245/2017, uveřejněné pod č. 7/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní – dále jen „Sb. rozh.“). Opačný výklad by znamenal, že za účinnosti původní úpravy zákonem č. 40/1964 Sb. a vyhláškou č. 440/2001 Sb., jež pojem další nemajetkové újmy neznačily, nebyly vůbec duševní obtíže spojené s léčením odškodnitelné. Tak tomu však prokazatelně nebylo, neboť duševní útrapy byly odškodňovány v rámci bolestného, a pokud překročily obvyklou zátěž a staly se trvalými, byly odškodňovány v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3228/2014, uveřejněný pod č. 7/2017 Sb. rozh.).

10. Z uvedeného vyplývá, že další nemajetkové újmy jsou novou kategorií nároku náhrady za újmu na zdraví, kterou nelze jednoduše definovat, avšak jež má vystihovat nekonečnou variabilitu soukromého života a různých životních situací. Další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví jsou spojeny se zásahem do zdraví, který nespočívá v přechodné bolesti ani ve fyzické či psychické újmě dlouhodobého (trvalého) charakteru; jde o specifické okolnosti vymykající se obvyklému způsobu života poškozeného v průběhu léčby a stabilizace zdravotního stavu, tedy okolnosti, které nenastávají pravidelně, ale zvyšují intenzitu utrpené újmy na zdraví nad obvyklou míru (např. nemožnost zúčastnit se pracovní či studijní stáže, nebo jiné pro poškozeného významné plánované aktivity). Nepřiměřené rozšíření zbytkové kategorie dalších nemajetkových újem by vedlo k vynětí standardních situací z rámce odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (jejichž objektivizace se v právní praxi úspěšně prosazuje za využití Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví), a tím k nesystémovému stírání rozdílů mezi jednotlivými druhy nemajetkových újem na zdraví (srov. již citované usnesení sp. zn. 25 Cdo 2245/2017).

11. Se zřetelem k uvedenému odpovídá dosavadní judikatuře dovolacího soudu závěr odvolacího soudu, že obavy poškozeného z léčení, pocity méněcennosti, nesamostatnosti a závislosti na pomoci třetích osob, dlouhodobé odloučení od blízkých osob, omezení soukromí při sdílení nemocničního pokoje s ostatními pacienty, pocit studu při odkázání na pomoc ošetřovatelky a posléze vlastní dceřry při výkonu nejprve fyziologických a posléze hygienických potřeb v domácím prostředí, nepředstavují vybočení z obvyklého způsobu léčby a následné rekonvalescence ani omezení nadprůměrně zasahující do života dovolatele. Tedy nejde o strádání, jež by mělo být odškodněno nad rámec bolestného jako další nemajetková újma. Dovolatel utrpěl mnohačetné zlomeniny na různých částech těla a byl léčen v nemocničním zařízení, kde podstoupil obvyklou léčbu pro daný typ zranění. Výše zmíněná omezení, jimž byl dovolatel podroben, jsou pravidelně spojena s léčením, případně s pobytem ve zdravotnickém zařízení pro každého pacienta. Rovněž nelze oddělit vnímání fyzické bolesti poškozeným od nega-

tivního vnímání diskomfortu spojeného s léčením a obvyklou domácí rekonvalescencí. Míru takových obtíží je třeba zohlednit při stanovení výše bolestného, neboť bodové hodnocení lékaře (znalce) je pouze východiskem, na jehož základě se určuje konečná výše náhrady s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem každého případu, jejichž demonstrativní (příkladný) výčet je obsažen v § 2957 o. z. Ohledně výše zmíněných útrap tedy odvolací soud rozhodl v souladu s konstantní judikaturou dovolacího soudu. Stejně tak ohledně nemožnosti dovolatele (trvale či dlouhodobě) pečovat o svou manželku a věnovat se svým koníčkům a pracovním, společenským a sportovním aktivitám odvolací soud správně uvedl, že tato újma spadá do rámce náhrady za ztížení společenského uplatnění, která spočívá především v náhradě za trvalou ztrátu či omezení dosavadních možností poškozeného k uplatnění v životě a ve společnosti. Odškodňují se zde trvalé nepříznivé následky úrazu pro životní úkony poškozeného a pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1169/2000, uveřejněný v Souboru rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod C 569), přičemž není důvod se od tohoto vymezení pojmu ztížení společenského uplatnění odchylovat ani za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb.

12. K nevhodným podmínkám v nemocničním prostředí, kterým byl dovolatel údajně vystaven (např. měl být ponechán odhalený před ostatními pacienty či nucen vylučovat v přítomnosti dalších osob), je třeba konstatovat, že není vyloučeno, že při běžném nemocničním provozu může dojít k vybočení (excesu), a tím i k zásahu do osobnostních práv pacienta, jestliže by v důsledku počínání zdravotnického personálu či jiných osob byl pacient vystaven útrapám vymykajícím se obvyklým omezením a nepohodlí. Pak by ovšem šlo o újmu, kterou nevyvolalo samo o sobě ublížení na zdraví, za něž odpovídá prvotní škůdce, nýbrž o újmu, za niž odpovídají jiné osoby. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že běžné obtíže spojené s ublížením na zdraví určitého typu jsou zahrnuty již v ohodnocení bolesti v širším smyslu (srov. již citované usnesení sp. zn. 25 Cdo 2245/2017).

13. K běžným obtížím spojeným s ublížením na zdraví však nepatří akutní psychické strádání, které poškozený prožíval proto, že se nemohl postarat o blízkou osobu, závislou na jeho péči. Takto specifikovaná újma totiž nespočívá pouze ve ztrátě možnosti se o blízkou osobu postarat, která, pokud by byla trvalého či dlouhodobého charakteru, je odčinitelná v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění. Spočívá rovněž v dočasném nepříznivém psychickém stavu poškozeného ve chvíli, kdy je kvůli újmě na zdraví bezprostředně vyřazen z možnosti starat se o osobu blízkou, závislou na jeho péči, a má důvodnou obavu, že se o takovou osobu v době jeho nepřítomnosti nepostará někdo jiný. Dočasné duševní útrapy s tím spojené tak mohou představovat další nemajetkovou újmu ve smyslu § 2958 o. z., pakliže poškozený nemá např. povědomí o tom, že o osobu na něm závislou bude mezitím postaráno v rámci běžné rodinné solidarity jiným rodinným příslušníkem.

14. Lze-li dle výše citovaného usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2245/2017 považovat za další nemajetkovou újmu např. nemožnost zúčastnit se pracovní či studijní stáže, nebo jiné pro poškozeného významné plánované aktivity, pak srovnatelnou nemajetkovou újmou může být i nemožnost strávit s osobami blízkými Vánoce. Vzhledem k tomu, že tyto svátky jsou v českém kulturním prostředí tradičně spojovány s rodinnou pospolitostí, tj. jsou obvykle tráveny v rodinném kruhu, je ztrátu této možnosti nutno považovat za další nemajetkovou újmu, jejíž existenci není třeba zvlášť dokazovat, byť nelze vyloučit důkaz opaku, tedy důkaz o tom, že v konkrétním případě, např. s ohledem na odlišné sociálně-kulturní zvyklosti dotčených osob či jejich narušené osobní vztahy, taková nemajetková újma nevznikla.

15. K posouzení existence a rozsahu další nemajetkové újmy není zpravidla (na rozdíl od posouzení bolesti) potřeba znalecký posudek ani odborné vyjádření z oboru zdravotnictví. Soud není vázán důkazními návrhy účastníků (§ 120 odst. 1 o. s. ř.), a neprovedení důkazů, které jsou nadbytečné, tedy nezakládá pochybení soudu.

16. V projednávané věci však k žalobními tvrzeními vymezenému nároku soudu neobstávaly dostatečná skutková zjištění. Odvolací soud tedy rozhodoval na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu, a pokud bez dalšího u zmíněného nároku vyloučil, že by šlo o další nemajetkovou újmu, je jeho právní posouzení věci neúplné, tedy nesprávné, respektive předčasné. Dovolání je tak v této části důvodné.

17. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvod, pro který bylo toto rozhodnutí zrušeno, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí v zamítavém výroku II ohledně věci samé a ve výrocích o náhradě nákladů řízení, včetně navazujícího usnesení soudu prvního stupně, řešící výši náhrady nákladů státu (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.), a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

18. Podle § 243g odst. 1 a § 226 odst. 1 o. s. ř. je soud prvního stupně i odvolací soud vázán právním názorem dovolacího soudu.

Č. 13

Č. 13

Insolvenční řízení, Vykonatelnost rozhodnutí, Veřejná listina, Rozhodčí řízení, Výkon rozhodčích nálezů

§ 177 IZ ve znění do 18. 9. 2016, § 28 odst. 2 zákona č. 216/1994 Sb., § 134 o. s. ř.

Rozhodčí nález je listinou, která je způsobilá doložit v insolvenčním řízení vykonatelnost pohledávky věřitele (§ 177 věta druhá insolvenčního zákona, ve znění účinném do 30. června 2017).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2018, sen. zn. 29 ICdo 72/2016, ECLI:CZ:NS:2018:29.ICDO.72.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce v rozsahu, v němž směřovalo proti třetímu výroku rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 4. 2016, sp. zn. 22 ICm XY, 12 VSOL XY (KSOS 22 INS XY); jinak dovolání zamítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 22. 6. 2015, č. j. 22 ICm XY, Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „insolvenčního soud“) určil, že pohledávka žalovaného (I. J. Czech, s. r. o., nyní po změně obchodní firmy I. Czech, s. r. o.) přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka R. K. pod číslem P2-1 není ve výši 24 350,27 Kč po právu (bod I. výroku), určil, že pohledávka žalovaného přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka pod číslem P2-2 není ve výši 155 104,79 Kč po právu (bod II. výroku), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod III. výroku) a o povinnosti žalovaného zaplatit soudní poplatek (bod IV. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Dlužník a společnost C. s. r. o. (dále jen „společnost C“) uzavřeli smlouvu o revolvingovém úvěru, na jejímž základě poskytla společnost C dlužníku peněžní prostředky. Pohledávka společnosti C byla na základě Rámcové smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 29. 2. 2008 postoupena žalovanému (do 18. 9. 2014 podnikajícím pod obchodní firmou P., s. r. o.).

[2] Dne 9. 6. 2011 uzavřel dlužník s žalovaným dohodu o uznání dluhu (dále jen „Dohoda“). Součástí této Dohody bylo rovněž ujednání o smluvní pokutě, konkrétně podle čl. 5.1 byl dlužník v případě prodlení s úhradou závazku

povinen zaplatit smluvní pokutu ve výši 24 350,27 Kč a dále podle čl. 7.2 písm. c) byl dlužník v případě prodlení s úhradou závazku povinen zaplatit smluvní pokutu ve výši 0,15 % z dlužné částky za každý den prodlení.

[3] Dlužník a žalovaný uzavřeli dne 9. 6. 2011 rozhodčí smlouvu, v níž se dohodli, že rozhodčí řízení bude jednoinstanční a písemné. Dále se smluvní strany dohodly, že spory budou rozhodovány samostatně kterýmkoliv z rozhodců, ke kterému žalobce doručí žalobu, a to JUDr. E. V., Mgr. M. L., Mgr. M. W., JUDr. Ing. P. F., Mgr. K. M. nebo JUDr. A. P.

[4] Rozhodčím nálezem ze dne 26. 1. 2012, č. j. P 1101/11-12 (dále jen „rozhodčí náleze“), rozhodce Mgr. M. L. uložil dlužníku zaplatit žalovanému částku 142 822,09 Kč spolu se smluvní pokutou ve výši 0,15 % denně z dlužné částky od 15. 11. 2011 do zaplacení a dále rozhodl o náhradě nákladů rozhodčího řízení.

[5] Usnesením ze dne 7. 11. 2013, č. j. KSOS 22 INS XY, Krajský soud v Ostravě mimo jiné zjistil úpadek dlužníka, insolvenčním správcem ustanovil Mgr. R. L. (žalobce) a povolil řešení úpadku oddlužením.

[6] Příhláškou ze dne 21. 11. 2013 uplatnil žalovaný v insolvenčním řízení dlužníka vykonatelnou nezajištěnou pohledávku č. 1 v celkové výši 143 572,09 Kč, jejíž součástí byla i smluvní pokuta ve výši 24 350,27 Kč (podle čl. 5.1 Dohody), a dále vykonatelnou nezajištěnou pohledávku č. 2 v celkové výši 155 104,79 Kč z titulu smluvní pokuty podle čl. 7.2 písm. c) Dohody. Vykonatelnost obou pohledávek prokazoval žalovaný rozhodčím nálezem.

[7] Na přezkumném jednání konaném dne 31. 1. 2014 popřel žalobce vykonatelnou pohledávku č. 1 co do výše 24 350,27 Kč, když měl za to, že způsob, jakým byla smluvní pokuta sjednána, nepoživá pro absolutní neplatnost právní ochrany. Vykonatelnou pohledávku č. 2 popřel ze stejných důvodů co do pravosti, navíc uvedl, že ujednání o této smluvní pokutě je nemravné.

[8] Žalobou doručenou soudu dne 3. 3. 2014 se žalobce domáhal určení, že pohledávka č. 1 ve výši 24 350,27 Kč a pohledávka č. 2 ve výši 155 104,79 Kč nejsou po právu.

3. Na tomto základě insolvenční soud nejprve uvedl, že žalobce má aktivní legitimaci k podání žaloby. Ačkoliv u obou popřených pohledávek vyšlo v průběhu řízení najevo, že jde o pohledávky nevykonatelné, podle „komentáře k § 199 insolvenčního zákona“ platí, že ukáže-li se v průběhu incidenčního řízení, že popřená vykonatelná pohledávka je ve skutečnosti pohledávkou nevykonatelnou, lze z § 198 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), analogicky dovodit, že to není důvodem pro zamítnutí žaloby, ale pouze dojde k přesunu důkazního břemene z insolvenčního správce na věřitele.

4. „Nevykonatelnost“ pohledávek insolvenční soud dovodil z toho, že rozhodčí doložka je neplatná, a proto je rozhodčí nález nicotný. Důvod neplatnosti rozhodčí doložky insolvenční soud spatřuje jednak ve způsobu ustanovení rozhodce, při němž byl výběr rozhodce ponechán pouze na vůli žalovaného coby věřitele, „nadto mu rozhodčí doložka dávala možnost zvolit si libovolnou osobu coby rozhodce k řešení případného sporu s dlužníkem“. Dále insolvenční soud přihlédl k tomu, že rozhodčí řízení mělo být jednoinstanční a písemné, což je nepřípustné s ohledem na potřebu garance rovného zacházení, která spočívá v tom, že rozhodčí řízení musí zaručovat procesní pravidla srovnatelná s řízením, které by bylo namísto, kdyby se spotřebitel k ujednání ve spotřebitelské smlouvě nezavázal (ústnost, přímost jednání, odvolací instance). Rozhodčí doložka je tak neplatná podle § 55 a § 56 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, neboť naplňuje znaky nepřiměřených podmínek vyvolávajících nerovnováhu mezi účastníky dosahující takové intenzity, jež je ve svém důsledku způsobilá vést ke značné procesní nevyhodě jednoho z účastníků.

5. Rovněž ujednání o smluvní pokutě shledal insolvenční soud neplatným, s tím, že dohodnutá smluvní pokuta je nepřiměřená. Navíc nárok na smluvní pokutu nelze uznat s ohledem na to, že podle rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3512/11 (jde o nález ze dne 11. 11. 2013) v případě spotřebitelských smluv musí být informace o smluvní pokutě přímo ve smlouvě. V tomto případě jsou však smluvní ujednání o smluvní pokutě na druhé straně Dohody a smlouva je podepsána pouze na první straně.

6. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Olomouci napadeným rozhodnutím rozsudek insolvenčního soudu změnil v bodu I. výroku tak, že žaloba na určení, že pohledávka žalovaného přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka pod č. P2-1 ve výši 24 350,27 Kč není po právu, se zamítá (první výrok), změnil v bodu II. výroku tak, že žaloba na určení, že pohledávka žalovaného přihlášená do insolvenčního řízení dlužníka pod č. P2-2 ve výši 155 104,79 Kč není po právu, se zamítá (druhý výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (třetí výrok).

7. Odvolací soud nejdříve posuzoval, zda jsou přihlášené pohledávky vykonatelné.

8. Přitom zdůraznil, že rozhodčí doložka nebyla součástí smluvních podmínek, naopak byla sjednána samostatná rozhodčí smlouva. Určení rozhodců bylo jednoznačné a transparentní, když v rozhodčí smlouvě bylo konkrétně označeno šest rozhodců, s tím, že bude rozhodovat ten z rozhodců, u něhož bude podána žaloba (v souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1354/2014), a rovněž nebylo sjednáno, že mimo uvedených osob může být rozhodcem osoba jiná (což by bylo neplatné s ohledem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2015, sp. zn. 33 Cdo 68/2014). Rozhodčí nález vydal rozhodce, který byl uveden v rozhodčí smlouvě. Podpůrně se použil rozhodčí řád vydaný

subjektem, který je stálým rozhodčím soudem (což není v rozporu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněným pod č. 121/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

9. Ve vztahu k námitce, že rozhodčí řízení nemůže být písemné a jednostupňové, odvolací soud uzavřel, že podle rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 1354/2014 není víceinstančnost vyžadována ani podle Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, ústnost pak sice vyžadována je, ale ne bezvýhradně, neboť ústního projednání věci se lze dle okolností i dobrovolně vzdát a je nutné zkoumat, zda rozhodčí proces nabízí dostatečnou ochranu práv oběma účastníkům s ohledem na okolnosti konkrétního případu. Rozhodčí smlouva přitom umožňovala provedení ústního jednání, nebudou-li písemné podklady stačit. Ve věcech úvěrové smlouvy nelze předpokládat větší skutkovou složitost, takže by písemné řízení nemělo být na překážku. Dlužník mohl důvody, pro které mělo proběhnout ústní jednání, uplatnit v písemném vyjádření, z „rozhodčích náleží“ však vyplývá, že na žalobu s výzvou k vyjádření nijak nereagoval. Ochrana účastníků tak byla dostatečně zajištěna.

10. Vzhledem k tomu, že nebyl dán žádný důvod neplatnosti rozhodčích smluv ani nedostatku pravomoci rozhodců, považoval odvolací soud pohledávky přihlášené žalovaným za vykonatelné.

11. Důvodem popření takových pohledávek pak nemůže být jiné právní posouzení věci. K tomu odvolací soud dodal, že z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. 29 ICdo 7/2013, uveřejněného pod č. 106/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 106/2013“), vyplývá, že v případě, kdy v exekučním titulu není právní posouzení výslovně uvedeno, je v něm zahrnuto již na základě toho, že titul byl vůbec vydán. Namítal-li tak žalobce, že smluvní pokuty byly nepřiměřeně vysoké, jde o uplatnění jiného právního názoru. Pokud rozhodce shledal, že pohledávka skutečně existuje, pak závěr „o platném uzavřené smlouvy“ v sobě zahrnuje i úsudek, že smlouva neodporuje dobrým mravům.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

12. Proti rozsudku odvolacího soudu, a to výslovně „v plném rozsahu“, podal žalobce dovolání, jež má za přípustné pro vyřešení otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena nebyla, uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), tj. nesprávné právní posouzení věci, a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

13. Za dovolacím soudem dosud neřešenou považuje otázku, zda lze rozhodčí náleze vydaný podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, považovat za veřejnou listinu, kterou lze v insolvenčním řízení prokazovat vykonatelnost pohledávky.

14. Podle dovolatele není rozhodčí nález dostatečným titulem vykonatelnosti, když ta musí být prokázána podle § 177 insolvenčního zákona veřejnou listinou. Veřejnou listinu pak definuje § 567 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), jakož i § 134 o. s. ř. Zákon o rozhodčím řízení nestanoví, že rozhodčí nález je veřejnou listinou, pouze mu (po jeho doručení) přiznává účinky pravomocného soudního rozhodnutí a soudní vykonatelnost. Žalovaný tak neprokázal vykonatelnost pohledávky, neboť nelze mít za to, že rozhodčí nález je veřejnou listinou.

15. Dovolatel poukazuje na to, že v rozhodčí smlouvě bylo označeno šest rozhodců „a že je pouze věřiteli dána možnost vybrat si kteréhokoliv rozhodce z tohoto seznamu“. Dlužník – spotřebitel byl v tomto vztahu slabší stranou, mělo být proto zřejmé, který z rozhodců bude danou věc rozhodovat. V rozhodčí smlouvě podle dovolatele nejsou přesně stanovena pravidla pro určení osoby rozhodce a dohodnutá pravidla negarantují spravedlivé řízení.

16. Dále dovolatel nesouhlasí s ujednáním rozhodčí smlouvy, podle něhož bude řízení jednoinstanční a písemné. V tom spatřuje rozpor s nálezem Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10. Jde-li o ujednání v rámci spotřebitelské smlouvy, musí rozhodčí řízení zaručovat pravidla srovnatelná s řízením, které by bylo namíste v případě, kdy by se spotřebitel „k ujednání o spotřebitelské smlouvě nezavázal“. Těmito atributy jsou např. ústnost, přímost, odvolací instance. Odepření těchto požadavků zakládá nerovnoměrné postavení účastníků řízení, což „vede ke značné nerovnováze jednoho z účastníků“. K ústnosti uvádí, že tato závisí toliko na posouzení rozhodce a spotřebitel ústní jednání navrhnout nemůže. Tím je dle dovolatele odepřeno právo na spravedlivý proces.

17. Smluvní pokutu sjednanou v Dohodě považuje dovolatel za rozpornou s dobrými mravy, když dlužník je povinen platit věřiteli smluvní pokutu ve výši 0,15 % z dlužné částky za každý den prodlení až do úplného zaplacení.

18. Žalovaný se ve vyjádření k dovolání ztotožnil se závěry napadeného rozhodnutí, považuje je za věcně správné. K dovolacím námitkám uvedl, že rozhodčí nález je veřejnou listinou, což plyne z § 134 o. s. ř., § 28 zákona o rozhodčím řízení, jakož i z § 131 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

III.

Přípustnost dovolání

19. S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 18. 9. 2016, tj. naposledy ve znění zákona č. 375/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů.

20. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. 9. 2017) se podává z bodu 2. části první čl. II. zákona č. 296/2017 Sb., kterým se

mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

21. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání.

22. Nejvyšší soud dovolání v části, v níž směřuje proti třetímu výroku napadeného rozsudku, jímž odvolací soud rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů, odmítl podle § 243c odst. 1 věty první o. s. ř.

23. Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. platí, že obligatorní náležitostí dovolání je požadavek, aby dovolatel v dovolání uvedl, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), je dovolatel povinen v dovolání vymezit, které z tam uvedených hledisek považuje za splněné.

24. K vymezení přípustnosti dovolání srov. především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 4/2014“), jakož i stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017, sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16.

25. Údaj o tom, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání ve vztahu ke shora vymezenému výroku, se z dovolání (posuzováno podle jeho obsahu) nepodává.

26. Důvodem pro odmítnutí dovolání v této části jsou proto jeho vady, spočívající v nevymezení toho, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (srov. § 241a odst. 2 o. s. ř.).

27. Nadto nelze přehlédnout, že dovolání (posuzováno podle jeho obsahu) k této části napadeného rozhodnutí neobsahuje žádnou argumentaci. Dovolatel nijak nezpochybňuje závěry, jimiž odvolací soud odůvodnil výrok o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

28. Dovolání proti prvnímu a druhému výroku napadeného rozhodnutí je pak vadné ve vztahu k dovolatelem předložené otázce transparentnosti rozhodčí smlouvy a posouzení souladu sjednané smluvní pokuty s dobrými mravy.

29. Ohledně rozhodčí smlouvy napadá dovolatel závěr odvolacího soudu, že výběr rozhodců podle této smlouvy byl transparentní. K takto uplatněnému dovolacímu důvodu však opět nevymezil, v čem spatřuje předpoklady přípustnosti dovolání. Přitom platí, že domáhá-li se dovolatel revize řešení několika otázek, ať již hmotného, či procesního práva, musí ve vztahu ke každé z nich vymezit, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Tato situace dovolacímu soudu znemožňuje, aby se touto otázkou mohl blíže zabývat.

30. Dovolatel konečně nevynechává předpoklady přípustnosti dovolání ani k otázce posouzení souladnosti sjednané smluvní pokuty s dobrými mravy. Navíc dovolatel přehlíží, že na posouzení této otázky napadené rozhodnutí ani nespočívá, když odvolací soud „mravnost“ sjednané smluvní pokuty neposuzoval. Odvolací soud uzavřel, že posouzení smluvní pokuty v souladu s dobrými mravy učinil

již rozhodce, a namítal-li dovolatel, že smluvní pokuty byly nepřiměřeně vysoké, jde o nepřípustně (v rozporu s § 199 odst. 2 insolvenčního zákona) uplatněný důvod popření založený na jiném právním posouzení věci. Dovolatel pak nenapadá závěr, že šlo o nepřípustné uplatnění jiného právního posouzení, ale znovu uplatňuje toliko námitku rozporu sjednané smluvní pokuty s dobrými mravy.

31. Předpoklady přípustnosti dovolání proti prvnímu a druhému výroku napačeného rozhodnutí dovolatel řádně vymezuje ve vztahu k závěru odvolacího soudu, podle něhož rozhodčí smlouvu nečiní neplatnou sjednaná jednoinstančnost a písemnost rozhodčího řízení. K této otázce dovolatel uvádí, že závěr odvolacího soudu (o platnosti rozhodčí smlouvy) je v rozporu s judikaturou (k tomu odkazuje na náleze Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10). Takto vymezenou otázku však odvolací soud vyřešil v souladu s ustálenou rozhodovací praxí odvolacího soudu (takže dovolání pro její zodpovězení přípustné není).

32. Požadavky na rozhodčí smlouvu, jejímž účastníkem je spotřebitel, včetně ústnosti rozhodčího řízení a možnosti přezkumu rozhodčího nálezu jinými rozhodci, se Nejvyšší soud zabýval např. v usnesení ze dne 29. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1637/2014, rozsudku ze dne 24. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1354/2014, rozsudku ze dne 29. 9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014, a rozsudku ze dne 31. 10. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2860/2012. Z této judikatury, v níž se Nejvyšší soud vyslovil i k závěrům nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2164/10, se podává, že jednoinstančnost a písemnost rozhodčího řízení není bez dalšího v rozporu s požadavky na spravedlivý proces.

33. Přípustnost dovolání dále dovolatel řádně vymezuje i ve vztahu k poslední z předestřených otázek (argumentem, že jde o věc dosud neřešenou), a to pro otázku, zda věřitel může v insolvenčním řízení prokazovat vykonatelnost pohledávky rozhodčím nálezem. Pro zodpovězení této otázky je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., když vskutku jde o otázku Nejvyšším soudem dosud výslovně neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

34. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají. Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

35. Podle § 177 věty druhé insolvenčního zákona vykonatelnost pohledávky se prokazuje veřejnou listinou.

Podle § 134 o. s. ř. listiny vydané soudy České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, jakož i listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, potvrzují, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který

listinu vydal, a není-li dokázán opak, i pravdivost toho, co je v nich osvědčeno nebo potvrzeno.

Podle § 28 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.

36. Nejvyšší soud předesílá, že jeho ustálená rozhodovací praxe vychází ze závěru, že v insolvenčním řízení lze považovat za vykonatelnou i pohledávku přiznanou pravomocným rozhodčím nálezem. Srov. např. R 106/2013, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sen. zn. 29 ICdo 31/2013, uveřejněný pod č. 3/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sen. zn. 29 ICdo 4/2012, uveřejněný pod č. 59/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. V těchto rozhodnutích Nejvyšší soud uzavřel, že „u přihlášené vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu (příslušným orgánem tu může být nejen soud, ale např. též orgán veřejné správy nebo rozhodce anebo rozhodčí soud) lze uplatnit jako důvod popření její pravosti nebo výše jen skutkové námítky, konkrétně jen skutečnosti, které dlužník neuplatnil v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí“.

37. Je tomu tak proto, že nabývá-li rozhodčí nález dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je-li soudně vymahatelný (k povaze rozhodčího nálezu srov. i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. 29 NSČR 29/2009, uveřejněného pod č. 108/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek), má obdobnou povahu jako soudní rozhodnutí, které je veřejnou listinou. Pro účely doložení vykonatelnosti pohledávky podle § 177 věty druhé insolvenčního zákona je proto rozhodčí nález dostačující. Jinými slovy řečeno, rozhodčí nález je listinou, která je způsobila doložit v insolvenčním řízení vykonatelnost pohledávky věřitele. Ještě jinak řečeno, z § 28 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení plyne, že pravomocný rozhodčí nález má stejné účinky jako soudní rozhodnutí, tj. že má povahu veřejné listiny.

38. Nadto je zřejmé, že výklad prosazovaný dovolatelem je neudržitelný, neboť by ve svém důsledku vedl k tomu, že žádný věřitel, jemuž byla pohledávka přiznána pravomocným rozhodčím nálezem (a který tak má exekuční titul, který zakládá překážku věci pravomocné rozhodnuté), by nebyl schopen v insolvenčním řízení doložit vykonatelnost pohledávky (ničím jiným než rozhodčím nálezem totiž nedisponuje). Účelem § 177 insolvenčního zákona nade vše pochybnost nebylo zabránit věřiteli pohledávky, která byla přiznána rozhodčím nálezem, doložit v insolvenčním řízení vykonatelnost této pohledávky.

39. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 14

Č. 14 Incidenční spory, Vedlejší účastník

§ 16 IZ ve znění do 18. 9. 2016, § 18 odst. 1 IZ ve znění do 18. 9. 2016, § 19 IZ ve znění do 18. 9. 2016

Přihlášený věřitel zásadně má jako vedlejší účastník řízení na straně popírajícího insolvenčního správce (žalobce či žalovaného) právní zájem na výsledku řízení ve sporu o pravost, výši či pořadí přihlášené pohledávky jiného přihlášeného věřitele.

Ustanovení § 19 věty druhé insolvenčního zákona, podle něhož nabyvatel pohledávky vstupuje na místo původního věřitele i do incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky, se neuplatní u vedlejšího účastenství (§ 93 o. s. ř.).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2019, sen. zn. 29 ICdo 65/2017, ECLI:CZ:NS:2019:29.ICDO.65.2017.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2016, sp. zn. 56 ICm 2166/2013, 104 VSPH 547/2016 (KSPA 56 INS 26673/2012), a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 1. 3. 2016, č. j. 56 ICm 2166/2013-123, Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích (dále jen „insolvenční soud“), nepřipustil vstup společnosti W. P., s r. o. (dále jen „společnost W“), jako vedlejšího účastníka do řízení na straně žalovaného.

2. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Usnesením insolvenčního soudu ze dne 7. 3. 2013, č. j. KSPA 56 INS 26673/2012-A-38, byl zjištěn úpadek dlužníka K. Ch. s r. o. a insolvenční správkyň dlužníka byla ustanovena žalovaná (Mgr. T. V.). Následně insolvenční soud usnesením ze dne 2. 7. 2013, č. j. KSPA 56 INS 26673/2012-B-25, prohlásil konkurs na majetek dlužníka.

[2] Podáním doručeným insolvenčnímu soudu dne 25. 1. 2013 přihlásila společnost N. I. LTD (dále jen „společnost N“) do insolvenčního řízení nezajištěnou nevykonatelnou pohledávku ve výši 3 784 000 Kč.

[3] Při přezkumném jednání konaném dne 20. 5. 2013 žalovaná popřela pohledávku společnosti N.

[4] Žalobou ze dne 18. 6. 2013 se společnost N domáhala vůči žalované určení, že její pohledávka ve výši 3 784 000 Kč uplatněná v insolvenčním řízení dlužníka je po právu.

[5] Podáním ze dne 2. 3. 2015 oznámila společnost W (jež v insolvenčním řízení vystupovala jako věřitel se zjištěnými zajištěnými pohledávkami P1, P7 a P8) svůj vstup do incidenčního sporu o určení pravosti pohledávky mezi společností N a žalovanou insolvenční správkyň jako vedlejší účastník na straně žalované. Svůj právní zájem na výsledku incidenčního sporu odůvodnila tím, že v insolvenčním řízení vystupuje jako věřitel se zjištěnou pohledávkou a má zájem na řádném a efektivním průběhu řízení, přičemž má obavy, zda insolvenční správkyň postupuje v řízení s odbornou péčí.

[6] Ve vyjádření ze dne 24. 4. 2015 navrhla společnost N nepřipuštění vstupu společnosti W jako vedlejšího účastníka do incidenčního sporu.

[7] V podání ze dne 1. 12. 2015 vyjádřila žalovaná souhlas se vstupem vedlejšího účastníka do incidenčního sporu.

3. Na tomto základě insolvenční soud uzavřel, že zájem na řádném a efektivním průběhu insolvenčního řízení, na adekvátním hájení zájmů všech věřitelů a na postupu insolvenční správkyň s odbornou péčí není zájmem právním. Zájem na uspokojení pohledávky z majetkové podstaty dlužníka je pak zájmem majetkovým, když výsledek sporu bude mít vliv na rozsah uspokojení pohledávek věřitelů.

4. K odvolání společnosti W Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným usnesením změnil rozhodnutí insolvenčního soudu tak, že připustil vstup společnosti T. s. r. o. (dále jen „společnost T“) do řízení jako vedlejšího účastníka na straně žalované.

5. Odvolací soud předeslal, že smlouvou o postoupení pohledávek ze dne 15. 1. 2016 postoupila společnost W pohledávku P1 na postupníka, společnost T, a dne 29. 2. 2016 podala insolvenčnímu soudu návrh na změnu věřitele, jemuž insolvenční soud vyhověl usnesením ze dne 2. 3. 2016 (P1–5). Z uvedeného dovodil, že se společnost T stala věřitelem č. 1 pohledávky P1 a účastníkem insolvenčního řízení.

6. Podle odvolacího soudu je hlavním účelem vedlejšího účastenství podpora účastníka, na jehož straně vedlejší účastník vystupuje. V daném případě vedlejší účastník nejen tvrdí, ale dokládá na podporu žalované důkazy týkající se vztahu žalobce a dlužníka, sám je přihlášeným věřitelem, jenž má sice pohledávku zajištěnou majetkem dlužníka, to však neznamená, že se mu dostane plného uspokojení jeho pohledávky z výtěžku zpeněžení, neboť není jasné, zda předmět zajištění nebude nakonec vyloučen z majetkové podstaty, v důsledku čehož by se pohledávka vedlejšího účastníka z tohoto majetku neuspokojovala. Výsledek in-

cidenčního sporu tak ovlivní reálné možnosti uplatňování práv vedlejšího účastníka v insolvenčním řízení a může mít dopad do jeho hmotněprávních oprávnění a povinností a „z hlediska Ústavním soudem akcentovaného přirozenoprávního jeho zájmu na výsledku tohoto řízení a z hlediska účelu insolvenčního řízení, jenž v § 5 písm. a) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), klade důraz na co možná nejvyšší míru uspokojení věřitelů v insolvenčním řízení“. Zájem na výsledku řízení je tak evidentní, když prohra žalované by mohla mít negativní dopad do sféry jeho práv uplatňovaných v insolvenčním řízení.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jež má za přípustné pro vyřešení otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, konkrétně otázky, „zda je možné připustit vstup vedlejšího účastníka na základě jiného odlišného charakteru zájmu, než je zájem právní“, uplatňuje dovolací důvod spočívající v nesprávném právním posouzení věci a navrhuje, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že usnesení insolvenčního soudu potvrdí.

8. Podle dovolatele z ustálené judikatury Nejvyššího soudu (kterou v dovolání konkretizuje) plyne, že vedlejší účastenství je nepřípustné, nemá-li účastník na výsledku řízení právní zájem, ale pouze zájem majetkový, morální nebo jiný neprávní zájem.

9. Zájem společnosti T je pouze ekonomický, neprávní, kdy její právní postavení není na výsledku sporu nijak závislé a nebude ani výsledkem sporu nijak změněno či dotčeno. Odvolací soud se tak odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, když ekonomický zájem podřadil pod právní zájem na výsledku řízení. V tomto směru odkazuje i na judikaturu Ústavního soudu (usnesení ze dne 16. 1. 2007, sp. zn. IV. ÚS 718/06, a usnesení ze dne 7. 3. 2012, sp. zn. II. ÚS 1589/11) a názory odborné literatury.

10. Dovolatel dále tvrdí, že odvolací soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí pouze popsal majetkový zájem vedlejšího účastníka, aniž by přesvědčivě vysvětlil a odůvodnil, proč právě tento zájem zakládá vedlejší účastenství. Odvolacímu soudu dále vytýká, že nepoužil zákonný termín „právní zájem“, že uvedený odkaz na přirozené právo bez dalšího odůvodnění nepostačuje, a rozhodnutí tak celkově trpí vážnými vadami ve svém odůvodnění.

III. Přípustnost dovolání

č. 14

11. V průběhu dovolacího řízení Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 6. 2. 2019, č. j. KSPA 56 INS 26673/2012-P3-9, vyhověl návrhu společnosti N, aby do insolvenčního řízení na její místo vstoupila jako věřitelka společnost R. I. LLC. Nejvyšší soud proto jako s žalobcem v tomto incidenčním sporu jednal s označenou společností.

12. Jak se dále podává z údajů uvedených v obchodním rejstříku vedeném u Krajského soudu v Plzni, oddílu C, vložky 9779, došlo u společnosti T v průběhu dovolacího řízení (k 28. 6. 2018) ke změně obchodní firmy na STK K. s. r. o., čemuž odpovídá její označení v záhlaví rozhodnutí.

13. Rozhodné znění zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), pro dovolací řízení (znění účinné od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017) se podává z bodu 2. čl. II části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Srov. k tomu dále (ve vazbě, že incidenční řízení bylo zahájeno před 1. lednem 2014) i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek.

14. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky dovolacím soudem dosud neřešené, zda má přihlášený věřitel právní zájem na výsledku incidenčního sporu o určení pravosti popřené pohledávky vedeného mezi jiným věřitelem (jehož pohledávka byla popřena) a insolvenčním správcem, a může tak být vedlejším účastníkem v takovém sporu.

IV. Důvodnost dovolání

15. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

16. S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení (30. 8. 2016) je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 18. 9. 2016 (tj. naposled ve znění zákona č. 375/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o ozdravných postupech a řešení krize na finančním trhu a v souvislosti s úpravou systému pojištění vkladů).

17. Podle § 7 insolvenčního zákona, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, pou-

žijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

č. 14

18. Podle § 16 insolvenčního zákona účastníky řízení v incidenčních sporech jsou žalobce a žalovaný, není-li dále stanoveno jinak (odstavec 1). Vedlejší účastenství v incidenčních sporech je přípustné (odstavec 2).

19. Podle § 93 o. s. ř. jako vedlejší účastník může se vedle žalobce nebo žalovaného zúčastnit řízení ten, kdo má právní zájem na jeho výsledku (odstavec 1). Do řízení vstoupí buď z vlastního podnětu, nebo na výzvu některého z účastníků učiněnou prostřednictvím soudu. O přípustnosti vedlejšího účastenství soud rozhodne jen na návrh (odstavec 2). V řízení má vedlejší účastník stejná práva a povinnosti jako účastník. Jedná však toliko sám za sebe. Jestliže jeho úkony odporují úkonům účastníka, kterého v řízení podporuje, posoudí je soud po uvážení všech okolností (odstavec 3).

20. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu k výkladu § 93 o. s. ř. se podává, že: [1] Vedlejší účastník stojí ve sporu vedle některé z hlavních procesních stran (žalobce nebo žalovaného) a v řízení zásadně vystupuje sám za sebe (není tedy z titulu vedlejšího účastenství osobou oprávněnou činit procesní úkony jménem hlavního účastníka).

[2] Určuje-li § 93 odst. 3 věty první o. s. ř., že vedlejší účastník má v řízení stejná práva a povinnosti jako účastník, rozumí se oněmi „stejnými právy a povinnostmi“ výlučně práva a povinnosti procesní povahy; vedlejší účastník proto může být například zavázán k náhradě nákladů řízení nebo mu může být náhrada nákladů řízení přiznána, je však vyloučeno, aby mu rozhodnutím ve věci samé bylo přisouzeno právo nebo byla uložena povinnost, jež tvoří předmět sporu ve věci samé.

[3] Vedlejší účastenství v řízení nelze založit proti vůli účastníka, který má být tím, kdo do řízení jako vedlejší účastník vstoupil, v řízení podporován. Jestliže to podle obsahu spisu byl právě podporovaný účastník, který nesouhlasil s tím, aby další subjekt vystupoval jako vedlejší účastník řízení na jeho straně, pak tím, že tento nesouhlas v řízení uplatnil, vedlejší účastenství ukončil [postup podle § 93 odst. 2 věty druhé o. s. ř. je namíště, jde-li o návrh (nesouhlas) někoho jiného než toho účastníka, kterého má vedlejší účastník v řízení podporovat].

[4] Shora popsané závěry se prosadí i ve sporech vyvolaných insolvenčním řízením (incidenčních sporech) [k bodům 1 až 4 srov. důvody usnesení ze dne 30. května 2013, sen. zn. 29 ICdo 9/2013, uveřejněného pod číslem 89/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, včetně tam citované judikatury].

[5] Předpokladem přípustnosti vedlejšího účastenství v řízení je, že vedlejší účastník má právní zájem na výsledku sporu, tj. právní zájem na určitém výsledku řízení, který se projeví vítězstvím ve sporu u účastníka, k němuž přistoupil. O právní zájem jde zpravidla tehdy, jestliže rozhodnutím ve věci bude (ve svých důsledcích) dotčeno právní postavení vedlejšího účastníka (jeho práva a povinnosti vyplývající z hmotného práva). Pouhý „morální“, „majetkový“ nebo jiný „neprávní“ zájem na výsledku řízení nepostačuje (srov. usnesení ze dne 17. února 2015, sp. zn. 30 Cdo 113/2014, uveřejněné pod číslem 74/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

[6] Pojem právní zájem na výsledku řízení není v občanském soudním řádu blíže specifikován, neboť zákonodárce ponechává na úvaze soudu v každém konkrétním případě, jak jej vyloží a aplikuje. Současně platí, že hlavním účelem a smyslem vedlejšího účastenství je pomoc ve sporu tomu z účastníků řízení, na jehož straně vedlejší účastník vystupuje, samozřejmě za předpokladu, že vedlejší účastník má právní zájem na výsledku sporu. Jinými slovy, jde o právní zájem na vítězství toho účastníka, jehož vedlejší účastník podporuje. Institut vedlejšího účastenství tedy neslouží pouze k ochraně zájmů třetí osoby (vedlejšího účastníka), ale zároveň i k ochraně zájmů hlavního účastníka řízení, na jehož stranu vedlejší účastník řízení přistoupil (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3960/2013, včetně tam citované judikatury Nejvyššího a Ústavního soudu).

21. Srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2016, sen. zn. 29 ICdo 34/2016.

22. K otázce vedlejšího účastenství ve sporech souvisejících s insolvenčním řízením se Nejvyšší soud dále vyslovil takto:

[1] Přihlášený věřitel má jako vedlejší účastník řízení na straně žalobce (insolvenčního správce) právní zájem na výsledku řízení o odpůřčí žalobě insolvenčního správce [usnesení ze dne 31. 1. 2017, sen. zn. 29 ICdo 118/2016 a sen. zn. 29 ICdo 25/2015, usnesení sen. zn. 29 ICdo 34/2016, usnesení ze dne 21. 12. 2016, sen. zn. 29 ICdo 96/2015, uveřejněné pod číslem 51/2018 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 51/2018“)].

[2] Přihlášený věřitel má jako vedlejší účastník řízení na straně žalovaného (insolvenčního správce) zásadně právní zájem na výsledku řízení o vyloučení věci z majetkové podstaty (usnesení ze dne 31. 1. 2017, sen. zn. 29 ICdo 119/2016, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 3, ročník 2018, pod číslem 36).

[3] Přihlášený věřitel má jako vedlejší účastník řízení na straně žalobce (insolvenčního správce) právní zájem na výsledku řízení o žalobě, kterou insolvenční správce vymáhá do majetkové podstaty pohledávku dlužníka vůči jeho dlužníku (usnesení ze dne 31. 10. 2018, sp. zn. 29 Cdo 970/2017).

[4] Zájem na co nejvyšším uspokojení přihlášené pohledávky z výtěžku zpeněžení majetkové podstaty je především zájmem majetkovým. Nicméně současně platí, že rozsah (míra) uspokojení přihlášené pohledávky se bezprostředně dotýká práv a povinností přihlášeného věřitele plynoucích z hmotného práva (předurčuje, v jakém rozsahu pohledávka zanikne jinak než splněním) [viz judikaturu citovanou k bodům 1 až 3].

23. V takto ustaveném rámci lze konstatovat, že postavení přihlášeného věřitele ve sporu o pravost, výši či pořadí pohledávky jiného přihlášeného věřitele je co do právního zájmu obdobné.

24. Kromě toho, že výsledek sporu o pravost, výši a pořadí popřené pohledávky vymezuje rozsah uspokojení přihlášené pohledávky věřitele (a také to, v jakém rozsahu pohledávka zanikne jinak než splněním), se práv přihlášeného věřitele dotýká bezprostředně i to, že výsledek sporu o pravost, výši či pořadí určuje v insolvenčním řízení míru účasti (hlasovací práva) věřitele, o jehož pohledávku byl spor veden, jakož i sílu hlasovacích práv ostatních věřitelů (počet hlasů nutných k dosažení potřebného kvóra). Přitom právě prostřednictvím hlasování na schůzi věřitelů mohou věřitelé ovlivňovat průběh insolvenčního řízení (schůze věřitelů si může vyhradit cokoli, co patří do působnosti věřitelských orgánů – srov. § 46 odst. 2 věta druhá insolvenčního zákona).

25. K tomu, jaký je právní zájem přihlášeného věřitele na popření pohledávky jiného věřitele, srov. i důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10 (jde o nálezní pléna Ústavního soudu uveřejněný pod č. 241/2010 Sb.).

26. Na existenci právního zájmu (na tom, zda budou dotčena jeho práva a povinnosti vyplývající z hmotného práva) pak ničeho nemění ani to, že přihlášený věřitel může popřít pohledávku jiného věřitele sám a vést případně incidenční spor o pravost, výši či pořadí jako hlavní účastník.

27. Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že přihlášený věřitel zásadně má jako vedlejší účastník řízení na straně popírajícího insolvenčního správce (žalobce či žalovaného) právní zájem na výsledku řízení ve sporu o pravost, výši či pořadí přihlášené pohledávky jiného přihlášeného věřitele.

28. Řešení této otázky odvolacím soudem je tudíž správné.

29. Podle § 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř., je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

30. Insolvenční soud rozhodoval o vedlejším účastenství společnosti W. Oproti tomu odvolací soud v napadeném usnesení rozhodl o vedlejším účastenství společnosti T.

31. Podle § 18 odst. 1 věty první insolvenčního zákona, nastane-li v průběhu insolvenčního řízení skutečnost, se kterou právní předpisy spojují převod nebo přechod přihlášené pohledávky z původního věřitele na nabyvatele pohledávky,

aniž původní věřitel ztrácí způsobilost být účastníkem řízení, insolvenční soud rozhodne, že místo tohoto věřitele vstupuje do insolvenčního řízení nabyvatel jeho pohledávky.

32. Podle § 19 insolvenčního zákona nabyvatel pohledávky se stává účastníkem insolvenčního řízení, jakmile insolvenční soud podle § 18 rozhodne o jeho vstupu do insolvenčního řízení, a platí pro něj stav insolvenčního řízení v době, kdy se stal jeho účastníkem. Nabyvatel takto vstupuje na místo původního věřitele i do incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky.

33. V usnesení ze dne 27. 3. 2015, sp. zn. 21 Cdo 261/2014, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročníku 2016, pod číslem 15, Nejvyšší uvedl, že vedlejší účastenství (tzv. vedlejší intervence) je jednou z forem společenství účastníků v občanském soudním řízení. Vedlejší účastník je osoba odlišná od účastníka samotného nebo od tzv. hlavního intervenanta (§ 91a o. s. ř.), která se neúčastní řízení proto, aby v něm uplatňovala nebo bránila své právo, ale z důvodu, že chce pomoci zvítězit ve sporu některému z účastníků (sporných stran), neboť na jeho úspěchu v řízení má právní zájem; smyslem vedlejšího účastenství tedy je – jak vyplývá z povahy tohoto institutu – „pomoc ve sporu“ některému z účastníků řízení (jedné ze sporných stran). Protože vedlejší účastník má za řízení výlučně práva a povinnosti jen procesní povahy, protože se jeho účast na řízení, i když má právní zájem na jeho výsledku, nedotýká jeho hmotněprávního postavení a protože smyslem vedlejšího účastenství je „pomoc ve sporu“ některému z účastníků řízení (jedné ze sporných stran), k níž vedlejší účastník přistupuje vždy jen na základě ryze osobního rozhodnutí (a osobních vztahů k jím podporovanému účastníku řízení), je třeba učinit závěr, že práva a povinnosti z vedlejšího účastenství nejsou předmětem dědické a ani jiné sukcese, a že tedy smrtí (nebo jiným zánikem) vedlejšího účastníka končí jeho účast na řízení, neboť povaha vedlejšího účastenství neumožňuje, aby na místo vedlejšího účastníka nastoupil ten, kdo je (jinak) jeho procesním nástupcem. Jde-li tedy v řízení o zkoumání přípustnosti vedlejšího účastenství a rozhodování o ní (ve smyslu § 93 odst. 2 věty druhé o. s. ř.), neumožňuje povaha věci, aby v řízení o vedlejšího účastenství bylo pokračováno.

34. Jak plyne z citované judikatury, práva a povinnosti z vedlejšího účastenství nejsou předmětem jakékoliv sukcese; vstupem nabyvatele pohledávky do insolvenčního řízení (postupem podle § 18 a 19 insolvenčního zákona) se tudíž nabyvatel pohledávky nestává vedlejší účastníkem v incidenčním sporu namísto původního věřitele, který vedlejší účastníkem byl (chtěl být). Ostatně vedlejší účastenství v incidenčním sporu o určení pravosti, výše či pořadí přihlášené pohledávky se neodvozuje od účasti v insolvenčním řízení a vedlejší účastníkem může být i jiná osoba, která věřitelem v insolvenčním řízení není, pokud má na výsledku sporu právní zájem. Ustanovení § 19 věty druhé insolvenčního zákona, podle něhož nabyvatel pohledávky vstupuje na místo původního věřitele i do

incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky, se tudíž u vedlejšího účastenství neuplatní.

35. Předmětem tohoto řízení bylo rozhodování o přípustnosti vedlejšího účastenství společnosti W. Jestliže odvolací soud rozhodl o přípustnosti vedlejšího účastenství společnosti T, pak vybočil z předmětu řízení (rozhodl o něčem jiném) a zatížil řízení vadou, jež mohla mít (a měla) za následek nesprávné rozhodnutí.

č. 14

36. Uvedené samozřejmě nebrání tomu, aby právní nástupce vedlejšího účastníka, jenž přestal být věřitelem v insolvenčním řízení, do incidenčního sporu vstoupil z vlastního podnětu, případně na výzvu některého z účastníků, učiněnou prostřednictvím soudu, jako vedlejší účastník, jestliže mu svědčí právní zájem na výsledku soudního řízení a jestliže má zájem „pomáhat ve sporu“ některému z účastníků řízení (jedné ze sporných stran).

37. Jelikož je řízení zatíženo vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozhodnutí odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

38. Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 věta první za středníkem, § 226 odst. 1 o. s. ř.).

39. K absenci výroku o nákladech dovolacího řízení srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001, uveřejněné pod číslem 48/2003 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek.

INHALT

Entscheidungen in Strafsachens

- Nr. 1** Zur Verübung des Vergehens des Amtsmissbrauch als Inhaber eines öffentlichen Amtes gemäß § 329, Abs. 1, Buchst. a) des StGB reicht die indirekte Absicht gemäß § 15, Abs. 1, Buchst. b) des StGB aus, die direkte Absicht gemäß § 15, Abs. 1, Buchst. a) des StGB ist hierfür nicht erforderlich. Die über die objektive Seite hinausgehende Absicht (auch Täuschungsabsicht, gefärbter Vorsatz, Verschleierungsvorsatz, *dolus coloratus*) gemäß § 329, Abs. 1, des StGB, die sich darauf bezieht, einer Drittperson Schaden oder sonstigen ernsthaften Nachteil zuzufügen oder sich selbst oder einer anderen Person ungerechtfertigte Vorteile zu verschaffen, kann in Form einer eventuellen Absicht (*dolus eventualis*) erfüllt sein.
- Nr. 2** Der Mitarbeiter einer Sicherheitsdienstleistungen bietenden Privatgesellschaft, die in der Bewachung fremden Eigentums besteht und der während der Betriebszeit eine Verkaufsstelle bewacht, kann nicht als „andere Person“ angesehen werden, „die im Rahmen ihrer Beschäftigung ähnlichen Pflichten zum Schutz des Lebens, der Gesundheit oder des Vermögens“ im Sinne des § 145, Abs. 2, Buchst. e) des StGB nachkommt. Genauso ist er auch in der Beziehung zu dem in § 140, Abs. 3, Buchst. f), § 146, Abs. 2, Buchst. d) oder § 353, Abs. 2, Buchst. e) des StGB „besonders erschwerenden Umstand“ anzusehen.
- Nr. 3** Ein Mitglied der Gemeinde- bzw. Stadtpolizei ist kein Polizeiorgan im Sinne des § 12, Abs. 2 der StPO, deshalb führt er bei Ausübung seiner Tätigkeit auch keine Verfahrensschritte laut Strafprozessordnung aus. Im Strafverfahren kann er in der Prozessposition des Zeugen auch bezüglich der Umstände gehört werden, von denen er bei Ausübung seiner Funktion von den am Tatort anwesenden Personen Kenntnis erhalten hat.
- Nr. 4** Sofern die strafrechtliche Verantwortlichkeit eines Täters nicht wegen tätiger Reue gemäß § 33 des StGB erloschen ist (wenn beispielsweise das Merkmal der Freiwilligkeit in seiner Handlung fehlt), ist bei Erfüllung der Voraussetzungen laut § 172, Abs. 2, Buchst. c) der StPO die Einstellung seiner Strafverfolgung aufgrund der Zwecklosigkeit einer weiteren Strafverfolgung und des Mangels öffentlichen Interesses an dieser nicht ausgeschlossen. Solch eine Vorgehensweise kommt bei Straftaten von geringerer Schwere (Vergehen) in Frage, völlig ausnahmsweise aber auch bei schwereren Straftaten (Verbrechen).
- Nr. 5 I.** Zur Erfüllung des Tatbestands der Gläubigerschädigung gemäß § 222, Abs. 1 des StGB ist namentlich die Existenz eines rechtlichen Schuldverhältnisses zwischen dem Schuldner und dem Gläubiger entscheidend (siehe Urteil unter der Nr. 17/2009 Slg. von Strafentsch.). Zur Geltendmachung der strafrechtlichen Verantwortlichkeit für das zitierte Vergehen ist es daher unumgänglich, zu einer eindeutigen Schlussfolgerung zu gelangen, worin der Rechtsgrund zur Entstehung dieses rechtlichen Schuldverhältnisses zwischen dem Täter als Schuldner und dem Geschädigten als Gläubiger bestand, also ob dieser Rechtsgrund aus einem konkreten Vertrag oder einer Vereinbarung (einschl. eines Vertrags sui generis/Vertrags eigener Art oder einer Vereinbarung über die Schuldübernahme), oder aus sonstigen Umständen

hervorgeht, wenn diese juristische Bedeutung für die Entstehung der Schuld beim Täter haben können (z.B. deswegen, weil der Täter der Schuld einer Drittperson beigetreten ist).

- II.** Zur Klärung der Frage, ob die Merkmale des Vergehens der Gläubigerschädigung gemäß § 222, Abs. 1, Buchst. a) des StGB in einer Situation erfüllt sind, wenn aus der entscheidenden Tatfeststellung offensichtlich ist, dass der Schuldner in Insolvenz und daher unfähig ist, die Forderungen aller seiner Gläubiger in voller Höhe zu erfüllen, müssen zur Feststellung der Höhe des verursachten Schadens sowohl der Wert des entfremdeten Eigentums des Gläubigers festgelegt werden, das (nach eventueller Monetisierung) zur Befriedigung der Forderungen der Gläubiger verwendbar ist, als auch die Höhe aller Schulden des Schuldners ermittelt werden. Die Schadenshöhe bei jedem einzelnen geschädigten Gläubiger kann dann nicht dem gesamten Nominalwert seiner unbefriedigten Forderung entsprechen, stattdessen ist erforderlich, von der Höhe der entsprechenden verhältnismäßigen und paritätischen Befriedigung der Forderungen aller Gläubiger auszugehen, sofern hier kein Grund besteht, die Forderungen der Gläubiger auf andere Weise zu befriedigen (d.h. vorzugsweise im Falle ungesicherter Gläubiger).
- III.** Auch wenn die Frage, ob der Täter des Vergehens der Gläubigerschädigung laut § 222, Abs. 1 des StGB Schuldner ist, eine Vorfrage ist, die die Beurteilung der Schuld des Beschuldigten betrifft und von den im Strafverfahren tätigen Behörden separat beurteilt wird (§ 9 Abs. 1 der StPO), kann das Gericht im Strafverfahren nicht ein im Zivilrechtsverfahren gefälltes Urteil darüber ignorieren, dass ein Pflichtverhältnis zwischen bestimmten Personen entstanden ist, in dem der Beschuldigte Schuldner werden sollte (beispielsweise aufgrund einer notariellen Niederschrift samt Vollstreckungsklausel). Das im Strafverfahren entscheidende Gericht kann daher nicht zu einer gegensätzlichen Ansicht gelangen, die nur auf dem Argument basiert, es sei berechtigt, diese Frage als Vorfrage abweichend von der Meinung des Gerichts im Zivilrechtsverfahren zu beurteilen, wenn aus diesem Argument nicht klipp und klar hervorgeht, aufgrund welcher Tatsachen der Beschuldigte zum Schuldner des Gläubigers werden sollte.

Wenn das im Strafverfahren entscheidende Gericht bei der Klärung der Vorfrage zu einer abweichenden Rechtsmeinung gelangt, als zu welcher das Gericht in der gleichen Frage in einem Zivilrechtsverfahren gelangt ist, ist es verpflichtet, diese Abweichung ordnungsgemäß zu erklären.

Nr. 6

Ein Vollstreckungstitel, in welchem dem Beschuldigten als Pflichtigem vorübergehend, d.h. bis zur Eintreibung der Forderung des Berechtigten die Fahrerlaubnis entzogen worden wurde, ist nicht als dauernden Entzug der Fahrerlaubnis im Sinne des § 94a, Abs. 1, von Gesetz Nr. 361/2000 Slg., Straßenverkehrsgesetz, im Wortlaut späterer Vorschriften zu verstehen. Durch das Führen eines Fahrzeugs binnen dieser Frist lässt sich der Beschuldigte nicht das Vergehen der Vereitelung des Vollzugs einer behördlichen Entscheidung und Ausweisung gemäß § 337, Abs. 1, Buchst. a) des StGB zu Schulden kommen, solch eine Handlung kann als Verstoß gemäß § 125c, Abs. 1, Buchst. e) Punkt 6 von Gesetz Nr. 361/2000 Slg., Straßenverkehrsgesetz, im Wortlaut späterer Vorschriften, qualifiziert werden.

Entscheidungen in Sachen des bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

- Nr. 1** Der Antrag auf Befreiung von den Gerichtsgebühren kann mit den Wirkungen zur Verhinderung der Verfahrenseinstellung wegen Nichtentrichtung der Gerichtsgebühren gemäß § 9 Abs. 1 von Gesetz Nr. 549/1991 Slg., in der vom 30. 9. 2017 gültigen Fassung, spätestens am letzten Tag der vom Gericht festgelegten Frist zu deren Bezahlung gestellt werden.
- Nr. 2** Das erste vom Gericht angeordnete Treffen mit einem registrierten Mediator, bei dem es zu keinem Abschluss des Vertrags über die Durchführung der Mediation (Vermittlung) kommt, gilt nicht als Verfahrenshandlung im Sinne des § 11, Abs. 2 Buchst. a) von Gesetz Nr. 91/2012 Slg.
- Nr. 3** Der Steuerverwalter hat kein dringendes rechtliches Interesse an der Bestimmung der Eigentumsrechte zu einer Immobilie, bezüglich derer er gemäß der Bestimmung des § 170, Abs. 1, der Steuerordnung das Pfandrecht zur Sicherstellung einer Steuerforderung errichtet, wenn er zur Ansicht gelangt, dass der Eintrag über die Eigentumsverhältnisse im Liegenschaftskataster nicht dem tatsächlichen Rechtszustand entspricht. Der Steuerverwalter ist in solch einem Falle berechtigt, Fragen bezüglich der Eigentumsrechte zu der Immobilie selbst, als „vorläufige Frage“ zu beurteilen (§ 99 Abs. 1, Steuerordnung).
- Nr. 4** Wenn im Verlauf der Zwangsvollstreckung von Vermögen des Pflichtigen durch Lohnabzüge beim Pflichtigen die mit der Eröffnung des auf das Vermögen des Pflichtigen Insolvenzverfahrens verbundenen, in § 109 Abs. 1 Buchst. c/ des Insolvenzgesetzes angeführten Wirkungen einsetzen, führt der Lohnzahler die Lohnabzüge des Pflichtigen weiterhin durch, behält diese jedoch ein (zahlt sie dem Berechtigten nicht aus), solange diese Wirkungen andauern. Wenn die mit der Eröffnung des Insolvenzverfahrens verbundenen Wirkungen aufgrund irgend einer „anderen“ Entscheidung über den Insolvenzantrag erlöschen (§ 142 und § 146, Abs. 1 des Insolvenzgesetzes), zahlt der Lohnzahler des Pflichtigen die abgezogenen Beträge dem Berechtigten aus.
- Nr. 5** Wenn es nach Eröffnung der Zwangsvollstreckung zur Eröffnung des Insolvenzverfahrens kommt und der Berechtigte ordentlich zum Insolvenzverfahren angemeldet ist und es aus diesem Grund zu einer teilweisen Befriedigung der Forderung des Berechtigten im Insolvenzverfahren durch Entschuldung in Form eines Zahlungskalenders kommen soll, besteht grundsätzlich kein Grund, die Zwangsvollstreckung gemäß § 268 Abs. 1 Buchst. h) der ZPO einzustellen und dies auch dann nicht, wenn der Anteil des Pflichtigen in einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung von der Zwangsvollstreckung betroffen ist.
- Nr. 6** Wenn die Schuld des Pflichtigen deshalb kein Teil des Gesamteigentums von Ehegatten ist, weil es bis zum 31. 12. 2013 (also vor Inkrafttreten von Gesetz Nr. 89/2012 Slg., des BGB) zur Einengung des Gesamteigentums der Ehegatten gekommen ist, kann der Berechtigte nur für den Fall aus dem ausschließlichen Vermögen des Ehegatten befriedigt werden, wenn dies angesichts dieser Einengung die in Gesetz Nr. 40/1964 Slg., Bürgerliches Gesetzbuch, in dem zum 31. 12. 2013 gültigen Wortlaut, enthaltene Rechtsregelung zulässt.
- Nr. 7** Die Bestimmung über das Ehevermögensrecht kommt vorzugsweise dann zur Anwendung, wenn es bei andauernder Ehebeziehung zur Einengung des Gesamteigentums der Ehegatten mit Ausnahme derjenigen Sachen gekommen ist, die die übliche Haushaltseinrichtung und deren anschließende Auseinandersetzung betreffen, wenn beide Ehegatten auch danach noch als Anteilseigentümer mit den Sachen des erloschenen Gesamteigentums der Ehegatten unternehmerisch tätig sind.

- Nr. 8** Unter einem Betriebsteil im Sinne der Bestimmung des § 190, Abs. 2, Buchst. i) des Gesetzes über Handelskorporationen ist eine selbstständige Organisationseinheit (mitnichten jedoch irgendeine materiell wichtige Komponente des Betriebs) zu verstehen.
- Nr. 9** Aus der Begründung der Hauptversammlung gemäß § 407, Abs. 1, Buchst. f) des Gesetzes über Handelskorporationen sollte den Aktionären ohne Aufwendung unzumutbarer Mühe oder Zeitaufwand plausibel sein, warum der Vorstand (oder ggf. eine sonstige Person, die Hauptversammlung einberuft) vorschlägt, dass die Hauptversammlung in der entsprechenden Angelegenheit beschließen soll und warum dies auf die vorgeschlagene Weise geschehen soll.
- Mit Wirksamkeit ab dem 1. 1. 2014 kann der für die vorangegangene Rechnungsperiode erstellte ordentliche Jahresabschluss als Grundlage für den Beschluss der Hauptversammlung über die Gewinnverteilung des Unternehmens bis zum Ende des nachfolgenden Rechnungsperiode dienen.
- Mit Wirkung ab dem 1. 1. 2014 kann die Hauptversammlung einer Aktiengesellschaft die Gewinnausschüttung so vornehmen, in dem sie dessen Teil (als Tantieme) an die Mitglieder der gewählten Organe der Aktiengesellschaft ausschüttet, ohne (gleichzeitig) den Gewinn (dessen Teil) auch unter die Aktionäre auszuschütten, unter der Voraussetzung, dass die Ausschüttung des Gewinnes (seines Teils) an die Mitglieder der gewählten Organe (oder sonstige Personen, die keine Aktionäre sind) laut Satzung der Gesellschaft (§ 34, Abs. 1, in fine des Gesetzes über Handelskorporationen) statthaft ist und es für die Nichtausschüttung (des verbliebenen Teils) an die Aktionäre gewichtige Gründe gibt. Ein gewichtiger Grund für die Nichtausschüttung des Gewinnes (seines Teils) an die Aktionäre mag auch eine in der Satzung verankerte Vereinbarung darstellen, welche die Verfügung mit dem Gewinn der Gesellschaft regelt.
- Nr. 10** Wenn ein Pflichtiger gegenüber dem Staat Schadenersatz bezüglich eingetriebenen Kosten eines Zwangsvollstreckungsverfahrens betreibt, das aufgrund einer Entscheidung eröffnet wurde, in der die Rechtskraftsklausel unkorrekt gekennzeichnet war, darf nicht der ursächliche Zusammenhang zwischen dem behaupteten Schaden und dem in der unkorrekten Kennzeichnung der Rechtskraftsklausel bestehende Missstand in der Verwaltungstätigkeit festgestellt werden, sondern zwischen dem behaupteten Schaden und dem Zahlungsbefehl zur Zahlung der Kosten der Zwangsverpfändung, welcher die Bedingungen einer rechtswidrigen Entscheidung im Sinne des § 8 von Gesetz Nr. 82/1998 Slg., über die Haftung für Schäden, die bei Ausübung der öffentlichen Gewalt durch Entscheidungen oder Missstand in der Verwaltungstätigkeit und über die Änderung des Gesetzes des Tschechischen Nationalrates Nr. 358/1992 Slg., über Notare und deren Tätigkeit (Notarordnung), im Wortlaut späterer Vorschriften verursacht wurden, erfüllen muss.
- Nr. 11** Die Zeit, in welcher das gegenständliche Strafverfahren gegenüber dem Beschuldigten (und nun Geschädigten) als Flüchtigem geführt wurde, wird nicht in die Gesamtdauer des Strafverfahrens zur Erwägung seiner Angemessenheit im Sinne des § 13, Abs. 1, Satz zwei und drei von Gesetz Nr. 82/1998 Slg. und § 31a, Abs. 3 von Gesetz Nr. 82/1998 Slg. einberechnet.
- Nr. 12** Ein weiterer immaterieller Schaden bei der Körperverletzung gemäß § 2958 des BGB kann darin bestehen, dass der Geschädigte vorübergehend nicht imstande ist, für eine nahestehende Person zu sorgen, die auf seine Hilfe angewiesen ist und wenn er berechtigterweise befürchten muss, dass sich niemand um diese Person kümmert. Ein weiterer immaterieller Schaden kann in der Unmöglichkeit bestehen, mit na-

hestehenden Personen Weihnachten zu feiern. Angesichts der Tatsache, dass dieses Fest im tschechischen Kulturkreis traditionell mit familiärer Geselligkeit verbunden wird, d.h. gewöhnlich im Familienkreis begangen wird, ist der Verlust dieser Gelegenheit als weiterer immaterieller Schaden anzusehen, dessen Existenz keines besonderen Beweises bedarf, auch wenn ein Beweis für das Gegenteil nicht ausgeschlossen werden kann, also der Beweis dafür, dass im konkreten Fall, beispielsweise hinsichtlich der abweichenden sozial-kulturellen Bräuche der betroffenen Person oder auch deren gestörter persönlicher Beziehungen, kein solcher immaterieller Schaden entstanden ist.

Zur Beurteilung der Existenz und des Umfangs eventueller weiterer materieller Schäden sind (im Gegensatz zur Beurteilung von Schmerzen) gewöhnlich weder Sachverständigengutachten, noch sachkundige medizinische Stellungnahmen erforderlich.

Nr. 13 Der Schiedsbefund ist ein Schriftstück, das im Insolvenzverfahren befähigt ist, die Durchsetzbarkeit von Gläubigerforderungen zu belegen (§ 177, Satz zwei des Insolvenzgesetzes, in der bis zum 30. Juni 2017 gültigen Fassung).

Nr. 14 Ein angemeldeter Gläubiger hat als Nebenbeteiligter des Verfahrens seitens des bestreitenden Insolvenzverwalters (Klägers oder Beklagten) grundsätzlich juristisches Interesse am Verfahrensergebnis im Streit um die Echtheit, Höhe bzw. Reihenfolge einer angemeldeten Forderung eines anderen angemeldeten Gläubigers.

Die Bestimmung des § 19, Satz zwei des Insolvenzgesetzes, laut derer der Forderungserwerber anstelle des ursprünglichen Gläubigers auch in die die erworbene Forderung betreffenden Inzidenzstreite eintritt, kommt bei der Nebenbeteiligung nicht zur Anwendung. (§ 93 , ZPO).

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 1** For the commission of the misdemeanour of abuse of official authority pursuant to Section 329(1)(a) of the Penal Code, indirect intent under Section 15(1)(b) of the Penal Code is sufficient, while direct intent under Section 15(1)(a) of the Penal Code is not required. Intent exceeding the objective side (also sometimes so-called second intent, specific intent, *dolus coloratus*) of the misdemeanour pursuant to Section 329(1) of the Penal Code, which does not relate to the infliction of damage or other severe injury to another person or to obtaining an unlawful benefit to oneself or another person, may be fulfilled solely in the form of eventual intent (*dolus eventualis*).
- No. 2** Employees of a private company providing security services, which also include guarding another person's property, who guard a shop during its operation hours cannot be deemed „another person who fulfilled their similar duty while protecting life, health and property arising from their employment“ within the meaning of the legal characteristic set forth in Section 145(2)(e) of the Penal Code. Such person should be perceived in the same manner likewise with respect to an especially aggravating circumstance indicated in Section 140(3)(f), Section 146(2)(d) or Section 353(2)(e) of the Penal Code.
- No. 3** A municipal (metropolitan) police constable is not a police body within the meaning of Section 12(2) of the Code of Criminal Procedure, and while discharging their office, they do not carry out procedural actions according to the Code of Criminal Procedure. They may be heard as a witness in criminal proceedings also in relation to facts of which they have become aware while discharging their office, namely from the persons present at the crime scene.
- No. 4** If the offender's criminal liability does not become extinct in consequence of the effective expression of regret pursuant to Section 33 of the Penal Code (e.g. when the offender's actions lack the characteristic of voluntariness), the discontinuance of their criminal prosecution is not excluded based on the grounds of the inexpedience of their continued criminal prosecution and lack of public interest therein, however, subject to the fulfilment of the conditions stipulated in Section 172(2)(c) of the Code of Criminal Procedure. Such procedure shall be eligible with regard to criminal offences of a less severe nature (misdemeanours) and, in exceptional cases, it shall be feasible with more severe criminal offences (felonies).
- No. 5 I.** As regards the fulfilment of the body of the misdemeanour of causing damage to the creditor in accordance with Section 222(1) of the Penal Code, decisive is primarily the existence of a legal contractual relationship between the debtor and the creditor (see Resolution No. 17/2009 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions). Therefore, the application of criminal liability for the said misdemeanour requires an unambiguous conclusion on what was the legal ground for the establishment of the contractual relationship between the offender as the debtor and the aggrieved as the creditor, i.e. whether such legal ground ensues from a concrete contract or agreement (including the so-called unnamed contract or an agreement on the assumption

of a debt), or from other facts provided that they may be of legal significance for the conception of the offender's debt (e.g. by the offender assuming the debt of another person).

- II. In connection with the resolution of the question of whether the characteristics of the misdemeanour of causing damage to a creditor under Section 222(1)(a) of the Penal Code have been fulfilled in a situation when the decisive factual findings imply that the debtor is bankrupt and is unable to fully satisfy the claims of all of their creditors, it is necessary to determine the value of the debtor's alienated property usable (following the conceivable realization thereof) for the satisfaction of the creditors' claims, as well as the amount of all debts of the debtor when ascertaining the amount of inflicted damage. The amount of damage of each aggrieved creditor cannot then correspond to the entire nominal value of the creditor's unsatisfied claim and it is necessary to start from the amount corresponding to a proportionate and equal satisfaction of the claims of all creditors, unless there is a reason to satisfy the creditors' claims otherwise (e.g. preferentially in case of secured creditors).
- III. Although the question of whether the offender of the misdemeanour of causing damage to a creditor in accordance with Section 222(1) of the Penal Code is a debtor is a preliminary question, which pertains to the assessment of the guilt of the accused and which is considered separately by bodies active in criminal proceedings (Section 9(1) of the Code of Criminal Procedure), the court deciding in criminal proceedings cannot ignore a decision of a court awarded in civil proceedings and ruling that there was no liability between certain persons whereby the accused was to become a debtor (e.g. based on a notarial record with an enforceability clause). Thus, the court deciding in criminal proceedings cannot arrive at an opposite conclusion based on the sole argument that it is authorised to independently adjudge the question as preliminary in a different way than the court deciding in civil proceedings if it is unclear from the conclusion based on what fact was the accused to become the creditor's debtor.

Where, when resolving the preliminary question, the court deciding in criminal proceedings arrives at a legal opinion differing from the opinion expressed by the court deciding on the same question in civil proceedings, the court shall duly justify such deflection.

- No. 6** A distraint order whereby the driving licence of the accused as the liable party is suspended, namely until the collection of the claim of the entitled party, the driving licence does not become forfeit within the meaning of Section 94a(1) of Act No. 361/2000 Coll., on Road Traffic, as amended. By driving a motor vehicle in this period, the accused did not commit the misdemeanour of obstructing the execution of an official decision and expulsion in compliance with Section 337(1)(a) of the Penal Code and such act may be adjudged as a misdemeanour pursuant to Section 125c(1)(e)(6) of Act No. 361/2000 Coll., on Road Traffic, as amended.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 1** A motion for the award of exemption from court fees may be lodged with effects preventing the discontinuance of the proceedings due to the non-payment of the court fee pursuant to Section 9(1) of Act No. 549/1991 Coll., in the wording effective from 30 September 2017, no later than on the last day of the deadline determined by the court for the payment of the court fee.
- No. 2** The first meeting with a registered mediator ordered by the court, in the course of which a mediation contract is concluded, is not a procedural act of the parties within the meaning of Section 11(1)(a) of Act No. 91/2012 Coll.
- No. 3** The tax administrator does not have an urgent legal interest in the determination of the ownership right to an immovable thing, to which the right of lien is established in accordance with the provisions of Section 170(1) of the Tax Code in order to secure a tax claim, if the tax administrator concludes that the entry in the land registry does not correspond to the actual legal state. In such a case, the tax administrator shall be authorised to independently examine the question of the ownership right to an immovable thing as a preliminary question (Section 99(1) of the Tax Code).
- No. 4** If the effects associated with the initiation of insolvency proceedings involving the liable party's assets set forth in Section 109(1)(c) of the Insolvency Act arise in the course of distraint of the liable party's assets by way of deductions from the liable party's salary, the salary payer shall continue to make deductions from the liable party's salary, however, without paying out the deductions to the entitled party until such effects lapse. When the effects associated with the initiation of insolvency proceedings lapse based on any of the „other“ decisions on the insolvency petition (Sections 142 and 146(1) of the Insolvency Act), the salary payer shall pay out the deductions from the liable party's salary to the entitled party.
- No. 5** Where insolvency proceedings are initiated after the commencement of distraint and the entitled party is duly registered in the insolvency proceedings and if, as a result thereof, the claim of the liable party in insolvency proceedings is to be partly satisfied within discharge in the form of a payment schedule, in principle, the grounds for the discontinuance of distraint pursuant to Section 268(1)(h) of the Civil Procedure Code are not given even if the distraint affected the liable party's share in a limited liability company.
- No. 6** When the debt of the liable party is not a part of the joint property of spouses due to the narrowing of the latter before 31 December 2013 (i.e. prior to the effect of Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code), the entitled party may be satisfied from the exclusive property of the liable party's spouse only in the case that, given the narrowing of the joint property of spouses, it is permitted by the legal regulation contained in Act No. 40/1964 Coll., the Civil Code, effective until 31 December 2013.
- No. 7** The marital property right provisions shall be applied preferentially also in the case when the joint property of spouses was narrowed except for things constituting common household equipment and furnishing and subsequently settled during the existence of marriage, if both spouses continue to engage in entrepreneurial activities and use as joint owners the things belonging to the former joint property of spouses.
- No. 8** Within the meaning of the provision of Section 190(2)(i) of the Business Corporations Act, a part of an enterprise shall mean an independent organisational unit of an enterprise (not any materially significant unit of an enterprise).
- No. 9** In accordance with Section 407(1)(f) of the Business Corporations Act, the rationale of the draft resolution of the general meeting should allow the shareholders, without

exerting unreasonable effort and time, to learn why the board of directors (or another person convening the general meeting) proposes the general meeting to decide on the issue in question and why should the same be done in the proposed manner.

With effect from 1 January 2014, regular financial statements processed for the previous accounting period may serve as a basis for the decision of the general meeting on the distribution of profit of a joint-stock company until the end of the following accounting period.

With effect from 1 January 2014, the general meeting of a joint-stock company may distribute its profit likewise by distributing a part thereof (as royalty) to the members of the elected bodies of the joint-stock company without (concurrently) distributing the profit (a part thereof) among the shareholders as well provided that the distribution of (a part of) the profit among the members of the elected bodies (or persons other than shareholders) is permitted by the articles of association of the company (final clause of Section 34(1) of the Business Corporations Act) and that serious reasons exist for the non-distribution of (the remaining part of) the profit among the shareholders. A serious reason for the non-distribution of (a part of) the profit among shareholders may be a provision contained in the articles of association conditioning the disposal of the company's profit.

No. 10 Where a liable party is demanding damage compensation from the state consisting in the claimed costs of distraint proceedings initiated based on a decision, in which the legal force clause was incorrectly indicated, it is not possible to ascertain the causal relationship between the alleged damage and the incorrect official procedure inherent in the incorrectly indicated legal force clause but between the alleged damage and the order for distraint costs that must fulfil the conditions for an unlawful decision within the meaning of Section 8 of Act No. 82/1998 Coll., on Liability for Damage Inflicted while Exercising Public Authority by a Decision or Incorrect Official Procedure and on Amendment to the Act of the Czech National Council No. 358/1992 Coll., on Notaries and Their Activities (Notarial Code), as amended.

No. 11 The period during which the adjudged criminal proceedings were conducted against the accused (now the aggrieved party) as a fugitive is not counted towards the total duration of the criminal proceedings when considering the commensurateness thereof within the meaning of the second and third clauses of Section 13(1) of Act No. 82/1998 Coll. and Section 31a(3) of Act No. 82/1998 Coll.

No. 12 Other non-material injury related to bodily harm within the meaning of Section 2958 of the Civil Code may also involve a situation when the aggrieved party is temporarily unable to provide for a close person who is dependent on their care and the aggrieved party has justified concerns that such person shall not be taken care of by anyone else.

Other non-material injury may also include the impossibility of spending Christmas with close persons. Given the fact that the holiday is traditionally associated with family togetherness in the Czech cultural environment, i.e. it is usually spent in the circle of the family, the loss of this possibility should be considered as other non-material injury, the existence of which need not be separately evidenced, however, evidence indicating the opposite cannot be excluded, i.e. evidence that, in the concrete case, such non-material injury did not arise, e.g. with a view to the different social and cultural traditions of the affected persons or to their disrupted personal relations. As a rule, when assessing the existence and the scope of other non-material injury, an expert opinion or an opinion of an expert in the field of healthcare it is not necessary (unlike when assessing pain).

- No. 13** An arbitration award is a deed capable of demonstrating the enforceability of the creditor's claim in insolvency proceedings (second clause of Section 177 of the Insolvency Act, in the wording effective until 30 June 2017).
- No. 14** As a subsidiary party to proceedings on the side of the denying insolvency trustee (plaintiff or defendant), a creditor with a submitted claim has a legal interest in the result of the proceedings concerning a dispute on the authenticity, amount or order of a claim submitted by another creditor.
- The provision of the second clause of Section 19 of the Insolvency Act, according to which the new acquired of the claim replaces the original creditor also in incidental disputes concerning the claim acquired by the creditor, shall not be applied with respect to subsidiary participation (Section 93 of the Civil Procedure Code).

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer ČR, a. s., U Nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.

Cena základního předplatného je 2 130 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881,
e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com
Administrace předplatného: Wolters Kluwer ČR, a. s.,
U Nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3
Zákaznická linka: tel. 246 040 400, 246 040 401
e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com
Distribuce: CASUS direct mail, a. s.,
Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4
Tisk: Serifa, s. r. o.

Vytištěno na 100%
recyklovaném papíru se
značkou Eco-label EU

Archiv časopisu je v systému ASPI.

